

ضرورت، کارکرد و الزامات تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت ایران

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه پژوهشی آینده‌نگری و فناوری‌های نو
مجموعه گزارش شماره ۳۱۱

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	
کد شناسه	۱۴۰۰-۱۱-۱۰۳۵۹
گروه پژوهشی	آینده‌نگری و فناوری‌های نو
پدیدآورندگان	حمید محمدی- یدالله دیوسالار- گل نساء صلواتی- محدثه بشیرمشهدی
سفارش دهنده	حوزه ریاست سازمان برنامه و بودجه کشور
طراح جلد	هومان حاجی ماشاءاله بزاز
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	بهار ۱۴۰۱
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران- خیابان نجات‌اللهی- خیابان سپند (استاد جعفر شهری)- پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی	أ
۱- فصل اول: کلیات	أ
۱-۱- مقدمه	۱
۱-۲- بند (الف) تبصره ۱۸ قانون بودجه	۲
۱-۲-۱- تاریخچه بند (الف) تبصره ۱۸ قانون بودجه	۲
۱-۲-۲- تبصره ۱۸: تولید و بهره‌وری	۵
۱-۲-۳- تحقق شعار پیشرفت و عدالت در تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۴۰۱	۸
۱-۲-۴- تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور بر اساس متن قانون	۹
۱-۳- اهداف پژوهش	۱۰
۱-۳-۱- هدف اصلی	۱۰
۱-۳-۲- اهداف فرعی	۱۰
۱-۴- سؤالات پژوهش	۱۰
۱-۴-۱- سؤال اصلی	۱۰
۱-۴-۲- سؤالات فرعی	۱۰
۱-۵- روششناسی	۱۰
۱-۵-۱- روش پژوهش	۱۱
۱-۵-۲- نوع پژوهش	۱۱
۱-۵-۳- شیوه‌های (ابزارهای) پژوهش	۱۱
۱-۶- ساختار پژوهش	۱۱
فصل دوم: ادبیات موضوع	۲
۱-۲- مقدمه	۱۵
۲-۲- مبانی نظری	۱۵
۱-۲-۲- مفهوم اعتبارات خرد و ویژگی‌های آن	۱۵
۲-۲-۲- اهداف و کاربرد اعتبارات خرد	۱۶
۳-۲-۲- ضرورت ایجاد بانک و مؤسسات مالی خرد	۱۸
۴-۲-۲- متقاضیان منابع مالی خرد	۱۹
۵-۲-۲- لزوم سودآوری اعتبارات خرد	۱۹
۶-۲-۲- اعتبارات خرد و اهداف توسعه هزاره	۲۰
۷-۲-۲- تعاملات بین اعتبارات خرد، فقرزدایی و برابری اجتماعی	۲۲
۳-۲-۲- تجارب خارجی و داخلی	۲۳

۲۴	۲-۳-۱- تجارب خارجی
۳۰	۲-۳-۲- تجارب داخلی
۳۰	۲-۳-۳- پیشینه صندوق
۳۲	۲-۴-۱- ارزیابی عملکرد
۳۲	۲-۴-۱- ارزیابی عملکرد صندوق مهر امام رضا (ع)
۳۳	۲-۴-۲- ارزیابی عملکرد صندوق کارآفرینی امید
۳۵	۲-۵-۱- معرفی صندوق عدالت و پیشرفت
۳۵	۲-۵-۲- زمینهای مطرح شدن صندوق عدالت و پیشرفت
۳۵	۲-۵-۲- اهداف تشکیل صندوقهای پیشرفت و عدالت ملی و استانی
۳۶	۲-۵-۳- اهداف رشد اقتصادی به تفکیک استانهای کشور در سال ۱۴۰۱
۳۶	۲-۵-۴- استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران
۳۷	۲-۶- گزاره‌های قابل احصاء از سند ملی آمایش سرزمین
۳۹	۲-۷- جمع‌بندی
۷	فصل سوم: مطالعات میدانی
۴۳	۳-۱- مقدمه
۴۴	۳-۲- توصیف داده‌ها
۴۴	۳-۲-۱- مصاحبه با مدیران و نخبگان
۷۲	۳-۳- پرسشنامه‌ها
۷۲	۳-۳-۱- گروههای پژوهشی مرکز پژوهشهای توسعه و آینده‌نگری
۷۹	۳-۳-۲- پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استانهای کشور
۱۰۱	۳-۴- جمع‌بندی
۴۳	فصل چهارم: تحلیل محتوا
۱۰۵	۴-۱- مقدمه
۱۰۵	۴-۲- تحلیل محتوا
۱۰۵	۴-۲-۱- جمع‌بندی پرسشنامه سازمانهای مدیریت و برنامه‌ریزی استانهای کشور
۱۱۴	۴-۲-۲- جمع‌بندی مصاحبه‌ها
۱۲۴	۴-۳- جمع‌بندی
۴۳	فصل پنجم: جمع‌بندی، ارائه گزینه‌های پیشنهادی و جهت‌گیری‌های طراحی صندوق
۱۲۷	۵-۱- جمع‌بندی نهایی (پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استانهای کشور و مصاحبه با مدیران و نخبگان)
۱۳۳	۵-۲- نتایج بررسی‌های لایحه بند (الف) تبصره ۱۸ در مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۰/۱۲/۱۱)
۱۳۴	۵-۳- گزینه‌های رقیب
۱۳۵	۵-۳-۱- صندوق کارآفرینی امید
۱۳۷	۵-۳-۲- صندوق عدالت و پیشرفت

- ۱۴۱-۳-۳-۵- حذف صندوق و پیشنهادهای جایگزین.....
- ۱۴۱-۴-۵- ملاحظات و پیچیدگی‌های طراحی صندوق.....
- ۱۴۲-۵-۵- جهت‌گیری‌های کلیدی در طراحی صندوق عدالت و پیشرفت (دوگانه‌های قابل تأمل).....
- ۱۴۳-۶-۵- پیش‌نویس اولیه اساسنامه.....
- ۱۴۳-۷-۵- جمع‌بندی اصلاحات پیشنهادی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها.....
- ۱۵۶-۸-۵- جمع‌بندی اصلاحات پیشنهادی صاحب‌نظران.....
- ۱۵۹-۹-۵- تدوین اساسنامه و آیین‌نامه.....
- ۱۶۷- منابع.....
- ۱۷۰- پیوست.....
- ۱۷۰- پیوست ۱: پرسشنامه.....
- ۱۷۱- پیوست ۲: ویرایش اولیه اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴	جدول ۱: عملکرد تبصره ۱۸ در سال ۱۴۰۰.....
۷۲	جدول ۲: پرسشنامه گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.....
۷۹	جدول ۳: پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور.....
۱۰۵	جدول ۴: جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور.....
۱۱۴	جدول ۵: جمع‌بندی مصاحبه با مدیران و نخبگان.....
۱۲۷	جدول ۶: جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و مصاحبه با مدیران و نخبگان.....

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۳۷.....	شکل ۱: استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران
۶۱.....	شکل ۲: روند پیشنهادی.....
۱۳۵.....	شکل ۳: دیاگرام گزینه‌های رقیب.....
۳۶.....	نمودار ۱: اهداف رشد اقتصادی به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۴۰۱

خلاصه مدیریتی

بند الف تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۴۰۱ با عنوان تولید و بهره‌وری به تغییر نام صندوق کارآفرینی امید به صندوق عدالت و پیشرفت اشاره دارد. در متن لایحه پیشنهادی چنین آمده است: «به منظور رشد و پیشرفت کشور از طریق ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، صندوق کارآفرینی امید به صندوق پیشرفت و عدالت ایران تغییر نام یافته و با ۳۱ صندوق استانی تابعه، فعالیت خود را آغاز خواهد کرد».

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری به سفارش حوزه ریاست سازمان برنامه و بودجه کشور پژوهشی را با عنوان صندوق عدالت و پیشرفت در تاریخ ۱۴۰۰،۱۱،۱۱ با هدف دستیابی به سناریوهای پیشنهادی برای تشکیل صندوق‌های رشد و توسعه کشور آغاز کرده است. این پژوهش تلاش نموده تا ضمن ارزیابی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای صندوق کارآفرینی امید و بهره‌گیری از تجارب این صندوق، سناریوهایی را برای تشکیل صندوق‌های رشد و توسعه کشور ارائه کند. در این میان تأکید اصلی پژوهش حاضر، شناسایی ابعاد صندوق عدالت و پیشرفت، نقاط قوت و فرصت‌های این صندوق، تنگناها و مشکلات احتمالی و همچنین ارائه راهکارهایی برای اجرایی شدن صندوق عدالت و پیشرفت است.

در انجام پژوهش از روش‌های توصیفی، ارزیابی و تحلیل محتوا استفاده شده است. نوع پژوهش از منظر هدف، کاربردی و توسعه‌ای است و شیوه‌ها (ابزارها)ی مورد استفاده مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی، مصاحبه و پرسشنامه بوده است. مصاحبه‌شوندگان از میان مدیران، صاحب‌نظران و نخبگان انتخاب شده و پرسشنامه‌ها از سوی کارشناسان و مدیران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها تکمیل گردیدند. ساختار پژوهش به این صورت است که در فصل اول به کلیات پژوهش و در فصل دوم ادبیات نظری موضوع و سپس سوابق تجربی ارائه شده است. در فصل سوم به توصیف داده‌ها اشاره شده است. با توجه به پرسشنامه و مصاحبه‌های صورت گرفته فصل چهارم به تحلیل محتوای پژوهش اختصاص یافته و در پایان به جمع‌بندی، ارائه گزینه‌های پیشنهادی و جهت‌گیری‌های طراحی صندوق اشاره شده است.

بررسی‌ها و نتایج برخی مطالعات، بیانگر نقاط قوت و برخی نیز به عدم توفیق اهداف متصور صندوق‌های ذکر شده اشاره دارد. از این رو به‌منظور رفع ناکارآمدی صندوق‌های گذشته و تحقق رشد ۸ درصدی کشور، صندوق پیشرفت و عدالت با اهداف زیر مطرح گردید:

- تأمین منابع و فراهم کردن زمینه تحقق رشد اقتصادی شهرستان‌ها و استان‌ها
- تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید در استان‌ها
- حمایت از کسب و کارهای بخش غیردولتی در سطح ملی و استانی از محل تأمین تسهیلات
- تجمیع منابع پراکنده و سیاستگذاری متوازن و جهت‌دهی هدفمند منابع به منظور تحقق رشد اقتصادی

- برقراری عدالت در توزیع منابع بین استان‌های کشور
- رعایت آمایش سرزمین بر اساس اسناد ملی و استانی مصوب شورای عالی آمایش
- افزایش اختیارات استان‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

در دو دهه اخیر در بسیاری از کشورها، تأمین مالی خرد و کوچک راهکاری مناسب برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید؛ به‌ویژه فعالیت‌های خوداشتغالی و کاهش فقر و توانمندسازی افراد در مناطق کم‌درآمد مطرح شده است؛ به‌طوری که برخی کشورها در این زمینه به توفیق‌های چشمگیری دست یافته‌اند. در اقتصاد ایران، اعطای وام‌های خرد و خوداشتغالی از راه‌های گوناگون و از جانب نظام بانکی و برخی نهادهای رسمی و غیررسمی پرداخت می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع، در فصل دوم ادبیات موضوع آثار تأمین مالی خرد بر کاهش فقر و نابرابری‌های درآمدی بررسی شده است؛ بعد از اشاره به مبانی نظری موضوع، ارتباط میان سه مقوله اعتبارات خرد، کاهش فقر و برابری فرصت‌ها شامل نکاتی ارزنده‌ای می‌باشد که به آنها اشاره شده است. تجربه برخی کشورها در اجرای برنامه تأمین مالی خرد، تجارب صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) و صندوق کارآفرینی امید و آسیب‌شناسی آن‌ها قسمت بعدی این فصل را تشکیل داده و در ادامه به زمینه‌های مطرح‌شدن صندوق عدالت و پیشرفت، اهداف تشکیل صندوق‌های پیشرفت و عدالت ملی و استانی، استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران و گزاره‌های قابل احصاء از سند ملی آمایش سرزمین پرداخته شده است.

در فصل سوم تلاش شده است مصاحبه‌هایی با مدیران و نخبگان این حوزه و گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری انجام شود و پرسشنامه‌ای برای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور ارسال گردید و همچنین مصاحبه‌ای با مرکز پژوهش‌های مجلس، رئیس کمیسیون تلفیق مجلس، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس و بنیان صندوق مهر امام رضا (ع) و کارآفرینی امید در دستور کار قرار گرفت.

فصل چهارم به تحلیل محتوای پژوهش اختصاص دارد. بدین منظور در این فصل جمع‌بندی نظرات مدیران و نخبگان این حوزه، گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور اشاره شده است.

در فصل پنجم به جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور و مصاحبه با مدیران و نخبگان، ارائه گزینه‌های پیشنهادی و جهت‌گیری‌های صندوق پرداخته شده است. یکی از مهم‌ترین چالش‌های کشور در سال‌های اخیر مسئله اشتغال بوده است. دولت و مجلس با هدف تلفیق و یکدست نمودن منابع اشتغال‌زایی در بودجه سنواتی، کلیه منابع اعتباری (بودجه‌ای و تسهیلاتی) مورد نیاز برای اجرای برنامه‌های تولیدی و اشتغال‌زایی را در قالب بند (الف) تبصره (۱۸) لحاظ نموده‌اند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که پایین بودن هزینه ایجاد صندوق (وجود ساختار، امکانات و سخت‌افزار صندوق کارآفرینی امید)، هم‌راستایی و بعضاً همپوشانی اهداف صندوق عدالت و پیشرفت با اهداف صندوق کارآفرینی امید، امکان پاسخگو کردن مسئولان استانی به منظور استفاده بهینه و کارآمد از منابع تخصیص یافته و امکان پیشنهاد و به کارگیری مدل‌های تأمین مالی جدید و اهرم

کردن آن‌ها، مهم‌ترین نقاط قوت و فرصت صندوق عدالت و پیشرفت بوده است. از طرفی عدم شفافیت در کمک‌های بلاعوض در بند (الف) تبصره (۱۸) باعث ضعف‌هایی از قبیل اعمال سلیقه، عدم گزارش‌دهی و گزارش‌گیری، جایگزینی روابط به جای ضوابط، منتفی شدن توجیه اقتصادی در فعالیت‌ها و ایجاد رانت و فساد در کشور می‌گردد. بر اساس جمع‌بندی نظرات مدیران و نخبگان این حوزه، گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور سه سناریوی تداوم صندوق کارآفرینی امید، ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت و پیشنهادهای جایگزین مدنظر بوده است. اگرچه صندوق عدالت و پیشرفت به تفصیل مورد بررسی و در مرکز توجه این گزارش قرار گرفته است؛ اما تداوم صندوق کارآفرینی امید نیز به عنوان یک گزینه مطرح می‌شود که بر اساس نظرات کارشناسان این حوزه، معایب و نقدهای وارده بر صندوق کارآفرینی امید از محاسن آن بیشتر است؛ بنابراین جهت تداوم این صندوق، باید به راهکارهای ارائه شده توجه شود. در ادامه گزینه‌های دیگری نیز مانند حذف صندوق و جایگزینی مواردی نظیر مؤسسه اعتباری قرض‌الحسنه و بانک مطرح شده است؛ همچنین پیشنهادهای اولیه برای ارائه مختصات صندوق پیشرفت و عدالت در محورهای حدود فعالیت، نحوه تأمین منابع مالی، نحوه تخصیص تسهیلات، نهاد متولی و سازه‌های مدیریتی در این گزارش ارائه شده است. در نهایت پیش‌نویس اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی صندوق عدالت و پیشرفت مبتنی بر پیش‌نویس اولیه پیشنهادی امور اقتصاد مقاومتی سازمان برنامه و بودجه کشور و بر اساس هم‌اندیشی با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و صاحب‌نظران تدوین شده است.

به طور کلی جمع‌بندی نتایج این پژوهش به شرح زیر است:

- ۱- صندوق کارآفرینی امید اگرچه توانسته نقش مؤثری در اعطای تسهیلات با توجه به اهداف خود داشته باشد؛ اما با توجه به اهداف دولت محترم فعلی، این صندوق امکان محقق نمودن اهداف نوین سازمان برنامه و بودجه را نخواهد داشت.
- ۲- در مجموع بر اساس ارزیابی‌های صورت گرفته از صندوق‌های رشد و توسعه و مبتنی بر دیدگاه‌ها و نظرات متخصصان و مدیران، امکان تحقق صندوق عدالت و پیشرفت وجود دارد.
- ۳- صندوق عدالت و پیشرفت به دلیل کمک به تحقق رشد ۸ درصدی، تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید، حمایت از کسب‌وکارهای بخش غیردولتی و... نسبت به سایر گزینه‌های پیشنهادی در اولویت قرار می‌گیرد.
- ۴- با تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت امکان تمرکززدایی و افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان‌ها (تخصیص منابع صندوق به استان‌ها) و در ادامه مسیر تشکیل دولت محلی افزایش می‌یابد.
- ۵- ملاحظات و پیچیدگی‌های طراحی صندوق عدالت و پیشرفت عبارتند از: پیچیدگی ناشی از ترکیب سه منبع اعتباری (بودجه، صندوق و بانک)، نحوه استفاده از ابزارها و شیوه‌هایی جهت ضمانت دستیابی به اهداف صندوق (ضعف در نظام پایش و نظارت)، سپرده‌پذیری (استفاده بیشتر از سرمایه به جای سپرده و ناتوانی در

جذب سرمایه بخش خصوصی)، استفاده از رانت و لابی‌گری از سوی مدیران و کارکنان صندوق و تأثیرپذیری سیاسی، تنگنای بودجه‌ای دولت و عدم تأمین منابع، عدم ثبات اقتصاد کلان (وجود پیامد و شرایط بیرونی)، عدم تمکین بانک‌های عامل و مؤسسات اعتباری غیربانکی در مورد حداکثر نرخ سود تسهیلات بانکی، تعارض بین کارکرد دستگاه اجرایی ملی و استانی، عدم شفافیت (تدوین سازوکار اجرایی، کمک‌های بلاعوض و ...)، احتمال استفاده از بخش اعظم منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولت، دشواری تحقق قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به بخش خصوصی.

۶- جهت‌گیری‌های کلیدی در طراحی صندوق عدالت و پیشرفت عبارتند از: تأکید بر تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و بهینه دوم با قید معیار و شرایط خاص، ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی، حمایت از کسب و کار دارای ارزش افزوده بالا، حمایت از محل تأمین سرمایه‌گذاری و ارائه تسهیلات، تأمین مالی پروژه‌های خرد و متوسط، تأکید بر روش تأمین منابع مالی داخلی، تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها بر اساس در اولویت قرار گرفتن رشد اقتصادی (تحقق رشد ۸ درصدی) مبتنی بر سند ملی آمایش سرزمین، تمرکز بر اهداف محدود و مشخص، تمرکززدایی و افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان‌ها و تقویت دولت محلی و سازمان برنامه و بودجه به عنوان نهاد متولی.

۷- ادامه راه این پژوهش در تدقیق جهت‌گیری‌های طراحی صندوق، تکمیل پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌های عمیق، تکمیل مطالعات و تجارب خارجی و داخلی، تدوین اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی و آماده‌سازی برای اجرا پیش‌بینی شده است.

فصل اول: کلیات

۱-۱- مقدمه

روشن است که برقراری عدالت اجتماعی از راه کاهش نابرابری‌های مادی و توزیع متعادل درآمدها صورت می‌گیرد. کاهش نابرابری‌ها و توزیع عادلانه‌تر درآمدها از راه سازوکارهای مناسب در سطح کلان اقتصادی و اجتماعی هموارتر خواهد شد. سیاست‌های مناسب در دستیابی به عدالت اجتماعی بر اساس جریان وابسته‌ای که کلیه محورها و موضوعات با هم ارتباط نزدیک و تنگاتنگ دارند، تحقق اهداف را نزدیک‌تر خواهد ساخت. نکته اینجا است که در جهت توزیع متعادل‌تر درآمد، همواره مناطق و نواحی گوناگون یا افراد جامعه یکسان بهره‌مند نمی‌شوند و این باعث خواهد شد که دستیابی به عدالت اجتماعی با وقفه طولانی‌تر امکان‌پذیر شود؛ از این‌رو، بر اساس شعار عدالت محوری دولت سیزدهم، دولت در نظر دارد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با هدف رشد و پیشرفت کشور از طریق ارتقا بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، صندوق کارآفرینی امید را به صندوق عدالت و پیشرفت ایران با ۳۱ استان تابعه تغییر نام داده تا بتواند از منابع این صندوق برای سه مأموریت جدید پایان پروژه‌های استانی نیمه‌تمام، کمک به اشتغال و رونق واحدهای تولیدی موجود و جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم استفاده و دور جدیدی از فعالیت عدالت‌محور خود را آغاز کند.

در دو دهه اخیر در بسیاری از کشورها، تأمین مالی راهکاری مناسب برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، به‌ویژه فعالیت‌های تولیدی مطرح شده است؛ به‌طوری که برخی کشورها در این زمینه به توفیق‌های چشمگیری دست یافته‌اند. در اقتصاد ایران، اعطای وام‌های خرد و خوداشتغالی از راه‌های گوناگون و از جانب نظام بانکی و برخی نهادهای رسمی و غیررسمی پرداخت می‌شود. به‌طوری که صندوق امام رضا با هدف توسعه اشتغال روستایی، ازدواج جوانان و تأمین مسکن شکل گرفت. صندوق کارآفرینی امید با عمده اهداف تجهیز سپرده‌های خرد مردم و تلفیق با اعتبارات دولت، شناسایی جوانان واجد شرایط، توانمندسازی جوانان و کمک در ایجاد کسب و کارهای خرد کم سرمایه و کاربردی با محوریت فعالیت‌های کارآفرینانه، رفع نیازهای منطقه‌ای و توسعه کسب و کارهای IT ایجاد شد.

بررسی‌ها و نتایج برخی مطالعات، بیانگر نقاط قوت و برخی نیز به عدم توفیق اهداف متصور صندوق‌های ذکر شده اشاره دارد. از این‌رو به‌منظور رفع ناکارآمدی صندوق‌های گذشته و تحقق رشد ۸ درصدی کشور، صندوق پیشرفت و عدالت با اهداف زیر مطرح شد:

- تأمین منابع و فراهم کردن زمینه تحقق رشد اقتصادی شهرستان‌ها و استان‌ها
- تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید در استان‌ها
- حمایت از کسب و کارهای بخش غیردولتی در سطح ملی و استانی از محل تأمین تسهیلات
- تجمیع منابع پراکنده و سیاستگذاری متوازن و جهت‌دهی هدفمند منابع به منظور تحقق رشد اقتصادی
- برقراری عدالت در توزیع منابع بین استان‌های کشور

- رعایت آمایش سرزمین بر اساس اسناد ملی و استانی مصوب شورای عالی آمایش
 - افزایش اختیارات استان‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان
- با توجه به موارد بالا، بررسی ادبیات موضوع آثار تأمین مالی خرد بر کاهش فقر و نابرابری‌های درآمدی حائز اهمیت است. به این ترتیب، بعد از اشاره به مبانی نظری موضوع و ارتباط میان سه مقوله اعتبارت خرد، کاهش فقر و برابری فرصت‌ها، تجربه برخی کشورها در اجرای برنامه تأمین مالی خرد شامل نکاتی ارزنده‌ای است که در قسمت بعدی به آن اشاره و در ادامه به اختصار به مطالعات انجام‌شده درباره این موضوع می‌پردازد.

۱-۲- بند (الف) تبصره ۱۸ قانون بودجه

۱-۲-۱- تاریخچه بند (الف) تبصره ۱۸ قانون بودجه

تأمین اعتبار به منظور اشتغال‌زایی تا سال ۱۳۹۵ در تبصره‌های مختلف ماده‌واحد قوانین بودجه و اعتبارات فصول و برنامه‌های دستگاه‌های مختلف پراکنده بوده و متولی و هماهنگ‌کننده مشخصی نداشت. از سال ۱۳۹۶، یکدست نمودن منابع اشتغال‌زایی در بودجه سنواتی در قالب‌بندی معروف به بند «الف» تبصره «۱۸» دنبال شده است (عزیزخانی، ۱۳۹۸). دستگاه‌های اجرایی مختلفی متولی اجرای این بند از حیث تعیین حوزه‌ها و برنامه‌های اولویت‌دار، سهم استان‌ها و نظارت بر انجام پروژه‌ها توسط متقاضیان هستند.

برای نخستین بار، در بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، به دولت اجازه داده شد نسبت به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و پایدار از طریق حمایت‌های نهادی، اعتباری، آموزشی و اجرایی اقداماتی را بر اساس سیاست‌های مصوب شورای عالی اشتغال انجام دهد (مروری بر سیر تحول بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰). در سال ۱۳۹۶ اولویت‌های اشتغال توسط شورای عالی اشتغال تعیین و به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌شد. در سال‌های بعد، دستگاه‌های اجرایی متولی تعیین اولویت‌ها و برنامه‌های راهبردی ایجاد اشتغال و تعیین سهم استان‌ها از اعتبارات این بند شدند. طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۹، این اولویت‌ها پس از تأیید و تدوین سیاست‌های فعال بازار کار توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تصویب سازمان برنامه و بودجه رسیده و سپس به واحدهای استانی دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد (بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۴ بند «الف» تبصره «۱۸» از منظر اشتغال دانش‌بنیان).

در سال ۱۳۹۶ بستر قانونی و مقرراتی لازم برای اجرای «بسته اشتغال پایدار» و در سال ۱۳۹۷ به موضوع حمایت از تولید و ایجاد پرداخته شد که هدف آن اجرای «برنامه اشتغال گسترده و مولد» بوده است. در سال ۱۳۹۸ حمایت از تولید و اشتغال ادامه پیدا می‌کند و موارد مرتبط با اشتغال جوانان و اشتغال مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی که در قوانین بودجه سنواتی قبلی ذیل سایر تبصره‌های درج می‌شدند، ذیل بند مذکور

جمع شدند (مروری بر سیر تحول بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰). در سال ۱۳۹۹ محوری به نام جهش تولید به بند «الف» تبصره «۱۸» اضافه شد و تنها سازمانی که برای آن برنامه ارائه کرد سازمان برنامه و بودجه بود. در قانون بودجه ۱۳۹۹ کل کشور نیز همانند سه سال قبل، به موضوع حمایت از تولید و اشتغال پرداخته شد و شباهت زیادی با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ داشت. با وجود این برخلاف سال‌های قبل ردیف اعتباری به بند «الف» تبصره «۱۸» اختصاص نیافته بود. همچنین این اجازه صریحاً داده شده بود که به منظور تسهیل تأمین وثایق مورد نیاز برنامه‌های موضوع بند فوق، بخشی از منابع موضوع آن صرف افزایش سرمایه صندوق‌های سرمایه‌گذاری و صندوق بیمه کشاورزی و صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و عشایری شود. اختصاص بند «الف» تبصره «۱۸» به موضوع حمایت از تولید و اشتغال، در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور نیز تکرار شد؛ اما بند مذکور در مقایسه با بند متناظر در قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹، تغییرات فراوان و بعضاً مهمی را تجربه کرد. برای نمونه، سهم بند مذکور از مصارف قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، رشد فراوانی را تجربه کرد و به ۳۲۰ هزار میلیارد ریال رسید. تغییر در اساسنامه صندوق کارآفرینی امید به منظور فراهم شدن امکان سرمایه‌گذاری این صندوق برای تولید، اشتغال و کارآفرینی از دیگر موضوعاتی بود که در بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مورد توجه قرار گرفت (مروری بر سیر تحول بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰).

بین سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹، پیشنهاد آیین‌نامه اجرایی بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه کل کشور بر اساس قوانین بودجه سنواتی، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری تعدادی از دستگاه‌های اجرائی کشور انجام می‌شد که در سال ۱۴۰۰ کل کشور، کارکردهای مذکور تا حد زیادی به وزارت امور اقتصادی و دارایی سپرده شد (مروری بر سیر تحول بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰).

نظارت عالی بر اجرای این تبصره تاکنون به صورت ملی و برحسب قانون هر سال متفاوت بوده است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ پیشنهاد شده است اجرای این تبصره کاملاً استانی باشد (بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۴ بند «الف» تبصره «۱۸» از منظر اشتغال دانش‌بنیان). در ادامه به خلاصه عملکرد تبصره ۱۸ در سال ۱۴۰۰ پرداخته شده است.

جدول ۱: عملکرد تبصره ۱۸ در سال ۱۴۰۰

ردیف	تبصره	بند	جزء	حکم	عملکرد
۱	۱۸	الف	۱	اختصاص مبلغ ۳۲۰۰۰ میلیارد تومان از محل ردیف (۲۸) مصارف جدول تبصره (۱۴)	در این دوره مبلغ ۳۲۸ میلیارد تومان برای این موضوع اختصاص یافته است، اما مبلغی به دستگاه‌های اجرائی پرداخت نشد.
۲	۱۸	الف	۲	اختصاص مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد تومان به منظور پشتیبانی فنی و پایدارسازی و ضمانت اشتغال محرومین به صورت تسهیلات بانکی	مبلغ ۶۶ میلیارد تومان به سازمان بهزیستی تخصیص یافته که به علت عدم انعقاد قرارداد دستگاه‌های اجرائی با بانک‌های عامل منتخب، هیچ‌گونه پرداختی صورت نگرفت.
۳	۱۸	الف	۳	اختصاص ۵ درصد از منابع این جزء جهت به‌روزرسانی تجهیزات کارگاهی دانشگاه فنی و حرفه‌ای و سازمان فنی و حرفه‌ای و هنرستان‌های آموزش و پرورش	فاقد عملکرد
۴	۱۸	الف	۵	نرخ سود سپرده‌گذاری منابع این بند حداقل یک درصد و نرخ سود تسهیلات اعطایی متناسب با میزان مشارکت منابع بانکی و صندوق کارآفرینی امید بر اساس دستورالعمل موضوع این بند تعیین می‌شود.	دستورالعمل موضوع حکم این جزء تهیه و ابلاغ گردیده است. در محدوده بررسی‌ها، به علت عدم انعقاد قرارداد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بانک‌های عامل منتخب، مفاد این بند فاقد عملکرد است.
۵	۱۸	الف	۶	تعیین طرح‌های مشمول توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه هر استان	طرح‌های مشمول این بند مصوب نگردیده است
۶	۱۸	الف	۷	تا ۱۰ درصد از منابع این بند مربوط به کمک فنی و اعتباری و یارانه سود است.	فاقد عملکرد
۷	۱۸	الف	۸	تکلیف سازمان هدفمندی مبنی بر پرداخت صددرصدی منابع مندرج در بند (۲۸) مصارف جدول تبصره (۱۴)	منابع قابل اختصاص در این بند ۱۲۲۷۱ میلیارد تومان بوده که مبلغ ۶۰۵۳ میلیارد تومان از این محل پرداخت شده است.
۸	۱۸	الف	۱۰	تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی در خصوص پرداخت ۳۶۰ هزار میلیارد تومان جهت احداث و نوسازی چهارصد هزار واحد مسکن روستایی و شهری	بانک مرکزی در تاریخ ۱۴۰۰/۳/۱۹ سهمیه را به بانک‌های عامل ابلاغ نمود.
۹	۱۸	ب		اجازه به شرکت‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تا مبلغ ۱۴۰ میلیارد تومان از محل منابع داخلی برای کمک به سرمایه‌گذاری خطرپذیر، ایجاد کارورهای توسعه‌ای ارائه‌دهنده خدمات الکترونیک در کلیه بخش‌ها حمایت از طرح‌های توسعه‌ای اشتغال آفرین به صورت وجوه اداره شده	هیئت‌وزیران آئین‌نامه اجرایی بند (ب) تبصره (۱۸) را تصویب کرد و ابلاغ نموده است، لازم به ذکر است تا تاریخ تهیه این گزارش از مجوز این بند، تسهیلاتی ارائه نشده؛ بنابراین فاقد عملکرد است.

منبع: دیوان محاسبات کشور

۱-۲-۲- تبصره ۱۸: تولید و بهره‌وری

(بند الف)

به منظور رشد و پیشرفت کشور از طریق ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، صندوق کارآفرینی امید به صندوق پیشرفت و عدالت ایران تغییر نام یافته و با ۳۱ صندوق استانی تابعه، فعالیت خود را آغاز خواهد کرد.

منابع این صندوق و واحدهای استانی آن از محل ردیف‌ها و جداول قانون بودجه سنواتی (از جمله فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن، مازاد درآمدهای استانی و بیست درصد (۲۰٪) از اعتبار قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، اعتبارات حمایت از تولید قانون هدفمندسازی یارانه‌ها) به‌عنوان کمک و کمک‌های بلاعوض بخش غیردولتی تأمین می‌شود.

منابع تجهیز شده صندوق در بخش ملی در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری برای حمایت و پشتیبانی از برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی ملی اختصاص می‌یابد. دستگاه‌های اجرایی مکلف به تعیین سهم هر استان هستند.

منابع تجهیز شده صندوق‌های تابعه استانی صرف تأمین مالی زیرساخت‌های تولید و همچنین به‌صورت وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری در ترکیب با منابع بخش خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صرف حمایت از تولید و اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کارها رقابت‌پذیر می‌شود. مرجع تصویب طرح‌ها در سطح استان و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت ورزش و جوانان و معاونت امور مناطق محروم تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

(بند ب)

۱- به رؤسای دستگاه‌های اجرایی ملی / استانداران اجازه داده می‌شود اموال و دارایی منقول و غیرمنقول مازاد دولتی (به‌استثنای انفال و موارد مندرج در اصل (۸۳) قانون اساسی) در اختیار خود و دستگاه‌ها و مؤسسات تابعه / دستگاه‌های استانی را پس از تأیید کارگروه‌های ملی و استانی واگذاری اموال (اعضای آن در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌شود) و بدون رعایت تشریفات مربوط به تصویب هیئت وزیران با رعایت قوانین و مقررات از طریق حراج عمومی در بورس کالا و یا از طریق مزایده عمومی در سامانه تدارکات الکترونیک دولت یا رعایت قانون تجارت الکترونیک

(مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷) با اصلاحات و الحاقات بعدی و نیز مقررات تعیین شده در قانون برگزاری مناقصات به نحوی که با مزایده منطبق باشد، به فروش رسانده و منابع حاصل را به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل وجوه واریزی به صندوق پیشرفت و عدالت ایران نزد خزانه‌داری کل کشور توسط دستگاه‌های اجرایی ملی صرف حمایت از پروژه‌های مرتبط با رشد و تولید همان دستگاه در چهارچوب جدول شماره (۱۸) شده و وجوه واریزی دستگاه‌های استانی در اختیار صندوق استانی تابعه در استان مربوطه قرار می‌گیرد. در صورت درخواست وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی تحت پوشش آن، وجوه واریزی به خزانه‌داری کل کشور قابل واریز به حساب صندوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری نزد خزانه‌داری کل کشور است.

۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز به فروش اموال و دارایی غیرمنقول مازاد ثبت شده در سامانه جامع اموال (سادا) و واریز منابع حاصله به ردیف درآمد عمومی مربوطه در جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور است.

۳- در اجرای بند (پ) ماده ۱۰ قانون برنامه ششم توسعه، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف به شناسایی اموال غیرمنقول ثبت نشده توسط دستگاه‌های اجرائی در سامانه جامع اموال (سادا) است. این وزارتخانه ضمن اصلاح اسناد مالکیت اموال غیرمنقول شناسایی شده فوق‌الذکر به نام دولت جمهوری اسلامی ایران، موظف به فروش آنها و واریز منابع حاصله به حساب خزانه‌داری کل کشور است. وزارتخانه مذکور مجاز به شناسایی از طریق بازرسی ادواری، بازدید میدانی با استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و گزارش‌های مردمی است. نیروهای مسلح از احکام این بند مستثنا هستند.

(بند ج)

بانک‌ها و مؤسسات عامل موضوع قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری (برداشتی از محل منابع صندوق توسعه ملی) مکلف‌اند منابع حاصل از بازپرداخت تسهیلات تلفیقی موضوع قانون مزبور را با رعایت دوره تأمین مالی تسهیلات (موضوع ماده ۱۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مزبور) بر اساس ابلاغ صندوق عدالت و پیشرفت ایران صرف اعطای تسهیلات به طرح‌های اشتغالزایی در مناطق هدف نمایند. دستورالعمل اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و معاونت توسعه روستایی ریاست جمهوری ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون، تهیه و برای اجرا ابلاغ می‌گردد.

(بند د)

در سال ۱۴۰۱ سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از تسهیلات پرداختی شبکه بانکی برای تولید و اشتغال را وفق قوانین و با رعایت بند (پ) ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه و بر اساس شاخص‌هایی که تا یک ماه پس از ابلاغ این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.

(بند هـ)

به دولت اجازه داده می‌شود تا سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال از سهام و سهم‌الشرکه خود در شرکت‌های دولتی و همچنین اموال منقول و غیرمنقول را صرف افزایش سرمایه دولت در بانک‌های دولتی نماید. بانک‌های مذکور موظفانند سه (۳) برابر این افزایش سرمایه را به تسهیلات حمایت از تولید و اشتغال اختصاص دهند.

(بند و)

به شرکت‌ها و سازمان‌های توسعه‌ای تابعه وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و نفت اجازه داده می‌شود با تأیید وزیر مربوطه تا مبلغ ده هزار میلیارد ریال از منابع داخلی خود را برای کمک به سرمایه‌گذاری در برنامه‌های تحقق رشد و تولید، صادرات کالا و خدمات، حمایت از ساخت داخل و طرح (پروژه)های توسعه‌ای توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره شده، کمک‌های فنی و اعتباری و پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود اختصاص دهند. آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر سازوکار تصویب طرح‌ها، میزان حمایت و چارچوب قرارداد عاملیت توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های مذکور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

اقساط وصولی و مانده وجوه استفاده نشده (مسدود نشده بابت تعهدات) در پایان سال به حساب شرکت ذی‌ربط واریز می‌شود.

(بند ز)

به منظور ارتقا بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی و دستیابی به ۸ اهداف و انجام برنامه‌های پیش‌بینی شده در موارد (۳) و (۵) قانون برنامه ششم توسعه:

۱- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موظفانند تا پایان خرداد سال ۱۴۰۱ برنامه‌های عملیاتی خود برای استقرار چرخه مدیریت و ارتقای شاخص‌های بهره‌وری در ستاد و واحدهای تابعه خود را ارائه و به تأیید سازمان ملی بهره‌وری برسانند. دستگاه‌های اجرائی مکلفانند در موافقت‌نامه‌های مبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور، اعتبارات لازم به این موضوع را در برنامه‌ای با عنوان ارتقای بهره‌وری پیش‌بینی

نمایند. تخصیص اعتبار سه‌ماهه این برنامه منوط به ارسال گزارش عملکرد از سوی دستگاه‌ها به سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان ملی بهره‌وری و تأیید عملکرد از سوی سازمان اخیرالذکر است.

۲- کلیه شرکت‌های دولتی و شرکت‌ها و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام و یا تصریح نام است موظف‌اند اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های ارتقاء بهره‌وری را به صورت مستقل پیش‌بینی و در قالب بودجه سالانه به تصویب مجامع عمومی و یا سایر مراجع قانونی ذی‌ربط برسانند و گزارش آن را تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۱ به سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان ملی بهره‌وری ارائه کنند. سازمان اخیرالذکر موظف است گزارش ارزیابی وضعیت بهره‌وری سال ۱۴۰۰ شرکت‌های دولتی را تا پایان شهریورماه سال ۱۴۰۱ در اختیار سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان اداری و استخدامی کشور قرار دهد. همچنین بر تحقق این بند و اهداف و شاخص‌های پیش‌بینی شده نظارت کرده و گزارش اقدامات انجام یافته را برای شش‌ماهه اول و دوم به هیئت‌وزیران ارائه نمایند.

پرداخت هرگونه پاداش سالانه به اعضای هیئت مدیره و مدیران این شرکت‌ها با رعایت ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و ماده (۲۴۱) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی صرفاً بر اساس نتایج گزارش مزبور و تأیید سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری استخدامی کشور قابل اقدام است.

آیین‌نامه اجرائی این بند به پیشنهاد سازمان‌های اداری و استخدامی کشور و برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

(بند ح)

از سال ۱۴۰۱ دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با حفظ شخصیت حقوقی مستقل و با رعایت ضوابط و مقررات زیر نظر رئیس‌جمهور اداره می‌شود.

۱-۲-۳- تحقق شعار پیشرفت و عدالت در تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۴۰۱

در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور، تبصره ۱۸ با عنوان تولید و بهره‌وری با هدف ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، مأموریت‌های جدید صندوق به صورت زیر بیان شده است:

- تغییر نام صندوق کارآفرینی امید به صندوق عدالت و پیشرفت ایران همراه با ۳۱ صندوق استانی تابعه
- تحقق پروژه‌های استانی نیمه‌تمام
- کمک به اشتغال و رونق واحدهای تولیدی موجود

- جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم سازوکارهای تبصره در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور به صورت زیر بیان شده است:
- تأمین منابع این صندوق و واحدهای استانی آن از محل ردیف‌ها و جداول قانون بودجه سنواتی به‌عنوان کمک و کمک‌های بلاعوض بخش غیردولتی تأمین می‌گردد.
- منابع تجهیز شده صندوق در بخش ملی در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری برای حمایت و پشتیبانی از برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی ملی اختصاص می‌یابد.
- دستگاه‌های اجرایی مکلف به تعیین سهم هر استان هستند.
- منابع تجهیز شده صندوق‌های تابعه استانی صرف تأمین مالی زیرساخت‌های تولید و همچنین به‌صورت وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری در ترکیب با منابع بخش خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صرف حمایت از تولید و اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کارهای رقابت‌پذیر می‌شود.
- مرجع تصویب طرح‌ها (پروژه‌ها) در سطح استان و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

۱-۲-۴- تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور بر اساس متن قانون

ماده واحده- بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور از حیث منابع و مصارف بالغ بر سی و شش میلیون و سیصد و ده هزار و هفتصد و چهار میلیارد و ششصد و بیست و هشت میلیون (۳۶،۳۱۰،۷۰۴،۶۲۸،۰۰۰،۰۰۰) ریال به شرح زیر است:

الف- منابع بودجه عمومی دولت از لحاظ درآمدها و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و مصارف بودجه عمومی دولت از حیث هزینه‌ها و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی، بالغ بر پانزده میلیون و پنجاه و دو هزار و سیصد و نود و شش میلیارد و یکصد و سیزده میلیون (۱۵،۰۵۲،۳۹۶،۱۱۳،۰۰۰،۰۰۰) ریال شامل:

۱- منابع عمومی بالغ بر سیزده میلیون و هفتصد و بیست هزار میلیارد (۱۳،۷۲۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

۲- درآمد اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی بالغ بر یک میلیون و سیصد و سی و دو هزار و سیصد و نود و شش میلیارد و یکصد و سیزده میلیون (۱،۳۳۲،۳۹۶،۱۱۳،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ب- بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از لحاظ درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر بیست و دو میلیون و سیصد و چهارده هزار و هفتاد و نه میلیارد و سیصد و هجده میلیون (۲۲،۳۱۴،۰۷۹،۳۱۸،۰۰۰،۰۰۰) ریال و از حیث هزینه‌ها و سایر پرداخت بالغ بر بیست و دو میلیون و سیصد و چهارده هزار و هفتاد و نه میلیارد و سیصد و هجده میلیون (۲۲،۳۱۴،۰۷۹،۳۱۸،۰۰۰،۰۰۰) ریال است.

۱-۳- اهداف پژوهش

۱-۳-۱- هدف اصلی

- شناسایی ابعاد مختلف صندوق عدالت و پیشرفت و طراحی جهت‌گیری‌های آن در آینده

۱-۳-۲- اهداف فرعی

- ارزیابی نقاط قوت و انتقادهای وارده بر صندوق کارآفرینی امید
- شناسایی راه‌های برون‌رفت از تنگناهای صندوق کارآفرینی امید
- ارائه گزینه‌های رقیب صندوق عدالت و پیشرفت
- ارائه مزیت‌ها و تنگناها و محدودیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت
- شناسایی راهکارهایی برای اجرایی شدن صندوق عدالت و پیشرفت

۱-۴- سؤالات پژوهش

۱-۴-۱- سؤال اصلی

- ابعاد مختلف صندوق عدالت و پیشرفت و طراحی جهت‌گیری‌های آن در آینده کدام‌اند؟

۱-۴-۲- سؤالات فرعی

- نقاط قوت و انتقادهای وارده بر صندوق کارآفرینی امید چگونه ارزیابی می‌شود؟
- راه‌های برون‌رفت از تنگناهای صندوق کارآفرینی امید کدام‌اند؟
- گزینه‌های رقیب برای تشکیل صندوق‌های رشد و توسعه کدام‌اند؟
- ارائه مزیت‌ها و تنگناها و محدودیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت کدام‌اند؟
- چه راهکارهایی برای اجرایی شدن صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌شود؟

۱-۵- روش‌شناسی

روش پژوهش توصیفی، ارزیابی، روش تحلیل محتوا و مطالعات تطبیقی است. هدف این تحقیق کاربردی و توسعه‌ای است. ابزار پژوهش این مطالعه از پرسشنامه محقق ساخته، مصاحبه و مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی بوده است. روش جمع‌آوری و گردآوری اطلاعات در بعد کتابخانه‌ای با استفاده بررسی ادبیات تحقیق پایان‌نامه، مقالات علمی

و پژوهشی و همایشی در داخل کشور در سایت‌های مگ ایران، پایگاه جهاد دانشگاهی و مجلات علمی و پژوهشی وزارتین و همچنین برای منابع لاتین از مقالات علمی و پژوهشی نمایه در سایت گوگل اسکولار استفاده شده است. برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش پس از انجام هماهنگی‌های لازم با مدیران و نخبگان این حوزه، سؤالات پژوهش در قالب پرسشنامه در اختیار آنها قرار داده شد.

۱-۵-۱- روش پژوهش

- روش توصیفی
- روش ارزیابی
- روش تحلیل محتوا

۱-۵-۲- نوع پژوهش

- کاربردی و توسعه‌ای

۱-۵-۳- شیوه‌های (ابزارهای) پژوهش

- مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی
- مصاحبه
- پرسشنامه

۱-۶- ساختار پژوهش

ساختار پژوهش در فصل دوم، ادبیات نظری موضوع و سپس سوابق تجربی ارائه و در فصل سوم به توصیف داده‌ها اشاره شده است. با توجه به پرسشنامه و مصاحبه‌های صورت گرفته فصل چهارم به تحلیل محتوای پژوهش اختصاص یافته و در پایان ضمن ارائه جمع‌بندی و نتیجه‌گیری، به سناریوهای پیشنهادی اشاره شده است.

فصل دوم: ادبيات موضوع

۲-۱- مقدمه

در دو دهه اخیر در بسیاری از کشورها، تأمین مالی خرد و کوچک؛ راهکاری مناسب برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، به‌ویژه فعالیت‌های خوداشتغالی و کاهش فقر و توانمندسازی افراد در مناطق کم‌درآمد مطرح شده است؛ به‌طوری که برخی کشورها در این زمینه به توفیق‌های چشمگیری دست یافته‌اند. در اقتصاد ایران، اعطای وام‌های خرد و خوداشتغالی از راه‌های گوناگون و از جانب نظام بانکی و برخی نهادهای رسمی و غیررسمی پرداخت می‌شود. بررسی‌ها و نتایج برخی مطالعات، بیانگر توفیق برخی از این نوع طرح‌ها است و برخی نیز به عدم توفیق آن‌ها اشاره دارد. با توجه به اهمیت موضوع، در این فصل به بررسی ادبیات موضوع آثار تأمین مالی خرد بر کاهش فقر و نابرابری‌های درآمدی پرداخته است؛ بعد از اشاره به مبانی نظری موضوع، ارتباط میان سه مقوله اعتبارت خرد، کاهش فقر و برابری فرصت‌ها شامل نکاتی ارزنده‌ای می‌باشد که به آن اشاره شده است. تجربه برخی کشورها در اجرای برنامه تأمین مالی خرد، تجارب صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) و صندوق کارآفرینی امید و آسیب‌شناسی آن‌ها قسمت بعدی این فصل را تشکیل داده است و در ادامه به زمینه‌های مطرح شدن صندوق عدالت و پیشرفت، اهداف تشکیل صندوق‌های پیشرفت و عدالت ملی و استانی، استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران و گزاره‌های قابل احصاء از سند ملی آمایش سرزمین پرداخته و در پایان به جمع‌بندی این فصل اشاره شده است.

۲-۲- مبانی نظری

۲-۲-۱- مفهوم اعتبارات خرد و ویژگی‌های آن

درباره تأمین مالی خرد^۱ تعاریف گوناگونی از طرف اندیشه‌وران و سازمان‌های بین‌المللی ارائه شده که همگی نشان می‌دهد پرداخت این نوع از اعتبارات با اهداف خاصی از طرف دولت‌ها، سازمان‌ها، مؤسسه‌های تأمین مالی و ... انجام می‌شود.

بانک جهانی (۲۰۰۰) هدف از اعطای اعتبارات به روستاییان را کاهش فقر، ایجاد اشتغال، درآمد، پایداری زیست‌محیطی و فراهم کردن زمینه رفاه و بهزیستی روستاییان می‌داند.

صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی^۲ (۲۰۰۳) نیز انگیزه اعطای اعتبارات به روستاییان را که از طریق بسیج منابع و دانش به عنوان ابزاری راهبردی و مکمل و ائتلاف پویای روستاییان، دولت، مؤسسه‌های توسعه و اعتبار، سازمان‌های غیردولتی و بخش خصوصی اجرا می‌شود را به شرح ذیل بیان می‌کند:

1. Microfinance

2. International Fund for Agricultural Development

الف- تحرک اجتماعی، بالا بردن آگاهی‌ها، آموزش و قدرت دهی به فقیران؛

ب- افزایش اعتماد به نفس فقیران، ظرفیت‌سازی‌های محلی و ...؛

ج- فراهم‌سازی زمینه کار گروهی برای ایجاد دارایی و زیرساخت تولید محلی.

کمیسیون اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل^۱ (۱۹۹۶) هدف از اعطای اعتبارات خرد به روستاییان را فقرزدایی، ایجاد اشتغال، درآمدزایی، توسعه اجتماعی و ترویج و آموزش کشاورزی، افزایش خودکفایی و حفظ عزت‌نفس روستاییان می‌داند. بانک توسعه آسیا^۲ (۲۰۰۰) نیز تأمین مالی خرد را فراهم‌سازی دامنه گسترده‌ای از خدمات مالی مانند سپرده‌ها، وام‌ها، خدمات پرداختی، انتقال پول و بیمه برای فقیران و خانوارهای کم‌درآمد و بنگاه‌های کوچک آن‌ها تعریف کرده است که این خدمات از طریق سه مجرای ذیل جریان می‌یابد:

- نهادهای رسمی مانند بانک‌های روستایی و تعاونی‌ها؛
- نهادهای نیمه‌رسمی مانند سازمان‌های غیردولتی؛^۳
- منابع غیررسمی مانند وام‌دهندگان و مغازه‌داران.

۲-۲-۲- اهداف و کاربرد اعتبارات خرد

کاربرد اساسی جنبش اعتبارات خرد، ارائه خدمات مالی به گروه‌های فقیری است که به دلایل مختلف، شامل هزینه‌های مبادلاتی بالا، ریسک بالا، نداشتن وثیقه، نداشتن سابقه اعتباری، فرصت برخورداری از خدمات مالی عرضه‌شده در نظام متعارف مالی و بانکی را ندارند. در حقیقت ایجاد دسترسی به خدمات مالی برای فقرا با نگرش توانمندسازی آنان از طریق بهبود فرصت‌ها، یکی از کاربردهای اساسی و وجه تمایز اعتبارات خرد، نسبت به سایر راهکارهای سیاستی است که با نگرش حمایتی از فقرا طراحی می‌شوند. این گفته محمد یونس به‌عنوان بنیان‌گذار بانک و پیشرو جنبش مالیه خرد مبنی بر اینکه اعتبار نیز باید به‌عنوان یکی از حقوق اساسی بشر تعریف و پذیرفته شود، نشان‌دهنده این نکته است (رابینسون،^۴ ۲۰۰۱ و یونس،^۵ ۲۰۰۳). بسیاری از برنامه‌های فقرزدایی دولتی‌ها، به‌رغم صرف منابع مالی و هزینه‌های فراوان نتوانسته است اهداف مورد انتظار را پوشش دهد. تا دهه ۸۰ میلادی، تصور عمومی در تأمین نیازهای مالی فقرا در قالب تحلیل شکست بازار شکل گرفت و توصیه سیاستی آن، دخالت مستقیم دولت برای ارائه اعتبار به فقرا به‌ویژه در نقاط روستایی و در قالب بانک‌های توسعه روستایی بود؛ اما بررسی‌ها نشان از عملکرد ضعیف این برنامه‌ها چه از نظر مالی و چه از نظر اصابت به گروه هدف داشت (هوف و استیگلیتز،^۶

1. Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
 2. Asia Development Bank
 3. Ngos
 4. Robinson
 5. Yunus
 6. Hoff and Stiglitz

۱۹۹۳ و بانک جهانی، ۲۰۰۱). به طوری که این دخالت‌ها به شکست دولت در مقابل شکست بازار مشهور شده است (هولم و موزلی،^۱ ۱۹۹۶).

اعتبارات خرد سعی دارد با اتکا بر تمام ظرفیت‌های تکنولوژیکی و نهادی جامعه، بازویی برای توانمندسازی فقرا شده و عدم موفقیت طرح‌های فوق را به حداقل برساند. امروزه نگرش به مالیه خرد به حدی وسعت دارد که تمام نهادها و مؤسسات بین‌المللی سعی دارند به نوعی در اهداف توسعه‌ای خود از جمله ریشه‌کنی فقر، بی‌سوادی، مبارزه با بیماری‌های مسری، حفظ محیط‌زیست، افزایش استانداردهای زندگی و تأمین مسکن، از دستاوردها و الگوهای مالیه خرد تبعیت کنند. اهداف مالیه خرد را به اختصار می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- ۱- افزایش ضریب دسترسی افراد فقیر و کم‌درآمد به اعتبارات
 - ۲- توانمندسازی اقشار فقیر جامعه و افزایش درآمد آن‌ها توسط افزایش مهارت‌های شغلی
 - ۳- افزایش مشارکت‌های اجتماعی و آموزش فعالیت‌های گروهی به افراد فقیر
 - ۴- افزایش استانداردهای زندگی با توجه به بهداشت، بیمه، آموزش و ... افراد کم‌درآمد
 - ۵- هدایت پس‌اندازها و منابع غیر مولد به سمت فعالیت‌های اقتصادی مولد
 - ۶- توسعه و تثبیت مشاغل موجود و ایجاد مشاغل جدید برای افراد کم‌درآمد
- تحقیقات انجام شده در ارتباط با اعتبارات خرد و کاهش فقر و توسعه اقتصادی و اجتماعی حاکی از آن است که همبستگی مثبتی بین اعتبارات خرد و کاهش فقر، توانمندسازی انسانی و اقتصادی - اجتماعی وجود دارد (مایوکس،^۲ ۱۹۹۹).

مطالعات نشان می‌دهد که صرف پرداخت وام‌های خرد نمی‌تواند موجب افزایش درآمد فقرا شود. نوع فعالیت اقتصادی و سودآوری، سرمایه اولیه و دارایی‌ها آن‌ها، سیاست‌های دولت و زیرساخت‌های اقتصادی عوامل مهم و تأثیرگذار به شمار می‌آیند (کوپستاک و ویلیامز، ۲۰۱۱: ۳)

بنابراین نقش دولت، تکنولوژی، نهادهای بین‌المللی و ارتباط دولت با بخش‌های مردمی در جهت تحقق فقرزدایی توسط نظام اعتبارات خرد بسیار مهم است. در این رابطه سه ویژگی مهم مالیه خرد؛ یعنی توانمندسازی، پایداری و گسترش باید مورد توجه قرار گیرد. توانمندسازی، ایجاد خودباوری و اتکای به نفس در افراد به‌عنوان مهم‌ترین عامل توسعه برای مبارزه با فقر است تا بتوانند با ایجاد یک شغل مناسب و یک فعالیت اقتصادی، به استقلال مالی لازم جهت افزایش استانداردهای زندگی خود برسند. برای توانمندسازی افراد لازم است برنامه‌هایی از قبیل تشکیل گروه با کارکرد مالی و ظرفیت‌سازی اجتماعی و آموزش انجام شود. پایداری یکی از ویژگی‌های اساسی است که تداوم برنامه‌ها را به دنبال دارد. یکی از ویژگی‌های متمایزکننده برنامه‌های مالیه خرد نسبت به سایر برنامه‌ها، مسئله پایداری

1. Hulme and Mosley
2. Mayoux

به معنای کاهش وابستگی به منابع مالی بیرونی، کاهش هزینه‌های معاملاتی، حذف یارانه از وام‌های اعطایی و در مجموع وابستگی به همان اعضای وام‌گیرنده منظور از گسترش در نظام مالیه خرد، گسترش فعالیت‌های درآمدزا از یک سو و گسترش خدمات مالی به‌طور اثربخش است. مطالعه بانک جهانی بر روی فعالیت‌های مؤسسات مالیه خرد نشان می‌دهد که سه هدف از بیشترین فراوانی برخوردار بوده است: الف) ایجاد اشتغال و فرصت‌های کسب درآمد برای اعضا؛ ب) افزایش بهره‌وری و درآمد برای گروه‌های آسیب‌پذیر؛ و ج) کاهش وابستگی خانوارها به کشاورزی در مناطق مستعد خشکسالی از طریق متنوع ساختن فعالیت‌های ساکنان آن مناطق (لدگروود،^۱ ۱۹۹۹، نواجاس،^۲ ۲۰۰۰؛ کریستین،^۳ ۲۰۰۴). با این حال آنچه در سازمان‌دهی مؤسسات مالیه خرد باید در اولویت نخست قرار داده شود، دنبال نمودن پایداری و خودگردانی مالی است (متوسلی، ۱۳۸۷؛ نواجاس، ۲۰۰۰ و شراینر،^۴ ۲۰۰۲). عواملی چون وابستگی به منابع دولتی (هولیس و سوئیت من،^۵ ۱۹۹۸)، نرخ‌های بهره ترجیحی و کنترل شده هلمز،^۶ ۲۰۰۱، عدم توجه به جذب منابع مالی از مشتریان (رابینسون، ۲۰۰۱)، تأکید صرف بر اعتبار و عدم توجه به جنبه‌های آموزشی برای استفاده مولد از آن (هلمز، ۲۰۰۱)، عدم توجه به شرایط نهادی، اجتماعی و فرهنگی گروه هدف (اسنو و باس،^۷ ۱۹۹۸) و عدم شناخت نیازهای واقعی گروه هدف (وولکاک،^۸ ۲۰۰۰)، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل ناکامی و شکست برنامه‌های مالیه خرد تبیین شده‌اند. مقایسه مالیه خرد متعارف با مالیه خرد اسلامی نشان می‌دهد که مالیه خرد اسلامی به دلیل وجود عقود اسلامی مانند مرابحه و منابع تأمین مالی همچون قرض‌الحسنه، زکات، وقف و صدقات دارای پتانسیل بیشتری نسبت به مالیه خرد متعارف است (اسمولو،^۹ ۲۰۰۱).

۲-۲-۳- ضرورت ایجاد بانک و مؤسسات مالی خرد

از آنجاکه تشکیلات و سازمان‌های غیررسمی و محلی سرمایه‌زیادی برای اعطای وام در اختیار ندارند، پس نمی‌توانند نسبت به تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های پرهزینه اقدام نمایند و همیشه پرداخت وام خود را به متقاضیان محلی و به تعداد کمی از وام‌گیرندگان محدود می‌کنند. این امر ریسک ناشی از بازپرداخت وام مشتریانی را که به علت به وجود آمدن حوادث دچار مشکل می‌شوند می‌افزاید. با این حال وام‌دهندگان غیررسمی برای به حساب آوردن این ریسک مجبورند نرخ‌های بالایی برای وام‌های ضروری در نظر بگیرند و این مسئله باعث می‌شود وام‌گیرندگان در دام فقر گرفتار شوند. در مناطق کشاورزی، حوادث ناگهانی همچون سیل یا خشکسالی هم وام‌دهنده و هم وام‌گیرنده

1. Ledgerwood
2. Navajas
3. Christen
4. Schreiner
5. Hollis and Sweetman
6. Helms
7. Snow and Buss
8. Woolcock
9. Smolo

را دچار مشکل می‌کند و گرفتن اعتبار را با سختی مواجه می‌سازد. بنابراین مردم روستایی و فقرا همیشه به سازمان‌های اعتباری غیررسمی نیاز خواهند داشت؛ اما این سازمان‌ها به‌تنهایی برای آنان کافی نیست. در نتیجه روستائیان برای رفع نیازهای خود به ترکیبی از پس‌انداز و اعطای وام نیاز دارند. در مؤسسات تأمین مالی خرد جایگزینی برای وثیقه پیدا کرده‌اند که به مردم در پس‌انداز کردن کمک نماید و در نتیجه مردم تنگ‌دست اعتماد به نفس کافی برای وام گرفتن پیدا کنند و مهم‌تر این‌که واهمه‌ای برای بازپرداخت آن نداشته باشند. همان‌گونه که اشاره شد، شرط وثیقه‌گذاری برای دریافت‌کنندگان وام یکی از مهم‌ترین موانع اعطای اعتبار به مشتریان تلقی می‌شود و از آنجاکه تمرکز ثروت در بین روستائیان کمتر است این موضوع شدت بیشتری می‌یابد (حسن‌زاده و قویدل، ۱۳۸۴).

۲-۲-۴- متقاضیان منابع مالی خرد

متقاضیان منابع مالی خرد معمولاً افراد فقیر و کم‌درآمد هستند. زنان سرپرست خانوار، بازنشستگان، صنعتگران یا کشاورزان خرده‌پا ممکن است از جمله آنان باشند. گروه متقاضی یک سازمان مالی مفروض به مأموریت و هدف‌های آن سازمان بستگی دارد. چگونه خدمات مالی به افراد فقیر و کم‌درآمد کمک می‌کند؟ افراد بی‌بضاعتی که به پس‌اندازها، اعتبار، بیمه و سایر خدمات مالی دسترسی دارند در برخورد با تقاضاهای روزمره انعطاف‌پذیرتر هستند و توانایی بهتری دارند. بررسی‌ها ثابت کرده است که منابع مالی خرد به آنان کمک می‌کند نیازهای اولیه خود را تأمین کنند. برای مثال افراد فقیر با دسترسی به بیمه خرد می‌توانند بر مشکل هزینه‌های ناگهانی ناشی از بیماری‌های جدی یا از دست دادن دارایی غلبه کنند. همچنین ثابت شده که صرف دسترسی داشتن به حساب‌های پس‌انداز رسمی نیز انگیزه‌ای برای پس‌انداز کردن است. متقاضیانی که به برنامه‌های منابع مالی خرد می‌پیوندند و در آن باقی می‌مانند نسبت به غیرمتقاضیان شرایط اقتصادی بهتری دارند. چند بررسی نیز نشان داده است که بسیاری از این متقاضیان طی زمانی طولانی از چنگال فقر رهایی می‌یابند (خاکی، ۱۳۸۲).

۲-۲-۵- لزوم سودآوری اعتبارات خرد

در تأمین مالی خرد نهادی، خدمات مالی خرد از طریق هر دو نهاد رسمی و نیمه‌رسمی مذکور جریان می‌یابد. هرچند مؤسسه‌های تأمین مالی خرد از لحاظ اندازه بنگاه‌ها، مؤسسه‌های بزرگی هستند و خدمات مالی و اعتباری خرد را برای افراد تحت پوشش که به‌طور عمده فقیر و کم‌درآمدند، ارائه می‌کنند. ضمن این‌که این سازمان‌ها و نهادها در تأمین اعتبارات خرد و یا با مشارکت در این نوع طرح‌ها همکاری‌های لازم برای توسعه کشاورزی نقش ایفا کردند؛ به‌طوری که این اقدام‌ها به تقویت ساختار سازمانی برای نیل به مسئولیت‌پذیری و مشارکت فعال جوامع

محلی در اداره منابع انجمید (وان همران و همکاران،^۱ ۲۰۱۳). در این شیوه تأمین مالی مؤسسه‌های مربوط به اعطای اعتبارات در مقیاس خرد و به شکل پایدار فعال‌اند؛ به‌طوری که در برنامه‌های تأمین مالی خرد، افزون بر عرضه و توزیع وام‌های کوچک، پذیرش پس‌اندازها و سپرده‌های کوچک نیز وجود دارد. در برخی از برنامه‌های تأمین مالی خرد، خدمات بیمه‌ای برای هموار کردن ریسک در زندگی فقیران و افراد کم‌درآمد ارائه می‌شود. برنامه‌های تأمین مالی خرد به‌گونه‌ای طراحی می‌شوند که توان پاسخگویی به نیازهای گوناگون را داشته باشند؛ به‌طور نمونه در سطح روستا فعالیت‌های زراعی به‌تنهایی برای تأمین مالی معیشت خانواده کافی نیست و فعالیت‌هایی چون دامداری، صنایع دستی و مانند آن نیز برای تأمین درآمد انجام می‌گیرد. بدین ترتیب، برنامه‌های تأمین مالی خرد باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که انواع این فعالیت‌ها را پوشش دهند.

نهادهای مالی خرد به‌گونه‌ای عملیات خود را طراحی و اجرا می‌کنند که بتوانند هزینه‌های اداری و عملیاتی خود را بدون یاری جستن از یارانه‌ها و کمک‌های بیرونی تأمین کنند. در صورت ضرورت می‌توان از کمک‌های بیرونی هم استفاده کرد، اما این کمک‌ها باید جنبه موقتی و گذرا داشته باشند؛ یعنی به‌گونه‌ای باشند که نهادهای مذکور بتوانند در مدت معینی به سوددهی برسند و با انباشت سود، منافع مالی جدید به وجود آورند.

از جمله عواملی که باعث سوددهی نهاد مالی می‌شود، نرخ سود و نرخ بازپرداخت وام و هزینه‌های عملیاتی است. نرخ سودی که این مؤسسه‌ها دریافت می‌کنند، به‌طور معمول بالاتر از نرخ سودی است که دیگر مؤسسه‌های تجاری و بانک‌ها دریافت می‌کنند؛ البته وام‌گیرندگان از این شیوه راضی هستند. آن‌ها فرصت دریافت اعتبار و وام با شرایط بهتر را از سوی دیگر مؤسسه‌ها ندارند. از سویی، نرخ سود باید به‌گونه‌ای تنظیم شود که افزون بر پوشش هزینه‌های وام‌دهی و بازپرداخت نشدن، سود معقولی نیز برای نهاد مالی داشته باشد.

بدین ترتیب، تأمین مالی خرد، شیوه‌ای از تأمین مالی است که همواره از آن به‌صورت ابزاری برای مبارزه با فقر و کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای نام برده می‌شود. در این شیوه، افراد فقیر تأمین مالی می‌شوند تا بتوانند درآمد مختصر خود را افزایش دهند و امنیت مالی بیشتری برای خانواده‌هایشان فراهم سازند. با توجه به این‌که این شیوه تأمین مالی به‌منظور فقرزدایی صورت می‌گیرد، شرایطی متفاوت از شرایط تأمین مالی موجود، شیوه‌های دیگر را می‌طلبد (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

۲-۲-۶- اعتبارات خرد و اهداف توسعه هزاره

ترویج و ایجاد انگیزه برای برقراری اعتبارها و منابع مالی خرد پایدار، نشان دادن نقش آن‌ها در تحقق اهداف «توسعه هزاره» و ایجاد بخش‌های مالی فراگیر برای بهبود زندگی مردم، از اهداف اصلی مأموریت سال اعتبارات خرد شناخته

1. Van Hameren and et al.

شده است. بنا بر گزارش این سازمان، آنچه با عنوان چالش دولت‌ها در عصر حاضر نام برده می‌شود، رفع محدودیت‌هایی است که مردم را از مشارکت کامل در بخش مالی محروم می‌کند.

سال بین‌المللی اعتبارهای خرد فرصتی اساسی برای جامعه بین‌المللی فراهم می‌سازد تا به تلاشی مشترک برای برخورد با این چالش دست بزنند. ملل مختلف به اتفاق هم می‌توانند با ایجاد بخش‌های مالی فراگیر به مردم کمک کنند و زندگی خود را بهبود بخشند. سال اعتبارهای خرد فرصتی قابل توجه برای افزایش آگاهی درباره اهمیت منابع مالی خرد، به‌ویژه اعتبارهای خرد در ریشه‌کنی فقر و اعتلای بیشتر برنامه‌های موجود در بخش مالی پایدار و فراگیر در سراسر جهان به وجود می‌آورد. تلاش‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی که از منابع مالی خرد حمایت می‌کنند در حال حاضر به‌طور مستقیم به تحقق هدف‌های توسعه هزاره، به‌ویژه هدف به نصف رساندن تعداد افرادی که در فقر مطلق زندگی می‌کنند تا سال ۲۰۱۵ مساعدت کرده‌اند. بررسی‌های فراگیر درباره تأثیر منابع مالی خرد نشان داده است: ۱- منابع مالی خرد به خانواده‌های فقیر کمک می‌کند تا نیازهای اولیه خود را تأمین و از خود در برابر نوسانات درآمد و سایر خطرهای محافظت کنند. ۲- استفاده از خدمات مالی به‌وسیله خانواده‌های کم‌درآمد با بهبود رفاه اقتصادی خانواده و ثبات و رشد شرکت‌ها ارتباط دارد. ۳- منابع مالی خرد با حمایت از مشارکت اقتصادی زنان، برای زنان مهم است و رفاه خانواده‌ها را بیشتر می‌کند. ۴- میزان تأثیر به شکل مثبتی با طول زمانی که متقاضی به خدمات مالی دسترسی داشته بستگی دارد.

در حال حاضر برآورد می‌شود که یک میلیارد نفر از مردم فقیر و کم‌درآمد می‌توانند از خدمات مالی بهره‌مند شوند، اگرچه با تأمین فقط ۱۰ درصد این تقاضاها، این بخش هنوز راه درازی تا رسیدن به حداکثر توانایی بالقوه خود دارد. سال اعتبارهای خرد امکانی منحصربه‌فرد برای تشدید تلاش‌ها و افزایش توانایی این صنعت به‌منظور تأمین تقاضاهای برآورد نشده برای جامعه بین‌المللی فراهم می‌سازد. این سال به ما امکان می‌دهد مشارکت‌های عمومی- خصوصی را که از نظام‌های مالی فراگیر، بخش‌های خصوصی ماندگار و جوامع خودمختار حمایت می‌کنند، افزایش دهیم. این تلاش‌ها از سوی ارائه‌دهندگان منابع مالی خرد، بخش خصوصی (مالی و شرکتی)، محافل دانشگاهی، جامعه مدنی و سازمان‌های غیردولتی تقویت می‌شود. نهادهایی که منابع مالی خرد ارائه می‌دهند؛ یعنی بانک‌های تجاری و دولتی، اتحادیه‌های اعتباری، شرکت‌های بیمه، بانک‌های پس‌انداز، اداره پست، سازمان‌های غیردولتی، تعاونی‌ها و غیره و مهم‌تر اینکه میلیون‌ها متقاضی فقیر و کم‌درآمدی که این نهادها به آنان خدمت می‌کنند، محور اجرای اهداف این سال هستند؛ اگرچه بخش خصوصی و منابع تأمین مالی خرد به شکلی جدایی‌ناپذیر باهم ارتباط دارند. در گزارش سازمان ملل آمده است: دانشجویان دانشگاه‌های مهم در همه جای جهان تشویق می‌شوند هم سن و سال‌های خود را برای یاد گرفتن بیشتر درباره این بخش ترغیب کنند، نتیجه این ابتکارها شبکه‌ای گسترده از دانشکده‌هایی خواهد بود که انجام مجموعه‌ای از فعالیت‌ها را برای شناساندن منابع مالی خرد به دانشجویان و

جوامع به عهده می‌گیرند. «این چانی» مدیرکل بانک ACLEDA در کامبوج و عضو «گروه حامیان» بیان کرده است: «حمایت از کسب‌وکارهای خرد و کوچک لازم است، زیرا آن‌ها اساس و بنیاد اقتصاد بوده و برای رفاه جوامع به‌طور کلی، به‌ویژه فقیران در مناطق روستایی، ضروری هستند.» مطالعات نشان داده است که تأمین منابع مالی خرد که غالباً به‌عنوان محرک توسعه بخش خصوصی به آن‌ها اشاره می‌شود، بر قدرت تولید و بازدهی تأثیر می‌گذارد، سطوح درآمد اشخاص فقیر و کم‌درآمد را بالا می‌برد، از توانایی خانواده‌های فقیر برای اداره معاملات مالی مهم پشتیبانی می‌کند، باعث رونق بازارهای محلی می‌شود و با تبدیل این کسب‌وکارها به شرکت‌های کوچک فرصت‌های اشتغال را بیشتر می‌کند. هماهنگ‌کننده‌های مشترک سال بین‌المللی اعتبارهای خرد، صندوق توسعه سرمایه ملل متحد و اداره امور اقتصادی و اجتماعی ملل متحد هستند. صندوق توسعه سرمایه ملل متحد و دبیرخانه این سال است. متقاضیان منابع مالی خرد و برندگان جوایز جهانی کارآفرینی خرد روز ۱۸ نوامبر ۲۰۰۴ افتتاح رسمی این سال را با گشودن بازارهای بورس در سراسر جهان گرامی داشتند. سازمان ملل متحد با اعلام سال ۲۰۰۵ به‌عنوان سال اعتبارهای خرد، صندوق توسعه سرمایه ملل متحد و اداره امور اقتصادی و اجتماعی را به‌طور مشترک برای هماهنگی و تدارک برگزاری این سال مأمور کرد. این گزارش می‌افزاید: ترتیبات نهادی شامل کمیته هماهنگی مشترک صندوق توسعه سرمایه ملل متحد و اداره امور اقتصادی و اجتماعی ملل متحد است که دبیرخانه کوچکی به میزبانی صندوق توسعه به آن خدمت می‌کند (UNIDO، ۲۰۰۸).

۲-۲-۷- تعاملات بین اعتبارات خرد، فقرزدایی و برابری اجتماعی

به نظر می‌رسد که برقراری عدالت اجتماعی از راه کاهش نابرابری‌های مادی و توزیع متعادل درآمدها صورت می‌گیرد. کاهش نابرابری‌ها و توزیع عادلانه‌تر درآمدها از راه سازوکارهای مناسب در سطح کلان اقتصادی و اجتماعی هموارتر خواهد شد. سیاست‌های مناسب در دستیابی به عدالت اجتماعی بر اساس جریان وابسته‌ای که کلیه محورها و موضوعات باهم ارتباط نزدیک و تنگاتنگ دارند، تحقق اهداف را نزدیک‌تر خواهد ساخت. نکته اینجا است که در جهت توزیع متعادل‌تر درآمد، همواره مناطق و نواحی گوناگون یا افراد جامعه یکسان بهره‌مند نمی‌شوند و این باعث خواهد شد که دستیابی به عدالت اجتماعی با وقفه طولانی‌تر امکان‌پذیر شود. چنانچه مناطق روستایی و افراد کم‌درآمد و فقیر در این فرایند از بهره‌مندی کافی برخوردار باشند می‌توان ادعا کرد که تحقق عدالت اجتماعی هموارتر شده است.

در مباحث عدالت اجتماعی مطرح است که برابری فرصت‌ها نقش مهمی در تحقق کاهش ناعادلانه امکانات خواهد داشت. ازجمله ابزارهای تحقق این رسالت برای گروه‌های خاص جامعه (گروه‌های کم‌درآمد و فقیر) که همواره دولت‌ها بر آن تأکید دارند، برنامه‌های اعتبارات خرد است. این برنامه‌ها باهدف بهبود وضعیت اقتصادی، کاهش بیکاری و به وجود آوردن اشتغال به‌صورت خوداشتغالی و کارآفرینی، محو نابرابری‌های اجتماعی و کاهش فقر در

مناطق شهری و روستایی و همچنین افزایش مشارکت زنان در بازار کار در بسیاری از کشورهای دنیا اتخاذ شده است و به همین منظور مؤسسات تأمین مالی خرد پدید آمدند. این مؤسسه‌ها حدود ۱۰ میلیون خانوار در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را پوشش می‌دهند (گومز و سناتور، ۲۰۰۳). این اعتبارات با میزان وام‌های کوچک می‌توانند باعث پدید آمدن فعالیت کوچک و جدید در روستا به وسیله زن روستایی یا در شهر به وسیله شهروند شوند و از این راه ضمن پدید آمدن اشتغال برای دریافت‌کننده تسهیلات مورد نظر، وضعیت اقتصادی خانوار را با توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و پس‌انداز افراد متحول سازد؛ پس این سیاست، کاهش فقر و کاهش نابرابری‌ها را به همراه دارد.

نکته اصلی این است که در برنامه اعتبارات خرد، موضوع اشتغال و کاهش فقر اهمیت به سزایی دارد. تخصیص اعتبارات خرد با سازوکار مشخص، برای پدید آوردن یک واحد کسب‌وکار کوچک جدید یا توسعه آن است که در حالت اول، تأمین سرمایه ثابت و در نتیجه پدید آوردن حداقل یک فرصت شغلی برای گرداننده واحد مورد نظر و در حالت دوم، تأمین سرمایه در گردش و کاهش هزینه تولید را به دنبال دارد.

نکته بعدی، گروه‌های هدف این نوع اعتبارات است که افراد و خانواده‌های فقیر و کم‌درآمد و همچنین زنان روستایی را شامل می‌شود. با توجه به گروه‌های درآمدی، نخستین مسئله‌ای که باید به آن توجه کرد، چگونگی پدید آوردن کسب‌وکار جدید یا توسعه آن به وسیله این گروه خاص است. به همین منظور مشکلات گرفتن وام، وثیقه و بازپرداخت وام اعطایی از یک طرف، سازوکارها و حمایت‌های اجتماعی به صورت مکمل حمایت‌های مالی و از طرف دیگر سازوکارهای ایجاد گروه‌های دو یا چند نفری و ... را پیشنهاد می‌کنند؛ در نتیجه، نوعی نظارت خودکار برای نزدیک‌تر شدن به هدف این اعتبارات شمرده می‌شود که از اعطای تسهیلات بانک‌های تجاری در قالب قراردادهای گوناگون فراتر است. بدین ترتیب باید گفت که تأمین مالی خرد از یک طرف، خدمات اجتماعی و مالی را فراهم می‌کند که به تقویت سرمایه اجتماعی می‌انجامد و از طرف دیگر، به کارگیری شیوه‌های مناسب آن و نظارت قوی باعث می‌شود اثربخشی آن در کاهش فقر و محرومیت‌های اجتماعی بیشتر شود؛ بنابراین ارائه اعتبار خرد به شاغلان و کشاورزان روستایی به صورت راهبرد می‌تواند به فرایند فقرزدایی و توسعه همه‌جانبه روستایی بینجامد (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

۲-۳- تجارب خارجی و داخلی

در این بخش به بررسی تجارب خارجی (اتحادیه اروپا، آلمان، نیوزلند، مالزی، ترکیه، بنگلادش، استرالیا و آمریکا) و داخلی (تاریخچه صندوق امام رضا (ع) و صندوق کارآفرینی امید) پرداخته شده است.

۲-۳-۱- تجارب خارجی

صندوق توسعه منطقه‌ای اروپا^۱

صندوق توسعه منطقه‌ای اروپا یکی از پنج صندوق «صندوق‌های ساختاری و سرمایه‌گذاری اروپا» است و بر تقویت انسجام اقتصادی و اجتماعی در اتحادیه اروپا تمرکز دارد. هدف این صندوق، اصلاح عدم تعادل بین سطوح توسعه مناطق مختلف در اتحادیه اروپا است. برنامه صندوق توسعه منطقه‌ای اروپا دارای چهار حوزه تمرکز است:

- نوآوری و تحقیق
- دستور کار دیجیتال
- حمایت از بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط
- دستیابی به اقتصاد کم‌کربن

آلمان

آژانس کار فدرال (BFA)^۲ مهم‌ترین نهاد سیاست‌گذار بازار کار آلمان است که از نظر مدیریت و بودجه مستقل است. این آژانس که مرکزش در شهر نورنبرگ است دارای ۱۰ مدیریت منطقه‌ای، ۱۵۶ آژانس کار، ۶۰۴ شعبه و مدیریت محلی و همچنین ۳۰۶ مرکز کاریابی است. مأموریت‌های اصلی آژانس کار فدرال به شرح زیر است:

- ۱- تأمین فضای آموزش‌های شغلی و حرفه‌ای.
 - ۲- مشاوره شغلی.
 - ۳- اعطای کمک‌هزینه آموزش شغلی.
 - ۴- ارائه کمک در زمینه اجرای فعالیت‌های آموزش فنی و حرفه‌ای.
 - ۵- تشویق اشتغال معلولین.
 - ۶- ارائه خدمات مرتبط با تأسیس و حمایت از بنگاه‌های اقتصادی.
 - ۷- کمک‌های مالی (کمک‌هزینه بیکاری یا ورشکستگی).
- این نهاد در زمینه تحقیقات مربوط به بازار کار و ارائه گزارش‌های مرتبط نیز فعالیت می‌کند (معاونت پژوهش‌های اقتصادی، ۱۳۹۵)

1. European Regional Development Fund (ERDF)
2. Bundesagentur Für Arbeit

ترکیه

هدف صندوق توسعه ترکیه و زیرمجموعه‌های آن حمایت از رشد پایدار در صنایع دارای اهمیت استراتژیک است. صندوق از طریق سرمایه‌گذاری‌های مستقیم و غیرمستقیم و زیرمجموعه‌های مدیریت شده توسط متخصصان مجرب و متخصص بازار به توسعه ملی کمک می‌کند.

برنامه صندوق توسعه دارای مأموریت‌های زیر است:

- مرکز همکاری اقتصادی و توسعه استانبول دارای یک ساختار مدیریتی شامل همه ذینفعان (اهدانندگان، کشورهای شریک، مؤسسات بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی و شرکت‌کنندگان بخش خصوصی) است.
- مأموریت مرکز همکاری اقتصادی و توسعه استانبول، ترویج توسعه اقتصادی پایدار از طریق توسعه بخش خصوصی در کشورهای شریک ایران است.
- حوزه‌های اصلی فعالیت آن عبارت‌اند از: سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، توسعه بنگاه‌ها، توسعه بخش مالی و حاکمیت قانون و حکومت.

اهداف این صندوق شامل:

- حمایت از اصلاحات اقتصاد بازار در دریای سیاه، قفقاز و آسیای مرکزی.
- به اشتراک گذاشتن تجربیات بین کشورها در پیگیری روند اصلاحات.
- ارائه مشاوره برای کمک به ایجاد یک محیط مساعد برای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی.

بنگلادش

کشور بنگلادش را می‌توان مبدأ تأمین مالی خرد قلمداد کرد. تجربه این کشور در فراهم‌سازی منابع مالی برای واحدهای کوچک، فقیران و گروه‌های خاص، به‌ویژه زنان باعث شد که کشورها در اتخاذ راهبرد مناسب برای اعتبارات خرد، تجربه کشور بنگلادش به‌خصوص توفیق گرامین بانک را مورد توجه قرار دهند. برای ارزیابی میزان عملکرد و کیفیت خدمات‌رسانی مالی مؤسسه‌های تأمین مالی خرد در بنگلادش می‌توان به مؤسسه یا طرح‌هایی مانند گرامین بانک، کمیته توسعه روستایی بنگلادش، پروژه توسعه روستایی، سازمان نوسازی بنگلادش، بنیاد شاکتی، خدمات روستایی رانچپور دنیاچپور و طرح توسعه سیستم‌های کشاورزی حاشیه‌ای و خرد نام برد.

اهداف تأسیس این مؤسسه‌ها باهم متفاوت است، هرچند رویکرد اصلی تأسیس و فعالیت این نوع مؤسسه‌ها حمایت از فقیران و توانمندسازی آنان برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و کسب حداقل درآمد است. تمرکز اصلی این مؤسسه‌ها، به‌ویژه گرامین بانک روی گردهمایی پایین درآمدی (طبقات پایین اجتماعی) است و به دلیل درآمد پایین مشتریان و عدم دستیابی به وثیقه سنتی، وام‌دهی فقط از راه تشکیل گردهمایی با تعهد مشترک که به

پس‌انداز اجباری ملزم است صورت می‌گیرد. پرداخت‌ها متکی بر سازوکار گروهی است تا شعبه‌ها به بازپرداخت اعتبار خود اطمینان کنند (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

از جمله شرایط بهره‌مندی از حمایت‌های صندوق کارآفرینی (EEF)^۱ عبارت‌اند از:

- نوآوری پروژه و تعلق به هر یک از بخش‌ها، صنعت نرم‌افزار یا صنایع غذایی و صنایع کشاورزی.
 - حمایت این صندوق از حامیان مالی / کارآفرینان بخش خصوصی (دارای شرکت سهامی خاص).
- قابلیت تحقق فنی و مالی پروژه، سازگار با محیط‌زیست، صلاحیت آموزشی در رشته مربوطه، دانش در فناوری / فرایند اجرای پروژه.

مالزی

با اجرای برنامه‌های جدید اقتصادی در کشور مالزی طی سال‌های ۹۵-۱۹۸۵، به‌رغم گستردگی فقر در مناطق روستایی، میزان جمعیت فقیر از ۴۵ درصد به ۱۵ درصد کاهش یافت. دو عامل مهم در گسترش اعطای ترکیبات مالی به فقیران به‌وسیله این طرح عبارت‌اند از: الف) حمایت‌های چشمگیر و تأمین مالی دولت؛ و ب) استفاده از راهنمایی‌های کاربردی گرامین بانک. تجربه نظام پرداخت اعتبار خرد به‌وسیله مؤسسه‌ها و سازمان‌های غیردولتی در کشور مالزی نشان می‌دهد که همانند گرامین بانک، افراد فقیر در قالب گروه‌هایی تقسیم شده و هر گروه بر وام پیشنهادی نحوه هزینه وام نظارت بر وام‌گیرندگان و مسائل خرد و رفاه عمومی اعضاء بررسی‌هایی انجام می‌دهد. قابل توجه این‌که وام‌ها بدون هیچ وثیقه، ضامن و بهره و پیگرد قانونی اعطا می‌شود (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

هند

تا پیش از آغاز برنامه‌های اصلاحات مالی (دهه ۱۹۹۰)، پرداخت اعتبار و تسهیلات به فقیران در کشور هند به‌صورت برنامه دولتی در قالب یارانه‌های رایج بود. این دیدگاه میان بسیاری از سیاستمداران و بانکداران حاکم بوده است؛ اما مقررات‌زدایی نظام مالی توانست چشم‌انداز نظام مالی را به‌تدریج تغییر دهد. برای مثال در نتیجه آزادسازی نرخ‌های بهره، بسیاری از بانک‌ها با حمایت بانک ملی توسعه کشاورزی و روستایی پیوندهایی را با گروه‌های غیررسمی خودیاری فقیران به‌منظور تجهیز سپرده‌های فقر و اعطای اعتبارات به آن‌ها با نرخ‌های مناسب بهره ایجاد کردند. یکی از بزرگ‌ترین برنامه‌های فقرزدایی در جهان، طرح برنامه توسعه یکپارچه روستایی در هند بود که بیش از ۴۵ میلیون نفر را تحت پوشش قرار داد. اجرای برنامه‌های پیش‌گفته در جهت فقرزدایی مناطق روستایی و اعطای اعتبارات ارزان‌قیمت به‌وسیله بانک ملی توسعه کشاورزی و روستایی هند باعث شد که گروه‌های خودیار در این مناطق شکل‌گیرنده این امر، نقش مهمی در کاهش هزینه‌های عملیاتی، درجه پایداری و خودکفایی مؤسسه‌های

1. Eligibility for equity support from the Equity and Entrepreneurship Fund Unit

مالی خرد دارد. از جمله علل این امر جذب بیشتر پس اندازها به وسیله این مؤسسه‌ها است (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵) که نقش مهمی در کاهش هزینه‌های عملیاتی، درجه پایداری و خودکفایی مؤسسه‌های مالی خرد دارد.

نیپال

نیپال کشور فقیری است که از لحاظ اقتصادی به اصلاحات اساسی نیاز دارد. با توجه به عدم توفیق مؤسسه‌های مالی خرد در این کشور، وضعیت برای رشد و شکوفایی مؤسسه‌های غیررسمی فراهم شده است. از جمله مهم‌ترین برنامه‌های فقرزدایی این کشور عبارت‌اند از: برنامه توسعه و بهبود وضعیت کشاورزان خرد، برنامه بانکداری متمرکز با ۸۵ هزار نفر وام‌گیرنده، اعتبارات تولیدی برای زنان روستایی، اکثر مؤسسه‌های تأمین مالی خرد در کشور نیپال خودکفا نبوده و این وضع باعث شده تا قدرت اعتباردهی مؤسسه‌ها به افراد نیازمند و فقیر کاهش یابد؛ چراکه متوسط نرخ وام‌دهی این مؤسسه‌ها کمتر از ۱۸ درصد بوده و از جمله مشکلات این مؤسسه‌ها این است که نخست، مقررات بانک مرکزی نیپال تفاوت میان نرخ‌های بهره سپرده و وام را به ۶ درصد محدود می‌کند و دوم، اعتبارات ثانیه‌ای در این کشور رواج دارد؛ به طوری که بانک‌های تجاری مکلف‌اند ۱۲ درصد ترکیب وام خود را به بخش‌های دارای اولویت در بخش‌های کشاورزی و صنعت خانه‌سازی روستایی و خدمات اختصاص دهند (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

نیوزلند

دولت نیوزلند سه میلیارد دلار در یک دوره سه‌ساله برای سرمایه‌گذاری در توسعه اقتصادی منطقه‌ای از طریق صندوق رشد استانی اختصاص داده است. هدف صندوق رشد استانی تسریع توسعه منطقه‌ای، افزایش بهره‌وری منطقه‌ای و کمک به ایجاد مشاغل بیشتر و با درآمد بهتر از طریق سرمایه‌گذاری در پروژه‌ها و طرح‌هایی است که دارای مأموریت‌های زیر باشند:

- ایجاد شغل باهدف رشد اقتصادی پایدار
- افزایش مشارکت
- تشویق پایداری زیست‌محیطی و کمک به نیوزلند در انجام تعهدات مربوط به تغییرات آب‌وهوایی در کنار استفاده مولد از زمین، آب و سایر منابع
- بهبود تاب‌آوری، به‌ویژه زیرساخت‌های حیاتی و تنوع بخشیدن به اقتصاد

استرالیا

هدف صندوق توسعه حمایت از بازار، حمایت از نیروی کار برای انتقال به محیط عملیاتی طرح ملی جدید، از طریق تأمین مالی فعالیت‌هایی است که به افراد و سازمان‌ها کمک می‌کند تا:

- بازاری کارآمد، پاسخگو و نوآورانه وجود داشته باشد که نیازهای متنوع افراد را برآورده کند.
- افراد قادر باشند به‌طور مؤثر برای شکل دادن به ماهیت بازار دست به انتخاب و کنترل بزنند.

جامائیکا

در سال ۱۹۸۵ در کشور جامائیکا برنامه مشترکی در قالب اعطای وام کوچک برای آغاز فعالیت خوداشتغالی به‌صورت گروهی و پذیرش مسئولیت بازپرداخت اعتبار میان افراد تدوین شد که هدف این برنامه، ایجاد اشتغال به‌وسیله کارفرمایان کوچک با راهبرد معین حرکت برای دستیابی به شغل‌های مناسب در بخش رسمی اقتصاد، به‌ویژه در بخش مدرن بود. عملکرد اعطای وام‌دهی این برنامه نشان می‌دهد که به‌طور عمده اختصاص به جوانان و زنان داشته که برای گسترش و توسعه واحدهای کسب‌وکار به کار گرفته شده است؛ اما ارزیابی‌ها نشان از عدم توفیق این برنامه دارد و عمده علل عدم توفیق این برنامه را می‌توان به عدم نظارت دقیق بر اعتبارات اعطایی، عدم توانایی برای اداره کسب‌وکار کوچک که نیاز به نیروی انسانی با مهارت لازم است، عدم توفیق در شناسایی افراد و قدرت بازپرداخت وام نسبت داد (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵).

آمریکا

- واشنگتن

بسیاری از کسب‌وکارهای کوچک و غیرانتفاعی در ایالت واشنگتن موانع قابل توجهی را برای دسترسی به منابع مالی مورد نیاز برای توسعه و رشد تجربه می‌کنند، این امر به‌ویژه در مورد سازمان‌هایی در مناطق کم‌درآمد و سازمان‌هایی که توسط زنان و رنگین‌پوستان رهبری می‌شوند صادق است.

هدف این صندوق عبارت است از:

- حمایت از کسب و کار کوچک برای دسترسی به سرمایه رشد و بهبود اقتصادی بیشتر.

- نیویورک

مأموریت صندوق توسعه (ESD)^۱، ترویج اقتصاد ایالتی قوی و رو به رشد، تشویق سرمایه‌گذاری‌های تجاری و ایجاد شغل و حمایت از اقتصادهای محلی متنوع و مرفه در سراسر ایالت نیویورک از طریق استفاده کارآمد از وام‌ها، کمک‌های مالی، اعتبارات مالیاتی، فروش املاک و مستغلات و سایر است.

برای حمایت از مأموریت توسعه اقتصادی:

- سرمایه‌گذاری استراتژیک در زیرساخت‌ها، نوآوری، مکان‌سازی و احیای مجدد، بخش‌های قابل تجارت و توسعه نیروی کار.
- شفاف و پاسخگو به نیازهای جوامع مختلف در سراسر ایالت از طریق مشارکت فعال شوراهای منطقه‌ای است.
- حمایت از حفظ و سلامت مشاغل موجود، حفظ جمعیت و توسعه مشاغل و صنایع جدید که به توسعه اقتصاد قرن بیست و یکم کمک می‌کند.
- برابری فرصت‌های اقتصادی را برای مشاغل متعلق به اقلیت‌ها و زنان ترویج می‌کند.
- در مراحل اولیه از سرمایه‌گذاری در زمینه‌های تحقیق و توسعه فناوری‌های جدید پشتیبانی می‌کند.
- اقتصاد مبتنی بر نوآوری را از طریق مشارکت با دانشگاه‌های منتخب شده تقویت می‌نماید و کارآفرینی را از طریق توسعه مراکز تولید و فناوری نسل بعدی در سراسر ایالت پشتیبانی می‌کند.

- کالیفرنیا

صندوق‌های وام خرد (CDMLF)^۲ یک نوع از زیرمجموعه وام‌ها است که بر وام‌های کوچک‌تر تمرکز و عمدتاً برای تأمین مالی راه‌اندازی شده است. این صندوق وام‌های کوچک به کارآفرینان و افراد را هدف قرار می‌دهد و می‌تواند وام‌دهی را برای محصولات و بازارهای مختلف (وام خانه یا خودرو، راه‌اندازی کسب‌وکار یا گسترش) در محله‌ها یا مناطق خاص، تخصصی و متمرکز نماید.

آموزه‌های تجارب خارجی در حوزه تدقیق قلمرو فعالیتی صندوق

از جمله نکات با اهمیتی که از مرور تجارب خارجی احصاء شده است، عبارت‌اند از:

- حمایت از اشتغال افراد آسیب‌پذیر اجتماعی
- ارائه خدمات مرتبط با تأسیس و حمایت از بنگاه‌های اقتصادی
- ارائه مشاوره به منظور کمک به ایجاد یک محیط مساعد برای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
- ارتقاء اقتصاد محلی قوی و رو به رشد

1. Empire State Development

2. Community development micro loan funds

- تشویق سرمایه‌گذاری‌های تجاری و ایجاد شغل و حمایت از اقتصادهای محلی متنوع از طریق استفاده کارآمد از وام‌ها، کمک‌های مالی، اعتبارات مالیاتی، فروش املاک و مستغلات و سایر
- حمایت از حفظ و سلامت مشاغل موجود
- حفظ جمعیت و توسعه مشاغل و صنایع جدید
- اصلاح عدم تعادل بین سطوح توسعه مناطق مختلف
- حمایت از کسب و کارهای کوچک برای دسترسی به رشد و بهبود اقتصادی
- پشتیبانی از سرمایه‌گذاری در زمینه‌های تحقیق و توسعه فناوری‌های جدید در مراحل اولیه
- تقویت اقتصاد مبتنی بر نوآوری از طریق مشارکت با دانشگاه‌های منتخب
- پشتیبانی کارآفرینی از طریق توسعه مراکز تولید و فناوری نسل‌های آینده

۲-۳-۲- تجارب داخلی

- در سال‌های اخیر برنامه‌های حمایتی از کسب و کارهای خرد^۱ در کشورهای گوناگون با اهداف زیر مطرح شده است:
- کاهش فقر
 - کمک به افزایش تولید کالا و خدمات منطقه‌ای
 - مقابله با بیکاری
- مأموریت اصلی فعالیت صندوق‌های قرض‌الحسنه، ارائه اعتبارات خرد بدون سود و صرفاً بر اساس کارمزد کم به متقاضیان است که عمدتاً باهدف کارگشایی صورت می‌گیرد.
- صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع)
 - صندوق کارآفرینی امید
 - صندوق توسعه ملی
 - صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر
 - صندوق پژوهش و فناوری
 - خزانه معین استان
 - شورای عالی اشتغال (برای بنگاه‌های زودبازده)

۲-۳-۳- پیشینه صندوق

از جمله صندوق‌های تشکیل شده با اهداف مذکور در ایران شامل:

۱- صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع)

۲- صندوق کارآفرینی امید

صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع)

بر اساس اولین مصوبه دولت نهم در سوم شهریور ۱۳۸۴ در حرم رضوی، مقرر شد در تمامی استان‌های کشور صندوق مهر امام رضا (ع) به منظور تأمین هزینه‌های مسکن، ازدواج و اشتغال جوانان به صورت مستقل تشکیل شود. پس از آن مطابق مصوبه شماره ۳۰۴۱۶/۱۹۰۱ مورخ سال ۸۵/۲/۲۶ شورای عالی اداری، صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) از ادغام صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال روستایی، صندوق ازدواج جوانان و صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی ایجاد شد.

صندوق کارآفرینی امید

مطابق مصوبه شماره ۱۹۰۱/۳۰۴۱۶ مورخ ۱۳۸۵/۰۲/۲۶ شورای عالی اداری صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) از ادغام صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال روستایی و صندوق ازدواج جوانان در صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی ایجاد شد، اما بر اساس قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ مجلس شورای اسلامی که اشتغال به عملیات بانکی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت هر عنوان و تأسیس و ثبت، تحت هرگونه تشکل برای انجام عملیات بانکی، بدون دریافت مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را ممنوع کرده است و از آنجا که بر اساس بخشنامه بانک مرکزی در سال ۱۳۹۱ مبنی بر جلوگیری از فعالیت مؤسسات مالی و صندوق‌هایی که از اسم ائمه (ع) بهره می‌برند تغییر نام و بازنگری در نحوه پرداخت و جامعه هدف مورد حمایت صندوق ضرورت یافت. بنابراین در اسفندماه سال ۱۳۹۳ پس از بحث و بررسی الزامات شورای پول و اعتبار و بخشنامه بانک مرکزی، موضوع تغییر نام صندوق مهر امام رضا (ع) به تصویب هیئت امنا رسید و با صدور مجوز از سوی بانک مرکزی ج.ا. از این پس این صندوق با عنوان صندوق کارآفرینی امید به تداوم فعالیت پرداخته است. مأموریت‌های صندوق کارآفرینی امید شامل:

- تجهیز سپرده‌های خرد مردم و تلفیق آن با اعتبارات دولت
- شناسایی جوانان واجد شرایط
- توانمندسازی جوانان و کمک در ایجاد کسب و کارهای خرد کم سرمایه و کاربردی با محوریت فعالیت‌های کارآفرینانه
- رفع نیازهای منطقه‌ای

- توسعه کسب و کارهای IT محور بر اساس شیوه‌های جهانی شبکه‌سازی کسب و کارهای بازار محور مانند خوشه‌ها و زنجیره‌های ارزش در کشور برای اطمینان از پایداری کسب و کارها و هدفمندی تسهیلات پرداختی.

۲-۴- ارزیابی عملکرد

از آنجایی که میزان قضاوت و راستی‌آزمایی حیات یک پدیده می‌تواند از دریچه آسیب‌شناسی سنجیده و ارزیابی شود، در این بخش از پژوهش به بررسی نقاط قوت و ضعف صندوق‌های پیشین پرداخته شده است تا به این وسیله جهت درمان و حل کردن این معضلات با ارائه راهکارها و راهبردهای طبقه‌بندی شده، به نتایج ماندگاری دست پیدا کرد.

۲-۴-۱- ارزیابی عملکرد صندوق مهر امام رضا (ع)

هفت ابهام عملکرد صندوق مهر امام رضا بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس:

- ۱- سهم اندک وام ازدواج و سود ۶۸ میلیارد تومانی در حوزه سرمایه‌گذاری: سهم مانده وام ازدواج همواره کمتر از ۴ درصد بوده است و همچنین روند آن نیز نزولی بوده و از ۳,۹ درصد در سال ۱۳۸۹ به حدود ۱,۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۱ رسیده است. این در حالی است که صندوق مزبور طی سال‌های مورد بررسی به ترتیب ۲۰,۵، ۱۸,۱ و ۲۹,۸ میلیارد تومان سود خالص داشته که می‌تواند بیانگر انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری سودآور توسط صندوق قرض‌الحسنه مهر امام رضا (ع) به جای پرداخت وام‌های قرض‌الحسنه باشد.
- ۲- سهم ۹۵ درصدی سرمایه‌گذاری در کلیه منابع مالی صندوق: میانگین سهم سرمایه در منابع مالی صندوق طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۱ حدود ۹۵ درصد بوده که بیشترین منابع مالی صندوق مزبور را تشکیل می‌دهد. از طرفی سهم سپرده‌های شعب صندوق مهر امام رضا در سال ۱۳۹۱ نسبت به منابع مالی این صندوق حدود ۱۲ درصد است که بیانگر اتکای بیشتر صندوق به سرمایه در مقایسه با سپرده بوده است.
- ۳- روند نزولی اعطای وام ازدواج: تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه به‌طور متوسط سالیانه ۷۶ درصد از کل دارایی‌های صندوق را طی دوره مورد بررسی به خود اختصاص داده است. نکته جالب توجه اینکه نخست، سهم تسهیلات قرض‌الحسنه طی دوره مورد بررسی همواره کمتر از ۴ درصد بوده و دوم اینکه روند آن نیز نزولی است، به‌طوری‌که سهم آن از حدود ۴ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۱,۵ درصد در سال ۱۳۹۱ رسیده است.
- ۴- نکته جالب توجه این است که سهم تسهیلات قرض‌الحسنه طی دوره مورد بررسی همواره کمتر از ۴ درصد و روند آن نیز نزولی بوده است، به‌طوری‌که سهم آن از حدود ۴ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۱,۵ درصد در سال ۱۳۹۱ رسیده است.

۵- صرفاً وام اشتغالزایی مورد حمایت واقعی صندوق بوده است: عمده تسهیلات پرداختی توسط صندوق مهر امام رضا (ع) مربوط به تسهیلات اشتغالزایی بوده که همواره بیش از ۸۶ درصد از تسهیلات را طی دوره مورد بررسی به خود اختصاص داده است. به عبارتی از سه وظیفه حمایت مسکن، ازدواج و اشتغالزایی، صرفاً اشتغالزایی مورد حمایت واقعی صندوق مزبور بوده است.

۶- افزایش تسهیلات اعطایی به کارکنان خود صندوق از ۷,۵ درصد به ۶۹ درصد: تسهیلات اعطایی به کارکنان خود صندوق نسبت به وام‌های قرض‌الحسنه پرداخت شده در همین صندوق از ۷,۵ درصد در سال ۱۳۸۹ به حدود ۶۹ درصد در پایان سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است، در حالی که تعداد پرسنل این صندوق طی دوره مذکور کاهش یافته است.

۷- هشتاد درصد سرمایه‌گذاری‌های صندوق در بانک‌ها و مؤسسات مالی: بیش از ۸۰ درصد سرمایه‌گذاری‌های صندوق مهر امام رضا (ع) طی دوره مورد بررسی به‌صورت سپرده‌گذاری در بانک‌ها و مؤسسات مالی بوده است. همچنین از مجموع کل سرمایه‌گذاری‌ها (سپرده‌گذاری، اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های وابسته) در سال ۱۳۹۱ رقمی حدود ۳۱۲ میلیارد ریال عایدی کسب شده که بیش از دو برابر سود خالص این صندوق در سال مذکور بوده است. نتیجه اینکه به نظر می‌رسد صندوق مهر امام رضا که باید به‌صورت غیرانتفاعی و به منظور حمایت از اشتغال، ازدواج و مسکن فعالیت می‌کرد، بخشی از منابع خود را در حوزه‌های سودآور سرمایه‌گذاری کرده و تا حدودی از اهداف اصلی خود دورافتاده است. هرچند بعد اقتصادی آن ممکن است توجیه داشته باشد.

۸- سرمایه‌های صندوق به سمت جذب منابع مردم نرفته است: با توجه به ظرفیت عالی صندوق در خصوص سرمایه، باید به سمت جذب منابع مردم پیش برود. با توجه به کفایت سرمایه ۸ درصد، این مؤسسه حداقل می‌تواند به میزان ۸ برابر سرمایه خود، منابع قرض‌الحسنه جذب کند که بررسی انجام شده نشان می‌دهد در این عرصه موفق نبوده است.

۲-۴-۲- ارزیابی عملکرد صندوق کارآفرینی امید

ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای میکرو/خرد و کارآفرینانه می‌تواند از طریق فراهم آوردن زمینه اشتغال، کاهش بیکاری، رشد اقتصادی، افزایش درآمد و... منجر به توسعه اقتصادی شود؛ اما یکی از چالش‌های اساسی پیش روی کسب‌وکارهای خرد، تأمین مالی است. از این‌رو اعطای تسهیلات و اعتبارات خرد و کم‌بهره می‌تواند راه‌حلی کارآمد در رفع مشکلات مالی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و دستیابی به توسعه باشد. با توجه به نقش و اهمیت اعتبارات خرد در توسعه کسب‌وکارها و نیز اهمیت توسعه کسب‌وکارهای کوچک و خرد در دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی و با توجه به ماهیت این کسب‌وکارها که اغلب بسیار کوچک و مبتنی بر مشارکت اعضای خانواده می‌باشند،

وجود نهادها و مؤسسات مالی ارائه‌دهنده اعتبارات خرد با سود کم، ضرورت می‌یابد. از جمله این مؤسسات مالی «صندوق کارآفرینی امید» است. صندوق کارآفرینی امید از جمله مؤسسات مالی است که باهدف تأمین سرمایه مورد نیاز کارآفرینان به‌منظور توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در راستای دستیابی به توسعه اقتصادی شکل گرفته است. در حال حاضر صندوق کارآفرینی امید تنها نهاد مالی تخصصی با ابعاد کامل حمایتی دوسویه^۱ در کشور به شمار می‌رود که در دو زمینه زیر به‌صورت کاملاً تخصصی فعالیت می‌کند:

- تأمین مالی خرد؛^۲
- حمایت از کسب‌وکارهای خرد.^۳

اعتبارات صندوق کارآفرینی امید از طریق ارتقای سرمایه‌های اندک روستاییان و تأمین سرمایه در گردش کسب‌وکارها، سبب فراهم نمودن فرصت ایجاد کسب‌وکارهای جدید کارآفرینانه به‌ویژه مشاغل خرد خانگی و نیز بهبود و توسعه کسب‌وکارهای بسیار کوچک (کمتر از ۵ عضو) از طریق در اختیار قرار دادن سرمایه مورد نیاز صاحبان کسب‌وکارها برای افزایش ظرفیت کمی و کیفی کسب‌وکارها، از جمله بازسازی تجهیزات، توسعه فضای کسب‌وکار، افزایش توان خرید مواد اولیه، افزایش کیفیت محصولات تولیدی و... شده و بیانگر آن است که صندوق کارآفرینی امید، از طریق ارائه تسهیلات مالی کم‌بهره، سهولت و کاهش بوروکراسی اداری در زمینه دریافت تسهیلات، فراهم آوردن زمینه‌های بهبود عملکرد تجاری، توانمندسازی کارآفرینان روستایی و... توانسته است نقش بسزایی در ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای خرد ایفا نماید. همچنین تسهیلات اعطایی این صندوق نقش بسزایی در افزایش درآمد صاحبان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، فراهم کردن زمینه ایجاد کسب‌وکارهای جدید در روستاها، ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری، فراهم آوردن زمینه‌های خوداشتغالی، مهارت‌آموزی و توانمندسازی داشته است. این نتایج نشان‌دهنده نقش مؤثر صندوق کارآفرینی در توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی است. آنچه سبب شده تا صندوق کارآفرینی امید نقش مؤثری در توسعه و ایجاد کسب‌وکارهای کارآفرینان کوچک و متوسط در نواحی روستایی ایفا نماید، اعطاء تسهیلات مالی به کارآفرینان روستایی با بهره کم و کاهش بوروکراسی اداری در فرایند دریافت وام و نیز در اولویت قرار دادن کسب‌وکارهای خرد در زمینه پرداخت وام می‌باشند.

بررسی‌ها بیانگر آن است که به‌رغم ویژگی‌های مثبت و مؤثر این صندوق در توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی از نظر وام‌گیرندگان، این صندوق دارای ضعف‌هایی در وظایف جاری خود بوده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: موانع اداری، پایین بودن مبلغ وام، کوتاه بودن دوره تنفس، فرایند طولانی دریافت وام، بالا بودن مبلغ

1. Functionality Bilinear
2. Micro Financing
3. Micro Business

اقساط، عدم وجود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا است. دیگر نقاط ضعف که در ارتباط با مأموریت و رسالت جدید برای سال ۱۴۰۱ قابل بیان است را نیز می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- کمبود منابع و محدود بودن ساختار در جذب منابع؛
- کم‌توجهی به تعادل‌های منطقه‌ای و اسناد بالادستی؛
- عدم توسعه کسب و کارهای IT محور و اعطای تسهیلات به فرصت‌های شغلی ناپایدار.

۲-۵- معرفی صندوق عدالت و پیشرفت

به‌منظور تحقق عدالت و پیشرفت کشور از طریق ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین، صندوق کارآفرینی امید به صندوق پیشرفت و عدالت ایران تغییر نام یافته و با ۳۱ صندوق استانی تابعه، فعالیت خود را آغاز خواهد کرد.

۲-۵-۱- زمینه‌های مطرح شدن صندوق عدالت و پیشرفت

ازجمله دلایل مطرح شدن صندوق پیشرفت و عدالت شامل:

- عدم تبعیت بانک‌ها از ضوابط شورای برنامه‌ریزی استان‌ها
- تحقق رشد ۸ درصدی
- تخصیص منابع به اعتبارات عمرانی و تملک دارایی در استان‌ها مانند مدرسه، راه، بنیاد مسکن و...

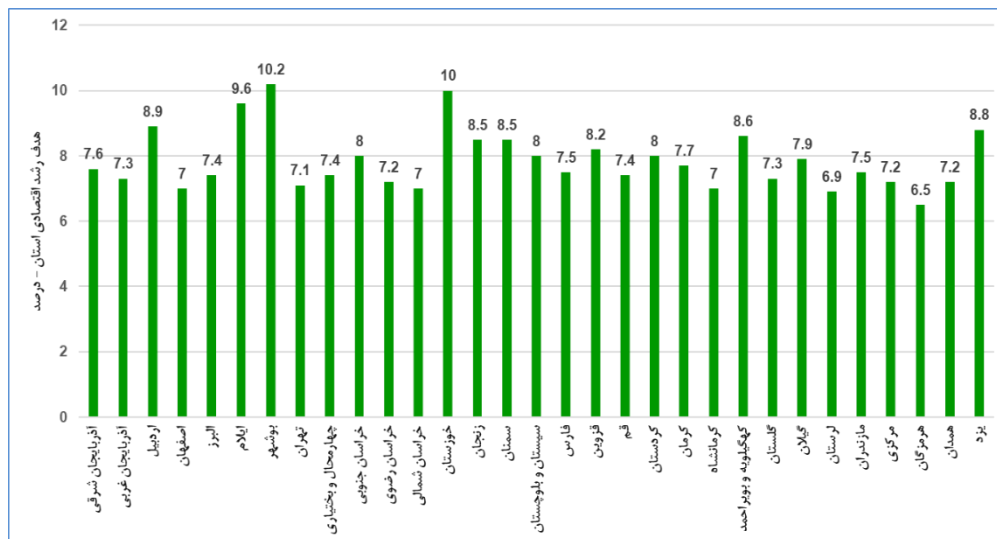
۲-۵-۲- اهداف تشکیل صندوق‌های پیشرفت و عدالت ملی و استانی

ازجمله اهداف تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت شامل:

- تأمین منابع و فراهم نمودن زمینه تحقق رشد اقتصادی شهرستان‌ها و استان‌ها
- تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید در استان‌ها
- حمایت از کسب و کارهای بخش غیردولتی در سطح ملی و استانی از محل تأمین تسهیلات
- تجمیع منابع پراکنده و سیاست‌گذاری متوازن و جهت‌دهی هدفمند منابع به‌منظور تحقق رشد اقتصادی
- برقراری عدالت در توزیع منابع بین استان‌های کشور
- رعایت آمایش سرزمین بر اساس اسناد ملی و استانی مصوب شورای عالی آمایش
- افزایش اختیارات استان‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

۲-۵-۳- اهداف رشد اقتصادی به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۴۰۱

در نمودار ۱ اهداف رشد اقتصادی به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۴۰۱ آمده است.

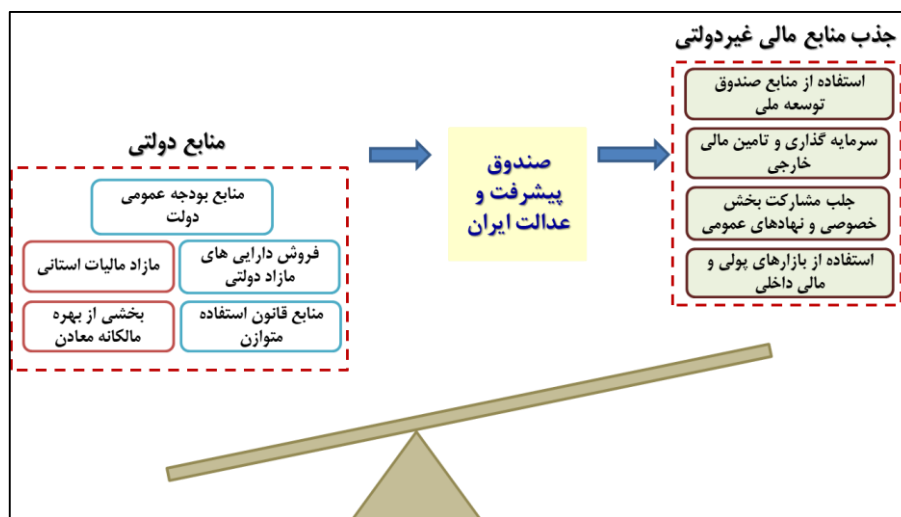
نمودار ۱: اهداف رشد اقتصادی به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۴۰۱

منبع: گزارش امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد سازمان برنامه و بودجه کشور ۱۴۰۰

۲-۵-۴- استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران

با توجه به اینکه منابع متنوعی مانند فروش اموال، مازاد درآمدهای استانی، ۲۰ درصد اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و... برای حمایت از تولید در بند «الف» لایحه بودجه ۱۴۰۱ برای این صندوق پیش‌بینی شده است، بنابراین می‌توان این منابع را به صورت اهرمی در کنار دیگر منابع معمول مؤسسات مالی، امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای برای طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی فراهم می‌آورد که این موضوع در شکل ۱ آورده شده است.

با توجه به اینکه منابع متنوعی مانند فروش اموال، مازاد درآمدهای استانی، ۲۰ درصد اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و... برای حمایت از تولید در بند «الف» لایحه بودجه ۱۴۰۱ برای این صندوق پیش‌بینی شده است، بنابراین می‌توان این منابع را به صورت اهرمی در کنار دیگر منابع معمول مؤسسات مالی و امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای در طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی فراهم آورد که این موضوع در شکل ۱ آورده شده است.

شکل ۱: استفاده اهرمی از منابع دولت برای رشد اقتصادی در صندوق عدالت و پیشرفت ایران

منبع: گزارش امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد سازمان برنامه و بودجه کشور ۱۴۰۰

۲-۶- گزاره‌های قابل احصاء از سند ملی آمایش سرزمین

از اصول هشت‌گانه مصوب در آمایش سرزمین می‌توان به مواردی از قبیل رفع محرومیت و گسترش عدالت اجتماعی به منظور ارتقاء تولید و بهره‌وری اشاره کرد. همچنین از اهداف آمایش سرزمین در این زمینه می‌توان به ذکر مواردی از جمله یکپارچگی سرزمین و هویت ایرانی-اسلامی، حفظ و تعمیق انسجام ملی، رفاه و مشارکت اجتماعی و عدالت را برشمرد.

از جمله راهبردها و سیاست‌های موجود در سند آمایش سرزمین که به مباحث ارتقاء بهره‌وری و تولید اشاره دارد عبارتند از:

- راهبرد ۳: ارتقاء آوازه میراث فرهنگی، تاریخی و گردشگری ایران در سطح بین‌المللی
- سیاست ۳۹: احیاء هنرهای رو به فراموشی و تقویت تولید و بازرگانی صنایع دستی
- راهبرد ۶: اصلاح ساختار و نظام بهره‌برداری و استقرار کشاورزی هو شمند و پایدار با حصول اطمینان از امنیت غذایی، آب و محیط‌زیست
- سیاست ۶۷: تأسیس بازارهای کشاورزی محلی و منطقه‌ای در شهرهای کوچک و حومه شهرها
- سیاست ۶۹: توسعه فناوری‌های نوآورانه کشت و تولید انواع محصولات با استفاده از آب دریا
- راهبرد ۸: ارتقاء پویایی سرمایه انسانی و حفظ جوانی جمعیت
- سیاست ۸۵: تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت

-
- سیاست ۸۶: گسترش و ارتقای رویکردهای تقاضامحور آموزش فنی و حرفه‌ای متناسب با تخصص‌ها و مزیت‌های هر منطقه
 - راهبرد ۹: سازگاری توسعه با محیط‌زیست و منابع طبیعی
 - سیاست ۹۳: استقرار نظام بهره‌برداري پایدار از مراتع متکی بر اصول دانش بومی و مدیریت محلی تلفیق یافته
 - راهبرد ۱۲: ساماندهی استقرار صنایع کشور و شکل‌دهی به زنجیره فعالیت‌های صنعتی
 - سیاست ۱۲۱: بسط اختیارات مناطق در سیاست‌گذاری فضای کسب‌وکار، رقابت‌پذیری در نوآوری منطقه‌ای و جذب سرمایه
 - سیاست ۱۲۳: ایجاد زنجیره فعالیت‌های تولیدی در پیوند با شبکه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تولید
 - راهبرد ۱۳: بازآرایی فضایی قلمروهای تولید محصولات کشاورزی
 - سیاست ۱۳۱: تولید و توسعه اندام‌های تکثیری مانند بذر، نهال و مواد ژنتیکی دامی، گیاهی و شیلاتی در زنجیره ارزش
 - سیاست ۱۳۲: ساماندهی و توسعه زنجیره‌های ارزش و تأمین محصولات دام و طیور
 - سیاست ۱۳۳: ساماندهی و توسعه زنجیره ارزش و تأمین شیلات با اولویت استان‌های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان
 - سیاست ۱۳۴: ایجاد زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت‌های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیر تراریخته و آب‌بر
 - راهبرد ۱۶: ارتقاء پویایی نظام کوچ، حفظ و تقویت میراث معنوی و زیست جامعه عشایری
 - سیاست ۱۵۱: تقویت بازارهای عشایری، توسعه زنجیره ارزش و برندسازی محصولات تولیدی و صنایع دستی جامعه عشایری
 - سیاست ۱۵۲: توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایر
 - سیاست ۱۵۳: ارزش‌افزایی اقتصادی منابع موجود در مناطق دورافتاده، صعب‌العبور، حاشیه‌ای و مرزی
 - راهبرد ۱۷: حفظ و جذب جمعیت در روستاها با تأکید بر ارتقاء پویایی و ماهیت تولید محور بودن روستاها
 - سیاست ۱۶۳: تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی روستاها در مناطق فاقد نقش و عملکردهای چندگانه روستایی

- سیاست ۱۶۸: حفظ و ارتقاء کرامت روستایی و نهادینه‌سازی نقش جوانان در کارآفرینی و تحول اقتصادی روستاها
- راهبرد ۲۲: افزایش جمعیت و توسعه فعالیت در مناطق مستعد کم تراکم به‌ویژه مناطق مرزی، جزایر راهبردی و سواحل جنوبی
- سیاست ۲۰۵: هدایت جریان سرمایه ناشی از مبادلات مرزی برای ایجاد زیرساخت و تقویت تولید محلی
- راهبرد ۲۳: ارتقاء سرمایه اجتماعی و نظام حکمروایی سرزمینی عدالت‌محور و مردم‌گرا
- سیاست ۲۱۳: توانمندسازی اجتماعات محلی و مشارکت دادن مردم در فرایندهای تصمیم‌سازی و اجرای برنامه‌های توسعه

۲-۷- جمع‌بندی

توسعه پایدار نواحی شهری و روستایی، با توجه به چالش‌های اقتصادی که با آن روبه‌رو می‌باشند، در گرو پویایی و دوام اقتصاد این مناطق است. در این رابطه، ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد و کارآفرینانه می‌تواند از طریق فراهم آوردن زمینه اشتغال، کاهش بیکاری، رشد اقتصادی و افزایش درآمد منجر به توسعه اقتصادی این نواحی شود؛ اما یکی از چالش‌های اساسی پیش روی کسب و کارهای خرد در نواحی شهری و روستایی، تأمین مالی است. از این رو اعطای تسهیلات و اعتبارات خرد و کم‌بهره می‌تواند راه‌حلی کارآمد در رفع مشکلات مالی، توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط و دستیابی به توسعه باشد. با توجه به نقش و اهمیت اعتبارات خرد در توسعه کسب و کارها و نیز اهمیت توسعه کسب و کارهای کوچک و خرد در دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی و با توجه به ماهیت این کسب و کارها که اغلب بسیار کوچک و مبتنی بر مشارکت اعضای خانواده می‌باشند، وجود نهادها و مؤسسات مالی که ارائه‌دهنده اعتبارات خرد با سود کم باشد، ضرورت می‌یابد. از جمله این مؤسسات مالی می‌توان به «صندوق کارآفرینی امید» اشاره کرد. صندوق کارآفرینی امید از جمله مؤسسات مالی است که باهدف تأمین سرمایه مورد نیاز کارآفرینان به‌منظور توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط در راستای دستیابی به توسعه اقتصادی شکل گرفته است. این صندوق فعالیت خود را از سال ۱۳۷۲ با عنوان صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی مشتمل بر صندوق‌های ازدواج جوانان و اشتغال‌زایی روستایی آغاز کرد. سپس در سال ۱۳۸۴ با صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) ادغام و صندوق مهر امام رضا نام گرفت.

آسیب‌شناسی انجام شده از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس برای صندوق مهر امام رضا (ع) حاکی از هفت ابهام سهم ۹۵ درصدی سرمایه‌گذاری در کلیه منابع مالی صندوق، روند نزولی اعطای وام ازدواج، حمایت صرف از وام اشتغال‌زایی، افزایش تسهیلات اعطایی به کارکنان خود صندوق از ۷٫۵ درصد به ۶۹ درصد، سرمایه‌گذاری‌های هشتاد درصدی صندوق در بانک‌ها و مؤسسات مالی باعث عدم جذب سرمایه‌های مردم است.

در اسفندماه سال ۱۳۹۳ پس از بحث و بررسی الزامات شورای پول و اعتبار و بخشنامه بانک مرکزی، موضوع تغییر نام صندوق مهر امام رضا (ع) به تصویب هیئت امناء رسید و با صدور مجوز از سوی بانک مرکزی ج.ا.ایران از این پس این صندوق با عنوان صندوق کارآفرینی امید به تداوم فعالیت پرداخته است.

آنچه سبب شده تا صندوق کارآفرینی امید نقش مؤثری در توسعه و ایجاد کسب و کارهای کارآفرینان کوچک و متوسط در نواحی روستایی ایفا نماید، اعطاء تسهیلات مالی به کارآفرینان روستایی با بهره کم و کاهش بوروکراسی اداری در فرایند دریافت وام و نیز در اولویت قرار دادن کسب و کارهای خرد در زمینه پرداخت وام می‌باشند. یافته‌ها بیانگر آن است که به‌رغم ویژگی‌های مثبت و مؤثر این صندوق در توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی، از نظر وام‌گیرندگان، این صندوق دارای ضعف‌هایی در وظایف جاری خود بوده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: موانع اداری، پایین بودن مبلغ وام، کوتاه بودن دوره تنفس، فرایند طولانی دریافت وام، بالا بودن مبلغ اقساط، عدم وجود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا است.

در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور، تبصره ۱۸ با عنوان تولید و بهره‌وری با هدف ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و همچنین پروژه‌های دانش‌بنیان و پیشران، مأموریت‌های جدید صندوق به‌صورت تغییر نام صندوق کارآفرینی امید به صندوق عدالت و پیشرفت ایران همراه با ۳۱ صندوق استانی تابعه، تحقق پروژه‌های استانی نیمه‌تمام، کمک به اشتغال و رونق واحدهای تولیدی موجود، جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم بیان شده است.

فصل سوم: مطالعات میدانی

۳-۱- مقدمه

هنگامی که توده‌ای از اطلاعات کمی برای تحقیق گردآوری می‌شود، ابتدا سازمان‌بندی و خلاصه کردن آن‌ها به طریقی که به صورت معنی‌داری قابل درک و ارتباط باشند، ضروری است. از این‌رو، قبل از ورود به بحث و تحلیل محتوا، لازم است اطلاعات با استفاده از داده‌های خام و به صورت توصیفی مورد بررسی قرار گیرند تا تفسیر واقعی‌تری از موضوع را نمایان سازند. بنابراین در فصل حاضر در راستای هدف این مطالعه تلاش شده است مصاحبه‌هایی با مدیران و نخبگان این حوزه و گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری انجام و پرسشنامه‌ای برای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور ارسال گردد و همچنین مصاحبه‌ای با مرکز پژوهش‌های مجلس، رئیس کمیسیون تلفیق مجلس، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس و بنیان صندوق مهر امام رضا (ع) و کارآفرینی امید در دستور کار قرار گیرد.

لیست مصاحبه‌شدگان

۱	آقای دکتر صالح (معاون مجلس، حقوقی و امور استان‌ها)
۲	آقای دکتر برمکی (رئیس امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد)
۳	آقای دکتر عزیزی (معاونت امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد)
۴	آقای دکتر نوراله زاده (مدیرعامل سابق صندوق کارآفرینی امید)
۵	آقای دکتر رضایی (مدیرعامل فعلی صندوق کارآفرینی امید)
۶	آقای دکتر گرایی نژاد (سرپرست گروه توسعه امور بخشی و محیط زیست)
۷	آقای محسنی نیا (سرپرست گروه نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدلسازی)
۸	آقای دکتر میرزایی (استاد دانشگاه و معاون سابق وزارت رفاه)
۹	آقای دکتر منصوری (استاد دانشگاه و معاون سابق وزارت رفاه)
۱۰	آقای دکتر عسگری پور (مدیرکل توسعه و گردشگری میراث فرهنگی) آقای دکتر رضایی (مدیرکل دفتر نشر)
۱۱	آقای دکتر فدایی (مدیرعامل فرابورس ایران)
۱۲	آقای دکتر میدری (استاد دانشگاه و معاون سابق وزارت رفاه)

لیست سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمان
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خراسان رضوی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان البرز	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قم
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سیستان و بلوچستان	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمانشاه

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خراسان جنوبی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهران
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گلستان	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان چهارمحال و بختیاری

لیست گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

آمایش سرزمین، توسعه و توازن منطقه‌ای	آینده‌نگری و فناوری‌های نو
توسعه، امور بخشی و محیط‌زیست	نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی

مطالب این فصل در چهار بخش تنظیم شده است. پس از مقدمه، در قسمت دوم، مصاحبه با مدیران و نخبگان این حوزه بررسی شده است. در بخش سوم، پرسشنامه گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور گزارش شده است؛ و در بخش پایانی نیز جمع‌بندی کلی از مصاحبه‌ها و پرسشنامه‌ها ارائه گردیده است.

۳-۲- توصیف داده‌ها

۳-۲-۱- مصاحبه با مدیران و نخبگان

آقای دکتر صالح (معاونت مجلس، حقوقی و امور استان‌ها)

دکتر صالح در پاسخ به سؤال نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید، به این نکته بسیار مهم اشاره کردند که صندوق عدالت و پیشرفت کاملاً با صندوق کارآفرینی امید متفاوت است و دلیل اینکه در لایحه بودجه از تغییر نام صندوق کارآفرینی به صندوق عدالت و پیشرفت یاد شده است، تنها استفاده از ظرفیت‌های ساختاری (پوسته و تشکیلات) این مجموعه است؛ به این ترتیب مأموریت‌ها و اهداف آن کاملاً با صندوق کارآفرینی امید متفاوت خواهد بود.

در صندوق کارآفرینی امید غالباً وام‌ها و تسهیلات با هدف توانمندسازی (مباحث اجتماعی) و کمک به اشتغال خرد بوده است، در حالی که در صندوق عدالت و پیشرفت هدف دستیابی به مدل‌های تأمین مالی و اهرم کردن منابع خواهد بود و در واقع به نوعی این صندوق کوچک شده یا مشابه صندوق توسعه ملی خواهد بود. در صورتی که تصمیم به تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت گرفته شود لازم است یا اساسنامه صندوق کارآفرینی امید تغییر یابد یا نهاد دیگری با عنوان صندوق عدالت و پیشرفت تشکیل شود.

بخش خصوصی با صندوق کارآفرینی امید در قالب تسهیلات‌گیرنده مشارکت داشته است، در حالی که در این نوع صندوق، بخش خصوصی (اتاق تعاون و بازرگانی) به عنوان بازوی فکری و تسهیلگر در ارتباط خواهد بود.

ایشان در پاسخ به نحوه کمک صندوق عدالت و پیشرفت در دستیابی به رشد ۸ درصدی بیان داشت که سیاست‌گذاری برای اعطای تسهیلات و چگونگی اعمال سیاست بر عهده شورای سیاست‌گذاری استان خواهد بود. به‌نحوی که شورای سیاست‌گذاری استان برای انتخاب طرح‌ها و پروژه‌ها بر اساس سند آمایش و بخش‌های پیشرو استان، نحوه و میزان اعتباردهی را انجام می‌دهد. در نهایت زمانی که این صندوق به‌عنوان بالاسری این شورا قرار می‌گیرد بدیهی است که به دنبال اهداف توسعه‌ای باشد.

اما نکته بسیار مهم نحوه اجرایی کردن این سازوکار پیشنهادی خواهد بود که یکی از بزرگ‌ترین عیب‌های ساختار شورای برنامه‌ریزی استان، برنامه‌ریزی بر اساس اعتبارات دولتی بوده است و در حال حاضر هرگونه تسهیلاتی بالاتر از مقدار بودجه و اعتبار تعیین شده دولتی باشد، شورای برنامه‌ریزی استان قادر به تصمیم‌گیری نخواهد بود و لازم است در سطح هیئت مدیره بانک‌ها تصمیم‌گیری شود و به‌نوعی کل یک زنجیره به تصمیم هیئت مدیره بستگی دارد. در حالی که در صندوق عدالت و پیشرفت، بخشی از اعتبار آن می‌تواند به‌صورت کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها اختصاص یابد. در کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها همزمان می‌تواند در تأمین زیرساخت‌ها برای تولید و بخشی از مابه‌التفاوت نرخ سود پروژه‌ها را جبران نماید و به‌نوعی انگیزشی خواهد بود.

در این صندوق، اختیارات تسهیلات‌گیری را به استان می‌دهد، به این صورت که استان در صندوق عدالت و پیشرفت خود دارای یک سرمایه مشخص برای پروژه‌های مقوم اقتصادی مورد نظر خود است و برای سرمایه‌گذاری در بانک‌ها پیش‌قدم می‌باشد و می‌تواند با بانک‌های عامل جهت تصمیم‌گیری (اصابت به هدف) و همچنین نحوه اعطای تسهیلات مشارکت کند.

در نهایت ایشان از مزایای تشکیل صندوق پیشرفت و عدالت را موارد زیر برشمردند:

- کمک به اقتصادی‌تر شدن پروژه

- کاهش ریسک اعتباری

- کاهش ریسک دستیابی به نتیجه

و در نتیجه این موارد به توسعه کمک خواهد کرد.

در زمینه نحوه مشارکت و جذب سرمایه بخش خصوصی در این صندوق، در ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان وجود دارد و از طریق این کارگروه که در ارتباط با بخش خصوصی (اتاق تعاون، بازرگانی، بخش خصوصی و...) است، می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری و همچنین مشارکت بخش خصوصی در اجرای پروژه‌ها کمک نماید. در گذشته پیشنهادهای این کارگروه در بیشتر موارد به دلیل رد توسط هیئت مدیره بانک‌ها به نتیجه نمی‌رسید، در حالی که در صندوق عدالت و پیشرفت هدف تعریف اساسنامه بر اساس این است که تمامی تصمیمات این صندوق و شورا بر اساس سند آمایش استان تنظیم و تأیید شود و

در نتیجه تصمیمات بخش خصوصی که در این راستا (نظریه پایه توسعه استان در سند آمایش) تعریف شود نیز شامل این موارد و اعطای تسهیلات خواهند شد.

- این صندوق وجوه اداره شده را در قالب سرمایه‌گذاری در بانک‌ها به شرطی که اعطای تسهیلات در استان مورد نظر پرداخت شود، اداره می‌کند.

- در صندوق عدالت و پیشرفت، تصمیمات شورای برنامه‌ریزی استان دو مأموریت اصلی شامل: دستیابی به تعادل شهرستانی و توازن استانی را به همراه دارد.

- جهت‌گیری صندوق عدالت و پیشرفت در نهایت بهره‌مندی بهینه و چندباره از سرمایه‌های صندوق است. به نحوی که از سرمایه صندوق در راستای تولید سرمایه، افزون بر موجودی خود صندوق (سرمایه برگشت‌پذیر)، استفاده شود.

- دومین مورد افزایش انگیزه برای کسب درآمد بیشتر توسط استان است، به نحوی که هر مقدار این کسب درآمد بیشتر باشد به‌عنوان یک سرمایه در صندوق استان ذخیره و برای توسعه استان هزینه خواهد شد و به خزانه ملی تزریق نمی‌شود. این مسئله به‌صورت یک رقابت بین ۳۱ استان برای فروش اموال مازاد و صرف هزینه‌های توسعه خواهد شد.

- تمرکززدایی سومین موردی است که به‌عنوان یک هدف از برنامه سوم توسعه به دنبال آن هستیم و امکان تحقق آن وجود نداشته و در قالب این صندوق، امکان اجرایی شدن آن فراهم خواهد شد. شورای برنامه‌ریزی استان از این طریق می‌تواند به‌عنوان شورای وزیران، در سطح استان تصمیم‌گیری کند. به این ترتیب، برخی از اختیارات شورای وزیران نیز به این شورا داده می‌شود و بانک‌های عامل و سازمان برنامه و بودجه کشور نیز برخی از اختیارات خود را به نهادهای استانی تفویض می‌کنند و در نتیجه به تدریج، دولت محلی شکل می‌گیرد.

با توجه به محاسن ذکر شده از جمله مهم‌ترین دلایل مخالفت برخی با صندوق عدالت و پیشرفت، عدم چانه‌زنی برای برخی از پروژه‌ها است. در این نوع برنامه‌ریزی و سازوکار بر اساس سند آمایش استان و اولویت‌بندی پروژه‌ها، شورای برنامه‌ریزی استان تصمیم می‌گیرد و روال تخصیص کاملاً شفاف خواهد بود. در سطح ملی نیز با توجه به اعتبار و سرمایه صندوق استان بانک‌های عامل با استان‌ها همکاری خواهند کرد و به نحوی از رانت، لابی‌گری و رابطه جلوگیری می‌کند.

در استان‌هایی که دانشگاه، زیرساخت‌های مورد نیاز اقتصاد دانش‌بنیان از جمله شهرک‌های علمی-تحقیقاتی دانش‌بنیان و مهم‌ترین رکن این زنجیره از جمله سرمایه‌گذار را دارا است می‌تواند از طریق این صندوق طرح مورد

نظر را به تولید صنعتی بدل کند. به این صورت که برای تبدیل شدن فن به یک محصول تجاری نیازمند تسهیلات، زمین و زیرساخت‌های مناسب است که شورای برنامه‌ریزی استان این کار را به دلیل تمرکززدایی به راحتی در سطح استان تسهیلگری می‌نماید.

سند آمایش سرزمین، ظرفیت‌ها و استعدادها هر استان و منطقه را شناسایی نموده و ارتباط آنها را با ظرفیت‌های ملی مقایسه می‌کند. در این مقایسه برخی از استان‌ها در سطح ملی و برخی در سطح منطقه‌ای و... برخی نیز در چند سطح ایفای نقش می‌نمایند. در سطح ملی این نقش‌ها همگی مشخص می‌شوند و در سطح استان، هدف تأمین مالی (فاینانس) این طرح‌ها در سطح استان، توسعه استان و در نهایت رسیدن به اهداف کلان ملی خواهد بود.

در این راستا استان‌ها باید به تشکیل و رونق بازارهای بورس (سرمایه) استانی و صندوق پروژه استانی بپردازند و همین موارد سبب خواهد شد استان‌هایی که راهکارهای بهتری برای تأمین مالی دارند، موفق‌تر شوند.

در ارتباط با نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت بخش‌های عمومی و خصوصی در صندوق به این صورت است که سرمایه صندوق عدالت و پیشرفت را دولت تأمین می‌کند، حتی این در صورتی است که برخی از اموال مازاد دستگاه‌های اجرایی نیز به فروش می‌رسد. این اموال ذاتاً متعلق به دولت است و در نتیجه تمامی بودجه آن از طریق دولت تأمین می‌شود؛ اما پرسش اصلی چگونگی نحوه ورود بخش خصوصی به این سازوکار است. برای مثال صندوق عدالت و پیشرفت در کنار اتاق بازرگانی در پروژه‌ها مشارکت می‌کند و ۳۰ درصد از تأمین هزینه پروژه را متقبل می‌شود و این در شرایطی است که ۳۰ درصد از هزینه را سرمایه‌گذار بخش خصوصی و ۴۰ درصد دیگر را یک بانک خارجی بر عهده می‌گیرد و به این ترتیب، منابع صندوق به صورت اهرم در تأمین مالی پروژه‌ها در نظر گرفته می‌شود.

در این شیوه سازوکاری که هر صندوق عدالت و پیشرفت استان برای نحوه تخصیص سود به سپرده‌های خود در بانک‌ها برای اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران می‌دهد، سبب جذب سرمایه‌گذار در آن استان می‌شود.

نحوه تخصیص تسهیلات به طرح‌ها و پروژه‌ها در سطح استان از طریق کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری در سطح استان و بانک‌های استانی و صندوق انجام می‌شود. به این صورت که پیشنهادها از موارد فوق‌الذکر به کارگروه اشتغال ارسال می‌شود و بر اساس سند آمایش، ارزش افزوده پروژه‌ها، بازگشت سرمایه به صندوق و کمک به رشد ۸٪ کشور (البته به صورت مجزا رأی هر استان رشد متفاوت در نظر گرفته شده است). به عنوان مثال بوشهر تا ۱۵ درصد رشد تولید ناخالص داخلی) و... بررسی‌ها انجام و در نهایت به بانک‌ها معرفی می‌شوند. لازم به

ذکر است که صندوق عدالت و پیشرفت وام‌دهنده نخواهد بود و اعتبار این صندوق تنها به‌عنوان یک اهرم برای وام‌دهی و تأمین مالی این پروژه‌ها استفاده خواهد شد. در این شیوه کاملاً فرایند برعکس فرایند موجود خواهد شد، به صورتی که در حال حاضر استان‌ها برای دریافت تسهیلات برای طرح‌ها به سراغ بانک‌ها می‌روند و در فرایند پیشنهادی بانک‌ها به سراغ استان‌ها خواهد رفت.

در فرایند رشد تولید ناخالص داخلی هر استان، باهدف رشد ۸ درصد تمامی برنامه‌ها کاملاً در سطح استان در شورای برنامه‌ریزی استان بر اساس اولویت‌های سند آمایش مصوب می‌شود و سپس کاملاً مشخص می‌گردد که در هر اولویت چند درصد به رشد تولید ناخالص استان کمک خواهد کرد و مبنای تسهیلات‌دهی به هر طرح نیز متناسب با وزن و تعهد رشدی است که در رشد ناخالص داخلی به هر اولویت اختصاص یافته است.

نحوه ارزیابی این عملکرد (سنجش تعهد رشد) به صورت شش ماه و یک ساله در نظر گرفته شده است. بیشتر موارد فوق‌الذکر به مزایا و نقاط پتانسیل صندوق عدالت و پیشرفت توجه دارد، اما از جمله مواردی که می‌توان به‌عنوان گلوگاه یا انحراف این صندوق در آینده پیش‌بینی کرد نهاد نظارتی که برای این صندوق و سازوکار آن پیش‌بینی می‌شود باید بسیار دقیق و در اساسنامه صندوق بسیار مورد توجه قرار گیرد. به همین دلیل ارکان صندوق از جمله ناظر، حسابرس و بازرس در اساسنامه بسیار محکم دیده شود.

- ضابطه‌مندی برای انتخاب ارکان صندوق (خارج از شأن سیاسی و مطابق با ضوابط)
- شرایط احراز پست‌های سازمانی در صندوق
- نحوه نظارت

نهاد متولی در سطح ملی، کارآفرینی امید با عنوان صندوق عدالت و پیشرفت ملی است که شامل ۳۱ صندوق مستقل استانی خواهد بود. از لحاظ تشکیلاتی به دلیل عدم مشابهت این نمونه با هیچ‌یک از صندوق‌های موجود، لازم است تشکیلات جدیدی برای آن برنامه‌ریزی شود (در این مورد تجربه تشکیلات بانک صادرات در اوایل انقلاب نمونه مناسبی خواهد بود).

در رابطه با نحوه ارتباط دستگاه‌های اجرایی با شورای برنامه‌ریزی استان به این صورت خواهد بود که اساسنامه شورای برنامه‌ریزی استان (ماده ۴۴ قانون الحاق ۲) به هیچ عنوان تغییر نخواهد کرد (استاندار رئیس شورای برنامه‌ریزی و رئیس سازمان برنامه استان دبیر شورا). نحوه اتصال و ارتباط صندوق عدالت و پیشرفت با شورای برنامه‌ریزی استان در اساسنامه‌ای است که بعد از تصویب لایحه بودجه، در هیئت وزیران برای هر استان به‌صورت جداگانه نهایی و تصویب خواهد شد.

وی در خاتمه تأکید داشت که بسیاری از نمایندگان مجلس با این صندوق به دلیل کاهش قدرت خود مخالف هستند، در حالی که این تفکر دقیقاً برعکس اهداف و مأموریت‌های صندوق است و با این صندوق دقیقاً قدرت استان‌ها و نمایندگان آنها بیشتر خواهد شد.

از جمله موارد اختلاف عملکرد سازمان هدفمندی یارانه‌ها با این صندوق از جمله موارد زیر است:

- سازمان هدفمندی یارانه‌ها اعطای یارانه است، در صورتی که صندوق فوق‌الذکر اعطای تسهیلات است.
- سازمان هدفمندی یارانه‌ها نهاد توزیعی / رفاهی است، در حالی که صندوق فوق‌الذکر یک نهاد توسعه‌ای می‌باشد.

هدف اصلی صندوق عدالت و پیشرفت ارتقای رشد تولید ناخالص داخلی (سرمایه‌گذاری-تولید-اشتغال) است.

آقای دکتر برمکی (رئیس امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد)

ابتدا آقای دکتر برمکی، رئیس امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد دو مبحث را به صورت شفاف در ارتباط با صندوق کارآفرینی امید و تبصره ۱۸ لایحه بودجه تفکیک کردند.

صندوق کارآفرینی امید از تجمیع چندین صندوق از جمله مهر امام رضا تشکیل شده است که به عنوان یک مؤسسه مالی تا حدودی اعتباری (پرداخت تسهیلات) هر ساله اساسنامه آن توسط هیئت وزیران به تصویب می‌رسد و منابع مالی آن از محل مصوبه مجلس از طریق افزایش سرمایه تأمین می‌شود.

تأکید بر تاریخچه تبصره ۱۸ بسیار مهم است که از سال ۱۳۹۶ به لایحه بودجه دولت‌ها اضافه شد. به این صورت که دولت‌ها در هر دوره اقداماتی را جهت اشتغال و تولید در نظر داشته‌اند. این طرح در دولت هشتم با عنوان طرح ضربتی اشتغال مطرح شد. در دولت نهم نام بنگاه‌های زودبازده را به خود گرفت و در دولت دوازدهم به تبصره ۱۸ تبدیل شد.

یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف این طرح‌ها، عدم پیش‌بینی تأمین مالی ثابت و مشخص برای آنها بود و به محض عدم تزریق اعتبار به این طرح‌ها فوراً مسکوت و در نهایت از بین می‌رفت. در سال ۱۳۹۶ تبصره ۱۸ با عنوان اشتغال فراگیر زیر نظر سازمان برنامه و بودجه و وزارت کار مشخص شد و به دلیل عدم پیش‌بینی اعتبار برای آن در جدول متفرقه، یک ردیف بودجه با اعتبار ثابت (۳ هزار میلیارد تومان) تعیین گردید، در حالی که این جدول متفرقه و به تبع آن ردیف بودجه مورد نظر یک ریال عملکرد برای این تبصره فراهم نکرده است.

در سال ۱۳۹۷ نیز این مشکل وجود داشت، اما با پیگیری‌ها و دستور مقام معظم رهبری بودجه یک میلیارد دلار برای تبصره ۱۸ در نظر گرفته شد که در ۵ مرحله (از اواخر پاییز سال ۱۳۹۷ تا اردیبهشت ۹۸) از صندوق توسعه ملی توسط بانک مرکزی برای طرح‌های ایجاد اشتغال در اختیار دولت (تبصره ۱۸) قرار گرفت. در این مسیر تأمین مالی به دلیل نوسانات نرخ ارز و همچنین قوانین مربوط به سازوکار بانک مرکزی مبلغ ۷۷۶۰ میلیارد تومان دریافت

شد و تمامی این مبلغ برای نخستین بار برای تأمین مالی صد برنامه تولید و اشتغال که به صورت صفر تا صد با همکاری دستگاه‌های اجرایی، برنامه‌ریزی و تأمین مالی انجام گرفت و این کار شروع برنامه‌ریزی‌های تبصره ۱۸ شد.

یکی از ریشه‌های اصلی تورم، کسری بودجه است. در نتیجه برنامه‌محور شدن یکی از ابزارهای اصلی کنترل کسری بودجه است، اگر دستگاه‌ها بر اساس برنامه‌محوری اقدام نمایند، توان جذب اعتباری آنها کاهش می‌یابد و بخش عظیمی از کسری بودجه حل خواهد شد. در سال ۱۳۹۸ تبصره ۱۸ به صورت برنامه‌محور اجرایی شد و دستگاه‌های ملی مسئول عملیاتی کردن این برنامه‌ها بودند.

این ۱۰۰ برنامه تا انتهای سال ۱۳۹۸ پیش رفتند و در سال ۱۳۹۹ با اضافه شدن محوری جدید به نام جهش تولید، ۳۱ تفاهم‌نامه جهش تولید با استان‌ها (پروژه‌محور) بود تا به این وسیله برنامه‌های استان‌ها کنترل شوند. بر این اساس، ۷ هزار میلیارد تومان همچنان در سازمان برنامه به صورت کامل اختصاص نیافته است، در حالی که این مبلغ در سازمان برنامه بسیار اندک و خرد می‌باشد. سازمان مدیریت توانایی لازم برای برنامه‌ریزی را نداشت؛ به همین دلیل، تبصره ۱۸ به متن کنونی تغییر پیدا کرد.

تفاهم‌نامه با دستگاه‌های اجرایی و برنامه‌محور کردن آنها شامل یک برنامه منسجم متشکل از هدف برنامه، شیوه‌های تأمین مالی (نرخ سود، کمک مالی، اعطای یارانه و...)، وظایف دستگاه اجرایی، وظایف سازمان برنامه و درنهایت نحوه تسهیلگری است. در روند برنامه‌محوری، دستگاه‌های اجرایی به ازای دریافت تمامی منابع مالی، برنامه مشخصی دارند و در روند برنامه‌محوری زنجیره ارزش و تولید به سمت افزایش بهره‌وری و تولید و اشتغال پایدار سوق داده می‌شود.

در بودجه ۱۴۰۰ متن تبصره ۱۸، به دلیل فشار سازمان برنامه مبنی بر برنامه‌محور بودن دستگاه‌های استان (عدم دریافت بودجه)، توسط مجلس شورای اسلامی تغییر یافت. واژه‌ای که در متن لایحه بسیار مورد تأکید می‌باشد سپرده‌گذاری است. سپرده‌گذاری در منابع اقتصادی؛ یعنی تأمین‌کننده منابع مالی نمی‌خواهد درگیر ریسک پروژه شود و به نوعی در این تبصره نیز دستگاه‌های اجرایی از مسئولیت پیگیری مبرا شناخته می‌شوند.

از جمله نقاط ضعف این تبصره در لایحه بودجه ۱۴۰۰، تقسیم منابع مالی و تخصیص آن به دستگاه‌های اجرایی پیش از دریافت برنامه‌های آنها بود و تا حال حاضر عملکرد دستگاه‌های اجرایی مطابق تبصره ۱۸، صفر است. درنهایت زمانی که تاریخچه این تبصره را دنبال می‌کنیم عدم تعریف نهاد متولی برای این تبصره یک ضعف مشهود است. پیشنهاد اولیه قبل از ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت، تشکیل یک صندوق توسعه استانی یا ریالی در بودجه ۱۴۰۱ مطرح شد و چون قانون بودجه ۱ ساله است پس امکان نهادسازی در آن ضعیف می‌باشد و همچنین به دلیل همزمانی قانون بودجه با برنامه هفتم توسعه می‌توان در برنامه مورد نظر اساسنامه صندوق را تدقیق کرد و درنهایت در متن لایحه ۱۴۰۱ تقریباً به مواردی اشاره شد.

در ادامه، رئیس امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد اظهار داشت: از جمله کلیدی‌ترین استراتژی سازمان برنامه، تحقق رشد است که یکی از کاتالیزورهای آن، تبصره ۱۸ لایحه بودجه و همچنین اشتغال مبتنی بر تولید مطروحه در این تبصره می‌تواند باشد.

در بودجه ۱۴۰۰ متولی اصلی تبصره ۱۸ وزارت اقتصاد می‌باشد که کاملاً از برنامه محوری فاصله گرفته است و این فرایند (عدم متولی مشخص و عدم برنامه محوری) در متن بودجه ۱۴۰۱ نیز تقریباً تکرار شده است.

در ادامه ایشان به تعریف مشخصی از بند (الف) تبصره ۱۸ پرداختند. ساختار بند الف تبصره ۱۸ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شامل موارد زیر است: (۱) هدف؛ (۲) منابع؛ (۳) مصارف در سطح ملی (دارای توزیع استانی)؛ و (۴) مصارف در سطح استانی.

همچنین ایشان به اهداف و ارکان پیشنهادی صندوق عدالت و پیشرفت نیز اشاراتی کرد. صندوق کارآفرینی امید به صورت کامل حذف و صندوق عدالت و پیشرفت باهدف رشد اقتصادی و افزایش بهره‌وری در تبصره ۱۸ پیشنهاد می‌شود. در نتیجه این دو صندوق مناسبت و وجه تشابهی باهم نخواهند داشت و تنها از شعب آن به عنوان ۳۱ شعبه تابعه استانی بهره‌مند خواهد شد.

پیش‌نویس اساسنامه توسط سازمان برنامه در حال تهیه و به نوعی با اساسنامه صندوق توسعه ملی مشابهت دارد. در حالی که در اساسنامه صندوق توسعه ملی نوشته شده که صندوق دارای ارکان: هیئت امنا، هیئت عامل، هیئت نظارت، سازوکار منابع و مصارف و سایر به ریاست رئیس‌جمهور است. در نهایت پیشنهاد می‌شود که در سطح استان، شورای مصوب برنامه‌ریزی و توسعه استان و در سطح ملی هیئت امنا مسئول رسیدگی به مصوبات این صندوق باشند.

آقای دکتر نوراله‌زاده (مدیرعامل اسبق صندوق کارآفرینی امید)

دکتر نوراله‌زاده، مدیرعامل اسبق صندوق کارآفرینی امید در مصاحبه با گروه آینده‌نگری و فناوری‌های نو، در ارتباط با پیشینه این صندوق و اقداماتی که در طول فعالیت در چند سال اخیر داشته است، نکاتی را بیان داشت: وی ضمن تشکر فراوان بابت پیگیری اقدامات و تجربه صندوق اظهار داشت که ارزیابی اقدامات پیشین و بازنگری آنها همواره باعث تعالی و بینش عمیق‌تر در موضوعات مطروحه می‌شود و با نگرش دقیق‌تر می‌توانیم در هر کاری به نتایج ارزشمند دست یابیم. در ادامه ایشان ابتدا به هدف اصلی این صندوق که توسعه محلی و توسعه روستایی با رویکرد حمایت از کسب و کارهای خرد اشاره کرد.

در طول سالیان گذشته با توسعه کالبدی و بهبود زیرساخت‌ها در روستاها، امکانات و تجهیزات روند رو به رشد و مناسبی داشته‌اند؛ با وجود این همچنان توسعه روستایی اتفاق نیفتاده و مهاجرت‌ها به سمت شهر روند روبه افزایش را نشان می‌دهد و تمامی زیرساخت‌های ایجاد شده در روستاها به روند مهاجرت کمک مضاعف نموده‌اند و این ناشی از عدم وجود اشتغال و تولید در این نقاط است.

پس ما به یک مبانی برای توسعه کسب و کار در روستاها نیازمند هستیم و در صورت توسعه کسب و کارها، همزمان رشد وضعیت اقتصادی ساکنان و در نتیجه توسعه روستایی را شاهد خواهیم بود.

در نهایت صندوق امام رضا که هدف اصلی آن، اعطای وام‌های ضروری به مردم بود به سمت اعطای تسهیلات کسب و کارهای خرد تغییر رویکرد یافت و در نتیجه صندوق کارآفرینی امید به این صورت که ذکر شد و با این هدف حمایت از کسب و کارهای خرد با محوریت روستا شکل گرفت. این صندوق به‌عنوان تأمین‌کننده حلقه مفقوده تأمین مالی اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر و کم‌درآمد (بانک‌پذیر نیستند) و همچنین افرادی که به لحاظ جغرافیایی دسترسی مناسبی به خدمات بانکی و مالی ندارند، اساسنامه صندوق شکل گرفت.

همچنین بر اساس اساسنامه این صندوق، علاوه بر جامعه روستایی، گروه‌های اجتماعی آسیب‌پذیر و دهک‌های پایین جامعه که مخاطب بنیادهای علوی، برکت و... و همچنین تحت حمایت ارگان‌های کمیته امداد، بهزیستی و... در شهرها بودند، قادر به استفاده از تسهیلات این صندوق هستند.

این موضوع یکی از بارزترین تفاوت‌های نظام تأمین مالی صندوق با نظام تأمین بانک‌ها بود و دقیقاً هدف صندوق اعطای تسهیلات و اجرای اقداماتی است که در نظام و قوانین پولی و بانکی رسمی میسر نیست و این سبب تمایز هویت صندوق با عملکرد ذاتی بانک‌ها گردید و به‌عنوان نقطه قوت صندوق کارآفرینی امید همواره مطرح شده است.

در مقابل مهم‌ترین نقطه ضعف این صندوق، کمبود منابع مالی برای پاسخگویی به جمعیت بسیار زیاد (افراد جوان زیر ۳۰ سال در شهرها، گروه‌های جمعیتی روستایی) متقاضی این تسهیلات است.

در همین راستا از سال ۱۳۹۶ با کمک تبصره ۱۸، صندوق به‌عنوان عاملیت وجوه برخی از دستگاه‌ها منتخب و تا حدی کمبود منابع مالی تأمین شد و در سال ۱۴۰۰ هم‌ردیف با بانک‌های کل کشور به‌عنوان عاملیت وجوه تمام دستگاه‌های اجرایی کشور قرار گرفت.

از طرف دیگر برای صندوق کارآفرینی امید در بودجه صندوق توسعه ملی جهت توسعه روستایی، در کنار پست بانک، بانک کشاورزی و توسعه تعاون، به‌عنوان یکی از مؤسساتی که در توسعه روستایی نقش مؤثری ایفا می‌کند، منابع مالی در نظر گرفته شد.

با این تفاسیر به دلیل تعداد بسیار زیاد جمعیت مخاطب این صندوق و منابع مالی محدود، امکان اجرای تمامی اهداف مطابق با چشم‌اندازهای صندوق امکان‌پذیر نبود. در حالی که تنها ۱۰ درصد از جامعه هدف در این صندوق در نظر گرفته شده بود؛ با وجود این، تنها ۱ درصد از این ۱۰ درصد امکان تحقق پیدا کرد.

از جمله عوامل تهدید خارج از صندوق که سبب یکی دیگر از نقاط ضعف صندوق شده است، قوانین اعطای مجوزهای بانک مرکزی است.

مطابق این مقررات برای هر سطح از نظام پولی و بانکی دسته‌ای مشخص از قوانین و ضوابط تعیین شده که از جمله صندوق‌های قرض‌الحسنه نیز شامل این موارد است و در نتیجه صندوق کارآفرینی امید نیز از ضوابط مورد نظر مستثنا نبوده و در حالی که کاملاً مأموریت‌ها و اهداف آن با صندوق‌های قرض‌الحسنه محلی و خانگی متفاوت است. در ادامه آقای نوراله‌زاده برای حل این موضوع بسیار مهم پیشنهاد داد بانک مرکزی علاوه بر سه سطح مصوب نظام بانکی (مؤسسات اعتباری، بانک‌ها و صندوق‌های قرض‌الحسنه) موجود، دسته‌ای دیگر شامل مؤسسه قرض‌الحسنه اعتباری را در شورای پولی و اعتبار مصوب نماید تا صندوق کارآفرینی امید امکان ارائه خدمات بانکی و عملیات بانکی را مطابق با مؤسسه اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه داشته باشد.

در حال حاضر صندوق کارآفرینی امید هرگونه عملیات بانکی و خدمات بانکی است و در نتیجه اتصال یکپارچه به شبکه شتاب، شبا و ساتنا امکان‌پذیر نیست و تنها اعطای وام‌های قرض‌الحسنه را پشتیبانی می‌کند. بر اساس این و پیگیری‌های صورت گرفته، در نهایت بانک مرکزی با اعطای مجوز تأسیس یک صندوق قرض‌الحسنه چندشعبه‌ای زیرمجموعه صندوق کارآفرینی امید موافقت کرد و بر این اساس توافق شد که در اساسنامه صندوق استفاده از (۱) اینترنت بانک و موبایل بانک؛ (۲) امکان انجام تبلیغات برای جذب سرمایه و سپرده‌های مردمی به صورت عام؛ (۳) انجام قرعه‌کشی؛ و (۴) توسعه شعب انجام شود کما اینکه عدم اتصال به شبکه شتاب به صورت مستقیم و مشتریان ساتنا و شبا، همچنان به عنوان نقاط ضعف اصلی خدمات این صندوق بارز و مشهود است.

در حال حاضر صندوق کارآفرینی امید توسط صندوق قرض‌الحسنه چندشعبه‌ای به عنوان یک صندوق اجرایی در حوزه توسعه روستایی و تأمین مالی شناخته می‌شود. یکی از تجاربی که ایشان بسیار مدنظر قرار داد، تجربه صندوق‌های هند است. این صندوق شامل ۸۷۰۰۰ صندوق محلی خرد است که تأمین مالی آنها را بر عهده دارد. از این تجربه می‌توان برای تشکیل یک صندوق اعتباری به صورت زیر بهره‌مند شد:

ما در رأس کشور دارای صندوق توسعه ملی هستیم که از منابع آن برای تأمین مالی پروژه‌ها و طرح‌های کلان استفاده می‌شود و برای بازدهی در مقیاس کلان (ارزآوری و صادراتی) پیش‌بینی شده است. ما می‌توانیم با اختصاص ۲ درصد از درآمد ناشی از نفت و میعانات که هر ساله به صندوق توسعه ملی واریز می‌شود، به صندوق کارآفرینی امید واریز شده تا به تأمین مالی این صندوق کمک کنیم و با عنوان صندوق توسعه روستایی، مأموریت تأمین مالی (فاینانس) صندوق‌های محلی را انجام دهد.

به این ترتیب صندوق پیشنهادی دارای سه وظیفه اصلی از جمله (۱) نظارت؛ (۲) تأمین مالی (خط اعتباری)؛ و (۳) رگولاتوری است.

این فرایند تقریباً در صندوق‌های روستایی تا حدی انجام شده است. همچنین همزمان یک سامانه نظارتی با عنوان تارا نظارت بر عملکرد این صندوق‌ها را بر عهده دارد و در حال حاضر صندوق نیازمند به این سامانه و سازوکار در سطح استان‌ها است.

از جمله دیگر نقاط ضعف صندوق کارآفرینی امید، عدم نیروی متخصص و سازوکار مشخص در صندوق کارآفرینی امید است. صندوق کارآفرینی امید در حال حاضر دارای ۱۲۷۰ نفر نیروی کارشناس است که در برخی از شهرستان‌ها این صندوق تنها با یک نفر نیروی کارشناس اداره می‌شود؛ که در صورت ایجاد صندوق قرض‌الحسنه چندشعبه‌ای، ۸۰ درصد این افراد در بدنه قرار می‌گیرند و حدود ۳۰۰ نفر تنها در سطح اول و صندوق کارآفرینی امید متمرکز می‌شوند.

بر اساس تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۴۰۱ سازوکاری که برای صندوق عدالت و پیشرفت در نظر گرفته شده است، بخشی از فعالیت‌های سازمان هدفمندی یارانه‌ها و بخشی نیز از اقدامات خزانه‌داری استان باهم تلفیق شده که بر اساس این، به هیچ عنوان تلفیق این اقدامات درست نبوده و ایجاد یک سازوکار جدید در استان کار اشتباهی است که باعث ایجاد خلل در سازوکار فرایندی دستگاه‌های موجود نیز خواهد شد. پیشنهاد ایشان ارتقای سازوکار و فعالیت دستگاه‌های موجود از جمله استانی کردن سازمان هدفمندی یارانه‌ها در ارتباط با خزانه‌داری استان (تخصیص) و دادن اختیارات بیشتر به آنها زیر نظر شورای برنامه‌ریزی استان است.

در حال حاضر نیز با تغییر یک بند از اساسنامه صندوق کارآفرینی امید، با سازوکار فعلی و تأمین منابع مالی که دولت برای صندوق عدالت و پیشرفت در ۳۱ استان در نظر گرفته است، می‌توان به تحقق رشد ۸ درصد و افزایش بهره‌وری دست یافت. ایشان همچنین محور قرار دادن مزیت‌های رقابتی برای توسعه محلی و برنامه‌ریزی از بالا به پایین را بسیار مدنظر قرار دادند.

آقای دکتر رضایی (مدیرعامل فعلی صندوق کارآفرینی امید)

در سال جاری منبع بند الف تبصره ۳۲، ۱۸ همت است که برآیند هزینه‌کرد آن به‌صورت زیر است:

نخست، منابع تبصره ۱۴ منابعی هستند که از هدفمندی یارانه‌ها که به‌صورت یک دوازدهم است در اختیار وزارت اقتصاد و دارایی قرار می‌دهند و وزارت اقتصاد و دارایی آنها را به دستگاه‌ها پرداخت می‌کند. دستگاه‌ها با اهرمی کردن این منابع یا تلفیق این منابع با منابع بانکی امکان پرداخت تسهیلات را برای تولید یا زیرساخت تولید خواهند داشت. ۱۴/۷ همت از این منابع تا الآن سازمان هدفمندی یارانه‌ها واریز کرده و از طریق وزارت اقتصاد و دارایی توزیع دستگاهی شده است که دستگاه‌ها با بانک عامل موافقت‌نامه‌ای با ضریب و نسبت‌های متفاوت بسته‌اند.

در لایحه دولت صندوق و ۳۱ واحد تابعه بیان شده‌اند. هزینه‌های صندوق کارآفرینی امید از طریق بودجه دولتی تأمین نمی‌شود و تمام هزینه‌های آن از محل کارمزد تأمین شده و ردیف دولتی ندارد.

در پیش‌نویس اولیه، کمیسیون تلفیق تصویب کرد که این صندوق به نام صندوق عدالت و پیشرفت با ۳۱ واحد استانی مستقل تغییر کند.

پیشنهاد در مورد ارکان صندوق بدین صورت است که

- هیئت امنای شامل

۱- رئیس جمهور (رئیس)

۲- رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور (دبیر)

۳- معاون اجرایی رئیس جمهور

۴- وزیر کشور

۵- وزیر امور اقتصادی و دارایی

۶- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۷- وزیر دادگستری

۸- سایر اعضا بر اساس اساسنامه

- هیئت امنای عامل استان شامل

۱- استاندار (رئیس)

۲- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان (دبیر)

۳- مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان

۴- سایر اعضا بر اساس اساسنامه

- هیئت نظارت شامل

۱- رئیس دیوان محاسبات کشور

۲- دادستان کل کشور

۳- سایر اعضا بر اساس اساسنامه

کمیسیون تلفیق در ۲۱ بهمن سال ۱۴۰۰ با رد این لایحه عنوان کرد که نیازی به وجود صندوق نیست، منابع یا ملی است یا استانی و لازم است کمیته‌ای در مرکز با ریاست معاون اول رئیس جمهور یا حضور وزارت اقتصاد و دارایی، صمت و جهاد کشاورزی تشکیل شود و در مورد توزیع اعتبار بر اساس سهم جمعیتی، مزیت استان و شاخص‌های دیگر مشابه سایر اعتبارات که به استان ابلاغ می‌شود؛ تصمیم‌گیری کند. اتفاقی که خواهد افتاد این است که مشابه منابعی که در اختیار صندوق توسعه ملی (بین نسلی) است، منابع این صندوق هم به همان حساب استانی که تعریف شده است، برمی‌گردد.

نکته مهم این است که بین مسئولیت و اختیار باید توازن باشد. برای رشد ۸ درصدی باید ۳/۵ درصد از محل افزایش بهره‌وری استان و ۴/۵ درصد از محل سرمایه‌گذاری محقق شود؛ بنابراین اگر از استاندار تحقق ۴/۵ درصد از محل سرمایه‌گذاری خواسته شود پس باید منابع هم در اختیارش قرار گیرد. اگر منابع در این صندوق قرار بگیرد و شرایط اهرمی اتفاق بیفتد از سازوکارهای فعلی صندوق استفاده شود لازم نیست که صندوق دیگر تشکیل شود و می‌توان به سرعت برای ۴/۵ درصدی رشدی که از سرمایه‌گذاری است منابع را برآورده ساخت و از طرف دیگر یک مجموعه منسجم و متعهد جهت اهرم کردن منابع با حداقل وثیقه، تضمین و حداقل نرخ سود بهره انجام دهد. در مورد موانع، محدودیت‌ها و نقاط ضعف این نکته را بیان کرد که مؤسسه توسعه‌ای لازم است در انجام فعالیت، یک فرایند را به جای یک خط مشاهده نماید و این موضوع باعث می‌شود خودش را جای سرمایه‌گذار ببیند؛ چون منابعی که این صندوق پرداخت می‌کند اگر منابع خودش باشد تماماً منابع قرض‌الحسنه است و اگر منابع اهرمی باشد، با یک نسبتی که بقیه هم سهم دارند پرداخت می‌کند.

منابع صندوق، قرض‌الحسنه و ارزان‌قیمت است؛ بنابراین نمی‌توان به یک واحد اقتصادی، منابع ارزان‌قیمت زیاد پرداخت کرد و قاعدتاً در منابع قرض‌الحسنه باید سقف قائل شد. برای سرمایه‌گذاری؛ یعنی منابعی که می‌خواهد به یک نقطه هدف بزند باید جایی برود که مزیت منطقه پایین نباشد، اما به دلایل مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی می‌خواهیم نگهداشت جمعیت اتفاق بیفتد. پس این منابع باید آنجا برود و هزینه شود و قدرت برگشت هم نداشته باشد. پس قاعدتاً باید یک نفعی برای آنها داشته باشد؛ یعنی سهمی که بانک مرکزی برای طرح‌های بزرگ خود دارند در اینجا باید منابع قرض‌الحسنه یک حد مشخص وجود داشته باشد. یکی از بحث‌هایی که می‌شود این است که صندوق باید به سمت طرح‌هایی برود که از منابع خودش حمایت کند، طرح‌ها خرد و کوچک باشد و به هیچ وجه سراغ طرح‌های بزرگ و متوسط نرود و در نهایت به سراغ بنگاه‌هایی تا سقف ۴۹ کارمند برود.

- بانک مرکزی در مجوز دادن به این مجموعه سخت‌گیری نکنند، به طوری که این صندوق‌ها با سابقه تقریباً ۲۶ ساله همچنان هر ۶ ماه مجوزهای خود را تمدید می‌کنند.
- نحوه اتصال با شبکه بانکی تسهیل شود.
- ایجاد بانکداری اینترنتی در اولویت قرار گیرد، به طوری که خدمات در بستر IT ارائه گردد.
- برای ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت، گسترش تشکیلات لازم نیست بدون اینکه حتی یک نفر جابه‌جا شود و یا احیاناً اضافه شود بدون اینکه یک ریال هزینه تحمیل شود. ساختار حاکم با نیروی کار و همان شرایطی که در استان وجود دارد قادر به ادامه فعالیت در قالب صندوق عدالت و پیشرفت خواهد بود. در

این صورت تنها لازم است یک حساب جداگانه در استان به منظور نظارت بر منابع و مصارف زیر نظر استاندار ایجاد شود.

آقای دکتر گرایبی نژاد (سرپرست گروه توسعه امور بخشی و محیط زیست)

در خصوص نکات گفته شده قبل در رابطه با وجوه اداره شده و وجوه بانکی جهت اهرم کردن و کمک فنی و اعتباری، منظور از یارانه سود، همان تسهیلات بوده است یا خیر؟
قبل از ورود به اینکه با چه ابزارهایی صندوق می تواند کار کند، در تبصره ها تقریباً خط و مشی مانند تسهیلات، یارانه سود و کارمزد و... اشاره شده است که باید به آن ها پرداخت.
درواقع قبل از ابزارها، هدف این صندوق ها حائز اهمیت است. برای مثال به نظر می رسد سازمان برنامه و بودجه دو هدف را در اولویت قرار داده است:

۱- رشد اقتصادی (که با تولید محقق خواهد شد)

۲- اشتغال

اگرچه ممکن است این دو مؤلفه دارای همسویی ها و تعارضاتی باشند، اما برداشت می شود بر اساس گروه هدف صندوق؛ یعنی بنگاه های زودبازده، اشتغال و فعالیت های خرد است، دو مؤلفه رشد اقتصادی (تولید) و اشتغال، همسو و رشد اشتغال را در نظر گرفته شده است. برای تدقیق آن بهتر است به شاخص های ارزیابی برای شناسایی اهداف مشخص رجوع کرد.

در لایحه تبصره ۱۸ سال ۱۴۰۱ جامعه هدف متنوعی از متن برداشت می شود:

۱- جامعه روستایی و محلی

۲- شهرهای خاص زیر ۱۰۰ هزار نفر

۳- اقتصاد دانش بنیان: در نتیجه ارتباط این لایحه با اقتصاد دانش بنیان، باید در جهت پاسخگویی به یک سری شرکت و مخاطب خاص برآمد که مشکلاتی در بر دارد.

۴- در اساسنامه باید گروه هدف به طور خاص مشخص شود.

۵- پیشنهاد این است که گروه هدف و مخاطب صندوق، افراد کارآفرینی (در نقش تولید و هم ایجاد اشتغال) است که نیاز به حمایت (تسهیلات، مالی و آموزشی) دارند.

نهاد متولی

زمان ایجاد و یا تغییر نام صندوق‌ها باید در اساسنامه به نهاد متولی صندوق فکر کرد و در متن قانون به صراحت وابستگی آن به یک نهاد خاص معرفی شود.

*در متن لایحه، این صندوق ابزار توسعه استان در شورای برنامه‌ریزی و مدیریت استان‌ها معرفی شده است بنابراین لازم است یک نهاد توسعه‌ای متصل به سازمان برنامه و بودجه با ارکانی متشکل از بخش‌های متنوع (وزارت کشاورزی، صنعت، معدن، وزارت کار و...) و حتی فراهی (وزارت اقتصاد و...) ایجاد شود و پیشنهاد می‌گردد سازمان برنامه و بودجه به دلیل متولی بودن رشد و اقتصاد در سطح ملی و استانی، به‌عنوان نهاد متولی معرفی شود.

نحوه تخصیص منابع مالی به کمک‌های فنی و اعتباری: در سابقه بودجه‌ریزی ایران این نکته با تجربه‌های موفق و هم ناموفق وجود دارد؛ بنابراین در مصداق رویکرد صندوق، زمانی موجودی بانک بالا رود گویی امتیاز آن بالا رفته و طی محاسبات و ملاحظات بانکی، بازدهی برای بانک و اقداماتی که در قبال این بازدهی خواهد داشت، تسهیلاتی که در قبال آورده صندوق خواهد داد و... قابل بحث و بررسی است.

آیا صندوق می‌تواند تسهیلات خرد بدهد یا باید از منابع بانک استفاده اهرمی کند؟ بر صندوق نقد وارد نیست؛ چراکه برای حمایت از افراد خواهان توسعه اشتغال، کمک بانکی می‌دهد، اما کمک بلاعوض منطقی نیست؛ اما کمک به گرفتن وام و دادن تسهیلات برای کارآفرینی مناسب است و این نکته بر کسی پوشیده نیست.

دادن یارانه سود و کارمزد که در تبصره نیز آمده است جای بررسی دارد: گاهی صاحب یک حرفه یا کسب و کار به سراغ بانک می‌رود و با بانک وارد مذاکره می‌شود، پس از منابع صندوق استفاده نمی‌شود و سراغ صندوق نمی‌آید؛ اما زمانی که در صندوق با مشوق‌هایی مانند کم کردن سود کارمزد و یا شریک ریسک وام شدن موجب پذیرش خطر وام و گرفتن وام از صندوق خواهد شد. می‌توان از ابزارهای مختلفی مانند تعریف کردن دامنه (مثلاً در منطقه محروم نظیر سیستان و ایلام) کل سود یا نصف سود را می‌دهم؛ اما در مناطق مستعدتر به دلیل منابع محدود و گستردگی جامعه هدف می‌توان از این‌گونه سیاست‌گذاری و یا ابزار استفاده کرد.

در این قسمت پرسش‌های دیگری نیز مطرح می‌شود. برای مثال، چه کسی و با چه معیاری اولویت بهره‌مندی از منابع صندوق را خواهد داشت؟

*بانک بر روی نرخ بازدهی و بازگشت منابع مالی برای پایین آوردن ریسک خود صحبت می‌کند، اما صندوق می‌تواند متفاوت عمل نماید. صندوق در کنار شاخص‌ها و معیارهای بانک، میزان ایجاد اشتغال، میزان پایداری و حفظ اشتغال، میزان متکی بودن به دانش و معیارهای دیگر مواردی باهدف خود صندوق مانند مزیت رقابتی بودن آن در بخش‌های مختلف متناظر با سند آمایش هر استان تعریف و تأمین مالی شود.

*در ادامه به لحاظ سازوکار اجرایی در این معیارها، باید تیم کارشناسی نهاد متولی، رؤس معیارها و ملاکها نظیر میزان تولید، میزان اشتغال و میزان رشد را تعریف کرده و مصادیق بر عهده استانها سپرده شود. بهتر است یارانه سود و کارمزد را باز بگذاریم و در عوض معیارهای خود را تعدیل کنیم. حتی می توان از مانع زدایی به عنوان ابزار اهرمی استفاده کرد و یا مانند صندوق نوآوری و شکوفایی از وثیقه به عنوان منابع صندوق می توان بهره برد.

در تبصره ۱۸ کمک بلاعوض به صورت باز آورده شده است که می شود به دلایل زیر به آن بدبین بود:

- در صندوق عمل نمی شود یا به صورت سلیقه ای انجام می شود.
- باید سامانه خاص گزارش دهی و گزارش گیری داشته باشد.
- روابط به نوعی جایگزین ضوابط خواهد شد.
- توجیه اقتصادی را در فعالیت منتفی می کند.
- ایجاد رانت و فساد می کند.
- تبعات منفی دارد.

*در مجموع کمک بلاعوض نمی تواند به اهداف صندوق؛ یعنی تولید، اشتغال، رشد اقتصادی و جذب سرمایه گذاری بینجامد، همچنین هدف صندوق حمایت از فقرا نیست و کمک بلاعوض می تواند در زمینه توانمندسازی با رعایت اصول فوق الذکر در زمینه های مهارت آموزی و ایجاد اشتغال در صندوق مطرح شود. به عنوان مثال، صندوق در کنار نهاد خصوصی فعال در زمینه توانمندسازی می تواند نقش تسهیلگر برای ایجاد و توسعه اشتغال باشد. مهم ترین عمل در راستای اصابت به هدف صندوق:

- ایجاد نهادها و چینش صحیح سازوکار آنها؛
- برقراری ارتباط و سازماندهی هماهنگ دستگاهها و سازمانها؛
- نظارت راهبردی بر انجام صحیح امور صندوق برای رسیدن به اهداف آن.

در لایحه آسیبی به صراحت مشخص دیده می شود که دولت نیز خواهان پیروی از آن است که آن آسیب وارد شدن صندوق به پروژه های دولتی است. پروژه دولتی مسیر مشخصی دارد و از بودجه عمومی تأمین مالی می شود و نباید با جامعه هدف صندوق که توسعه روستایی و کسب و کار خرد است یکجا دیده شود؛ بنابراین صندوق باید منابع را با تأکید بر تأمین مالی پروژه های غیردولتی تخصیص داده و مشخصاً این نکته را در لایحه قید کند؛ و حتی به عنوان بهینه دوم می توان با قید معیار و شرایط خاص (مانند تخصیص حداکثر سقف ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه های دولتی و شرط پروژه های با پیشرفت بالای ۷۰ درصد ساخته شده) از تخصیص تمام منابع صندوق به پروژه های دولتی در دست اقدام با دهانه باز جلوگیری شود و در رقابت دولت و کسب و کار خرد، محدودیت لازم برای دولت اعمال گردد. همچنین در تعریف معیارها به رویکرد مردم سالاری دقت لازم را به عمل آورد. برای مثال،

در انتخاب و اولویت‌دهی به پروژه‌های در دست اقدام دولتی به لحاظ ارتباط آن با افزایش رفاه مردم، نظرسنجی مردمی صورت پذیرد.

*پیشنهادها برای جلوگیری از آسیب‌های احتمالی صندوق در آینده: صندوق‌ها و بانک‌ها نهادهای تخصصی-مالی هستند و ترکیب آنها با ترکیب بوروکراتیک و فن‌سالار همخوانی ندارد؛ بنابراین جهت کارایی، باید در شرایط انتخاب مدیرعامل‌های این صندوق شرایط خاص و تخصصی در زمینه‌های مختلف مانند بانک، سرمایه‌گذاری، انتخاب پروژه و... دانش، مهارت و تجربه کافی لحاظ شود.

آقای محسنی نیا (سرپرست گروه نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی)

سازوکار صندوق‌های گذشته با تأمین مالی در خصوص ایجاد اشتغال خرد توسط نهاد متولی وزارت کار صورت می‌گرفت.

از نقاط ضعف صندوق‌های گذشته می‌توان به عملکرد وزارت کار و صندوق‌ها اشاره کرد که هیچ‌یک موظف به ارائه گزارش کار و حساب‌دهی (هر ۶ ماه) نبوده‌اند و همچنین حسابرس (سازوکار حسابرسی، افراد و موضوعات آن به صورت سالانه) در مراجع ذی‌ربط برای شفاف‌سازی در اساسنامه قید نشده است که موجب خطاهایی در حوزه صندوق‌ها و بانک‌ها می‌شود. یکی از مواردی که می‌توان به آن اشاره کرد دولتی بودن منابع این صندوق‌ها است که باید تمام هزینه صندوق در بودجه دولت و به‌عنوان نهاد عمومی غیردولتی تعریف شود.

بودجه آن‌ها با تصویب مجمع دولتی اعم از رئیس سازمان، وزیر دارایی، وزیر کار، وزیر صنعت، وزیر ارتباطات، وزیر کشاورزی (اشتغال خرد را شکل می‌دهند و همه بخش‌هایی که نیازمند تأمین مالی هستند) باشد. این صندوق نمی‌تواند سود بدهد؛ بنابراین برای بهره‌مندی از ظرفیت بخش غیردولتی باید تأمین مالی در درون خود صندوق داشته باشد و برای بهره‌مندی از مشارکت بخش خصوصی، افراد می‌توانند سپرده‌گذاری مدت‌دار کرده و از دریافت وام بهره‌مند شوند.

*مجموعه‌هایی که به‌نوعی امکانات وسیع دارند مانند صنایع بزرگ که به دنبال زنجیره‌های ارزش (فروش، خدمات، محصولات، تولید مواد اولیه) هستند می‌توانند برای حمایت از صنایع کوچک و متوسط در این صندوق مشارکت داشته باشند و ملزم به سرمایه‌گذاری جهت بهره‌مندی از تسهیلات سفارشی شوند.

تا زمانی که این منابع از طریق سرمایه‌گذاری تأمین نشوند، رشد صورت نمی‌گیرد؛ بنابراین بر اساس منابع، مشاغل باید هدف‌گذاری شده و راهبر اشتغال باشند. همچنین برای توسعه اشتغال و رشد تولید باید یک مجموعه (نمایندگان کارگروه) در بخش‌های مختلف (کشاورزی، ارتباطات، صنعت، خدمات و...) متولی قرار گیرند.

بانک و صندوق در دامنه کار باید با هم مرآمده داشته باشند. نمایندگی‌های استان‌های مختلف باید ساختارمند شوند و بر اساس سیاست‌های کلی و اساسنامه باشد. بانک‌ها به منابع دولتی منابع اختصاص نمی‌دهند. در گذشته

بودجه‌های بخش‌های مختلف (کمک‌های فنی اعتباری، ارشاد، آموزش مدارس غیردولتی، ارتباطات و...) به بانک‌ها اعطا شده و بانک معادل آن را می‌گذاشت و تسهیلات پرداخت می‌شد. اکنون نیز در بودجه‌های استانی در هر بخش اعتبارات مشخصاً باید تعیین شوند و به‌عنوان کمک‌های فنی و اعتباری به صندوق داده شود و بعد از بررسی شورای اشتغال استان، جهت دریافت اعتبارات به صندوق معرفی شوند؛ که در اساسنامه باید به این موضوع باید اشاره شود که اگر این ساز و کارها و روابط این کمک‌های دولت با عنوان کمک‌های فنی و اعتباری ابتدا باید در بودجه منظور شده و سپس به صندوق داده شود.

هر پروژه حتماً در شورای اشتغال یا کارگروه‌هایی که از نمایندگان شورای اشتغال هستند تصویب شود. البته کار طولانی نشود و فقط یک ارزیابی و بررسی برای دلایل توجیهی و نحوه بررسی تسهیلات مورد نیاز پروژه باشد. برای مثال، طی بازه زمانی یک ماه یا رد شود یا بررسی و به صندوق معرفی شود (وزارتخانه یا اداره کل استان برای معرفی مناسب باشد) و رئیس شورای اشتغال استان، تأیید نهایی را انجام دهد.

شکل ۲: روند پیشنهادی

منبع: محسنی‌نیا، ۱۴۰۱

موانع احتمالی: حجم منابع این صندوق‌ها کم است. اگر در هر استان یک صندوق وجود داشته باشد (تهران به‌عنوان یک استان باشد یا یک مرکز)، منابع استان‌ها و توزیع آنها موانع احتمالی خواهد بود. برای مثال، ایلام و لرستان و خوزستان و سیستان و بلوچستان چون اعتبارات کمی دارند منابع کمتری خواهند گرفت و مقایسه استان‌ها با هم از موانع احتمالی است، حجم تقاضا و پاسخگویی این صندوق‌ها که حتماً باید در گزارش‌ها آورده شود. همچنین نمایندگان و پیگیری‌های آنها را نیز در پی خواهد داشت. در این زمان ساز و کارهای بودجه‌ای و سازمان برنامه و بودجه باید ورود کند و منابع استان‌ها را مشخص نماید.

نهاد متولی پیشنهادی: جدای از وابسته بودن صندوق قبل به وزارت کار، بقیه سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها نیز باید در بخش تولید و اشتغال ورود کنند. سازمان برنامه و بودجه به تنهایی نمی‌تواند این امر را انجام دهد؛ چراکه صرفاً برای

سیاستگذاری مناسب است. بهتر است سازوکار موجود (به دلیل تجربه و آشنا بودن) حفظ شود؛ چراکه برهم خوردن وزارت مربوطه موجود، مشکلات عدیده در بر خواهد داشت.

از معایب مرکزی بودن صندوق می‌توان به عدم دسترسی همه و برنامه‌ریزی از بالا به پایین اشاره کرد. در توسعه صندوق اگر به صورت غیرمتمرکز و استانی باشد سازوکار پیچیده است، اما با محاسنی مانند تصمیم‌گیری و اقدام هیئت مدیره هر استان به صورت مستقل است. شورای اشتغال استان‌ها محل تصویب طرح‌ها و پروژه‌ها شوند و به صندوق معرفی شود که در اساسنامه ساز و کارهای استانی به تفصیل باید ذکر شود.

آقای دکتر عزیزی (معاونت امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد)

آقای دکتر عزیزی، معاونت امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد؛ از سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۳۹۸ در ارتباط با اجرای بند (الف) تبصره ۱۸ مشغول به فعالیت بوده‌اند و بیشتر تجربه ایشان در ارتباط با این حوزه است. ایشان بحث تاریخ شفاهی مرتبط با اشتغال را در قالب بند (الف) تبصره ۱۸ به این صورت بیان داشت: از سال ۱۳۹۵ با شروع اشتغال فراگیر و اشتغال پایدار زیر نظر فرماندهی اقتصاد مقاومتی در بودجه با عنوان بندهای (الف) و (ب) تبصره ۱۸ تجلی یافت. اتفاق مهمی که از سال ۱۴۰۰ افتاد، کمیسیون حمایت از تولید، مجلس سازوکار اجرایی تبصره ۱۸ را به نحوی دیگر تغییر داد. به این صورت که متولی مسئله اشتغال در تبصره ۱۸ تا قبل از سال ۱۴۰۰، بر عهده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه در رفت و برگشت‌های متعدد بود، در سال ۱۴۰۰ بازیگر سومی با عنوان وزارت اقتصاد و دارایی به این چرخه اضافه شد.

سابقه صندوق کارآفرینی امید به دهه ۸۰ برمی‌گردد و از ادغام چند صندوق به وجود آمده است. از نظر ایشان در یکی از نقاط ضعف اصلی صندوق، بحران ماهیتی/ هویتی آن است. در حال حاضر این صندوق از طریق تنفس مصنوعی و با کمک وجوه اداره شده مرتبط با اشتغال (روستایی/ خرد) در حال فعالیت و گذران امور است. همچنین در زمینه اجرای مأموریت‌های خود دچار آشفتگی و بی‌نظمی است. دلایل همگی این موارد، ادغام شدن تعداد زیادی صندوق با عملکردها و اهداف مختلف منجر به ناسازگاری اهداف و مبهم بودن گروه‌های هدف در این صندوق شده است.

صندوق کارآفرینی امید در حالت کلی جامعه و افرادی را که اصطلاحاً بانک‌پذیر نیستند، یاری می‌نماید. این افراد معمولاً از دهک‌ها و طبقات پایین اجتماعی و همچنین افرادی هستند که توان پرداخت سودهای رایج نظام بانکداری را ندارند یا امکان فراهم نمودن ضامن و وثیقه برای آنها مقدور نیست.

از دیگر نقاط ضعف این صندوق، عدم تمديد مجوز فعالیت این آن توسط بانک مرکزی است که در نهایت منجر به ایجاد یک صندوق قرض‌الحسنه چندشعبه‌ای زیر نظر صندوق کارآفرینی امید شد و این نیز به خاطر عدم شفافیت اساسنامه صندوق مطابق با قوانین مالی و پولی کشور بوده است و تا قبل از این اتفاق، یک صندوق سپرده‌پذیر نبود.

در حال حاضر به دلیل کمبود منابع تأمین مالی این صندوق، نبود نیروی کارشناسی متخصص در بدنه اجرایی و همچنین بحران‌هایی که ذکر شد این صندوق به صورت مصنوعی به حیات خود ادامه می‌دهد.

در نهایت صندوق کارآفرینی امید، با این پیشینه و شرایطی که ذکر شد به عناوین متفاوت در تبصره ۱۸ نقش‌آفرینی کرده است. در آغاز مدیریت جدید سازمان برنامه و بودجه، تصمیم بر این گرفته شد که به جای نهادسازی و یک‌نهاد جدید به عنوان متولی بند (الف) تبصره ۱۸، از ظرفیت‌های صندوق کارآفرینی امید در شیوه بدیع و ذکر شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ (به صورت استانی) استفاده شود. به خصوص که این ایده نشئت گرفته از اسناد آمایش سرزمین استانی که چندی پیش تهیه، منتشر و ابلاغ شده نیز می‌باشد؛ چراکه این سند در هر استان نیازمند یک مبلغ برای اجرایی شدن اهداف و طرح‌های مطروحه آن است.

از آنجایی که سازوکار و ارکان صندوق کارآفرینی امید زیر نظر نهاد ریاست جمهوری فعالیت می‌کند، با تغییر ساختار آن و تعریف کارکردهای متناسب با اهداف تبصره ۱۸ و تعریف صندوق عدالت و پیشرفت، امکان دستیابی به اهداف فوق‌الذکر وجود دارد.

در نهایت، ایشان تأکید کرد به دلایل نقاط ضعفی که برای صندوق کارآفرینی امید وجود دارد، این صندوق قادر به ادامه کار با این سازوکار و همچنین در راستای اجرایی نمودن تبصره ۱۸ نیست و فرض دولت محترم، سازمان برنامه و همچنین ایده‌دهندگان این طرح قطعاً پیشنهاد نهادی برای اجرای بهتر بند (الف) تبصره ۱۸ علی‌الخصوص به صورت استانی است و این با ایجاد یک‌نهاد جدید مطرح خواهد شد. در این میان دولت برای استفاده از ظرفیت‌های موجود و طولانی بودن روند تشکیل یک‌نهاد جدید تصمیم به استفاده از پتانسیل‌های موجود و ارتقاء توان صندوق کارآفرینی امید با عنوان صندوق عدالت و پیشرفت گرفته است که همین امر نیازمند یک پیوست قانونی است که احتمالاً بعد از تصویب قانون بودجه ۱۴۰۱، لازم است دولت لایحه تکلیف صندوق کارآفرینی امید را تقدیم مجلس نماید و وضعیت آن را مشخص کند.

در حال حاضر بنا بر اخبار منتشره، ۴۰ هزار میلیارد تومان از اعتبار در نظر گرفته برای صندوق عدالت و پیشرفت، کاهش یافت.

این صندوق اقداماتی از قبیل کمک‌هزینه ازدواج جوانان و تشکیل خانواده، اشتغال خرد و... را به نوعی با بخش خصوصی مشارکت و تأمین مالی نموده است.

معاونت امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد به عنوان پیشنهاد الگو یا مدل مثلث توسعه را که در استان کرمان اجرایی شده بیان کرد توسعه شامل دولت، ذی‌نفعان محلی (مردم محله) و بنگاه‌هایی که در استان کرمان مشغول به فعالیت هستند و این سه رأس به عنوان گروه‌هایی که در توسعه کرمان دخیل هستند شناسایی شدند. حال این پرسش مطرح می‌شود که آیا با تصویب صندوق عدالت و پیشرفت، امکان همکاری و مشارکت این گروه‌ها در توسعه کرمان وجود دارد؟

این سؤال با توجه به توضیحاتی که برای صندوق عدالت و پیشرفت ذکر شده قطعاً بلی است؛ چراکه این صندوق قرار است سپرده‌پذیر باشد و امکان به‌کارگیری مشارکت تمامی طبقات بخش خصوصی در این صندوق وجود دارد. همچنین لازم است این صندوق به‌صورت هیئت امنایی در سطح استان‌ها مدیریت شود و اگر این هیئت امنای به‌نوعی از فعالان (علی‌الخصوص اقتصادی) آن استان انتخاب شوند، در این صورت نوع کنش و تعاملات استانی که این هیئت امنای با دیگر ارگان‌ها در سطح استان و همچنین سطوح ملی برقرار می‌کنند کاملاً منجر به توسعه استان بر اساس اهداف پیش‌بینی شده می‌گردد.

همان‌طور که مستحضرد، برای بودجه ۱۴۰۱ یک هدف کمی (رشد ۸٪) در نظر گرفته شده است و در نظر گرفتن هدف در سطح ملی و همچنین استانی بسیار ارزشمند است؛ چراکه تعیین هدف در ارتباط با برنامه‌ریزی معیار بسیار مهمی به شمار می‌آید. در برنامه‌ریزی دو رکن اصلی وجود دارد: چه اقداماتی باید انجام شود؟ و چه اقداماتی نباید انجام شود؟ و برای رسیدن به این دو رکن، داشتن هدف بسیار سودمند خواهد بود؛ اما پرسش‌هایی که مطرح می‌شود؛ آیا صرف داشتن هدف امکان‌دستیابی به اهداف امکان‌پذیر است؟ خیر. آیا صرف داشتن نهاد امکان‌دستیابی به اهداف امکان‌پذیر است؟ خیر.

پس در نتیجه ما در هر مسیر و فرایندی یک منابع ورودی و یک سری خروجی‌ها (فرآورده) خواهیم داشت. پس برای رسیدن به هدف رشد ۸ درصد نیز باید فرایندهایی اتفاق بیفتد که منابع مالی سرازیر شده به صندوق به اهداف مورد نظر دست یابد و صرف داشتن صندوق این اتفاق نخواهد افتاد و تنها صندوق به‌عنوان یک تسهیلگر می‌تواند در این جریان ایفای نقش کند و تمامی این چرخه باید حضور داشته و البته عملکرد درست و مناسبی در جایگاه خود داشته باشند.

در تمامی مراحل صندوق کارآفرینی امید همواره منابع مالی ورودی و مقدار وام‌های اعطا شده و هزینه‌های آنها مطرح شده و هیچ‌گاه تعداد اشتغال ایجاد شده ملاک و معیار ارزیابی این صندوق قرار نگرفته است. در نهایت تأکید ایشان بر داشتن استراتژی رشد است و آن را سرلوحه هر اقدام و فعالیتی در این حوزه معرفی می‌کنند و مجدداً تأکید دارد که اگر در این فرایند استراتژی رشد وجود نداشته باشد، صندوق تنها به یک وظیفه مشخص همچون وام‌دهی محدود می‌گردد و هیچ‌گاه منجر به رشد و توسعه ۸ درصد نخواهد شد؛ چراکه هیچ‌گاه مشخص نخواهد شد که این وام چقدر به زمینه توسعه صادرات، اشتغال، منابع و... کمک کرده است.

نهاد مالی زمانی می‌تواند به بهترین وجه ممکن عملکرد داشته باشد که در چارچوب الگوی کلان‌فعالیت نماید. تا زمانی که یک برنامه مشخص و منسجم (کیفیت برنامه) وجود نداشته باشد، صرف تشکیل یک نهاد مالی نمی‌تواند به بحث مورد نظر کمک کند.

در سال‌های اخیر بر اساس گزارش‌های محیط کسب‌وکار ایران منتشر شده توسط اتاق بازرگانی ایران، همواره تأمین مالی یکی از بدترین مؤلفه‌های کسب‌وکار بوده است. پس این عامل نیز یکی دیگر از عوامل بسیار مهم است. از دیگر عوامل بسیار مهم اولویت‌بندی اقدامات است که در استراتژی رشد بسیار مورد اهمیت قرار گرفته است و معتقدند که تقسیم منابع مالی بسیار کم بین انبوه پروژه‌ها و برنامه‌های موجود همواره ما را از اهداف و مسیر مشخص دور می‌کند، پس لازم است در بحث اصابت به هدف، بر پروژه‌های کلان تأکید شود.

در ارتباط با سازوکار پیشنهادی صندوق عدالت و پیشرفت وی تأکید کرد که اگر صندوق عدالت و پیشرفت تبدیل به یک پلتفرمی شود که ارتباط استان و فعالان استان با نهادها را ایجاد نماید بسیار سودمند خواهد بود، در غیر این صورت باهدف توزیع پول دقیقاً عملکردی مشابه صندوق‌های فعلی خواهد داشت و اتفاق خاصی نخواهد افتاد. یکی از نکات مهمی که در اساسنامه و آیین‌نامه این صندوق باید مورد توجه قرار گیرد نحوه ارتباط آن با خزانه معین استان است؛ چراکه باید سازوکار هر یک از آن‌ها و نیز در ارتباط باهم کاملاً مشخص و به وضوح بیان شود. در حال حاضر در قانون رفع موانع تولید، برای صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر بر اساس مشارکت دولتی-خصوص الزاماتی وجود دارد که اگر در اساسنامه این صندوق این الزامات درج شود لازم است که از نیروی متخصص، نحوه سود و مشارکت و... سایر الزامات موجود در این قانون پیروی نماید. ماهیت صندوق باید کاملاً مشخص شود. از تعاریف ارائه شده در ارتباط با این صندوق ذهن به سمت ایجاد یک بانک استانی سوق داده می‌شود؛ اما در این مورد هم باید سازوکار آن و همچنین اختلافات عملکردی آن با سایر دستگاه‌هایی که به‌نوعی مشابهت‌هایی با این نوع از عملکرد دارند لازم و ضروری است.

قوانین و آیین‌نامه‌های این صندوق لازم است به صورتی تهیه شود که از هرگونه ملاحظات نامتعارف سیاسی و بازی‌های اجرایی در سطح استان جلوگیری کند، در غیر این صورت خود تبدیل به یک بحران مسئله‌ساز می‌شود. در بودجه ۱۴۰۰ متولی اصلی تبصره ۱۸ وزارت اقتصاد و دارایی است، اما با توجه به پیشنهاد استانی کردن صندوق عدالت و پیشرفت بهترین متولی سازمان برنامه و بودجه کشور به دلیل قوانین (شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان) است. لازم به ذکر است که سازمان‌های مدیریت باید شفاف، پاسخگو، مسئولیت‌پذیر و مدیریت مشارکتی داشته باشد.

آقای دکتر میرزایی (معاون اسبق وزارت رفاه)

ما در تخصیص نهادهای جدید معمولاً اهداف زیبایی را پیگیری می‌کنیم، اما در عمل بسیار متفاوت از تصور اتفاق می‌افتد. در ۴۰ سال گذشته نهادهای متعددی تشکیل شده و ادامه پیدا کرده است و حتی به دلیل ناکارآمدی نهادهای جدیدی در کنار آنها ایجاد شده است؛ اما مشکل همچنان به قوت خود باقی است. به نظر می‌رسد تمرکز را باید بر اطلاق نهادهای موجود گذاشت، نهادهای شکل گرفته حذف شده و بعد نهاد جدید احداث گردد که تا

حدودی ممکن است مشکل را حل کند؛ و همچنین آسیب‌شناسی از صندوق‌های قبل مانند صندوق کارآفرینی امید، مهر امام رضا و در گذشته صندوقی با نام اشتغال و صندوق‌هایی که در حالت کلی فقط تغییر اسم داشته است، صورت پذیرد و ارزیابی از ساختار و کارکرد صندوق انجام شده و بعد اگر بنا است، تصمیمات جدیدی گرفته شود.

درواقع مسئله اصلی ایجاد یک‌نهاد جدید نیست بلکه عواملی است که تشکیل سرمایه را در کشور ما غیرممکن کرده است، به گونه‌ای که در طی چهار سال گذشته نرخ رشد ثابت سرمایه خالص و ناخالص ما منفی بوده است و ما حتی در حد جبران استهلاک خود نتوانسته‌ایم سرمایه‌گذاری جدید داشته باشیم. از طرفی به‌طور متوسط در ۲۰ سال گذشته سالانه حدود ۱۰ میلیارد دلار بر اساس گزارش‌های بانک مرکزی از ایران خارج شده است، به این معنی که سرمایه‌گذاران این را به خوبی درک کرده‌اند که ایران محیط مناسبی برای سرمایه‌گذاری نیست؛ بنابراین اگر کسی قصد خرید و یا تکمیل پروژه‌های ناتمام داشته باشد به اندازه کفایت قانون وجود دارد که این قوانین، جدید نیستند و از دو دهه گذشته تا به امروز قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به خصوصی وجود داشته و تحقق نیافتن این موضوع و عدم تمایل انباشت و سرمایه‌گذاری در ایران نکته قابل تأکید برای بررسی و آسیب‌شناسی است. به نظر می‌رسد مجموعه‌ای از عوامل نهادی وجود دارد که مهم‌ترین آن کاهش بی‌سابقه اهمیت سرمایه‌گذاری و تغییرات مداوم نرخ ارز در ایران است که با این شدت نوسانات توجیه و امنیتی برای سرمایه‌گذار و سرمایه‌گذاری در ایران نیست و تعهدات دولت نسبت به آنها بسیار ضعیف است.

برآیند راه‌اندازی کسب‌وکارها، با وجود اینکه برخی اقدامات تسریع‌کننده مانند دیجیتالی کردن و یا غیرحضوری کردن این فرایندها؛ در عمل کمکی به تسریع نکرده است و در مرحله تثبیت سرمایه‌گذاری‌ها هم موانع جدی وجود دارند. شاخص‌های بین‌المللی مانند شاخص محیط عمومی کسب‌وکار و شاخص فساد حاکی از آن است که در سه دهه گذشته به تدریج وضع ما بدتر شده و آغاز این تخریب از دولت نهم شروع شده است که ما در تمام شاخص‌های عملکردی مانند شاخص کسب‌وکار، آزادی اقتصادی، رقابت‌پذیری و خصوصاً شاخص فساد ما با یک سقوط آزاد مواجه بودیم. تمام تلاش‌های انجام شده اما به بهبود شاخص‌ها منجر نشده است. بنابراین مجموعه این عوامل در کنار بی‌ثباتی اقتصاد کلان یعنی نرخ تورم بالای ۲۰ درصد به‌خصوص در دوره تحریم‌ها، نرخ پایین رشد اقتصادی، بیکاری و رشد بالای نرخ ارز که در مجموع بی‌ثباتی اقتصاد کلان را تشکیل می‌دهند به‌عنوان دومین دسته موانع سرمایه‌گذاری در ایران به شمار می‌رود؛ بنابراین با وجود این موانع نمی‌توان انتظار داشت در صندوق عدالت و پیشرفت از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری بتوان استفاده کرد.

نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت بخش‌های دولتی و غیردولتی با فرض تشکیل صندوق:

* اگر دولت قصد تزریق منابع مالی به این صندوق‌ها را دارد، بهتر است به جای تغییر کارکرد نهادهای موجود، منابع را در اختیار بانک توسعه و تعاون (بانک کاملاً دولتی است) گذاشته و این وظایف را به بانک توسعه و تعاون واگذار کنند و در جهت بهبود کارکرد بانک توسعه و تعاون که ۱۰ سال سرمایه آن مختل مانده است، تأمین مالی صورت پذیرد. بانک توسعه و تعاون برای حمایت از کسب‌وکار و سرمایه‌گذاران تأسیس شده است و در کنار خود صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری و اشتغال وجود دارد؛ بنابراین در صورت وجود منابع مالی به ارتقا و بهبود بانک‌های عامل مانند توسعه تعاون پرداخته و وظایف به آن محول شود؛ و سپس با بررسی‌های دوره‌ای، بوروکراتیک آن را نظارت و پایش دقیق کرده و با فعالیت‌های مشخص و کوتاه شده به تخصیص منابع جهت جذب سرمایه‌گذاری بپردازد تا برآورد انتظارات را داشته باشد.

دولت با ایجاد نهادهای متعدد با کمبود منابع مالی مواجه خواهد شد و از عهده افزایش منابع نهاد یا صندوق ایجاد شده برنخواهد آمد و عملاً در طول زمان با این نرخ تورم، سرمایه موجود به قدری کم می‌شود که در نهایت هیچ اقدامی میسر نمی‌گردد و صندوق‌ها یک‌نهاد به موازات نهادهای دیگر و ناکارآمد خواهد بود. بنابراین هیچ مزیت برتری بین آنها وجود نخواهد داشت، اما به دلیل رقابت و مقایسه بانک‌های نوپدید احتمال پیشرفت بیشتری وجود دارد؛ بنابراین با ایجاد صندوق، منابع قطعاً از بانک توسعه و تعاون کمتر خواهد بود و عملکرد مناسبی نخواهد داشت

دو مسئله اصلی در خصوص صندوق وجود دارد:

- ۱- تأمین مالی صندوق: صندوق‌های قبل، از تأمین مالی آسیب دیده‌اند و با وجود قوانین و مقررات محکم، در قوانین بودجه سنواتی سالیانه یا در قانون برنامه‌های پنج ساله و یا مصوبات مجامع عمومی آنها این دیدگاه وجود داشته است که سازمان برنامه و بودجه و وزارت اقتصاد موظف به ارتقاء و تأمین منابع مالی آنها جهت انجام وظایف بوده‌اند؛ اما هیچ‌گاه محقق نشده است. به این دلیل که برای سیاست‌گذاران سازمان برنامه و بودجه و وزارت اقتصاد، هزینه‌های جاری و پرداخت حقوق و دستمزد اولویت اصلی بوده است و همگام با کاهش منابع، تأمین مالی این صندوق‌ها با وجود قوانین محکم، از اولویت خارج شده است. همچنین در سال‌هایی که رونق وجود داشته است، وزارتخانه‌ها به اجرای پروژه‌ها برآمده‌اند و از تخصیص منابع به چنین صندوق‌هایی به‌طور جدی جلوگیری و در هر وزارتخانه تلاش بر تأسیس صندوق‌های موضوعی مرتبط شده است؛ و در هر دو حالت صندوق به گونه‌ای تأمین مالی نشده است و با گذشت زمان چنین صندوق‌هایی حذف شده‌اند.
- ۲- نظارت دائمی بر فرایندهای انجام خدمات در این صندوق‌ها مسئله دوم است. این صندوق‌ها به‌عنوان نهادهای غیربوروکراتیک که بنا بر این است که سرعت تخصیص منابع جهت حمایت از سرمایه‌گذاری و اشتغال افزایش یابد، تشکیل می‌شوند؛ اما چون در بانک‌های اصلی (مانند ملی و ملت) فرایندهای قدیمی و شناخته شده‌ای

وجود دارد و همیشه در همان چارچوب رفتار می‌کنند و اکثر مواقع بوروکراتیک این نهادهای نوپدید از بانک‌های اصلی بسیار جدی‌تر و زیادتر می‌شود. به همین دلیل مردم، مؤسسات غیردولتی جایگزین (مانند صندوق‌های قرضه‌کشی خانگی یا در اصناف با تعریف نهادهای تأمین مالی صنفی که با منابع خود، ایجاد تعاونی‌های اعتبار کرده و از خود حمایت می‌کنند) برای آنها تعریف می‌کنند؛ زیرا بانک‌های رسمی برای فعالیت‌های خرد تشکیل نشده است و آن‌ها را نمی‌پذیرند. این اقدامات حاکی از آن است که نهادها و صندوق‌های ایجاد شده نتوانسته‌اند مشکل را برطرف سازند.

پیشنهادها

سرعت خدمات در راستای فرایند انجام خدمات موجود به نسبت نهادهای اصلی مانند بانک‌های رسمی افزایش یابد تا سرمایه‌گذارانی که فاقد پشتوانه‌های حمایتی سازمان هستند، تأمین مالی شوند. غیررقابتی بودن صندوق‌ها امکان رقابت سرعت ارائه خدمات به خدمات‌گیرندگان را سلب می‌کند؛ با وجود اینکه کسب‌وکارها قدرت ارزیابی، مقایسه و تحلیل خدمات ارائه‌دهندگان را دارند. همان‌گونه که در اصناف مشاهده می‌شود درصد بالای استفاده از بانک‌های پاسارگاد، پارسین و ملت به دلیل تسریع در ارائه خدمات حتی میان شعب بانکی است. آسیب‌شناسی در تشکیل این صندوق‌ها به صورت عملی باشد که به‌عنوان غنیمت‌های نمایندگان مجلس و گروه‌های سیاسی به سهم در صندوق و نقش مدیرعاملان صندوق‌ها بازیگری نکنند. همچنین به انتخاب و استقرار مدیرعاملان متخصص و متعهد در تمام سطوح (ملی، منطقه‌ای، استانی و...) توجه جدی شود.

آقای دکتر منصوری (معاون اسبق وزارت رفاه)

فارغ از اسم صندوق دو نکته وجود دارد: آیا دنبال رفع نقیصه‌ها باید بود یا تحول عظیم در کارکرد را ایجاد کرد، اگر منابع موجود ناظر بر این باشد که آنها را یکجا متمرکز کنیم مشکل حل می‌شود. رشد ۸ درصدی لزوماً اعطای تسهیلات نیست، بلکه راه‌حل در نحوه ایجاد بستر برای مشارکت بخش خصوصی است. الگویی که همچنان در صندوق‌ها وجود دارد، سرمایه‌گذاری دولت و استفاده از منابع دولتی و یا نهادهای عمومی غیردولتی به جای استفاده از سرمایه بخش خصوصی و مردم است. در این صورت صندوق به‌عنوان عاملیت انتخاب می‌شود؛ بنابراین صندوق موظف است پول را در اختیار گروه منتخب و اعلامی نهادها قرار دهد. اساساً رشد اقتصادی وابسته به وام دادن به سرمایه‌گذاری نیست بلکه منابع باید به سمت بهره‌وری برود و جهت‌گیری سیاسی اصلاح شود و بانک منابع را با همین سیاست هزینه کند. گروه هدف از قبل مشخص است. نیازمند ابزار جدید و متفاوت تأمین مالی است و در صورتی که انحراف از منابع زیاد باشد، اصابت به هدف اتفاق نمی‌افتد.

آیا معنی کمک فنی و اعتباری، یارانه سود تسهیلات است؟ کمک فنی اعتباری از جنس کمک بلاعوض است. یارانه سود تسهیلات کاملاً متفاوت است. کمک فنی اعتباری لزوماً در سطح یک بنگاه نیست، در سطح صنعت است. کمک فنی و اعتباری دارای مسئله، مشکل و یا فرصت مشترک هستند. پیشنهاد می‌شود:

- صندوق موجود اصلاح شود.
- مرکزیت ایجاد شود که سیستم بانکی را اصلاح کند.
- سیستم بانکی کلاسیک سر جای خود باشد.
- بانک اجتماعی فعالیت اجتماعی انجام دهند.
- بانک‌های تجاری فعالیت تجاری و بانک‌های توسعه‌ای فعالیت توسعه‌ای انجام دهند.
- آشنا با وظایف مأموریت خود جهت اثربخشی باشند.
- هرکدام حوزه بخش خودش را مجهز کند.
- هرکدام از بانک‌ها با روش‌های تأمین مالی جدید تجهیز شود و هر بانکی حوزه تخصصی خود را مجهز کند.
- حوزه توسعه‌ای، تجاری و اجتماعی بر روش تأمین مالی خود تمرکز کنند.

آقای دکتر عسگری پور (مدیرکل توسعه و گردشگری میراث فرهنگی)

با وجود اینکه رشد پایدار در پروژه‌های بزرگ اقتصادی وجود دارد؛ اما به دلیل اعطای پایه کم تسهیلات و پراکندگی شعب، تمرکز صندوق‌ها بیشتر بر روی پروژه‌های خرد خواهد بود که ناپایداری از ویژگی‌های اصلی آنها است. در نقاط ضعف و قوت صندوق‌های گذشته می‌توان به نکات زیر اشاره کرد:

نقاط ضعف

- در خصوص وام‌های کلان توانایی کافی را ندارد.
- پایه اعتبارات و پروژه‌هایی که اعداد کوچکی بودند پذیرا بود.
- بها دادن به پروژه‌های کوچکی که پایدار نیستند.
- سپرده‌پذیر نبودن صندوق به دلیل دولتی بودن آن (بانک‌ها به دلیل وجود سپرده‌های مردمی توان بیشتری دارند).
- نبود بانکداری الکترونیکی.
- عمدتاً منابع دولتی است و از منابع خصوصی استفاده نمی‌کند.

نقاط قوت

- نگاه به اشتغال‌زایی در صندوق کارآفرینی امید

صندوق در جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی ضعیف است و بانک‌ها قوی‌تر هستند (نسبت به صندوق‌های گذشته). همچنین در تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی (مقیاس خرد، متوسط یا کلان) به نظر می‌رسد ضعیف‌تر از شبکه بانکی باشد؛ و در رابطه با دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات، شبکه تسهیلتی دارند؛ اما هدف، کارگاه‌های کوچک است. با وجودی که رشد پایدار در پروژه‌های بزرگ هستند، اما کمپانی‌های بزرگ مهم‌اند و موارد کوچک ناپایدار هستند؛ بنابراین صندوق در پروژه‌های بزرگ به لحاظ پایه تسهیلات و پراکندگی شعب در شهرستان‌ها پایدار نیست.

در زمینه جهت‌گیری تأمین مالی، نخبگی و بلوغ وجود دارد؛ اما نبود منابع کافی چالش‌ساز است و همچنین نکته قابل توجه حفظ و پایداری اشتغال می‌باشد، زیرا ایجاد اشتغال سهل و حفظ آن دشوار است. در آمایش سرزمین باید به تحریک تقاضا دقت شود. برای مثال در بحث گردشگری: کویر یزد و مرکز کشور نادیده گرفته شده است. البته می‌تواند اولویت‌های شورای برنامه‌ریزی و اولویت‌های دستگاه‌های اجرایی نقطه مشترک و مشخص باشد که از طرح آمایش استان برداشت می‌شود.

صندوق نباید رقیب شبکه بانکی باشد. در یک سری مقوله‌ها صندوق عدالت و پیشرفت باید نقش مکمل صندوق توسعه ملی باشد و پارگی بین این دو صندوق وجود نداشته باشد. در پیشرفت فیزیکی بالا با اشتغال بالا، طرح‌های نوآورانه حتماً حمایت شوند.

به‌صورت کارگروهی اداره شود. سازمان مدیریت هم نباید به‌صورت تکی پیش برود. یک کارگروه بین دستگاه‌های متولی مالی باشد.

در برخی موارد می‌توان مقررات پولی خرد را کنار گذاشت؛ اما در پروژه‌های بزرگ نه. مشکل ضمانت‌نامه‌ها مهم‌ترین مشکل است و صندوق باید بتواند این مشکل را حل کند. شبکه بانکی مشکل وثیقه دارند. برای پروژه‌های بزرگ، ادبیات شبکه بانکی را به رسمیت شناخته و در وثیقه به تضمین‌ها کمک کنیم.

آقای دکتر فدایی (مدیرعامل فرابورس ایران)

با تغییر نام هیچ اتفاقی در ماهیت صندوق نخواهد افتاد. نیازمند یک رکن اساسی است و آن هم رکن متولی نظارت بر مصرف منابعی است که وام داده می‌شود. در گذشته در فضای استارت آپ کوچک و متوسط یک سری وام‌های کم‌بهره داده شد که نظارتی بر آن انجام نشده است. به‌طوری که مشخص نیست این تسهیلات در چه مرحله‌ای است، گام‌به‌گام است یا خیر و منطبق بر Business Plan نبوده است. یک نظارت پیشین و نظارت پسین باید وجود داشته باشد؛ یعنی پیش از اعطای تسهیلات از طریق Business Plan مشخص شود و پس از اعطای تسهیلات هم نظارت و پایش در مسیر هزینه‌کرد آن وجود داشته باشد.

تأمین مالی صندوق کارآفرینی امید کم‌هزینه‌تر و سریع‌تر است؛ اما این دو مورد نباید دلیل بر کم‌کاری این سیستم شود. از بازار سرمایه از طریق دو صندوق VC, PE می‌توان به‌عنوان یک مکمل در تأمین مالی استارت‌آپ‌ها استفاده کرد. برای مثال یک سری شرکت‌های کوچک و متوسط که در فرابورس برای عرضه و فروش شرکت‌ها وجود دارند. همچنین صندوق‌هایی وجود دارند که ارکان نظارتی دارند و تحت فرابورس هستند و مجوز پذیره‌نویسی و دارای منابع هستند و می‌توانند در کنار صندوق عدالت و پیشرفت در تأمین مالی پروژه‌ها کمک کنند.

۱۶ صندوق VC, PE وجود دارد که می‌توانند به‌عنوان مکمل در کنار صندوق عدالت و پیشرفت باشند. صندوق‌های PE برای شرکت‌هایی هستند که نیازمند تأمین مالی و تجدید ساختار مالی هستند.

در مورد استفاده از وجوه بانک‌ها جهت اهرمی کردن منابع برای کمک‌های فنی و اعتباری اطلاع دقیق ندارم چون بانک‌ها تأمین مالی کوتاه‌مدت انجام می‌دهند و خیلی در این حوزه نمی‌توانند ورود کنند.

شاخص ارزیابی پروژه برای تخصص تسهیلات از صندوق باید بر اساس I.R.R و NPV پروژه باشد و نباید به بهانه توسعه، کار اقتصادی انجام دهیم که اگر اتفاق نیفتد منابع هدر رفته است.

یکی از موانع اصلی، نرخ بازدهی پروژه‌های پایین است و علت آن نرخ قیمت‌گذاری دستوری بعضی از متغیرهای درآمدی است که این روند باید اصلاح شود.

اگر پروژه‌ای سودآور باشد و ریسک تصمیم‌گیری مدیران در آن وجود نداشته باشد قطعاً خودبه‌خود بخش خصوصی به سمت تأمین مالی ورود می‌کند.

آقای دکتر میدری (استاد دانشگاه و معاون سابق وزارت رفاه)

در ایران به‌طور معمول برای حل مشکلات سازمان، نهاد و یا صندوق شکل می‌گیرد که مشکلاتی مانند تبیین و تصویب احکام و ضوابط خاص خود را در پی خواهد داشت؛ همچنین ممکن است اهداف این صندوق با اهداف سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها و صندوق توسعه ملی در تعارض باشد. ما در تجربه خود صندوق‌های مالی مانند صندوق توسعه ملی و صندوق کارآفرینی ایجاد شده را داریم و بهتر است ذیل همان نهادهای گذشته با تغییر یا ادغام اساسنامه صندوق توسعه ملی و صندوق‌های تابعه زیر نظر سازمان برنامه و بودجه با ۱ نهاد واحد به فعالیت خود ادامه دهند. به استناد کتاب توانمندسازی حکومت با شعار مسئله‌محور بودن، ایجاد صندوق جدید یک رویکرد راه‌حل‌محور را در پی گرفته است.

۳-۳- پرسشنامه‌ها

۳-۳-۱- گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

جدول ۲: پرسشنامه گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۱:	مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند را بیان فرمایید.
گروه آمایش سرزمین، توسعه و توازن منطقه‌ای	وجود صندوق با اهداف مشخص، گام مؤثری در رفع رکود، ایجاد اشتغال، تجمع سایر صندوق‌ها و یکپارچگی در جهت افزایش کارایی و شفافیت خواهد بود؛ اما لازم است با هدایت سازمان برنامه و بودجه به این صندوق جهت مشخص داد تا تأمین مالی انجام شده بتواند صرف دستیابی به اهداف عدالت‌محور و توسعه‌گرا شود. این مهم با استفاده از ظرفیت‌های موجود، نقشه راه صندوق را شکل می‌دهد و آن را بر اساس یک نظام ساماندهی می‌کند. در واقع هم‌اکنون، برنامه مدونی در سطوح مختلف فضایی ملی- منطقه‌ای و محلی وجود ندارد که بتوان توسعه‌ای هم‌افزا و دارای انسجام فضایی ایجاد کرد. اهمیت فقدان برنامه مدون وقتی بیشتر می‌شود که در صورت نبود آن، منابع مالی صندوق تحت‌الشعاع برخی سوء مدیریت‌ها، لابی‌ها و قدرت‌های محلی یا برداشته‌های غیرواقعی قرار خواهد گرفت و از اهداف صندوق، انحراف ایجاد خواهد شد.
گروه نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی	پاسخ به این سؤال بسیار دشوار است؛ زیرا نیازمند ارزیابی دقیق از عملکرد چندساله صندوق کارآفرینی امید به‌عنوان قائم‌مقام صندوق مهر امام رضا (ع) است. به بیان دیگر، میزان منابعی که از صندوق صرف تحقق اهداف آن گردید باید در کنار نتایج حاصل شده آن بررسی شود. در گام بعدی، نقاط قوت و ضعف قوانین حاکم و رویه‌های اجرایی صندوق قابل احصاء خواهند بود. از دیگر سو، تغییر اساسنامه صندوق کارآفرینی حاکی از عدم برآورد انتظارات سیاست‌گذار است. به عبارتی اگر این صندوق در پیشبرد اهداف خود موفق بود نیازی به تغییر آن احساس نمی‌شد. با این حال، بدون اطلاعات قابل اعتناء ارزیابی آن دشوار بوده و صرفاً مبتنی بر بررسی اساسنامه آن مقدور است که به‌هیچ‌وجه کافی نخواهد بود. بررسی اساسنامه صندوق یادشده حاکی از آن است که می‌توان نقاط ضعف آن را به شرح زیر برشمرد؛ - بخشی از منابع مالی آن غیرواقعی و خوش‌بینانه و غیرعملیاتی بوده است. - حوزه فعالیت و محدود عملیات آن گسترده بوده که امکان ارزیابی دقیق و مؤثر در اولویت‌دهی پرداخت منابع را مخدوش کرده است. من به یک خاطره اشاره کنم، زمانی که برنامه و بودجه بودم، این صندوق محلی برای پرداخت وام به همکاران آن سازمان بود. حال، آیا پرداخت تسهیلات به کارکنان دولت می‌تواند توجیه‌پذیری فعالیت‌های آن صندوق باشد؟ به نظر می‌رسد مهم‌ترین درسی که از تجربه این صندوق و همین‌طور حساب ذخیره ارزی در دهه ۱۳۸۰ و صندوق توسعه ملی طی یک دهه اخیر گرفت، این است که حوزه فعالیت صندوق حتی‌الامکان محدود و مشخص باشد و صرف نگاه اقتصادی و توسعه‌ای در تهیه آئین‌نامه‌ها و دیگر دستورالعمل‌های حاکم بر آن مورد توجه قرار گرفته و از تصمیمات سلیقه‌ای و غیرکارشناسی پرهیز شود.
گروه آینده‌نگری و فناوری‌های نو	مهم‌ترین نقاط قوت: ۱- استقلال عملکرد از سیستم بانکی. ۲- توجه به پروژه‌های کوچک و متوسط. ۳- عدم شناخت توسط عامه مخاطبان. مهم‌ترین نقاط ضعف: ۱- محدودیت منابع که مانع از توسعه اقدامات و همکاری در پروژه‌های بزرگ می‌شود. ۲- نبود برنامه‌ریزی کلان برای حمایت از خوشه‌های صنعتی در استان‌ها و کشور.
پاسخ‌دهندگان	سؤال

<p>سؤال ۲: در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیت‌هایی بهره گرفته شده است؟ آیا به طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟</p>	
<p>گروه آمایش</p> <p>به نظر می‌رسد عمدتاً از ظرفیت‌های دولتی بهره گرفته شده است و بخش خصوصی سهم چندانی ندارد.</p>	
<p>گروه بودجه</p> <p>بر اساس ماده (۵) اساسنامه این صندوق، منابع آن به شرح زیر است، الف - کمک‌های فنی و اعتباری دولت و وجوه اشاره شده و سایر اعتبارات مندرج در قوانین و مقررات مربوط. ب - اقساط دریافتی تسهیلات و وام‌های اعطایی. پ - تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی شبکه بانکی. ت - کمک‌ها و هدایای نقدی و غیرنقدی و تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوط. ث - کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها. ج - درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت. چ - درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول. ح - درآمدهای وقفی و نذورات به‌عنوان منبع تأمین مالی خرد اسلامی. خ - سایر منابع مالی با رعایت قوانین و مقررات مربوط. تبصره - صندوق به‌عنوان قائم‌مقام قانونی صندوق مهر امام رضا (ع) است و منابع مالی و سرمایه متعلق به صندوق مهر امام رضا (ع) به‌جز اباحه و هبه به‌عنوان خاص و موقوفات و نذورات داده شده در زمان فعالیت صندوق با نام مهر امام رضا (ع) حسب مورد جزء منابع مالی و بر عهده صندوق خواهد بود. به نظر می‌رسد به ظرفیت استفاده از بخش خصوصی توجهی زیادی نشده است. به نظر بنده انتظاری برای این مسئله هم نباید وجود داشته باشد بخش خصوصی باید به چه انگیزه‌ای به تجهیز منابع این صندوق کمک کند؟</p>	
<p>گروه آینده‌نگری</p> <p>قاعداً بخش خصوصی به جهت ماهیت عملکردی صندوق و ریسک بالای برگشت منابع، تمایلی به حضور در صندوق ندارد مگر اینکه سازوکاری برای تضمین مشارکت بخش خصوصی از طریق دولت تدوین شود. یکی از مواردی که می‌تواند تمایل به سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صندوق‌های کارآفرینی را بیشتر کند، تدوین سازوکار بهره‌مندی از مشارکت و در منافع بخش خصوصی در پروژه‌های انتخابی برای سرمایه‌گذاری در قالب سهام است.</p>	
<p>پاسخ‌دهندگان</p> <p>سؤال</p>	
<p>سؤال ۳:</p> <p>تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی - تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی مقیاس خرد، متوسط یا کلان - دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات 	
<p>گروه آمایش</p> <p>در رابطه با تحقق رشد ۸ درصدی، صندوق نمی‌تواند در کوتاه‌مدت کمک چندانی به تحقق آن نماید، اما می‌تواند در میان‌مدت و بلندمدت با توسعه زیرساخت‌های نرم و سخت، رشد را تسهیل کند. حسب فرمایش اخیر رهبر انقلاب (در دیدار با تولیدکنندگان لوازم خانگی و صنایع کشور) تدوین برنامه راهبردی صنعتی کشور می‌تواند یکی از راهکارها برای تعیین استراتژی توسعه کشور باشد. در کنار استراتژی توسعه کشور، سند آمایش ملی - منطقه‌ای و استانی می‌تواند ملاک عمل توسعه و تحقق رشد ۸ درصدی واقع شود. در رابطه با جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی باید توجه داشت که صندوق باید منافع این بخش را در نظر بگیرد که با توجه به رویکردهای حاکم بر ساختارهای موجود بسیار سخت به نظر می‌رسد. تعریف بسته‌های سرمایه‌گذاری با توجه مناسب اقتصادی و بازده مناسب و معقول از سوی صندوق و حمایت‌های پایدار از سرمایه‌گذاران در صندوق می‌تواند کمک‌کننده باشد.</p>	

<p>در رابطه با پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی و دقت در اصابت به هدف نیز همان‌طور که بیان شد، صندوق در کوتاه‌مدت به تحقق رشد کمک چندانی نمی‌کند؛ اما تعریف پروژه‌های مناسب برای اهداف، تسهیلگر رشد پایدار در بازه زمانی میان‌مدت و بلندمدت خواهد بود. لازم به ذکر است که شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به‌تنهایی برای شناسایی پروژه‌ها و مواردی که می‌توانند منجر به رشد اقتصادی در مقیاس استانی و درنهایت مقیاس ملی شوند کافی نیست و لازم است از سطوح بالاتر منطقه‌ای و ملی نیز در این مورد بررسی صورت گیرد.</p>	
<p>اگر فرض شود در قوانین حاکم بر این صندوق اصول علمی رعایت خواهد شد و منابع این صندوق نیز حتی‌الامکان تجهیز شود؛ می‌تواند به تأمین بخشی از منابع سرمایه‌گذاری کمک کند و منابع بخش خصوصی را نیز به سمت سرمایه‌گذاری سوق دهد. چنانچه به تقویت و تکمیل زنجیره ارزش در مناطق کمک کند و به تقویت بخش خصوصی واقعی بینجامد می‌تواند بستر محرک رشد را فراهم آورد. اظهارنظر در این خصوص فعلاً موضوعیت ندارد، زیرا سازوکارها مشخص نیست.</p>	گروه بودجه
<p>با توجه به اینکه شرط لازم دستیابی به رشد ۸ درصدی با توجه به محدودیت شدید منابع دولتی، استفاده از سرمایه‌گذاران داخلی و بالأخص خارجی است چنانچه از منابع صندوق عدالت و پیشرفت بر اساس مزیت‌های استان و کشور و به‌صورت اهرمی استفاده شود و سازوکار استفاده از منابع ساختارمند بوده و تسهیل شود قطعاً نقش مؤثری ایفا خواهد کرد. بدیهی است افراد زیادی تمایل به استفاده از ظرفیت‌های مالی صندوق را خواهند داشت. علاوه بر مشخص بودن پروژه‌های مهم و محوری در هر استان و اولویت تأمین مالی برای آن‌ها، باید سازوکاری برای ارزیابی، انتخاب و نظارت بر اجرا و تأمین مرحله‌ای منابع با در نظر گرفتن قدرالسهم سرمایه‌گذار در هزینه‌های انجام‌شده مشخص شود تا این صندوق به سرنوشت برخی از بانک‌ها و گرفتار پروژه‌های ارزیابی نشده و غیر اولویت‌دار و خواب سرمایه و با خیل معوقات در پرداخت اقساط شده‌اند، نگردد. صندوق‌ها باید اقتصادی مدیریت شوند، نه سیاسی.</p>	گروه آینده‌نگری

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق عدالت و پیشرفت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی - جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات - جهت‌گیری در زمینه ساز و کار اجرایی - سایر موارد... 	سؤال ۴:
<p>جهت‌گیری در زمینه‌های تأمین مالی باید به‌صورت مشارکتی و پروژه‌محور ناشی از مشارکت بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی باشد که سهم هر یک با توجه به پروژه‌ها مشخص می‌شود. در نحوه اعطای تسهیلات باید به اهداف صندوق، کارآفرینی و شفافیت در اعطای تسهیلات توجه کرد. سازوکارهای اجرایی باید کاملاً شفاف باشد و عملکردهای صندوق و نحوه نظارت بر آن دارای اهمیت است.</p>	گروه آمایش
<p>ایران همواره از دهه ۱۳۳۰ با تأسیس بانک توسعه صنعتی و نهادهای مالی دیگر در پی تلاش برای تقویت بخش خصوصی و تأمین مالی بوده است، با این حال، توفیق زیادی کسب نشده است. شاید واکاوی ریشه این مسائل کمک‌کننده باشد. (مطالعه کتاب تأمین مالی صنعتی در ایران: پژوهشی درباره تجربه مالی در یک کشور کمتر توسعه یافته آقای ریچارد ایوت بند یک را توصیه می‌کنم). با این حال، تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای به نظر می‌تواند مفید واقع شود. به‌گونه‌ای که به تقویت بخش خصوصی بینجامد و از تقویت بخش‌های رقیب این بخش پرهیز شود. به‌بیان دیگر، اعطای تسهیلات به بخش‌های عمومی غیردولتی باید از دستور کار خارج شود.</p>	گروه بودجه
<p>موضوعی که بسیار مهم است و باید مورد توجه قرار گیرد آن است که صندوق به‌هیچ‌وجه نباید تأمین‌کننده مالی پروژه‌های دولتی باشد و اگر یک پروژه دولتی دارای شرایط مثبت اقتصادی بوده و قابلیت واگذاری به بخش خصوصی را دارد باید در قالب مشارکت خصوصی - عمومی، به بخش خصوصی واگذار شود (فروخته شود) و بخش خصوصی مسئولیت ادامه اجرا و بهره‌برداری از آن پروژه را بر عهده بگیرد.</p>	گروه آینده‌نگری

<p>صندوق‌های پیشرفت و عدالت باید محور عملکرد خود را بر روی اجرای پروژه‌های مهم و محوری استان معطوف نموده و از پرداختن به امور حاشیه‌ای غیرمؤثر اجتناب کنند و همچنین باید با اهرمی کردن منابع خود، زمینه حضور و مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی را مهیا نمایند.</p>	
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>سؤال ۵: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟</p>	
<p>صندوق دارای منابع مالی مناسبی است و در صورت هدایت درست و همه‌جانبه می‌تواند به تأمین مالی پروژه‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها، حرکت به سوی اقتصاد دیجیتال، اقتصاد هوشمند و رشد هوشمند شهرها و مناطق کشور کمک نماید. در این راستا لازم است همکاری‌های بین مراکز رشد و فناوری، صنایع و مدیران صندوق‌ها شکل بگیرد.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>بر اساس تبصره (۱۸) لایحه بودجه این مهم قابل احصاء نیست.</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>یکی از عرصه‌های مهم فعالیت صندوق، حمایت از اقتصاد و شرکت‌های دانش‌بنیان دارای طرح‌های اقتصادی کاربردی باشد.</p>	<p>آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>سؤال ۶: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدامند؟</p>	
<p>برای صندوق چهار هدف عنوان شده است که عبارت‌اند از: حمایت از کسب‌وکارهای خرد، پایان پروژه‌های استانی نیمه‌تمام، کمک به اشتغال و رونق واحدهای تولیدی موجود و جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم. اولویت اول این است که منابع این صندوق در جهت رفع موانع برنامه‌ریزی بین بخشی و بین منطقه‌ای مغفول مانده در کشور بر اساس تأکید سند آمایش سرزمین استفاده شود. در واقع با تعیین استراتژی توسعه کشور و توجه به انسجام فضایی پروگرام‌های بنیادین تهیه و اقدامات شامل طرح‌ها و پروژه‌ها تعیین شود. بر این اساس اجرای پروژه‌ها هم‌افزایی مناسبی خواهند داشت. به‌طور کلی، در رابطه با ظرفیت صندوق برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین باید بیان شود که تأسیس صندوق مالی مرتبط با آمایش، برای تحقق برنامه‌ریزی فضایی لازم است و در سایر کشورها نیز دارای صبغه است؛ اما ابتدا باید با توجه به اسناد آمایش در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و محلی، نقشه راه و برنامه‌ها و پروژه‌های مربوط به تقویت انسجام و توسعه فضایی سرزمین مشخص شود و سپس بر اساس آن تأمین مالی مناسب - که یکی از شیوه‌های آن صندوق‌های مالی هستند - صورت گیرد. لازم به تأکید است تأمین مالی بدون توجه به یک سازوکار مبتنی بر برنامه نه‌تنها منجر به این می‌شود که صندوق کارایی نداشته و عدالت‌محور نباشد، بلکه سرمایه‌های کشور را هدر خواهد داد. در کوتاه‌مدت، برای تضمین اینکه اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، باید با اهداف سند ملی آمایش سرزمین هم‌راستا باشد آن است که تخصیص منابع مالی برای تحقق اهداف ذکر شده در بالا، در تطابق با شرایط و ویژگی‌های سرزمینی باشد که در سند ملی آمایش سرزمین از آن‌ها نام برده شده و در غیر این صورت حداقل در تضاد با اهداف آمایش سرزمینی نباشد. در میان‌مدت و بلندمدت می‌تواند با همکاری در نحوه استقرار و پیاده‌سازی سند آمایش، پروژه‌ها و سیاست‌های آن را دنبال کند و منابع خود را در آن جهت استفاده نماید.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>به نظر نباید چنین انتظاری وجود داشته باشد. استفاده از واژه آمایش برای هر اقدام و سیاست‌گذاری، نه‌تنها کمک‌کننده نیست بلکه این مهم را نیز از مفهوم خالی می‌کند. این صندوق واحدهای بزرگ مانند فولاد و پتروشیمی را تأمین مالی نمی‌کند که انتظار داشته باشیم مبتنی بر سیاست منسجم سرزمینی باشد. قرار است به تأمین مالی واحدهای خرد و متوسط بینجامد که الزاماً موضوعیت آمایش نیست. با این حال، اگر این مهم بتواند به تقویت بخش‌هایی از اقتصاد مناطق بینجامد که بر اساس سیاست‌های سرزمینی قابل توجه است، می‌تواند زمینه استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین را نیز تسهیل کند.</p>	<p>گروه بودجه</p>

<p>پروژه‌های اولویت‌دار بهره‌بردار از تسهیلات یا امتیازات صندوق، باید بر مبنای سند آمایش سرزمین در محدوده هر استان انتخاب شوند و سند آمایش سرزمین، هرچند به نظر می‌آید که باید تکمیل و بازبینی گردد؛ اما در اعطای تسهیلات باید توجه قرار گیرد.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>سؤال ۷: نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق عدالت و پیشرفت، چگونه باید باشد؟</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>در رابطه با نحوه تخصیص منابع مالی، هرچند که سهم اصلی باید بر عهده دولت باشد؛ اما می‌توان از منابع بخش خصوصی و نیز منابع خرد مردم کمک گرفته شود.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>بخش‌های عمومی غیردولتی هیچ اولیوی برای دریافت تسهیلات نداشته باشند. در خصوص دیگر بخش‌ها نیز، صرف توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی باید تعیین‌کننده باشد.</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>بخش دولتی باید صرفاً تأمین‌کننده اعتبار بوده و مدیریت صندوق را عهده‌دار باشد؛ اما بخش خصوصی می‌تواند هم در تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه کارآفرینان بالأخص با ویژگی دانش‌بنیان مشارکت در سرمایه‌گذاری و منافع را داشته باشد و هم استفاده‌کننده از منابع باشد.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>سؤال ۸: چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به‌منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>با توجه به شرایط امروز بانک‌ها باید توجه شود که بار تکلیفی به بانک‌ها تحمیل نشود و صرفاً از سازوکارهای دارای توجیه اقتصادی استفاده شود. به این منظور لازم است تأمین مالی پروژه‌هایی مدنظر باشد که با بازده مناسب و معقول توجیه‌پذیر شده‌اند. استفاده از بازار مالی در کنار بازار پولی می‌تواند در این راستا کمک‌کننده باشد.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>-</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>شاید مصلحت نباشد که صندوق در این زمینه ورود کند و سازوکار فعلی استفاده از منابع بانکی با همکاری وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی برای کمک‌های فنی و اعتباری در صورت اعمال اصلاحات برای تقویت آن، روش بهتری است.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>سؤال ۹: تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>۱- به منظور اهداف صندوق باشد. ۲- در راستای اهداف کلان توسعه کشور، سیاست‌های آمایش سرزمین و برنامه‌های آمایش استانی تدقیق شده با سند ملی باشد. ۳- شفاف باشد و با نظارت بر انجام پروژه‌ها صورت گیرد. در مواردی شاید اعطای تسهیلات مرحله‌ای مشروط به پیشرفت پروژه نیز بتواند کمک‌کننده باشد. ۵- از ابزارهای پوشش ریسک و بیمه برای تسهیلات استفاده شده باشد.</p>	<p>گروه آمایش</p>

<p>۴- تخصیص باید در راستای تسهیل باشد.</p>	
<p>توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>اگر منظور، پروژه‌های فعلی استان‌ها که با استفاده از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در نظر گرفته شده در قالب قانون بودجه سالیانه است که به هیچ‌وجه موافق هزینه‌کرد این اعتبارات برای دستگاه‌های دولتی نیستم جز با اجرای طرح مشارکت عمومی- خصوصی در قالب تبصره‌های قانونی و واگذاری پروژه برای سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری به بخش خصوصی.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت دارید؟</p>	<p>سؤال ۱۰:</p>
<p>تجربه تأسیس صندوق‌ها در کشور نشان می‌دهد که این صندوق‌ها با وجود منابع مالی نتوانسته‌اند در ایفای اهداف راهبردی مورد انتظار در اقتصاد کشور نقش‌آفرین باشند. دلیل این امر هم نبود تخصص در مأموریت و خط‌مشی مشخص کارشناسی است؛ بنابراین، تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه به‌منظور تخصیص مالی منابع صندوق و پایش و ارزیابی تسهیلات اعطایی و بررسی نحوه عملکرد پروژه‌ها از سوی کارشناسان می‌تواند در جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>شفافیت و پاسخگویی صندوق‌های استانی در خصوص تسهیلات ارائه‌شده و انتشار کلیه اسناد پشتیبان تصمیم‌گیری در خصوص تصویب یک پروژه به‌منظور بهره‌مندی از منابع صندوق</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>از مهم‌ترین موانع می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱- ورود کانون‌های قدرت از جمله نمایندگان مجلس در تصمیم‌گیری‌های صندوق و استفاده از آن با رویکرد منطقه‌ای در حوزه انتخابی خود. ۲- استفاده از منابع صندوق برای اجرای پروژه عمرانی جدید در استان‌ها. ۳- استفاده از منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولتی. استفاده از ظرفیت قانونی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و تصویب تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی در کارگروه تخصصی جدید تشکیل شده در ذیل ساختار شورا و تصویب فهرست پروژه‌های قابل واگذاری در قالب تبصره‌های مشارکت خصوصی- عمومی به همراه مبالغ تسهیلات در کارگروه مذکور با تصویب سازوکار نظارتی می‌تواند راهکار مناسبی باشد.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت چیست؟</p>	<p>سؤال ۱۱:</p>
<p>با توجه به هدف این صندوق در توسعه همه‌جانبه و منطبق با آمایش سرزمین نهاد متولی باید زیرمجموعه شورای عالی آمایش سرزمین تعریف شود. متناظر این امر در استان‌ها نیز باید زیرمجموعه شورای برنامه‌ریزی استان‌ها باشد.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>-</p>	<p>گروه بودجه</p>

<p>نهاد متولی پیشنهادی، سازمان برنامه و بودجه کشور و در سطح استانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها در قالب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است که چون ریاست شورا با استاندار است، ضمن برخورداری از همکاری و حمایت استانداران، اولویت‌های توسعه‌ای استان هم مورد توجه قرار خواهند گرفت.</p> <p>لازم است برای حصول اطمینان از عملکرد صندوق، منطبق با اهداف پیش‌بینی‌شده در اساسنامه خود، گزارش عملکرد این صندوق در ابعاد منابع و هزینه‌ها، نتایج و پیامدها به‌صورت منظم و ماهیانه به سازمان برنامه و بودجه کشور داده شود و سازمان برنامه هم به‌صورت فصلی، در هیئت دولت ارائه نماید.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>
<p>سؤال</p>	<p>پاسخ‌دهندگان</p>
<p>جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌فرمایید؟</p>	<p>سؤال ۱۲:</p>
<p>به‌منظور برقراری انسجام طرح‌ها در سطح ملی و استانی و تطابق آن با اسناد آمایش ملی و استانی بایستی، رئیس‌جمهور به‌عنوان رئیس و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور به‌عنوان دبیر در هیئت‌امنا صندوق ملی تعیین شوند. در سطح استان‌ها هم استاندار به‌عنوان رئیس و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به‌عنوان دبیر در هیئت‌امنا صندوق استانی ایفای نقش نماید. بر اساس آئین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و کارگروه‌های ذیل آن ارتباط بین دستگاه‌های اجرایی تعیین شده است.</p>	<p>گروه آمایش</p>
<p>با توجه به اینکه از فرایند تصمیم‌گیری در شورای برنامه‌ریزی و دستگاه‌های اجرایی استانی آشنایی و اطلاعی ندارم در این خصوص نظری ندارم.</p>	<p>گروه بودجه</p>
<p>رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، بر اساس سازوکار فعلی شورای برنامه‌ریزی تعریف و تثبیت شده است.</p> <p>اساسنامه و آیین‌نامه‌های اجرایی صندوق باید از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و به استانداران و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها برای اجرا ابلاغ شود که سازوکار تصمیم‌گیری و سازوکار اجرا هم در آن مشخص خواهد شد.</p> <p>صندوق نیازی به ساختار جداگانه ملی ندارد و نظارت حوزه مرتبط در سازمان برنامه و بودجه رافع این نیاز خواهد بود؛ اما برای انجام امور جاری بهتر است یک ساختار محدود استانی با استقرار در خارج از محدوده اصلی فضای اداری استانداری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها با انتخاب مدیر اجرایی صندوق، با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور و با صدور حکم انتصاب توسط استاندار، مدیریت اجرایی صندوق استان را بر عهده گیرد.</p>	<p>گروه آینده‌نگری</p>

۳-۲-۳ پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور

جدول ۳: پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۱:	مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند را بیان فرمایید.
اردبیل	<p>اصولاً دلایل ایجاد این صندوق حمایت از کسب‌وکارهای کوچک بوده که در عمل کسب‌وکارهای کلان نیز به آن پیوست. باید در نظر داشت که تجربه کشور در پرداخت وام‌های خوداشتغالی به نظر تجربه موفقی نبوده است. لذا عمده فعالیت صندوق جدید برای حمایت از طرح‌های کسب‌وکار (خرد و کلان) و نیز حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری زیرساخت‌های استان و طرح‌های تملک باید قرار گیرد.</p> <p>مهم‌ترین نقطه قوت صندوق؛ تمرکززدایی و دادن اختیارات برای هدایت منابع و با توجه به شرایط هر استان در صورت داشتن توان کارشناسی کارآمد است.</p> <p>مهم‌ترین نقطه ضعف؛ در صورت عدم توانایی کارشناسی درست طرح‌ها در دستگاه‌های اجرایی استان‌ها و گاهی جریان‌های سیاسی می‌تواند باعث انحراف در انتخاب و تأمین مالی طرح‌ها شده و امکان دارد نتایج مدنظر از بعد تولید و اشتغال ایجاد نشود، بنابراین باید دستورالعمل‌های اجرایی جامع و با در نظر گرفتن تمام شرایط (اداری، اقتصادی، اجتماعی و اقلیمی و...) تدوین گردد.</p>
کرمانشاه	<p>نقاط قوت:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تجربه؛ وجود شعبه در کلیه شهرستان‌ها؛ پرداخت تسهیلات به صورت قرض‌الحسنه؛ رویکرد اشتغالزایی دارد؛ معطوف با شبکه‌سازی و ایجاد زنجیره‌های ارزش است. <p>نقاط ضعف:</p> <ul style="list-style-type: none"> - رویکرد حمایت از کسب‌وکارهای خرد با زارمحور با روش تأمین مالی خرد دارد و طرح‌های بزرگ مغفول مانده است؛ ضعف نیروی انسانی و تعداد شعب، تخصص در تمام بخش‌های اقتصادی و روش‌های تأمین مالی ندارد؛ رویکرد مبارزه با فقر و حمایتی دارد و لازم است رویکرد آن معطوف به رشد اقتصادی باشد. همچنین نیازمند اصلاح اساسنامه است؛ واحدهای تولیدی دارای ارزش افزوده غالباً در بانک‌های دیگری سپرده‌گذاری می‌کنند و وثایق آنها نیز همان‌جا قرار دارد، لذا حمایت آنها از طریق این بانک با چالش مواجه می‌شود.
خراسان جنوبی	<p>نقاط قوت:</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از طرح‌های خرد، کوچک و متوسط خصوصاً در مناطق روستایی - اجرای طرح‌هایی در زمینه اشتغال خرد مانند هر روستا یک محصول و روستای بدون بیکار - حمایت از صندوق‌های خرد محلی - نرخ پایین تسهیلات بانکی پرداختی توسط صندوق کارآفرینی امید - توجه به طرح‌های پشتیبان در کسب‌وکارهای خانگی <p>نقاط ضعف:</p> <ul style="list-style-type: none"> - سقف پایین تسهیلات پرداختی توسط صندوق کارآفرینی امید - محدود بودن منابع اعتباری صندوق در استان‌ها - محدود بودن اختیارات استان‌ها در پذیرش و پرداخت تسهیلات - ضعف ساختار سازمانی و کمبود نیروی انسانی
خوزستان	<p>نقاط ضعف:</p> <ul style="list-style-type: none"> - اعطای تسهیلات به بخش‌ها در صندوق کارآفرینی امید فاقد راهبرد مشخص بوده و ارتباطی با مزیت‌ها و قابلیت‌های استان ندارد.

<p>- تسهیلات صرفاً به کسب‌وکارهای خرد اعطاء می‌شود، اگرچه کسب‌وکارهای مذکور دارای سرانه پایین سرمایه‌گذاری برای هر شغل هستند. فرصت‌های شغلی آن‌ها غالباً ناپایدار است؛ بنابراین، در کنار کسب‌وکارهای خرد بخشی از منابع صندوق لازم است به صنایع متوسط هدایت شود.</p> <p>نقاط قوت:</p> <p>- صندوق کارآفرینی امید به دلیل ارتباط سازمانی با نهاد ریاست جمهوری بیش از سایر بانک‌ها و مؤسسات مالی همراستا با مدیریت‌های استانی است.</p>	
<p>نقاط قوت:</p> <p>- تجربه خوب کارشناسان صندوق در حوزه پرداخت تسهیلات به کسب‌وکار خرد و کوچک</p> <p>- عدم غلبه نگاه سودمحور در تأمین مالی طرح‌ها</p> <p>نقاط ضعف:</p> <p>- ورود به پرداخت تسهیلات کلان بدون آموزش و تجربه کافی کارشناسان</p> <p>- عدم استفاده از شیوه‌های تأمین مالی جدید مثل سرمایه‌گذاری خطرپذیر</p> <p>- تصمیم‌گیری متمرکز در ستاد مرکزی تهران و اختیار پایین صندوق‌های استانی</p> <p>- منطقه صندوق‌های استانی و سلب اختیار برخی تصمیم‌گیری‌ها در استان</p> <p>- عدم اتصال به سیستم بانک مرکزی، استعلام و اعتبارسنجی (تسهیلات گیرندگان صندوق با داشتن بدهی بسیار بالا در سامانه بانک مرکزی به‌عنوان بدحساب معرفی نمی‌شوند)</p> <p>- نبود زیرساخت‌های بانکداری الکترونیک</p>	<p>قوت:</p>
<p>صندوق کارآفرینی امید در حال حاضر نیز به لحاظ نهادی و ساختاری وضعیت مطلوبی ندارد و در طی سال‌های اخیر بارها تغییر نام داده و رسالت، اساسنامه و اهداف آن دچار تغییرات مداومی بوده است؛ بنابراین به‌طور کلی می‌توان نقاط قوت و ضعف را به‌صورت زیر برشمرد:</p> <p>نقاط قوت:</p> <p>- وجود ساختار و نیروی کار با تجربه و آزموده</p> <p>- عدم نیاز به ایجاد ساختار جدید و کاهش هزینه‌های شکل‌گیری</p> <p>- مستقل بودن از محدودیت‌های نظام پولی و بانکی کشور (تیغ دولپه)</p> <p>- وجود منابع مالی قبلی منتج از طرح‌های اشتغالزایی قبلی انجام شده</p> <p>- سهولت امکان تغییر مبتنی بر مدیریت هیئت امنایی در استان‌ها (در صورت وجود مصوبه مجلس)</p> <p>- وجود دانش منتج از اجرای طرح‌های اشتغالزای قبلی</p> <p>- همراستایی در عمده اهداف قبل صندوق کارآفرینی امید با اهداف صندوق عدالت و پیشرفت</p> <p>- امکان پاسخگو نمودن مسئولین استانی در راستای استفاده بهینه و کارآمد از منابع</p> <p>نقاط ضعف:</p> <p>- ساختار ناکارآمد موجود</p> <p>- تغییرات مداوم رسالت، اهداف و مأموریت‌های این صندوق</p> <p>- بی‌اعتمادی به سببه و عملکرد گذشته در این صندوق که ناشی از محدودیت‌های گذشته آن بوده است</p> <p>- نبود تجربه در استفاده از بودجه عمومی و محدودیت‌های ناشی از آن</p> <p>- احتمال ایجاد خدشه در نظام پولی و بانکی کشور (در صورت عدم نظارت صحیح بر منابع)</p>	<p>کوت:</p>
<p>نقاط قوت:</p> <p>- دارا بودن جایگاه قانونی در ساختار دولت و قابلیت توسعه و ارتقاء با کمترین بوروکراسی اداری</p> <p>- دارا بودن سابقه مالی و بانکی و بهره‌مندی از ساختارهای استانی و شهرستانی</p> <p>نقاط ضعف:</p> <p>- محدود بودن منابع در اختیار صندوق</p>	<p>قوت:</p>

<ul style="list-style-type: none"> - نبود اختیارات استانی - تحقق برخی از اهداف مطابق آخرین اساسنامه مصوب - کارکردهای خرد در پوشش فعالیت‌های اقتصادی 	
<p>مهم ترین نقطه قوت:</p> <p>سختگیری‌های بانک عامل را ندارند و راحت‌تر و سهل‌تر تسهیلات را پرداخت می‌کنند و همچنین نرخ سود و کارمزد ۴ درصدی. اغلب طرح‌های پذیرش نشده توسط بانک‌های عامل در صندوق پرداخت شده و به نتیجه رسیده است.</p> <p>مهم ترین نقطه ضعف:</p> <p>در بعضی موارد دیده شده قبل از انجام کار و قبل از انجام تعهدات متقاضی تسهیلات پرداخت شده و پیشرفت فیزیکی انجام نشده است. برای مثال، متقاضی پول را کامل دریافت کرده ساختمان تمام نشده یا ماشین‌آلات خریده نشده است.</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<p>نقاط قوت:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تسهیل در اعطای تسهیلات به مشاغل خرد و متوسط - توجه به مناطق محروم و ارتقاء سطح درآمد و معیشت خانوارهای روستایی و ایجاد اشتغال پایدار - توسعه بخش‌های اشتغال‌زا و دارای پتانسیل در مناطق مختلف کشور - برخورداری از امکانات ساختمانی و سخت‌افزاری و نیروی انسانی با تجربه <p>نقاط ضعف:</p> <ul style="list-style-type: none"> - وجود تعداد زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام - محدودیت در منابع اختصاص یافته - رها شدن کارآفرینان و وام‌گیرندگان بعد از پرداخت تسهیلات - عدم نظارت کافی در حین و بعد از پرداخت تسهیلات و عدم پیگیری مشکلات وام‌گیرندگان - عدم شناسایی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود و با اهمیت به‌ویژه در مشاغل و خدمات روستایی 	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>توسعه پایدار نواحی شهری و روستایی، با توجه به چالش‌های اقتصادی که با آن روبه‌رو می‌باشند، در گرو پویایی و دوام اقتصاد این مناطق است. در این رابطه، ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای میکرو/خرد و کارآفرینانه می‌تواند از طریق فراهم آوردن زمینه اشتغال، کاهش بیکاری، رشد اقتصادی، افزایش درآمد و... منجر به توسعه اقتصادی این نواحی شود؛ اما یکی از چالش‌های اساسی پیش روی کسب‌وکارهای خرد در نواحی شهری و روستایی، تأمین مالی است. از این‌رو اعطای تسهیلات و اعتبارات خرد و کم‌بهره می‌تواند راه‌حلی کارآمد در رفع مشکلات مالی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و دستیابی به توسعه باشد. با توجه به نقش و اهمیت اعتبارات خرد در توسعه کسب‌وکارها و نیز اهمیت توسعه کسب‌وکارهای کوچک و خرد در دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی و با توجه به ماهیت این کسب‌وکارها که اغلب بسیار کوچک و مبتنی بر مشارکت اعضای خانواده می‌باشند، وجود نهادها و مؤسسات مالی که ارائه‌دهنده اعتبارات خرد با سود کم باشد، ضرورت می‌یابد. از جمله این مؤسسات مالی می‌توان به «صندوق کارآفرینی امید» اشاره کرد. صندوق کارآفرینی امید از جمله مؤسسات مالی است که باهدف تأمین سرمایه مورد نیاز کارآفرینان به‌منظور توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط برای دستیابی به توسعه اقتصادی شکل گرفته است. این صندوق فعالیت خود را از سال ۱۳۷۲ با عنوان صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی که مشتمل بر صندوق‌های ازدواج جوانان و اشتغال‌زایی روستایی است، آغاز کرد. سپس در سال ۱۳۸۴ با صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا (ع) ادغام و صندوق مهر امام رضا نام گرفت. این صندوق در سال ۱۳۹۲ بر اساس رویکرد جدید، حمایت از کسب‌وکارهای خرد بازارمحور با روش تأمین مالی خرد، به‌ویژه کسب‌وکارهای کارآفرینانه و خرد در نواحی روستایی، به صندوق کارآفرینی امید تغییر نام یافت. در حال حاضر، صندوق کارآفرینی امید تنها نهاد مالی تخصصی با ابعاد کامل حمایتی دوسویه (Bilinear Functionality) در کشور به شمار می‌رود که در دو زمینه زیر به‌صورت کاملاً تخصصی فعالیت می‌نماید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تأمین مالی خرد (Financing Micro) - حمایت از کسب و کارهای خرد (Business Micro) <p>برخی از یافته‌های پژوهشی نیز نشان می‌دهد اعتبارات صندوق کارآفرینی امید در نواحی روستایی از طریق ارتقای سرمایه‌های اندک روستاییان و تأمین سرمایه در گردش کسب‌وکارها، سبب فراهم نمودن فرصت ایجاد کسب‌وکارهای جدید کارآفرینانه به‌ویژه مشاغل خرد خانگی و نیز بهبود و توسعه کسب‌وکارهای بسیار کوچک (کمتر از ۵ نفر کارکن) از طریق در اختیار قرار دادن سرمایه مورد نیاز</p>	<p>خراسان رضوی</p>

<p>صاحبان کسب‌وکارها برای افزایش ظرفیت کمی و کیفی کسب‌وکارها، از جمله بازسازی تجهیزات، توسعه فضای کسب‌وکار، افزایش توان خرید مواد اولیه، افزایش کیفیت محصولات تولیدی و... شده و بیانگر آن است که صندوق کارآفرینی امید، از طریق ارائه تسهیلات مالی کم‌بهره، سهولت و کاهش بوروکراسی اداری در زمینه دریافت تسهیلات، فراهم آوردن زمینه‌های بهبود عملکرد تجاری، توانمندسازی کارآفرینان روستایی و... توانسته است نقش بسزایی در ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای میکرو روستایی ایفا نماید. همچنین تسهیلات اعطایی این صندوق نقش بسزایی در افزایش درآمد صاحبان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، فراهم نمودن زمینه ایجاد کسب‌وکارهای جدید در روستاها، ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری، فراهم آوردن زمینه‌های خوداشتغالی، مهارت‌آموزی و توانمندسازی روستائیان داشته است. این نتایج نشان‌دهنده نقش مؤثر صندوق کارآفرینی در توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی است. آنچه سبب شده تا صندوق کارآفرینی امید نقش مؤثری در توسعه و ایجاد کسب‌وکارهای کارآفرینان کوچک و متوسط در نواحی روستایی ایفا نماید، اعطاء تسهیلات مالی به کارآفرینان روستایی با بهره کم و کاهش بوروکراسی اداری در فرایند دریافت وام و نیز در اولویت قرار دادن کسب‌وکارهای خرد در زمینه پرداخت وام هستند.</p> <p>سایر نقاط قوت این صندوق شامل: وجود شعب استانی و شهرستانی صندوق کارآفرینی امید، کاهش هزینه‌های احداث ساختمان‌های اداری و جذب نیروی جدید برای ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت، شناخت کارکنان فعلی صندوق کارآفرینی امید نسبت به فرایند اعطای تسهیلات کم‌بهره است.</p> <p>برخی نتایج نیز نشان می‌دهد ارزیابی افرادی که از تسهیلات خویش‌فرمایی استفاده کرده‌اند در مورد عملکرد صندوق بیشتر از نوع خانگی و کارفرمایی است. یافته‌ها بیانگر آن است که به‌رغم ویژگی‌های مثبت و مؤثر این صندوق در توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی از نظر وام‌گیرندگان، این صندوق دارای ضعف‌هایی در وظایف جاری خود بوده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: موانع اداری، پایین بودن مبلغ وام، کوتاه بودن دوره تنفس، فرایند طولانی دریافت وام، بالا بودن مبلغ اقساط، عدم وجود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا است. سایر نقاط ضعف که در ارتباط با مأموریت و رسالت جدید برای سال ۱۴۰۱ قابل بیان است را نیز می‌توان به شرح زیر برشمرد:</p> <ul style="list-style-type: none"> - کمبود کارشناسان متخصص امور مالی در صندوق کارآفرینی امید و ضرورت ارتقاء کیفی صندوق با رسالت و مأموریت جدید در سال ۱۴۰۱ - عدم ارتباط مؤثر با دستگاه‌های دولتی در استان - ناآشنایی صندوق کارآفرین امید با مفاهیم توسعه اقتصادی و بودجه استان‌ها و ضرورت برگزاری جلسات آموزشی و توجیهی لازم - عدم انطباق اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های صندوق با رسالت و مأموریت سال آتی که نیاز به اصلاح دارد. 	
---	--

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیت‌هایی بهره گرفته شده است؟ آیا به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟</p>	سؤال ۲:
<p>عمده منابع صندوق، منابع قرض‌الحسنه شبکه بانکی و نیز کمک‌های فنی اعتباری دولتی است و روش استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی مبهم و غیرشفاف است.</p>	ارتبیل
<p>پاسخ بخش اول: الف- کمک‌های فنی و اعتباری دولت و وجوه اداره شده و سایر اعتبارات مندرج در قوانین و مقررات مربوط. ب- اقساط دریافتی تسهیلات و وام‌های اعطایی. پ- تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی شبکه بانکی. ت- کمک‌ها و هدایای نقدی و غیرنقدی و تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوط. ث- کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها. ج- درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت.</p>	کرمانشاه

<p>چ- درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول. ح- درآمدهای وقفی و نذورات به‌عنوان منبع تأمین مالی خرد اسلامی. پاسخ بخش دوم: بله در این صندوق تجهیز سپرده‌های خرد مردم و تلفیق آن با اعتبارات دولت صورت می‌گیرد.</p>	
<p>– بیشتر متکی بر اعتبارات دولتی و سپرده‌های قرض‌الحسنه مردم در صندوق. – به نظر می‌رسد بیشتر اتکا بر اعتبارات دولتی بوده است.</p>	<p>خراسان جنوبی</p>
<p>منابع کارآفرینی امید ترکیبی از منابع بخش عمومی- تسهیلات اشتغال قانون بودجه- حساب‌های سپرده کارکنان دولت و سپرده‌های بانکی بخش خصوصی است.</p>	<p>خوزستان</p>
<p>صندوق کارآفرینی امید برنامه مدونی برای استفاده از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی نداشته است. تنها اقدام صندوق در این زمینه اخذ وجوهی از تسهیلات گیرندگان در ازای اعطای تسهیلات بوده است.</p>	<p>قم</p>
<p>منابع مورد استفاده در این صندوق به‌طور مشخص در لایحه بودجه ۱۴۰۱ اشاره شده است (ازجمله مازاد درآمدهای مالیاتی، اعتبارات متوازن، درآمدهای وصولی از بهره مالکانه معادن و ...) که منابع بخش خصوصی مورد اشاره قرار نگرفته است، اما نکته کلیدی در این خصوص این است که اساساً در خصوص استفاده از ظرفیت بخش خصوصی تنها باید بستر قانونی مورد نیاز به‌درستی تعریف و تبیین گردد و سیاست‌های انگیزشی لازم در جهت جلب مشارکت بخش خصوصی دیده شود.</p>	<p>کرمان</p>
<p>حسب اطلاع طی سنوات گذشته، منابع مالی صندوق شامل سرمایه اولیه دولتی و نیز سپرده‌گذاری‌های دولتی در قالب وجوه اداره شده است. با توجه به محدودیت‌های قانونی صندوق در ارائه خدمات بانکی به نظر می‌رسد بهره‌مندی صندوق از منابع بخش خصوصی محقق نشده است.</p>	<p>زنجان</p>
<p>بله سهم آورده متقاضی</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<p>الف: – کمک‌های فنی و اعتباری دولت و وجوه اداره شده و سایر اعتبارات مندرج در قوانین و مقررات مربوط. – اقساط دریافتی تسهیلات و وام‌های اعطایی. – تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی شبکه بانکی. – کمک‌ها و هدایای نقدی و غیرنقدی و تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوط. – کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها. – درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت. – درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول. – درآمدهای وقفی و نذورات به‌عنوان منبع تأمین مالی خرد اسلامی. ب: به‌جز سهم آورده سرمایه‌گذار در طرح‌های تحت پوشش، به‌طور مستقیم از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی در تجهیز منابع صندوق استفاده‌ای نشده است.</p>	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>این صندوق به‌عنوان بزرگ‌ترین صندوق حمایتی از فعالیت‌های کارآفرینانه در مقیاس خرد در سال‌های اخیر، فعالیت‌های خوبی برای توسعه فرهنگ اعتبارات خرد در کشور انجام داده است. برای نمونه، با ایجاد بیش از ۷۰۰ هزار فرصت شغلی جدید، توانسته کمک خوبی به ارتقای کارآفرینی در سطح خرد نماید. ازجمله برنامه‌های بسیار اساسی و نوآورانه که اخیراً در این صندوق در دستور کار قرار گرفته و وارد فاز اجرا شده است، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: – گذار از پرداخت‌های انفرادی به پرداخت‌های شبکه‌ای – ایجاد زنجیره‌های ارزش</p>	<p>خراسان رضوی</p>

<p>برندسازی و پرداخت در قالب زیرشاخه‌های شبکه فروش برندها و مواردی از این قبیل برای حصول از پایداری کسب‌وکارها؛ مأموریت صندوق کارآفرینی امید، تجهیز سپرده‌های خرد مردم و تلفیق آن با اعتبارات دولت، شناسایی جوانان واجد شرایط، توانمندسازی آنان و کمک در ایجاد کسب‌وکارهای خرد کم سرمایه و کاربر با محور فعالیت‌های کارآفرینانه، نیازهای منطقه‌ای، توسعه کسب‌وکارهای IT محور بر اساس شیوه‌های جهانی شبکه سازی کسب‌وکارهای بازارمحور مانند خوشه‌ها و زنجیره‌های ارزش در کشور برای اطمینان از پایداری کسب‌وکارها و هدفمندی تسهیلات پرداختی است. تسهیلات پرداختی این بانک شامل تسهیلات اشتغال‌زایی خانگی، تسهیلات خویش‌فرمایی، تسهیلات کارآفرینی، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، تسهیلات کارت معیشت کارکنان، تسهیلات قرض‌الحسنه بخش صنوف و... است؛ بنابراین به نظر می‌رسد، هدف عمده از پرداخت این تسهیلات به متقاضیان در نواحی شهری و روستایی، توانمندسازی و حمایت از اقشار محروم بوده و به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده نشده است.</p>	
---	--

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی - تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی مقیاس خرد، متوسط یا کلان - دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات 	سؤال ۳:
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در زمینه (مشارکت در سرمایه‌گذاری، انجام سرمایه‌گذاری و...) در بخش‌های تولید و اشتغال و نیز در ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی، زیر بنایی و تولیدی - نتیجه‌محور و هدف‌محور شدن فعالیت‌های صندوق متناسب با اهداف توسعه اقتصادی استان‌ها - دقت در اعطای تسهیلات متناسب با اهداف توسعه‌ای استان‌ها باعث تأثیرپذیری بخش و زیربخش‌های روند توسعه‌ای استان و نیز تأثیرپذیری مستقیم در GDP گردد. 	اردبیل
<ul style="list-style-type: none"> - جذب سپرده‌های بخش خصوصی و تلفیق آن با اعتبارات دولت، منابع صندوق توسعه ملی؛ - مأموریت صندوق کارآفرینی امید برای حمایت از واحدهای خرد و حمایتی است. با وجود این برنامه‌های خوبی برای ایجاد خوشه‌ها و تقویت زنجیره‌های ارزش دارد. این تجربه لازم است در خوشه‌های با ارزش افزوده متوسط و بالا مانند صنایع زیردست پتروشیمی‌ها نیز دنبال شود - واحدهای دانش‌بنیان، واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی در اولویت باشند. 	کرمانشاه
<ul style="list-style-type: none"> - جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق حمایت‌های مالی ارزان‌قیمت می‌توان در تأمین مالی پروژه‌ها خصوصاً در مناطق محروم و کم برخوردار از بخش خصوصی حمایت نماید. - تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی (مقیاس خرد، متوسط یا کلان)- با توجه به آنکه برخی از پروژه‌ها به دلیل کمبود منابع مالی دیرتر اجرا شده و از طرفی تأخیر در اجرای پروژه‌ها موجب افزایش هزینه تمام شده می‌گردد، صندوق می‌تواند از طریق تأمین مالی این پروژه‌ها به رشد اقتصادی کمک نماید. - دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات- از طریق شناسایی پروژه‌های دارای اولویت بر اساس معیارهای کاملاً مشخص و علمی، هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات. 	خراسان جنوبی
<ul style="list-style-type: none"> - با توجه به اینکه منابع متنوعی مانند فروش اموال، مازاد درآمدهای استانی، ۲۰ درصد اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و... برای حمایت از تولید در بند الف لایحه بودجه ۱۴۰۱ برای این صندوق پیش‌بینی شده است، لذا می‌توان این منابع را به‌صورت اهرمی در کنار دیگر منابع معمول مؤسسات مالی، امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای برای طرح‌های مشارکت عمومی- خصوصی فراهم می‌آورد. 	چوزستان

<p>– از آنجا که مرجع تصویب طرح‌های اقتصادی و نظارت بر اجرای آنها به عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است، لذا این منابع به سمت مزیت‌های نسبی استان و پروژه‌های توجیه‌پذیر و اقتصادی هدایت می‌شود و بالطبع رشد اقتصادی را به دنبال دارد.</p>	
<p>– به‌صورت کلی و با توجه به عوامل فراوان مؤثر بر رشد اقتصادی، عملکرد مطلوب صندوق بدون تأمین سایر شرایط، تأثیر چندانی بر رشد اقتصادی نخواهد داشت. در واقع صرف پول‌پاشی منجر به رشد اقتصادی نخواهد شد. تحقق رشد اقتصادی مستلزم تدوین برنامه عملیاتی کارآمد است.</p> <p>– تأمین سرمایه تنها یکی از عوامل مشوق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است. لذا در صورت عملکرد مطلوب صندوق، تنها یکی از عوامل تأمین شده است.</p> <p>– عملکرد مطلوب صندوق تنها می‌تواند پروژه‌ها را از جهت تأمین مالی تقویت نماید.</p> <p>– آنچه در این زمینه مهم است، برنامه کارآمد و مدون به‌منظور هدایت و نظارت بر تسهیلات است. بدون هدایت و نظارت، امکان انحراف تسهیلات پرداخت شده توسط هر نهادی وجود دارد.</p>	<p>ج</p>
<p>از آنجا که تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت گامی مهم در جهت تمرکززدایی در سیاست‌گذاری کلان کشور و ایجاد بستر تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در استان‌هاست، بنابراین می‌تواند در کنار ایجاد بستر انگیزشی لازم، امکان اثربخشی بیشتر تحقق اهداف در استان‌ها را فراهم آورد.</p> <p>یکی دیگر از مشکلات مهم در عدم تحقق استان‌ها وجود بوروکراسی اداری و لزوم اخذ مجوز از واحدهای ملی بوده است که با ایجاد صندوق‌های استانی این مسئله می‌تواند مرتفع شود و موجبات چابک‌سازی در تصمیم‌گیری را فراهم آورد.</p> <p>همچنین سوق دادن منابع به سمت اولویت‌های استان بر پایه تصمیم‌گیری‌های استانی از جمله دیگر مزایایی است که می‌تواند موجبات تحقق اهداف رشد ۸ درصدی را فراهم آورد، زیرا برخی پروژه‌ها دارای آثار اقتصادی مهمی در استان‌ها خواهند بود.</p> <p>از نکات کلیدی دیگر ایجاد انگیزه در استان‌ها در تحقق منابع این صندوق است، با توجه به امکان تصمیم‌گیری در استان‌ها این نگرانی که منابع نتواند برای اهداف اولویت‌دار استان هزینه یا سرمایه‌گذاری شود عملاً از بین خواهد رفت.</p> <p>از سوی دیگر با توجه به شناخت دقیق استان‌ها از ظرفیت‌های استانی، امکان اصابت دقیق منابع به اهداف استانی محقق خواهد شد. از جمله موارد مهم در تحقق رشد ۸ درصدی، لزوم پاسخگویی مدیران استانی بر اساس اختیارات و منابع در اختیار آن‌هاست که باید در صورت وجود صندوق عدالت و پیشرفت نحوه تحقق اهداف را با استفاده از این منابع تبیین نموده و راهکارهای لازم را ارائه کنند و در نهایت در همین راستا پاسخگو باشند.</p>	<p>کرمان</p>
<p>– تقویت اختیارات استانی در مدیریت منابع محدود استان به طرح‌های سرمایه‌گذاری اولویت‌دار استان</p> <p>– پاسخگو نمودن مدیریت‌های استانی در مدیریت منابع به دلیل تصمیم‌گیری مستقیم</p> <p>– ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی و سایر حوزه‌ها در پوشش کسری منابع سرمایه‌گذاری کشور</p> <p>– کاهش تبعات منفی کارکردهای بانک‌ها و مؤسسات مالی دولت با ابزارهای بانکی در اختیار مدیران دولتی</p> <p>جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صندوق مستلزم تعریف و تضمین سود منطقی برای صاحبان منابع است که طبعاً باید متفاوت از نرخ بهره بانکی تعریف شود. با توجه به تجربه چندین ساله صندوق کارآفرینی امید در تأمین مالی پروژه‌های خود، می‌توان از ظرفیت مذکور برای حمایت از کسب‌وکارهای اخیر استفاده کرد؛ اما در خصوص طرح‌های متوسط و بزرگ ساختار فعلی صندوق نیازمند اصلاح و ارتقاء است. ساختار فعلی و فرایندهای صندوق، ظرفیت مناسبی برای این منظور است و نیازمند تقویت خواهد بود.</p>	<p>زنجان</p>
<p>قطعا در هر سه مورد می‌تواند مؤثر باشد، البته با توجه به تخصص صندوق در استان‌ها و سطح اختیارات آن‌ها، پروژه‌های مقیاس کلان توصیه نمی‌شود بلکه مقیاس خرد و متوسط.</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<p>جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی</p> <p>– اعطای کمک‌های فنی اعتباری و تشویق بخش خصوصی به مشارکت در سرمایه‌گذاری از طریق وجوه اداره شده</p> <p>– تأمین اعتبار برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز سرمایه‌گذاری</p> <p>– الزام مشارکت نهادهای عمومی و بنیادها در طرح‌های سرمایه‌گذاری استان‌ها</p>	<p>چهارمحال و بختیاری</p>

<p>تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی (مقیاس خرد، متوسط یا کلان)</p> <p>– کمک به تکمیل زنجیره ارزش فعالیت‌های اقتصادی مانند کشاورزی قراردادی، توسعه نظام مبادلات پیمانکاری فرعی در صنایع کوچک و متوسط، فن‌بازارها، توسعه صادرات غیرنفتی و ...</p> <p>دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات</p> <p>– اعمال نظارت دقیق و هماهنگ با پیشرفت پروژه، بازدید میدانی و رفع مشکلات متقاضیان</p> <p>– استفاده از تجربه روش‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بنیاد برکت در طرح‌ها و به‌کارگیری مشاور یا تسهیلگر در تمامی مراحل سرمایه‌گذاری و اعطای تسهیلات (از ایده تا محصول و تأمین بازار و فروش)</p>	
<p>ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت و با توجه به اهداف پیش‌بینی شده برای آن به تمرکززدایی بیشتر بودجه و افزایش اختیارات استان‌ها در رشد و توسعه مناطق، منجر خواهد شد که می‌تواند زمینه‌های شناخت و تسهیل مشکلات در جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را فراهم نماید. باوجود ظرفیت‌های نیروی انسانی و کارشناسی در دستگاه‌های استانی و سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و ارتباط نزدیک و مؤثر این نهادها با فضای کسب‌وکار و چالش‌های توسعه در استان‌ها، با تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت و تعریف فرایند و ساختار کارآمد برای آن می‌توان با استفاده از ظرفیت‌های مذکور نسبت به رصد و پیگیری اختصاص منابع صندوق به اهداف مورد نظر اقدام نمود؛ بنابراین، اهداف راه‌اندازی این صندوق بر اساس اعلام دکتر علی بهادر جهرمی، سخنگوی دولت «تقویت و توسعه نقش مردم در اقتصاد» است که به گفته وی از طریق «جلب مشارکت بخش خصوصی و عمومی برای انجام طرح‌های ملی و استانی» به اجرا درمی‌آید؛ اما ۳۱ صندوق استانی باید در به سامان رسیدن پروژه‌های نیمه‌تمام و ایجاد اشتغال و کمک به واحدهای تولیدی به مسئولان استانی کمک کنند. بدین ترتیب دولت راهبرد توسعه‌ای خود را به این صندوق‌ها می‌سپارد تا مدیران آنها در هماهنگی با استاندار منابع را هزینه کنند. با همه این احوال، اگر محوریت برنامه صندوق، طرح‌های عمرانی باشد، باید دید که توزیع اشتغال در بخش‌های وابسته به تکمیل زیرساخت، چگونه انجام خواهد شد و آیا دولت می‌تواند منابع را صرفاً معطوف به ایجاد شغل کند یا زیرساخت‌هایی تقویت و تکمیل می‌شوند که مشاغل چندانی را به دنبال ندارند. طبق گزارش سازمان برنامه و بودجه در دولت گذشته، بیش از ۷۷۳ هزار طرح کوچک، بزرگ و متوسط در حوزه‌های مختلفی همچون نفت، گاز و پتروشیمی، زیربنایی، آب و برق، صنعت و معدن، راه و ساختمان، کشاورزی، بهداشت و درمان، خدمات، اکوسیستم دانش‌بنیان و گردشگری با اعتبار بیش از ۱۰۰۰ هزار میلیارد تومان افتتاح شدند که از سال ۹۹-۱۳۹۲ منجر به ایجاد ۷۰۰ هزار شغل شدند. با این حال، دولت‌های یازدهم و دوازدهم هیچ‌گاه به‌صورت شفاف در مورد میزان بازدهی واقعی این مشاغل و پایداری آنها گزارشی را منتشر نکردند. تنها گزارشی که از سوی وزارت تعاون و کار دولت گذشته از بیکاری منتشر شد، مربوط به زمان ورود کرونا به کشور بود. بر این اساس، ۱ میلیون نفر بیکار شدند که عمده آنها در بخش خدمات شاغل بودند؛ بخشی که برای حفظ پایداری خود به تسهیلات عمومی دارای فرصت تنفس در بازپرداخت متکی است، چنانچه این بخش از اقتصاد، آسیب‌هایی را به واسطه کرونا متحمل شود یا نتواند منظور دولت در زمینه اشتغال را محقق کند، قاعدتاً حجم زیادی از منابع دچار هدررفت و «انحراف» می‌شود که به این واسطه، اشتغال با ضریب اثربخشی مدنظر دولت محقق نمی‌شود و هدررفت، به جای حاشیه، به اصل تبدیل می‌شود؛ در حالی که در اهداف اولیه به نظر می‌رسید که منابع اشتغال و تولید به درستی به هدف خود اصابت کرده‌اند و در بهترین حالت بهره‌وری قرار داشته‌اند؛ البته الزاماً هم منابع در جای خود هزینه نمی‌شوند و انحراف منابع به‌عنوان یک واقعیت می‌تواند رخ دهد و بر اقتصاد و منابع آن عمود شود. به همین دلیل تخصیص تخصصی‌تر منابع و ریز شدن در جزییات به جهت بستن منافذ انحراف، ضروری است.</p>	<p>۱۰. استان رضوی</p>

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق عدالت و پیشرفت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p> <p>– جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی</p> <p>– جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات</p> <p>– جهت‌گیری در زمینه سازوکار اجرایی</p> <p>– سایر موارد...</p>	<p>سؤال ۴:</p>

<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از سرمایه‌های خرد و علی‌الخصوص سرمایه‌های کلان بخش خصوصی استان، استفاده از ظرفیت‌های بازارهای مالی استان - واگذاری تسهیلات صرفاً در راستای تولید، اشتغال پایدار در استان‌ها متناسب با ظرفیت‌های بالقوه استان‌ها و همسو با طرح‌های آمایش سرزمین - حذف بوروکراسی‌های معمول اداری - تأیید و بررسی کلیه طرح‌ها توسط دبیرخانه مستقر در سازمان با رعایت دستورالعمل‌های مربوطه و تأیید هیئت امنای صندوق استانی و در نهایت تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان 	اردبیل
<ul style="list-style-type: none"> - کمک‌های فنی و اعتباری؛ منابع صندوق توسعه ملی؛ فروش اموال مازاد - واحدهای دانش‌بنیان، واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی در اولویت باشند. - تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه؛ ارائه برنامه اشتغالزایی توسط دستگاه‌های اجرایی و بررسی و تهیه پیش‌نویس آن در کارگروه اشتغال تحت عنوان سند اشتغال؛ طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان؛ یا تفویض اختیارات شورا به کارگروه؛ ابلاغ اعتبار و برنامه به بانک و دستگاه اجرایی؛ تشکیل کمیته نظارت بر طرح‌ها به ریاست استانداری، دبیری اداره کار و عضویت دائم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه اجرایی و بانک عامل حسب مورد. 	کرمانشاه
<ul style="list-style-type: none"> - سایر: جهت‌گیری در خصوص رفع محرومیت در مناطق کم برخوردار 	خراسان جنوبی
<p style="text-align: center;">جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی</p> <ul style="list-style-type: none"> - امکان تأمین مالی از طریق سایر مؤسسات بانکی داخلی و خارجی - استفاده از منابع صندوق توسعه ملی - تأمین مالی از طریق انتشار و خرید اوراق بهادار (قرضه، مشارکت، صکوک) - هم‌افزایی با منابع دیگر صندوق‌ها مانند صندوق توسعه کشاورزی، صندوق نوآوری و شکوفایی و ... <p style="text-align: center;">جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات</p> <ul style="list-style-type: none"> - ارائه تسهیلات در راستای مزیت‌های نسبی استان و شهرستان‌ها - اختصاص بخشی از تسهیلات به رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای - توجه به سرمایه در گردش برای تثبیت اشتغال و حفظ بازارهای صادراتی <p style="text-align: center;">جهت‌گیری در زمینه سازوکار اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - این صندوق، صندوق تخصصی استان در حوزه‌های پیشرفت و عدالت است؛ بنابراین منابع آن در محدوده جغرافیای استان به فعالیت‌های خاصی که موجب پیشرفت و توزیع عادلانه زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری می‌گردد، اختصاص می‌یابد؛ بنابراین مأموریت صندوق باید با توجه به این نکته کلیدی تنظیم شود. - با توجه به مأموریت صندوق عدالت و پیشرفت و گستردگی حیطه عمل نسبت به صندوق کارآفرینی امید- اعطای تسهیلات خرد- نیاز به تقویت ظرفیت کارشناسی ارزیابی طرح‌ها و اهلیت‌سنجی است. 	خوزستان
<p style="text-align: center;">جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی</p> <p>تنوع در منابع تأمین مالی، تأمین منابع مالی پایدار، عدالت در منابع صندوق‌های استانی و ایجاد انگیزه در استان‌ها برای تأمین منابع از جمله موضوعات مهم در این زمینه است. باید توجه داشت با توجه افزایش انگیزه استان‌ها در تأمین منابع، نباید همه بار تأمین منابع را به استان‌ها واگذار کرد؛ زیرا در این صورت ممکن است استان‌های ضعیف‌تر توان کمتری برای تأمین منابع داشته باشند. شایان ذکر است در این زمینه می‌توان برنامه مؤثری برای استفاده از ظرفیت خیرین و موقوفات ارائه کرد.</p> <p style="text-align: center;">جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات</p> <p>جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات بسیار مهم است. جهت‌گیری می‌تواند بر اساس تأمین مالی زنجیره تأمین، تأمین مالی خوشه‌های صنعتی، تأمین مالی پروژه‌های راکد و نیمه‌تمام، تأمین مالی پروژه‌های بزرگ، تأمین مالی سرمایه در گردش و ... تعیین شود. به نظر می‌رسد پاسخ دقیق به این پرسش نیازمند بررسی بیشتر باشد. تدوین برنامه کارآمد هدایت و نظارت و همچنین سازوکار اجرایی مناسب، مهم‌تر از تأمین منابع مالی برای صندوق است.</p>	تهران

<p>جهت‌گیری در زمینه سازوکار اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - لزوم تدوین دستورالعمل‌های یکپارچه - لزوم استفاده از نخبگان با سابقه سازمانی (صندوق کارآفرینی امید) - لزوم بهره بردن از ظرفیت‌های علمی و دانشگاهی استانی در تعیین اولویت‌ها و سازوکارها - لزوم جلوگیری از ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات - لزوم تشکیل کمیته تخصصی بررسی طرح‌ها با حضور کارشناسان دستگاه‌های اجرایی، خبره دانشگاهی و ... - لزوم استفاده از ظرفیت شرکت‌های مشاوره مورد تأیید در مرحله تدوین و تصویب طرح‌ها (با اخذ تعهد در مورد کیفیت طرح‌های تدوین شده) - سایر موارد... <p>یکی از آسیب‌های موجود، رویکرد سیاسی در تدوین و اجرای برنامه‌ها است. صندوق کارآفرینی امید از ابتدای تأسیس، به نظر متأثر از فضای سیاسی بوده است. لازم است تدبیری برای جلوگیری از تأثیرپذیری سیاسی و توجه به رویکردهای اقتصادی رشدمحور در تدوین و اجرای برنامه‌های این صندوق اندیشیده شود.</p>	
<p>به نظر می‌رسد موارد زیر می‌تواند جهت‌گیری‌های اصلی این صندوق را نمایان سازد:</p> <ul style="list-style-type: none"> - اختیارات کامل استانی (در حوزه ساختارهای استانی از جمله شورای برنامه‌ریزی و توسعه) - تغییرات اساسی در اساسنامه و اخذ سریع قوانین مورد نیاز از مجلس شورای اسلامی - توسعه زیرساخت‌های این صندوق در استان‌ها منطبق با ظرفیت‌ها و نیازهای استان‌ها - شاخص‌مند نمودن فعالیت‌ها و لزوم ایجاد سازوکار نظارتی و پایش بر این شاخص‌ها - پیش‌بینی هیئت امنای کارآمد و به دور از رانت - پیش‌بینی گلوگاه‌های فساد احتمالی و جلوگیری از شکل‌گیری آن - رویکردهای عدالت منطقه‌ای و سند ملی آمایش در توزیع منابع ملی در استان‌ها - مدنظر قرار دادن تضاد منافع و ایجاد ساختار متناسب و مبتنی بر شفافیت - سازوکار پاسخگویی مسئولین استانی قابل پیش‌بینی و پیاده‌سازی است 	<p>کرمان</p>
<ul style="list-style-type: none"> - پیشنهاد می‌شود با ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت، مدل‌های تأمین مالی از روش‌های سنتی قدیمی فاصله گرفته و روش‌های مدرن جایگزین آن گردد. - پرداخت تسهیلات با توجه به حضور و فعالیت بانک‌های دولتی و خصوصی باید با استفاده از ظرفیت آن‌ها انجام و مداخله صندوق در این زمینه به کمترین میزان کاهش یابد. - پیشنهاد می‌گردد در بحث اجرا مداخله مستقیم از سوی صندوق به کمترین میزان کاهش و از ظرفیت نهادهای واسطه به‌ویژه شرکت‌ها و مؤسسات تخصصی در حوزه تأمین مالی استفاده شود. 	<p>زنجان</p>
<p>در زمینه سازوکار اجرایی خیر؛ اما در خصوص تأمین مالی و اعطای تسهیلات بسیار کارآمد خواهد بود.</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<p>جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی</p> <ul style="list-style-type: none"> - تأمین اعتبار برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز سرمایه‌گذاری - جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات - پرداخت تسهیلات نسبت به رسته‌های اولویت‌دار متناسب با ظرفیت‌های هر استان - پرداخت کمک‌های فنی و اعتباری برای حمایت از طرح سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و بخش‌های اقتصادی نیاز حمایت <p>جهت‌گیری در زمینه سازوکار اجرایی</p> <ul style="list-style-type: none"> - مشاوره و تسهیلتگری در روند صفر تا صد سرمایه‌گذاری - سایر موارد... 	<p>چهارمحال و بختیاری</p>

<p>– استفاده از ظرفیت نهادها و بنیادها مانند بنیاد برکت، بنیاد مستضعفان، قرارگاه خاتم الانبیاء، آستان قدس جهت مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری و پروژه‌های عمرانی</p>	
<p>به نظر می‌رسد با توجه به هدف اصلی ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت، عمده‌ترین جهت‌گیری صندوق باید در زمینه تأمین مالی پروژه‌های اولویت‌دار استان از طریق منابع محدود اختصاص‌یافته به این صندوق باشد. در واقع استفاده از منابع عمومی در صندوق از طریق اهرم کردن این منابع در جهت رشد اقتصادی و حمایت از فعالیت‌های بنگاه‌های تولیدی به‌عنوان کلیدی‌ترین رویکرد صندوق مدنظر قرار گیرد. در این رابطه برخی از کارشناسان اقتصادی معتقدند که بودجه عمومی کشور باید مانند یک صندوق که نمی‌توان به هر دلیل به آن دست برد و منابعش را برای طرح‌های مختلف هزینه کرد، مورد توجه قرار گیرد (از جمله منابعی که به اصطلاح قرار است به نام تولید و اشتغال و در طرح‌های مختلف، هزینه شوند)؛ به عبارت دیگر، «این صندوق‌ها باید منابع مشخصی را برای اهداف مشخصی دریافت کنند و آنها را در جای مشخص و به ریز هزینه کنند. لذا باید در قانون بودجه ۱۴۰۱ به جزئیات اشاره شود که ریزها به ریزها تخصیص یافته در چه مواردی هزینه می‌شوند؛ البته تزیق منابع باید با رویکرد بازگشت سرمایه و محاسبه میزان اثربخشی اصابت به هدف، انجام شود؛ یعنی مردم باید بدانند که اعتبارات در کدام استان به چه میزان و برای چه اهدافی هزینه می‌شود.» بنابراین، اگر قرار باشد که این منابع برای مصارف مشخص توسعه‌ای، تخصیص داده شوند، انتظار می‌رود که نظارت دقیقی بر «حسن اجرای بودجه» و موارد مطرح شده در آن، تعریف شود و پس از اینکه اطمینان حاصل گردید که منابع مورد نظر به آن هدفی که تعریف کرده‌اند، اصابت می‌کند، می‌توانند تخصیص را آغاز کنند. متأسفانه در گذشته شاهد اتلاف منابع بودیم، برای مثال در دولت نهم، به واسطه هم‌سویی کاملی که بین دولت و مجلس به وجود آمد، به دولت اجازه داده شد ۳۰ درصد از مفاد بودجه را جابجا کند یعنی از یک ردیف به ردیف دیگر. این کار کاملاً، برخلاف منطق اساسی «انضباط بخشی به بودجه» بود. تاکنون هم مطلوب دولت‌ها این بود که از فرصتی که در گذشته ایجاد شده بود، استفاده کنند و انضباط بودجه را نقض کنند. به هر حال این خطر وجود دارد که منابع بودجه در جای خود هزینه نشوند و در ردیف‌های دیگر جابجا شوند، لیکن منحرف ساختن مسیر تخصیص منابع آن هم به حکم قانون، منطق بودجه‌ریزی را برای همیشه دچار مشکل می‌کند، کماکان دولت‌ها می‌توانند ردیف‌های بودجه را جابجا کنند؛ برای مثال می‌توانند منابع سازمان هدفمندی را که باید صرف حمایت از تولید و اشتغال شود، برای پرداخت حقوق کارکنان دستگاه‌ها بردارند و هزینه کنند؛ بنابراین دولت، هر برنامه‌ای که برای تولید و اشتغال دارد باید به منطق بودجه‌ریزی احترام بگذارد تا نظام برنامه‌ریزی و مدیریت تراز منابع و مصارف بودجه بیشتر از این برهم نریزد. با همه این احوال، پس از تخصیص منابع هم باید بر حسن اجرای تعهدات کسانی که از این منابع استفاده کرده‌اند، نظارت صورت گیرد و گزارش عملکرد صندوق هم به‌صورت شفاف به مردم اعلام شود.</p> <p>علاوه بر این تدابیری می‌بایست اتخاذ گردد تا منابع مالی نهادها و بنیادهای عمومی غیردولتی در استان‌ها نیز در راستای برنامه‌های توسعه استان‌ها هزینه گردد و یا در اساسنامه و دستورالعمل‌های مرتبط تأکید گردد که منابع آن‌ها می‌تواند با منابع دولتی استانی و ملی و سایر منابع از جمله منابع مردمی و بانکی تلفیق و به برنامه‌های اولویت‌دار استان اختصاص یابد.</p>	<p>خراسان رضوی</p>

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟</p>	<p>سؤال ۵:</p>
<p>کلیه طرح‌های شرکت‌های دانش‌بنیان استانی که طرح‌های تولید محور و تأثیرگذاری مستقیم در GDP داشته باشند، مورد حمایت قرار می‌گیرند (به دلیل در دسترس و بومی و بومی بودن).</p>	<p>اردبیل</p>
<p>حمایت معاونت علمی ریاست جمهوری در خصوص یارانه سود بالاتر و تضمین وثایق واحدهای دانش‌بنیان؛ نرخ سود تسهیلات اعطایی پایین‌تر؛ شرکت‌ها و مؤسساتی که در زمینه گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده بالا فعالیت می‌کنند در اولویت باشند.</p>	<p>کرمانشاه</p>
<p>پرداخت تسهیلات برای طرح‌های دانش‌بنیان در مراحل قبل و بعد از تولید محصول و تجاری‌سازی</p>	<p>خراسان جنوبی</p>

خوزستان	صنایع دانش‌بنیان غال با در مقیاس کوچک - از نظر شاخص اشتغال - فعالیت می‌کنند، لذا می‌توانند از منابع این صندوق استفاده نمایند. علاوه بر این ماهیت فعالیت‌های دانش و بنیان موجب می‌شود، ریسک‌پذیری بالایی داشته باشند. منابع صندوق عدالت و پیشرفت می‌تواند با هم‌افزایی یا صندوق نوآوری و شکوفایی امکان تأمین مالی و کاهش ریسک فعالیت‌های دانش‌بنیان را فراهم آورد.
تهران	با توجه به تفاهم‌نامه‌های مختلفی که در سال‌های گذشته فی‌مابین صندوق و پارک‌ها و مراکز رشد صورت گرفته ظرفیت خوبی برای این امر در صندوق وجود دارد.
کرمان	با توجه به اینکه در همه استان‌ها یکی از مهم‌ترین اولویت‌ها حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان است، یقیناً شکل‌گیری صندوق‌ها اقدام مؤثری در تحقق این اولویت خواهد بود که با توجه به مزیت‌هایی که در بخش‌های قبلی در خصوص کاهش بوروکراسی اداری و افزایش اختیارات و انگیزه تأمین مالی و... ذکر شد، این بستر حمایتی محقق خواهد شد.
زنجان	حمایت صندوق از اقتصاد دانش‌بنیان می‌تواند به‌عنوان یک فرایند مستقل تعریف و مورد پیگیری قرار گیرد و این امر نیازمند حضور پرنگ متولیان حاکمیتی از جمله نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان‌ها است و با توجه به تجارب صندوق کارآفرینی امید در زمینه نگاه‌های کوچک می‌تواند با تغییر نگرش به سرعت عملیاتی شود.
سیستان و بلوچستان	مسلماً اعطای تسهیلات با نرخ ۴ درصد کمک شایانی به اقتصاد دانش‌بنیان است که جامعه هدف معمولاً اقشار تحصیل کرده و جوان دانشگاهی بادنش فراوان و سرمایه مالی کم هستند.
چهارمحال و بختیاری	- برقراری ارتباط مناسب بین توان و ایده‌های علمی واحدهای فناور و دانش‌بنیان با صنایع و بخش‌های تولید و اعطای کمک و تسهیلات مالی برای تکمیل این زنجیره ارزش و تبدیل ایده به محصول و تجاری‌سازی - تقویت واحدهای R&D واحدهای تولیدی
خراسان رضوی	حمایت‌های لازم برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان از یک‌سو باید با بهبود محیط کسب‌وکار، شرایط فعالیت بنگاه‌ها را تسهیل کند و از سوی دیگر، توانمندی‌های فنی، مالی و مدیریتی بنگاه‌ها را تقویت نماید تا بنگاه‌های دانش‌بنیان بتوانند نقشی مؤثرتر در تحقق اقتصاد دانش‌بنیان ایفا کنند. از جمله اقداماتی که در کشور برای حمایت از بنگاه‌های دانش‌بنیان انجام شده، تصویب و اجرای «قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» است. به موجب ماده ۵ این قانون، «صندوق نوآوری و شکوفایی» با سرمایه اولیه ۳ هزار میلیارد تومان تشکیل شده است (که تاکنون کمتر از نیمی از سرمایه آن تأمین شده است). این صندوق طبق اساسنامه خود، خدمات و تسهیلات مالی ارزان‌قیمت و نیز خدمات توانمندسازی به شرکت‌های دانش‌بنیان ارائه می‌کند؛ اما با گذشت چند سال از اجرایی شدن این قانون، سهم شرکت‌های دانش‌بنیان از اقتصاد کشور همچنان ناچیز است. به نظر می‌رسد این قانون به تنهایی امکان رفع چالش‌های ملی و بنگاهی پیش روی اقتصاد دانش‌بنیان را ندارد. در حال حاضر و با تلاش‌هایی که طی سه سال اخیر برای توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان و افزایش نقش آنها در اقتصاد کشور صورت گرفته است، سهم این شرکت‌ها در تولید ناخالص داخلی کشور تنها حدود ۰/۵ درصد است. این سهم ناچیز حاکی از آن است که به‌منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان و دستیابی به هدف چشم‌انداز ۱۴۰۴ باید حمایت‌های گسترده‌تری از شرکت‌های دانش‌بنیان صورت گیرد. در این رابطه، چالش‌های موجود در مسیر توسعه اقتصاد دانش‌بنیان را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: چالش‌های محیط کسب‌وکار و چالش‌های داخلی بنگاه‌ها. به‌منظور مواجهه با چالش‌های محیط کسب‌وکار باید سیاست‌ها و راهبردهای مناسب در سطح ملی تدوین و اجرا شود و رفع چالش‌های داخلی بنگاه‌ها نیز مستلزم تقویت ابعاد فنی، مالی و مدیریتی بنگاه‌ها است. حمایت‌های مالی از شرکت‌های دانش‌بنیان نیز به دو دسته حمایت‌های مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شود. حمایت‌های مالی مستقیم شامل انواع تسهیلات قرض‌الحسنه، تسهیلات با نرخ ترجیحی، تسهیلات توسعه بازار (لیزینگ)، تسهیلات توسعه صادرات، تضمین خرید و... و خدمات سرمایه‌گذاری و مشارکت است. از جمله حمایت‌های مالی غیرمستقیم نیز می‌توان به معافیت‌های مالیاتی و گمرکی، تأمین دفتر کاری ارزان‌قیمت، تخفیف در واگذاری اراضی صنعتی، تخفیف در آگهی‌های تبلیغاتی و تخفیف حضور در نمایشگاه‌های مرتبط اشاره کرد. با این توضیحات نقش صندوق‌های پیشرفت و عدالت استان‌ها در حمایت مالی از شرکت‌های دانش‌بنیان، به‌ویژه در مراحل سه‌گانه شامل: دانه‌گذاری (Seed)، شروع (Start-up) و رشد (Growth) حائز اهمیت است. علاوه بر این، صندوق‌هایی نیز در حوزه پژوهش و فناوری در سطح ملی و استان‌ها مشغول فعالیت هستند که می‌تواند با رسالت‌ها و مأموریت جدید صندوق عدالت و پیشرفت منطبق شود.

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۶:	طرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدام‌اند؟
اردبیل	در وضعیت فعلی طرح‌های آمایش سرزمینی به لحاظ اجرا ارتباط و پیوند پاداری با سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی نداشته است (اگر فرض کنیم که عمده سرمایه‌گذاری بخش خصوصی با مشارکت بانک‌ها و مؤسسات مالی صورت می‌پذیرد) با هدایت این‌گونه سرمایه‌گذاری‌ها با صندوق جدید ارتباط و هارمونی لازم و همسو با مطالعات آمایش سرزمین در ایجاد این‌گونه از طرح‌ها ایجاد خواهد شد.
کرمانشاه	رعایت ضوابط و چارچوب تعیین شده در سند ملی آمایش الزامی باشد.
خراسان جنوبی	اولویت پروژه‌ها به‌منظور حمایت صندوق، پروژه‌هایی باشد که در جهت اهداف و اولویت‌های سند ملی و اسناد استانی آمایش سرزمین باشد.
خوزستان	بر اساس سند آمایش استان‌ها، پهنه استان به ۳ گروه دارای اولویت، مجاز و ممنوع تقسیم می‌شود. توسعه فعالیت در پهنه‌های اولویت‌دار مشمول حمایت‌هایی مانند زیرساخت و تسهیلات کمک بهره است. با توجه به اینکه طرح‌های این صندوق به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌رسد، لذا می‌توان برای ایجاد مشوق در بین سرمایه‌گذاران، اولویت تسهیلات کم‌بهره این صندوق را به پهنه‌های اولویت‌دار سند آمایش استان اختصاص داد.
قم	در حال حاضر ظرفیت قابل‌ذکری در این زمینه وجود ندارد؛ زیرا کارشناسان صندوق آشنایی با سند ملی آمایش ندارند. در تعیین و تعریف سازوکارهای اجرایی و راهبردهای اعطای تسهیلات، ضمانت لازم جهت تحقق سند آمایش باید لحاظ شود.
کرمان	با توجه به اینکه سند ملی آمایش و تقسیم کار استانی آن مشخص شده است و اهداف بنیادین، راهبردهای پابرجا و مأموریت‌های تعریف شده در این سند به‌عنوان سند بالادستی در اولویت اجرا قرار گرفته است، بنابراین منابع این صندوق تسهیلاتگر اجرای سیاست‌های سند آمایش ملی و استانی خواهد بود. آنچه مهم است این است که سند آمایش ملی و استانی با استفاده از منابع صندوق‌ها امکان اجرایی بیشتری پیدا خواهد کرد که ظرف اجرایی سند خواهد بود. یکی دیگر از نکات مهم این است که در راستای عدالت منطقه‌ای منتج از سند ملی آمایش باید منابع صندوق‌ها برای تحقق این هدف در اختیار استان‌ها قرار گیرد و جهت‌گیری شود.
زنجان	سند ملی آمایش و در راستای آن، اسناد آمایش استان‌ها در بدو امر باید مدنظر برنامه‌ریزان قرار گرفته و به‌واسطه ساختارهایی همچون شورای برنامه‌ریزی... در فرایندهای تأمین مالی صندوق مورد استفاده قرار گیرد که با اختیارات استانی در تعیین طرح‌های سرمایه‌گذاری، بهترین فرصت برای اعمال سیاست‌های آمایش سرزمین در سطح استان‌ها است.
سیستان و بلوچستان	کمک به تأمین مالی و اعطای تسهیلات با نرخ سود و کارمزد ۴ درصد در پهنه‌ها و لکه‌های سرمایه‌گذاری استان که به‌صورت مکان مبنامحور با مزیت نسبی و رقابتی مشخص شده است، به‌ویژه در استان ما که مورد تأیید علمای اهل سنت این استان است.
چهارمحال و بختیاری	هدف از اجرای آمایش سرزمین، چیدمان بهینه، مؤثر و کارآمد سه مؤلفه مهم جمعیت، سرمایه و منابع طبیعی برای تحقق سازمان فضایی عادلانه و مطلوب است و صندوق عدالت و پیشرفت می‌تواند به‌عنوان عنصر سرمایه اقتصادی در فعالیت‌یابی برای مکان‌های خاص متناسب با ظرفیت‌های موجود مفید و مؤثر باشد. درواقع برای پیاده‌سازی سند آمایش می‌توان با استفاده از ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای تأمین اعتبار و اعطای تسهیلات مطابق با جهت‌گیری‌ها و سیاست‌هایی که در سند آمایش استان مشخص شده است استفاده کرد تا هزینه‌کرد در بخش‌های دارای مزیت نسبی در استان صورت بگیرد.
خراسان رضوی	سند آمایش استان، برش منطقه‌ای سند ملی آمایش سرزمین است و مهم‌ترین سند توسعه در استان تلقی می‌شود؛ بنابراین در تخصیص منابع برای بخش‌های مختلف اقتصادی در استان باید سیاست‌ها و الزامات سند آمایش استان مدنظر قرار گیرد که به تحقق و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کمک می‌کند. به استناد تصویب نامه هیئت محترم وزیران به شماره ۹۷۶۴۸/ت

<p>۵۷۲۱۰ ه مورخ ۱۳۹۹/۰۸/۲۸ و دستورالعمل اجرایی بند (الف) ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، استقرار نظام راهبری توسعه سرزمین و نظارت بر اجرای آن بر عهده «شورایعالی آمایش سرزمین» با مسئولیت رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور می‌باشد. با توجه به مفاد مندرج در تصویب نامه فوق‌الذکر و همچنین سایر ابلاغیه‌ها و آیین‌نامه‌ها از جمله دستورالعمل اجرایی بند (الف) ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، به نظر می‌رسد از نظر قانونی، وظیفه استقرار و پیاده‌سازی اسناد آمایش سرزمین استان‌ها باید به هیئت امنای صندوق عدالت و پیشرفت در استان‌ها تفویض شود.</p> <p>از طرفی با توجه به تأکیدات ریاست جمهور مبنی بر حرکت دولت در مسیر اسناد ملی و استانی آمایش سرزمین، صندوق مورد اشاره در صورت فراهم کردن الزامات قانونی و همچنین در صورت استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی و کارشناسی نیز می‌تواند زمینه‌ساز برای اجرای گام‌های بعدی باشد.</p> <p>علاوه بر این مصوبه شورایعالی آمایش سرزمین نیز به‌عنوان مصوبه هیئت وزیران و یا مصوبه مجلس شورای اسلامی تلقی گردیده تا ضمانت اجرایی تحقق اهداف اسناد مزبور امکان‌پذیر شود.</p>
--

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۷:	نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق عدالت و پیشرفت، چگونه باید باشد؟
اردبیل	به نظر کلیه اعتبارات تخصیصی در استان‌ها (تملک سرمایه‌ای) از تمامی محل‌های اعتباری و ردیف‌ها و کلیه منابع مربوط به تسهیلات تکلیفی و غیرتکلیفی از طریق خزانه‌داری و بانک مرکزی به صندوق واریز شده تا علاوه بر تقویت منابع مالی صندوق و با استفاده از ظرفیت‌های فوق برای رشد و توسعه اقتصادی استان قدم برداشته شود.
کرمانشاه	کمک‌های فنی و اعتباری، یارانه سود، وجوه اداره شده، تسهیلات تلفیقی و ارائه تسهیلات ارزان‌قیمت به کارکنان دولت از طریق سپرده‌گذاری اعتبارات هزینه‌ای در این صندوق
خراسان جنوبی	-
خوزستان	منابع این صندوق دارای دو منشأ دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) است. قاعدتاً پایداری منابع با منشأ غیردولتی منوط به تصمیم‌گیری بر اساس معیارهای اقتصادی است. در صورتی‌که برای تخصیص منابع با منشأ دولتی، علاوه بر معیارهای اقتصادی، معیارهای اجتماعی و رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای نیز حائز اهمیت است. لذا لازم است این منابع در صندوق از هم تفکیک گردند تا این صندوق از منابع بخش خصوصی محروم نشود. <p>برخی از کارکردهای فعلی صندوق کارآفرینی امید به صندوق عدالت و پیشرفت منتقل می‌شود، لذا سازوکار و منابع مرتبط با این تسهیلات نیز باید تفکیک شود.</p>
چ	به نظر می‌رسد بهترین روش به‌صورت ۵۰-۵۰ است. به‌طوری‌که ۵۰ درصد از منابع داخلی صندوق و مابقی از منابع بخش خصوصی تأمین شود.
کرمان	دو موضوع را باید در نظر داشت: نخست، نحوه ترکیب منابع؛ و دوم نحوه تخصیص منابع. در مورد نحوه ترکیب منابع، یقیناً منابع دولتی باید با رویکرد نظارتی دقیق‌تری دنبال شود (در شمول قوانین برنامه‌بودجه و دیوان محاسبات و ... است) و لذا امکان هزینه کرد آنها نیز متفاوت است، اما در خصوص منابع خصوصی رویکرد مقداری متفاوت بوده و بر اساس مصوبات هیئت امنای صندوق و شورای توسعه و برنامه‌ریزی تعریف و تبیین خواهد شد؛ بنابراین در راهبردهای تخصیص منابع در صندوق این دو منبع مالی مختلف به‌طور جداگانه باید مد نظر قرار گیرد و منابع بر اساس قابلیت هزینه‌کرد مورد هدایت و اصابت به اهداف قرار گیرند.

ضرورت، کارکرد و الزامات تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت ایران

<p>پیشنهاد می‌شود به منظور جلوگیری از تداخل قوانین و عدم سردرگمی در تصمیم‌گیری، قبل از هرگونه اقدام، مأموریت‌های صندوق به‌طور دقیق تبیین و مشخص شود؛ زیرا تا حدود و ثغور منابع مشخص نباشد، امکان تجمیع منابع برای اهداف مورد انتظار ممکن نخواهد بود.</p> <p>از دیگر نکات کلیدی در تخصیص منابع، نامشخص بودن نحوه تأمین مالی بخش دولتی و غیردولتی است. اینکه منابع به‌صورت اسناد خزانه، خط اعتباری بانکی و تسهیلات، نقدی و... باشد نیز باید راهکارهای مورد توافق برای هر یک از این منابع نیز مشخص شود.</p>	
<p>منابع موجود در صندوق عدالت و پیشرفت در قالب بند ل تبصره ۲۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و به‌صورت کمک‌های فنی و اعتباری بوده و می‌تواند به‌صورت پوشش بخشی از سود تکلیفی بانکی و یا تجهیز منابع در سایر بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات تلفیقی استفاده شود.</p>	<p>زنگنه</p>
<p>-</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<p>- ظرفیت تبصره (۳) بند ب ماده (۳۱) قانون احکام دائمی (کمک‌های فنی و اعتباری)</p> <p>- مازاد درآمد مالیاتی وصولی استانی</p> <p>- بخشی از بهره مالکانه معادن</p> <p>- فروش دارائی‌های مازاد دولتی</p> <p>- اعتبارات بودجه کل کشور</p>	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>با توجه به منابع مالی محدود اختصاص‌یافته به صندوق و تقسیم منابع بین ۳۱ صندوق استانی، اولویت تخصیص منابع مالی باید در استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی از طریق شیوه‌های مشارکت عمومی باشد؛ به عبارت دیگر، باید از منابع صندوق برای تسهیل واگذاری طرح‌های نیمه‌تمام دولتی و افزایش مشارکت بخش خصوصی در توسعه استان استفاده کرد.</p>	<p>خراسان رضوی</p>

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به‌منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟</p>	<p>سؤال ۸:</p>
<p>کمک‌های فنی اعتباری با هدایت مناسب و عقلایی می‌تواند به خودی خود باعث مشارکت بیشتر سیستم بانکی در ارائه تسهیلات به طرح‌های اقتصادی رشد محور شود.</p>	<p>اردبیل</p>
<p>بسته به ظرفیت منابع صندوق تا سقف ۵۰ درصد از سود تسهیلات پرداخت شده به واحدهای تولیدی اولویت‌دار و تأییدشده کارگروه اشتغال توسط کمک‌های فنی و اعتباری پرداخت شود.</p>	<p>کرمانشاه</p>
<p>سپرده‌گذاری منابع کمک‌های فنی و اعتباری در بانک‌ها و ترکیب با منابع بانکی برای پرداخت تسهیلات با نرخ ارزان‌تر از نرخ جاری.</p>	<p>خراسان جنوبی</p>
<p>منابع این صندوق با منشأ دولتی می‌تواند با منابع بانک‌ها تلفیق و در قالب کمک‌های فنی و اعتباری به طرح‌های اقتصادی اختصاص یابد. برای ترغیب بانک‌ها می‌توان بخشی از منابع صندوق را نزد آنها سپرده‌گذاری کرد.</p>	<p>خوزستان</p>
<p>یکی از عوامل مهم در پیشبرد اهداف صندوق استفاده از ظرفیت بانک‌ها است. به دلیل اینکه معمولاً دستگاه اجرایی نگرش مالی برای اجرای طرح‌ها ندارند، با بانک‌های عامل دچار چالش می‌شوند؛ اما با توجه به تجربه صندوق و نگاه مالی و اعتباری کارشناسان آن امکان تعامل بهتر با بانک‌ها وجود خواهد داشت.</p>	<p>تهران</p>

کرمان	<p>برای این منظور باید منابع در اختیار صندوق در بانک‌های همکار به صورت سپرده‌های مدت‌دار نگهداری شود (آیین‌نامه اجرایی بند (ل) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) - مصوب ۲۶/۱۰/۱۳۹۵ هیئت وزیران) تا زمینه همکاری این بانک‌ها با صندوق استانی فراهم گردد، البته باید اذعان داشت که متأسفانه دستورالعمل فوق‌الذکر دارای ایرادات جدی است که نیاز به بازنگری دارد.</p> <p>به‌طور کلی ایجاد نظام انگیزشی در خصوص جلب همکاری بانک‌ها حائز اهمیت است. با توجه به اینکه عمده بانک‌ها در حال حاضر به صورت خصوصی مدیریت می‌شوند، بنابراین راهکارهای همکاری با این بانک‌ها حائز اهمیت است. یکی از مهم‌ترین مواردی که باید در نظر گرفته شود امکان استفاده از اسناد خزانه توسط بانک‌ها در جهت اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری است که در فرایند اجرایی تبصره ۱۸ قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ عملاً به بن‌بست رسید.</p>
زنجان	<p>تأمین بخشی از سود تکلیفی بانک‌ها در پرداخت تسهیلات از طریق صندوق عدالت و پیشرفت در قالب کمک‌های فنی و اعتباری سرمایه‌گذاری صندوق عدالت و پیشرفت در هریک از بانک‌های استانی به‌منظور تأمین منابع تسهیلات مدیریت‌شده به‌صورت تلفیقی</p>
سیستان و بلوچستان	<p>مازاد سقف تحت پوشش و اختیار صندوق بانک‌ها می‌توانند مشارکت کمکی داشته باشند، البته می‌توان از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به‌عنوان کمک‌های فنی و اعتباری برای پرداخت بخشی از سود و کارمزد بانک‌ها به‌عنوان اهرم تشویقی و پاداش استفاده کرد. متقاضیانی که به تعهد خود در اشتغال و تولید عمل کردند بخشی از سود و کارمزد از این محل پرداخت شود.</p>
چهارمحال و بختیاری	<p>- استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها مانند ظرفیت بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سنوات اخیر</p> <p>- استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)</p>
خراسان رضوی	<p>با توجه به فرایندهای پیچیده موجود در اعطای تسهیلات بانکی به متقاضیان، باید سازوکار اجرایی به نحوی اصلاح گردد که اختیارات این حوزه به استان واگذار و در نهادهای استانی تصمیم‌گیری شود. در این رابطه، بانک مرکزی توزیع منابع بانکی را برحسب بخش‌های اقتصادی به استان‌ها ابلاغ می‌کند که به نظر می‌رسد این موضوع با توجه به نیاز استان‌ها و برنامه‌های توسعه فزاینده و بخشی استان‌ها باید به استان‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تفویض شود.</p>

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۹:	تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟
اردبیل	<ul style="list-style-type: none"> - مدت‌زمان اجرای پروژه‌ها - تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پروژه‌ها - میزان اشتغال پایدار - بازارهای هدف پایدار
کرمانشاه	<p>انطباق بر سند آمایش؛ نسبت اشتغالزایی طرح؛ پیشرفت فیزیکی؛ توان محرومیت‌زدایی؛ ظرفیت صادراتی؛ واحدهای دانش‌بنیان، واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی در اولویت باشند.</p>
خراسان جنوبی	<ul style="list-style-type: none"> - اولویت در راستای اهداف سند ملی و استانی آمایش سرزمین - پروژه‌های دارای جهت‌گیری صادراتی - کاهش وابستگی به واردات خارجی یک محصول خاص - پروژه‌های مرتبط به منظور تکمیل زنجیره ارزش و پروژه‌های دارای پیوندهای متعدد با سایر بخش‌ها
خوزستان	<p>با توجه به مأموریت این صندوق که ایجاد پیشرفت و عدالت در پهنه سرزمینی استان است، لازم است تخصیص منابع در قالب یک برنامه میان‌مدت صورت پذیرد تا آثار آن منجر به توسعه شود. این برنامه‌ها شامل سند آمایش استان و برنامه توسعه شهرستان‌ها است. در پاسخ به سؤال ۶ معیارهای تخصیص منابع به منظور تحقق سند آمایش آمده است. لازم است علاوه بر آن، به مزیت نسبی</p>

<p>استان نیز توجه شود. مزیت نسبی بر اساس سرمایه‌گذاری‌های گذشته، موقعیت جغرافیایی و منابع طبیعی ایجاد می‌شود؛ بنابراین لازم است برای اجتناب از کلی‌گویی و انحراف منابع، معیارهای مشخصی برای شناسایی مزیت‌های استان در سه حوزه فوق‌الذکر تعریف و به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان برسند.</p>	
<p>معیارهای مختلفی مثل:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تکمیل زنجیره تولید - خوشه‌های اولویت‌دار - متناسب با سند آمایش ملی و استانی - واحدهای نیمه فعال - دانش‌بنیان - صادرات محور - مقابله و خنثی‌سازی تحریم‌ها - تأمین امنیت غذایی - تناسب با ظرفیت‌های موجود - سرمایه در گردش می‌توان در نظر گرفت. 	<p>۳۰:</p>
<p>با توجه به سابقه‌های اخیر در اجرای تسهیلات اشتغال پایدار روستایی، تبصره ۱۸ قانون بودجه سال‌های ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹ و نهایتاً ۱۴۰۰ و همچنین تجربه پروژه‌های اقتصاد مقاومتی و جهش تولید، تجربه و بستر مناسبی در تعریف معیارهای پروژه‌های مصوب این صندوق‌ها وجود دارد از جمله:</p> <ul style="list-style-type: none"> - معیارها در خصوص تسهیلات به پروژه‌های خصوصی: - انطباق با اسناد بالادستی (سند آمایش، برنامه توسعه و...) - درصد پیشرفت فیزیکی پروژه - اشتغال ایجاد شده - ارزش افزوده ایجاد (نسبت سرمایه‌گذاری به ارزش افزوده ایجاد) - درصد محصول با امکان صادرات - میزان متکی بودن بر اقتصاد دانش‌بنیان (هایتک) - نقش در تکمیل زنجیره ارزش - کاربر بودن یا سرمایه‌بری پروژه - محل اجرای طرح (جدول امتیازدهی به منطقه محروم، منطقه ویژه، شهرک‌های صنعتی و...) - سابقه سرمایه‌گذار (خوش‌نامی، عدم استفاده قبلی از تسهیلات و...) - تحرک بخشی در اقتصاد منطقه - کمک به ایجاد امنیت بیشتر در منطقه مورد اجرای طرح - تأمین داخلی ماشین‌آلات و قابلیت اجرای بومی - متکی بودن بر مزیت‌های منطقه‌ای ... - معیارها در خصوص پروژه‌های دولتی (ایجاد زیرساخت‌ها): - درصد پیشرفت فیزیکی قبلی - ماهیت پروژه (به ترتیب اولویت: منطقه‌ای یا بین استانی، استانی، ناحیه‌ای یا بین شهرستانی، شهرستانی و...) - دستاوردها (Outcomes) و آثار آن - ارزش افزوده و اشتغال متأثر از پروژه - درصد توسعه زیرساخت‌ها - محل اجرای طرح (جدول امتیازدهی به منطقه محروم، منطقه ویژه، شهرک‌های صنعتی و...) 	<p>۳۱:</p>

زنجیان	<ul style="list-style-type: none"> - این معیار باید مطابق اهداف برنامه رشد اقتصادی استان تدوین شود. شایسته است اهداف صرفاً بر اساس میزان رشد در ارزش افزوده هر طرح و تأمین عدالت سرزمینی مطابق با سند آمایش صورت گیرد و پوشش اهدافی چون اشتغال و گام دوم مدنظر باشد. - صلاحیت اجرایی سرمایه‌گذار و پیشرفت فیزیکی پوشش اهداف مرحله‌ای است. - پوشش اهداف بهره‌وری اقتصادی از جمله صادراتی بودن، گسترش بازارهای داخلی و خارجی و ... می‌تواند جزء اهداف کلیدی محسوب شوند.
سیستان و بلوچستان	<p>پروژه‌های مقیاس خرد و متوسط که مزیت نسبی و مزیت رقابتی استان باشد البته با در نظر گرفتن اشتغال و تحقق اشتغال با لیست بیمه با اولویت پروژه‌های با پیشرفت فیزیکی کمتر که کارآفرینان جوان در شروع کار نیاز دارند.</p>
چهارمحال و بختیاری	<ul style="list-style-type: none"> - رسته‌های اولویت‌دار بخش اقتصادی - پیشرفت فیزیکی مناسب پروژه‌ها - نرخ بیکاری مناطق - شاخص محرومیت و مناطق کمتر برخوردار
خراسان رضوی	<p>معیارهای تخصیص منابع به پروژه‌ها به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- رعایت سیاست‌ها و الزامات آمایش استان ۲- انطباق با برنامه رشد استان در بخش‌های مختلف اقتصادی ۳- سهم پروژه در افزایش ارزش افزوده بخش مورد نظر ۴- میزان مشارکت بخش خصوصی و دولتی (اولویت اجرا به پروژه‌های مشارکتی داده شود)

پاسخ‌دهندگان	سؤال
سؤال ۱۰:	چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت دارید؟
اردبیل	<ul style="list-style-type: none"> - عمده انحراف متصور برای صندوق فوق تأثیرات سیاسی و اجتماعی - ارائه تسهیلات غیرمولد - ارائه تسهیلات خوداشتغالی
کرمانشاه	<p>استان کرمانشاه به واسطه سیاست‌های تمرکززا و وقوع جنگ تحمیلی و عدم حضور نهادهای توسعه‌ای در استان، پس از چهار دهه به استانی با درآمد سرانه و نرخ سپرده بانکی پایین تبدیل شده است و در زمره استان‌های کمتر توسعه یافته قرار دارد. سؤال اساسی این است که چگونه در چنین وضعیتی با سپرده و منابع داخلی استان پیشرفت و عدالت برقرار می‌شود. راهکار این است که منابع به نسبت سطح برخورداری از توسعه و اشتغال در میان استان‌ها توزیع گردد.</p> <p>از آنجا که قرار است صندوق جدید، جایگزین صندوق قبلی «کارآفرینی امید» شود، بهتر است در اسرع وقت نسبت به اصلاح اساسنامه، اهداف و مأموریت‌ها و نیز احتمالاً تغییر ترکیب اعضای هیئت مدیره اقدام شود. در اساسنامه صندوق قبلی، مأموریت مهم «حمایت از کسب و کارهای خرد» محور فعالیت‌ها بود که لازم است ضمن حفظ و گسترش آن، مأموریت‌های جدید نیز اضافه شود. «سند آمایش سرزمین» به‌عنوان مهم‌ترین سند فرادست توسعه فضایی کشور، سرانجام پس از چهار دهه انتظار در سال ۱۳۹۹ تصویب و ابلاغ شده و مبنای اصلی دولت سیزدهم در تدوین بودجه بوده است، علاوه بر اینکه می‌تواند مبنای برنامه‌ریزی صندوق عدالت و پیشرفت باشد، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین استاد بالادستی در اختصاص منابع این صندوق نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.</p>
خراسان جنوبی	<ul style="list-style-type: none"> - پرداخت تسهیلات به طرح‌های فاقد توجیه اقتصادی - نبود منابع کافی - چانه‌زنی و پرداخت تسهیلات به پروژه‌ها در مناطق خاص و تمرکز در پروژه‌ها

خوزستان	<p>موانع، گلوگاه‌ها و انحرافات احتمالی</p> <ul style="list-style-type: none"> - ساختار کنونی صندوق برای این مأموریت طراحی نشده است، لذا به تحول در ساختار و زمان لازم برای انطباق با مأموریت جدید نیاز است؛ بنابراین در مراحل اولیه ممکن است تسهیلات به صورت کارآمد اختصاص نیافته و موجب انحراف شود. - نهاد تأثیرگذار دیگر، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است. شوراها غالباً تجربه اندکی در زمینه سیاست‌گذاری برای اعطای تسهیلات دارند. با شکل‌گیری این صندوق، این موضوع به یکی از ارکان اصلی تصمیم‌گیری شورا مبدل می‌شود. - در زمینه بیکاری در سطح شهرستان، آخرین آمار مربوط به نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ است. از آنجا که هدف اصلی این منابع ایجاد زیرساخت‌های تولیدی و ارائه تسهیلات کم‌بهره است، برای سیاست‌گذاری و ارزیابی از اقدامات انجام شده، نیاز به آمار و اطلاعات اشتغال و بیکاری در سطح شهرستان است که هم‌اکنون این آمار تولید و انتشار نمی‌یابد. - راهکارها - تسریع در بازطراحی صندوق کارآفرینی امید در راستای مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت - تدوین آیین‌نامه و دستورالعمل‌های لازم برای ایجاد وحدت رویه و همچنین مدیریت دانش و انتقال تجارب موفق شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها - تهیه و انتشار آمار نرخ بیکاری شهرستانی یا ناحیه‌ای (بر اساس ناحیه بندی سند آمایش استان‌ها) 										
چ	<ul style="list-style-type: none"> - حاکمیت نگاه‌های سیاسی کوتاه‌مدت در اعطای تسهیلات - ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در پرداخت تسهیلات - تدوین دستورالعمل‌های ناکارآمد - تأخیر در تدوین دستورالعمل‌ها - تصویب‌های طرح‌های فاقد طرح توجیهی مطلوب - برخورد صوری با دستورالعمل در عمل - عدم تحقق منابع استانی پیش‌بینی شده 										
کرمان	<p>همان‌طور که در سؤالات قبلی نیز اشاره شد وجود گلوگاه‌های فساد یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها در این حوزه می‌باشد از جمله موارد احتمالی و راهکارها عبارت‌اند از:</p> <table border="1" data-bbox="203 1108 1240 1549"> <thead> <tr> <th data-bbox="732 1108 1240 1157">عنوان گلوگاه و انحراف</th> <th data-bbox="203 1108 732 1157">راهکار</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="732 1157 1240 1234">وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌دخل و...</td> <td data-bbox="203 1157 732 1234">- شفاف‌سازی کامل و مبتنی بر ارائه اطلاعات به عموم مردم - تسهیم منابع مبتنی بر شاخص</td> </tr> <tr> <td data-bbox="732 1234 1240 1394">انتخاب سلیقه‌ای و به دور از ضوابط پروژه‌های مورد حمایت صندوق جهت تأمین مالی یا ایجاد زیرساخت</td> <td data-bbox="203 1234 732 1394">- تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها امتیازدهی - ضوابط دقیق و مشخص اولویت‌بندی - ساختار جمعی در کمیته و جلوگیری از اعمال سلیقه شخصی</td> </tr> <tr> <td data-bbox="732 1394 1240 1472">رابطه‌ای و سلیقه‌ای عمل نمودن در انتخاب بانک کارگزار یا میزان کمک فنی و اعتباری (درصد سود سهم دولت)</td> <td data-bbox="203 1394 732 1472">- ایجاد اولویت‌های زمانی بر اساس خوش‌نامی اجرا بر اساس برنامه زمان‌بندی اعلامی، محل اجرا</td> </tr> <tr> <td data-bbox="732 1472 1240 1549">عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فرااستانی</td> <td data-bbox="203 1472 732 1549">- اخذ مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا</td> </tr> </tbody> </table>	عنوان گلوگاه و انحراف	راهکار	وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌دخل و...	- شفاف‌سازی کامل و مبتنی بر ارائه اطلاعات به عموم مردم - تسهیم منابع مبتنی بر شاخص	انتخاب سلیقه‌ای و به دور از ضوابط پروژه‌های مورد حمایت صندوق جهت تأمین مالی یا ایجاد زیرساخت	- تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها امتیازدهی - ضوابط دقیق و مشخص اولویت‌بندی - ساختار جمعی در کمیته و جلوگیری از اعمال سلیقه شخصی	رابطه‌ای و سلیقه‌ای عمل نمودن در انتخاب بانک کارگزار یا میزان کمک فنی و اعتباری (درصد سود سهم دولت)	- ایجاد اولویت‌های زمانی بر اساس خوش‌نامی اجرا بر اساس برنامه زمان‌بندی اعلامی، محل اجرا	عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فرااستانی	- اخذ مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا
عنوان گلوگاه و انحراف	راهکار										
وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌دخل و...	- شفاف‌سازی کامل و مبتنی بر ارائه اطلاعات به عموم مردم - تسهیم منابع مبتنی بر شاخص										
انتخاب سلیقه‌ای و به دور از ضوابط پروژه‌های مورد حمایت صندوق جهت تأمین مالی یا ایجاد زیرساخت	- تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها امتیازدهی - ضوابط دقیق و مشخص اولویت‌بندی - ساختار جمعی در کمیته و جلوگیری از اعمال سلیقه شخصی										
رابطه‌ای و سلیقه‌ای عمل نمودن در انتخاب بانک کارگزار یا میزان کمک فنی و اعتباری (درصد سود سهم دولت)	- ایجاد اولویت‌های زمانی بر اساس خوش‌نامی اجرا بر اساس برنامه زمان‌بندی اعلامی، محل اجرا										
عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فرااستانی	- اخذ مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا										
زنجان	<p>شفافیت در کلیه وام‌های مربوط به فعالیت صندوق، راه‌کار محوری برای جلوگیری از انحراف است که در صورت تحقق نیازی به ساختارهای پیچیده بوروکراتیک در این زمینه نخواهد بود.</p>										
سیستان و بلوچستان	<p>نظارت به معنی و مفهوم واقعی نظارت قبل از اجرا و نظارت حین اجرا و نظارت بعد از اجرا چون تسهیلات با نرخ ارزان است و جامعه هدف عمدتاً جوانان هستند یا بانوان سرپرست خانوار نظارت مستمر و حمایت و پشتیبانی و همراهی حتی هدایت و راهنمایی و مشاوره به سرمایه‌گذاران ضروری به نظر می‌رسد.</p>										

<p>عدم شفافیت در فرایند پذیرش طرح‌ها، اعتبارسنجی طرح‌ها و صلاحیت فنی و مالی سرمایه‌گذاران</p> <p>عدم توجه به رسته‌های اولویت‌دار و پذیرش طرح‌های اشباع یا فاقد توجه و بازگشت سرمایه و ...</p>	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>محدود بودن ساختار و تشکیلات صندوق کارآفرینی امید: با توجه به تشکیلات و نیروی انسانی محدود در صندوق کارآفرینی امید، تجهیز و اصلاح ساختار و فرایندهای صندوق از جمله اساسنامه صندوق ضروری به نظر می‌رسد.</p> <p>تضاد منافع در تخصیص اعتبارات: سازوکار اجرایی تصویب و ابلاغ و تخصیص منابع صندوق عدالت و پیشرفت باید به نحوی تدوین شود که از تعارض منافع فردی و گروهی جلوگیری کند.</p> <p>شفاف نبودن و تداخل با فرایندهای موجود: با توجه به فرایندهای موجود در زمینه اعتبارات ملی و استانی اعم از هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ایجاد سازوکار مجزا از این فرایندها ممکن است به ابهام بیشتر و شفافیت کمتر در بودجه در سطوح ملی و استانی منجر شود؛ بنابراین باید در این زمینه هماهنگی لازم با نحوه تخصیص منابع موجود صورت گیرد.</p>	<p>خراسان رضوی</p>

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت چیست؟</p>	<p>سؤال ۱۱:</p>
<p>سازمان برنامه و بودجه به دلیل فرابخشی‌نگری و عدم یا کم تأثیرپذیری از جریان‌های سیاسی</p>	<p>اردبیل</p>
<p>رئیس: وزارت کشور دبیرخانه: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ناظر عالی: سازمان برنامه و بودجه کشور</p>	<p>کرمانشاه</p>
<p>تشکیل یک صندوق مرکزی زیر نظر سازمان برنامه و بودجه و یا نهاد ریاست جمهوری برای سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی‌ها و ایجاد یک مرکز در هر استان - از طرفی با توجه به آنکه منابع متعددی توسط نهادهای مختلف در حوزه پرداخت تسهیلات به طرح‌های مختلف فعالیت می‌کنند، برای جلوگیری از موازی کاری، منابع پرداختی توسط سایر نهادها در این صندوق تجمیع و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسط این صندوق صورت بگیرد.</p>	<p>خراسان جنوبی</p>
<p>این صندوق در سطح ملی باید به صورت هیئت امنایی اداره شود. مأموریت اصلی این صندوق عدالت و پیشرفت در سطح استان‌ها است که با توجه به جایگاه سازمان برنامه و بودجه کشور در شورای عالی آمایش سرزمین، این سازمان به عنوان رئیس هیئت امنای در نظر گرفته شود. با توجه به کارکرد این صندوق به عنوان یک موسسه مالی، وزارت اقتصاد و دارایی نیز از اعضای دیگر هیئت امنای باشند. علاوه بر این بانک مرکزی و یکی از استانداران به عنوان رئیس شورای برنامه‌ریزی و توسعه و یکی از روسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها به عنوان دبیر شورا</p>	<p>خوزستان</p>
<p>سازمان برنامه و بودجه کشور</p>	<p>تهران</p>
<p>سازمان برنامه و بودجه کشور به دلایل زیر می‌تواند بهترین گزینه در جهت تولی‌گری این صندوق باشد:</p> <ul style="list-style-type: none"> - متولی توسعه و نظام برنامه‌ریزی کشور بودن این سازمان - ماهیت فرابخشی بودن سازمان - داشتن واحدهای استانی قدرتمند در اثرگذاری تصمیمات - در اختیار داشتن ابزارهای کنترلی دیگر به منظور پیشبرد اهداف - داشتن سابقه، دانش و تجربه در حوزه مالی و اقتصادی - ارتباط تکالیف صندوق با وظایف فعلی سازمان بالأخص در موضوع بودجه 	<p>کرمان</p>

<ul style="list-style-type: none"> - مسئولیت این سازمان در بسیاری از نهادهای تصمیم گیر ملی و استانی - داشتن بدنه کارشناسی قوی در کشور و استانها و وجود نهادهای پژوهش در آن - ضابطه‌مندی این سازمان در تصمیم‌گیری - سیاست‌گذاری‌های قبلی سازمان در خصوص تبصره ۱۸ و سایر موارد مرتبط - مسئولیت دبیری شورای برنامه‌ریزی و توسعه، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و... در استان‌ها 	
<p>پیشنهاد می‌گردد صندوق عدالت و پیشرفت وزارت امور اقتصادی و دارایی با حضور سازمان برنامه‌و بودجه کشور (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها) در هیئت امناء تعریف گردد.</p>	<p>زنجان</p>
<p>-</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<ul style="list-style-type: none"> - به کارگیری افراد جوان، خوش فکر و صاحب ایده در بدنه اجرایی صندوق - رفع موانع قانونی موجود و فرایندهای زائد اجرایی و همراهی دستگاه‌های نظارتی در مسیر کار 	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>در سطح ملی که در اساسنامه صندوق تعیین خواهد شد، نهاد متولی اصلی باید سازمان برنامه‌و بودجه باشد تا بتواند بر نقش و عملکرد اعتبارات پیش‌بینی‌شده نظارت نماید. در این خصوص، سازمان برنامه‌و بودجه می‌تواند از انحراف تخصیص منابع صندوق و اجرای طرح‌ها و پروژه‌های غیر توجیهی جلوگیری نماید.</p>	<p>خراسان رضوی</p>

سؤال	پاسخ‌دهندگان
<p>جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌فرمایید؟</p>	<p>سوال ۱۲:</p>
<p>کلیه دستگاه‌های اجرایی استان علاوه بر ارتباط با دستگاه‌های ملی می‌بایستی در یک سیستم یکپارچه در ارتباط با دستگاه‌های محلی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان باشند؛ که در این ارتباط لزوم ایجاد سامانه‌های یکپارچه و هوشمند در سازمان‌های استانی (بانک اطلاعات و آمار، بانک پیشرفت ریالی و فیزیکی، بانک نظارت و گزارش‌های تولید و اشتغال دوران بهره‌برداری)</p>	<p>اردبیل</p>
<p>تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه؛ ارائه برنامه اشتغالزایی توسط دستگاه‌های اجرایی و بررسی و تهیه پیش‌نویس آن در کارگروه اشتغال تحت عنوان سند اشتغال؛ طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان؛ یا تفویض اختیارات شورا به کارگروه؛ ابلاغ اعتبار و برنامه به بانک و دستگاه اجرایی؛ تشکیل کمیته نظارت بر طرح‌ها به ریاست استانداری، دبیری اداره کار و عضویت دائم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه اجرایی و بانک عامل حسب مورد.</p> <p>اعطای اعتبارات بانکی نیازمند وحدت رویه است. حتی با استقرار صندوق مذکور در استان‌ها، بانک‌های عامل از دستورالعمل‌های داخلی تبعیت می‌کنند و شورا دارای سقف اختیار هم در تعیین پروژه‌ها و هم در اعطای تسهیلات در بانک‌ها است.</p> <p>نکته دیگر این است که مقرر شده است، ۳٫۵ درصد از رشد اقتصادی از محل بهره‌وری محقق شود و تحقق این رشد در استان‌ها بر عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه است. تنها با استقرار و توزیع منابع مالی در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان این رشد محقق نمی‌گردد، برای تحقق رشد از محل بهره‌وری لازم است اختیاراتی که قابل تفویض به استان است احصاء و در شورا تصمیم‌گیری شود.</p>	<p>کرمانشاه</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین اولویت‌های پرداختی توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان با توجه با اسناد آمایش ملی و استانی و برنامه‌های توسعه و همچنین تعیین سهم مناطق مخالف متناسب با ظرفیت‌ها و اولویت‌های هر منطقه - احصاء پروژه‌ها و پیشنهاد آنها توسط دستگاه‌های اجرایی - تعیین و تصویب پروژه‌های پرداختی در کارگروه‌های مرتبط زیرمجموعه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان 	<p>خراسان جنوبی</p>

<p>در آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها، کارگروه تخصصی اشتغال و سرمایه‌گذاری برای موضوعات مرتبط با اشتغال و سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده است. با توجه به مأموریت این صندوق برای توسعه زیرساخت‌های تولید و کمک‌های فنی و اعتباری، کلیه پیشنهادهای دستگاه‌های اجرایی از طریق این کارگروه بررسی و تأیید می‌شود. پیشنهادهای باید در قالب برنامه حمایت و توسعه بخش خصوصی ارائه شود که رئوس آن عبارت‌اند از:</p> <ul style="list-style-type: none"> - هدف‌گذاری تثبیت و توسعه فعالیت - مدل تأمین مالی - توزیع منطقه‌ای - حمایت‌های نهادی، قوانین و مقررات و زیرساختی لازم 	<p>خوزستان</p>
<p>تعیین رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان باید در قالب نظام برنامه‌ریزی استانی و به عنوان بخشی از نظام برنامه‌ریزی ملی تدوین و در قالب اصلاحیه آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان ابلاغ شود.</p>	<p>همچنین</p>
<p>پیشنهاد می‌شود در این خصوص حداکثر اختیارات به استان‌ها واگذار گردد تا بر اساس شرایط موجود در هر استان از سازوکارهای اثربخش و بهینه استفاده شود؛ همچنین با توجه به وجود نهادهای تصمیم‌گیر همچون شورای برنامه‌ریزی و توسعه و ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی قابلیت تبیین و تعریف فرایندهای ارتباطی دستگاه‌های اجرایی با شورا و صندوق به راحتی وجود دارد. در ادامه همچنین پیشنهاد می‌شود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - در بطن این صندوق در خصوص ضمانت تسهیلات به برخی پروژه‌ها همچون صندوق ضمانت صادرات یا صندوق ضمانت معادن و... پیش‌بینی شود. - از تجارب موجود در صندوق‌های مشابه از جمله صندوق حمایت از کشاورزان و ... در تدوین چارچوب عملکردی این صندوق استفاده شود. 	<p>کرمان</p>
<ul style="list-style-type: none"> - صندوق نیازمند ساختار مستقل برای مدیریت داخلی در استان‌ها است که می‌تواند به صورت هیئت امنایی استان‌ها انتصاب شوند. - مدیریت ورودی صندوق از طریق قانون بودجه و مطابق ضوابط نظام بانکی قابل تنظیم است. - هرگونه تصمیم برای اعطای تسهیلات در قالب تکالیف بودجه عمومی باید صرفاً از طریق شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان (دبیرخانه- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان) صورت گیرد. - حضور استاندار و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان به‌عنوان دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در مجامع تصمیم‌گیری صندوق ضروری است. - رعایت مفاد قانونی در هماهنگی صندوق و شورای برنامه‌ریزی مطابق ماده ۲۸۴۴ قانون تنظیم بخشی مقررات مالی و مواد ۳۰ و ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور صورت پذیرد. 	<p>زنجان</p>
<p>-</p>	<p>سیستان و بلوچستان</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ایفای نقش نظارتی و ارزیابی عملکرد صندوق - تسهیلمگری و مشاوره در ایجاد زیرساخت‌ها - رفع مشکلات و موانع متقاضیان - هماهنگی با نهادهای عمومی غیردولتی و استفاده از تجربیات واحدهای موفق، بنیادها و بنگاه‌های اقتصادی - ایجاد هماهنگی بیشتر بین دستگاه‌های اجرایی برای ایجاد زنجیره تأمین تولید و توزیع 	<p>چهارمحال و بختیاری</p>
<p>با توجه به این‌که اختیار توزیع اعتبارات صندوق عدالت و پیشرفت در شورای برنامه‌ریزی استان تعیین خواهد شد، لذا سازوکار اجرایی صندوق به فرایندهای کاری موجود در این شورا وابسته است. در این رابطه، دستگاه‌های اجرائی استانی از طریق کارگروه‌های ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، طرح‌ها و برنامه‌های خود را در شورای برنامه‌ریزی مطرح خواهند کرد. همچنین، دبیرخانه صندوق عدالت و پیشرفت استان با ارتباط مستمر با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان (به‌عنوان دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان) نسبت به اولویت‌های آمایش استان و برنامه‌های راهبردی توسعه، شناخت بیشتری یافته و برنامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی را با اهداف و الزامات اسناد آمایش سرزمین در سطوح ملی و استانی منطبق می‌نماید.</p>	<p>خراسان رضوی</p>

۳-۴- جمع بندی

در فصل حاضر پیمایش با مشارکت مدیران و نخبگان این حوزه، گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور در قالب پرسشنامه صندوق عدالت و پیشرفت جمع‌آوری شد. پرسشنامه پژوهش حاضر به منظور تبیین ضرورت، کارکرد و الزامات تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت با هدف اصلی دستیابی به عدالت و نرخ رشد ۸ درصدی و مأموریت‌های حمایت از کسب و کارهای خرد، تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید، کمک به اشتغال و جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم متناسب با آمایش سرزمین در دستور کار قرار گرفته است.

فصل چہارم: تحلیل محتوا

۴-۱- مقدمه

این فصل به تحلیل محتوای پژوهش اختصاص دارد. بدین منظور بعد از مقدمه در بخش دوم به جمع‌بندی نظرات مدیران و نخبگان این حوزه، گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور اشاره شده است. بخش پایانی نیز به جمع‌بندی فصل اختصاص دارد.

۴-۲- تحلیل محتوا

۴-۲-۱- جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور

در این بخش به جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور پرداخته شده است.

جدول ۴: جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور

سؤال ۱: مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند را بیان فرمایید؟	
حمایت از طرح‌های خرد، کوچک و متوسط خصوصاً در مناطق روستایی	حمایت از صندوق‌های خرد محلی
توجه به طرح‌های پشتیبان در کسب و کارهای خانگی	توجه به مناطق محروم و ارتقاء سطح درآمد و معیشت خانوارهای روستایی و ایجاد اشتغال پایدار
نرخ پایین تسهیلات بانکی پرداختی توسط صندوق کارآفرینی امید	تسهیل در اعطای تسهیلات به مشاغل خرد و متوسط
سخت‌گیری‌های بانک عامل را ندارند و راحت‌تر و سهل‌تر تسهیلات را پرداخت می‌کنند و همچنین نرخ سود و کارمزد ۴ درصدی	اعطاء تسهیلات مالی به کارآفرینان روستایی با بهره کم
تجربه؛ وجود شعبه در کلیه شهرستان‌ها؛ پرداخت تسهیلات به صورت قرض‌الحسنه؛ رویکرد اشتغالزایی؛ معطوف به شبکه‌سازی و ایجاد زنجیره‌های ارزش	وجود شعب استانی و شهرستانی صندوق کارآفرینی امید
وجود ساختار و نیروی کار با تجربه و آزموده	تجربه خوب کارشناسان صندوق در حوزه پرداخت تسهیلات به کسب و کار خرد و کوچک
شناخت کارکنان فعلی صندوق کارآفرینی امید نسبت به فرایند اعطای تسهیلات کم بهره است	وجود دانش منتج از اجرای طرح‌های اشتغالزای قبلی
برخورداری از امکانات ساختمانی و سخت‌افزاری و نیروی انسانی با تجربه	عدم نیاز به ایجاد ساختار جدید و کاهش هزینه‌های شکل‌گیری ۲
حمایت از صندوق‌ها و طرح‌های خرد در مناطق روستایی و محروم برای پشتیبانی از معیشت و اشتغال پایدار ۱۴	تسهیل در اعطای تسهیلات بانکی کم بهره به مشاغل خرد و متوسط کارآفرینان روستایی ۴
تجربه (نیروی انسانی و کارشناسی، پرداخت تسهیلات، طرح‌های اشتغالزایی قبل) ۷	عدم نیاز به ایجاد ساختار، امکانات ساختمانی و سخت‌افزاری جدید و کاهش هزینه‌های شکل‌گیری ۲
اجرای طرح‌هایی در زمینه اشتغال خرد مانند هر روستا یک محصول و روستای بدون بیکار	تمرکززدایی و دادن اختیارات جهت هدایت منابع و با توجه به شرایط هر استان در صورت داشتن توان کارشناسی کارآمد
عدم غلبه نگاه سودمحور در تأمین مالی طرح‌ها	هم‌راستا بودن صندوق کارآفرینی امید با مدیریت‌های استانی به دلیل ارتباط سازمانی با نهاد ریاست جمهوری بیش از سایر بانک‌ها و مؤسسات مالی
وجود منابع مالی قبلی منتج از طرح‌های اشتغالزایی قبلی انجام شده	مستقل بودن از محدودیت‌های نظام پولی و بانکی کشور (تبغ دوله)
سهولت امکان تغییر مبتنی بر مدیریت هیئت امنایی در استان‌ها (در صورت وجود مصوبه مجلس)	وجود منابع مالی قبلی منتج از اجرای طرح‌های اشتغالزای قبلی
هم‌راستایی در عمده اهداف قبل صندوق کارآفرینی امید با اهداف صندوق عدالت و پیشرفت	

۱. عدد مقابل گزاره‌ها به معنی تکرار نظر پرسش‌شوندگان است.

<p>امکان پاسخگو کردن مسئولین استانی به منظور استفاده بهینه و کارآمد از منابع</p> <p>دارا بودن جایگاه قانونی در ساختار دولت و قابلیت توسعه و ارتقاء با کمترین بوروکراسی اداری</p> <p>اغلب طرح‌های پذیرش نشده توسط بانک‌های عامل در صندوق پرداخت شده و به نتیجه رسیده است.</p> <p>توسعه بخش‌های اشتغال‌زا و دارای پتانسیل در مناطق مختلف کشور</p>	<p>کاهش هزینه‌های احداث ساختمان‌های اداری و جذب نیروی جدید برای ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت</p> <p>اجرای طرح‌هایی در زمینه اشتغال خرد مانند هر روستا یک محصول و روستای بدون بیکار</p> <p>تمرکززدایی و دادن اختیارات برای هدایت منابع و با توجه به شرایط هر استان در صورت داشتن توان کارشناسی کارآمد</p> <p>دارا بودن صبغه مالی و بانکی و بهره‌مندی از ساختارهای استانی و شهرستانی</p> <p>عدم غلبه نگاه سودمحور در تأمین مالی طرح‌ها</p> <p>هم‌راستا بودن صندوق کارآفرینی امید با مدیریت‌های استانی به دلیل ارتباط سازمانی با نهاد ریاست جمهوری بیش از سایر بانک‌ها و مؤسسات مالی</p> <p>وجود منابع مالی قبلی منتج از طرح‌های اشتغال‌زایی قبلی انجام شده</p> <p>مستقل بودن از محدودیت‌های نظام پولی و بانکی کشور (تبغ دوله)</p> <p>سهولت امکان تغییر مبتنی بر مدیریت هیئت امنایی در استان‌ها (در صورت وجود مصوبه مجلس)</p> <p>هم‌راستایی در عمده اهداف قبل صندوق کارآفرینی امید با اهداف صندوق عدالت و پیشرفت</p> <p>امکان پاسخگو کردن مسئولین استانی به منظور استفاده بهینه و کارآمد از منابع</p> <p>دارا بودن جایگاه قانونی در ساختار دولت و قابلیت توسعه و ارتقاء با کمترین بوروکراسی اداری</p> <p>اغلب طرح‌های پذیرش نشده توسط بانک‌های عامل در صندوق پرداخت شده و به نتیجه رسیده.</p> <p>توسعه بخش‌های اشتغال‌زا و دارای پتانسیل در مناطق مختلف کشور</p>
<p>ضعف در سیستم آموزشی کارشناسان در زمینه توسعه اقتصادی و بودجه استان‌ها، کارشناسی طرح‌ها ۴</p> <p>کمبود نیروی کارشناسی متخصص و ارتقاء کیفی ساختار سازمانی ۲</p> <p>عدم استفاده از شیوه‌های تأمین مالی جدید، مثل سرمایه‌گذاری خطرپذیر</p> <p>تصمیم‌گیری متمرکز در ستاد مرکزی تهران و اختیار پایین صندوق‌های استانی</p> <p>منطقه‌بندی صندوق‌های استانی و سلب اختیار برخی تصمیم‌گیری‌ها در استان</p> <p>عدم اتصال به سیستم بانک مرکزی استعلام و اعتبارسنجی (تسهیلات گیرندگان صندوق با داشتن بدهی بسیار بالا در سامانه بانک مرکزی به‌عنوان بدحساب معرفی نمی‌شوند)</p> <p>نبود زیرساخت‌های بانکداری الکترونیک</p> <p>تسهیلات صرفاً به کسب‌وکارهای خرد اعطاء می‌گردد، گرچه کسب‌وکارهای مذکور دارای سرانه پایین سرمایه‌گذاری برای هر شغل هستند، ولی فرصت‌های شغلی آن‌ها غالباً با ناپایدار است. لذا در کنار کسب‌وکارهای خرد بخشی از منابع صندوق لازم است به صنایع متوسط هدایت شود.</p> <p>سقف پایین تسهیلات پرداختی توسط صندوق کارآفرینی امید</p>	<p>ورود به پرداخت تسهیلات کلان بدون آموزش و تجربه کافی کارشناسان</p> <p>ناآشنایی صندوق کارآفرین امید با مفاهیم توسعه اقتصادی و بودجه استان‌ها و ضرورت برگزاری جلسات آموزشی و توجیهی لازم</p> <p>عدم توانایی کارشناسی درست طرح‌ها</p> <p>فاقد راهبرد مشخص بوده و عدم ارتباط با مزیت‌ها و قابلیت‌های استان در اعطای تسهیلات به بخش‌ها در صندوق کارآفرینی امید</p> <p>ضعف ساختار سازمانی و کمبود نیروی انسانی</p> <p>کمبود کارشناسان متخصص امور مالی در صندوق کارآفرینی امید و ضرورت ارتقاء کیفی صندوق با رسالت و مأموریت جدید در سال ۱۴۰۱</p> <p>عدم استفاده از شیوه‌های تأمین مالی جدید، مثل سرمایه‌گذاری خطرپذیر</p> <p>تصمیم‌گیری متمرکز در ستاد مرکزی تهران و اختیار پایین صندوق‌های استانی</p> <p>منطقه‌بندی صندوق‌های استانی و سلب اختیار برخی تصمیم‌گیری‌ها در استان</p> <p>عدم اتصال به سیستم بانک مرکزی استعلام و اعتبارسنجی (تسهیلات گیرندگان صندوق با داشتن بدهی بسیار بالا در سامانه بانک مرکزی به‌عنوان بدحساب معرفی نمی‌شوند)</p> <p>نبود زیرساخت‌های بانکداری الکترونیک</p>

<ul style="list-style-type: none"> - محدود بودن منابع اعتباری صندوق در استانها - محدود بودن اختیارات استانها در پذیرش و پرداخت تسهیلات - عدم ارتباط مؤثر با دستگاههای دولتی در استان - عدم انطباق اساسنامهها و آییننامههای صندوق با رسالت و مأموریت سال آتی که نیاز به اصلاح دارد. - موانع اداری - پایین بودن مبلغ وام - کوتاه بودن دوره تنفس - فرایند طولانی دریافت وام - بالا بودن مبلغ اقساط - نبود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا 	<ul style="list-style-type: none"> - تسهیلات صرفاً به کسبوکارهای خرد اعطاء می‌گردد، اگرچه کسبوکارهای مذکور دارای سرانه پایین سرمایه‌گذاری برای هر شغل هستند، اما فرصت‌های شغلی آنها غالباً ناپایدار است. لذا در کنار کسبوکارهای خرد بخشی از منابع صندوق لازم است به صنایع متوسط هدایت شود. - سقف پایین تسهیلات پرداختی توسط صندوق کارآفرینی امید - محدود بودن منابع اعتباری صندوق در استانها - محدود بودن اختیارات استانها در پذیرش و پرداخت تسهیلات - عدم ارتباط مؤثر با دستگاههای دولتی در استان - عدم انطباق اساسنامهها و آییننامههای صندوق با رسالت و مأموریت سال آتی که نیاز به اصلاح دارد. - موانع اداری - پایین بودن مبلغ وام - کوتاه بودن دوره تنفس - فرایند طولانی دریافت وام - بالا بودن مبلغ اقساط - نبود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا
<p>سؤال ۲- در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیتهایی بهره گرفته شده است؟ آیا به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - عمده منابع متکی بر اعتبارات دولتی (منابع قرض‌الحسنه بانکی و کمک‌های فنی و اعتباری) است و روش استفاده از ظرفیتهای بخش خصوصی شفاف نیست. ۲ 	<ul style="list-style-type: none"> - بیشتر متکی بر اعتبارات دولتی و سپرده‌های قرض‌الحسنه مردم در صندوق - عمده منابع صندوق، منابع قرض‌الحسنه شبکه بانکی و نیز کمک‌های فنی اعتباری دولتی است و روش استفاده از ظرفیتهای بخش خصوصی مبهم و غیر شفاف است.
<p>سؤال ۳: تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و کارآمد بر پایه تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها به‌منظور هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه ۸ - تحقق منابع صندوق به استان‌ها، نتیجه‌محور و هدف‌محور شدن فعالیت‌های صندوق متناسب با اهداف توسعه اقتصادی استان‌ها از طریق تمرکززدایی در سیاست‌گذاری کلان کشور ۴ - ارتقا شفاف‌سازی در پاسخگویی توسط مدیران استانی به دلیل قدرت تصمیم‌گیری و منابع در اختیار ۲ - امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای برای طرح‌های مشارکت عمومی- خصوصی از طریق اهرمی کردن منابع این صندوق اهرمی در کنار سایر منابع معمول مؤسسات مالی - چابک‌سازی در تصمیم‌گیری از طریق حل مشکل بوروکراسی اداری و لزوم اخذ مجوز از واحدهای ملی - ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی و سایر حوزه‌ها در پوشش کسری منابع سرمایه‌گذاری کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی پروژه‌های دارای اولویت بر اساس معیارهای کاملاً مشخص و علمی - هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات - برنامه کارآمد و مدون به‌منظور هدایت و نظارت بر تسهیلات - سوق دادن منابع به سمت اولویت‌های استان بر پایه تصمیم‌گیری‌های استانی - امکان اصابت دقیق منابع به اهداف استانی با توجه به شناخت دقیق استان‌ها از ظرفیتهای استانی - تقویت اختیارات استانی در مدیریت منابع محدود استان به طرح‌های سرمایه‌گذاری اولویت‌دار استان - اعمال نظارت دقیق و هماهنگ با پیشرفت پروژه، بازدید میدانی و رفع مشکلات متقاضیان - رصد و پیگیری اختصاص منابع صندوق به اهداف مورد نظر با استفاده از ظرفیتهای نیروی انسانی و کارشناسی در دستگاههای استانی و

<p>کاهش تبعات منفی کارکردهای بانک‌ها و مؤسسات مالی دولت با ابزارهای بانکی در اختیار مدیران دولتی</p> <p>استفاده از تجربه روش‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بنیاد برکت در طرح‌ها و به‌کارگیری مشاور یا تسهیلگر در تمامی مراحل سرمایه‌گذاری و اعطای تسهیلات (از ایده تا محصول و تأمین بازار و فروش)</p>	<p>سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و ارتباط نزدیک و مؤثر این نهادها با فضای کسب‌وکار و چالش‌های توسعه در استان‌ها</p> <p>از نکات کلیدی دیگر ایجاد انگیزه در استان‌ها در تحقق منابع این صندوق است، با توجه به امکان تصمیم‌گیری در استان‌ها این نگرانی که منابع نتواند برای اهداف اولویت‌دار استان هزینه یا سرمایه‌گذاری شود عملاً از بین خواهد رفت.</p> <p>نتیجه‌محور و هدف‌محور شدن فعالیت‌های صندوق متناسب با اهداف توسعه اقتصادی استان‌ها</p> <p>ایجاد بستر انگیزشی لازم و امکان اثربخشی بیشتر تحقق اهداف در استان‌ها از طریق تمرکززدایی در سیاست‌گذاری کلان کشور و ایجاد بستر تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در استان‌ها</p> <p>اهداف پیش‌بینی‌شده برای آن به تمرکززدایی بیشتر بودجه و افزایش اختیارات استان‌ها در رشد و توسعه مناطق</p> <p>لزوم پاسخگویی مدیران استانی بر اساس اختیارات و منابع در اختیار آنها.</p> <p>پاسخگو نمودن مدیریت‌های استانی در مدیریت منابع به دلیل تصمیم‌گیری مستقیم</p> <p>امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای برای طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی از طریق اهرمی کردن منابع این صندوق اهرمی در کنار سایر منابع معمول مؤسسات مالی</p> <p>چابک‌سازی در تصمیم‌گیری از طریق حل مشکل بوروکراسی اداری و لزوم اخذ مجوز از واحدهای ملی</p> <p>ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی و سایر حوزه‌ها در پوشش کسری منابع سرمایه‌گذاری کشور</p> <p>کاهش تبعات منفی کارکردهای بانک‌ها و مؤسسات مالی دولت با ابزارهای بانکی در اختیار مدیران دولتی</p> <p>استفاده از تجربه روش‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بنیاد برکت در طرح‌ها و به‌کارگیری مشاور یا تسهیلگر در تمامی مراحل سرمایه‌گذاری و اعطای تسهیلات (از ایده تا محصول و تأمین بازار و فروش)</p>
---	--

سؤال ۴: عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق عدالت و پیشرفت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:

<p>پیشنهاد: تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه؛ ارائه برنامه اشتغالزایی توسط دستگاه‌های اجرایی و بررسی و تهیه پیش‌نویس آن در کارگروه اشتغال تحت عنوان سند اشتغال؛ طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان؛ یا تفویض اختیارات شورا به کارگروه؛ ابلاغ اعتبار و برنامه به بانک و دستگاه اجرایی؛ تشکیل کمیته نظارت بر طرح‌ها به ریاست استانداری، دبیری اداره کار و عضویت دائم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه اجرایی و بانک عامل حسب مورد.</p> <p>نیاز به تقویت ظرفیت کارشناسی ارزیابی طرح‌ها و اهلیت سنجی به دلیل گستردگی حیطه عمل</p> <p>عمده‌ترین جهت‌گیری صندوق باید در زمینه تأمین مالی پروژه‌های اولویت‌دار در راستای مزیت‌های نسبی استان و شهرستان با تأکید بر منابع محدود اختصاص یافته به این صندوق باشد. ۲.</p>	<p>تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه؛ ارائه برنامه اشتغالزایی توسط دستگاه‌های اجرایی و بررسی و تهیه پیش‌نویس آن در کارگروه اشتغال تحت عنوان سند اشتغال؛ طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان؛ یا تفویض اختیارات شورا به کارگروه؛ ابلاغ اعتبار و برنامه به بانک و دستگاه اجرایی؛ تشکیل کمیته نظارت بر طرح‌ها به ریاست استانداری، دبیری اداره کار و عضویت دائم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه اجرایی و بانک عامل حسب مورد.</p> <p>با توجه به مأموریت صندوق عدالت و پیشرفت و گستردگی حیطه عمل نسبت به صندوق کارآفرینی امید- اعطای تسهیلات خرد- نیاز به تقویت ظرفیت کارشناسی ارزیابی طرح‌ها و اهلیت سنجی است.</p> <p>ارائه تسهیلات در راستای مزیت‌های نسبی استان و شهرستان‌ها</p>
--	--

<p>توسعه زیرساخت‌های این صندوق در استان‌ها منطبق با ظرفیت‌ها و نیازهای استان‌ها</p> <p>شاخص‌مند نمودن فعالیت‌ها و لزوم ایجاد ساز و کار نظارتی و پایش بر اساس این شاخص‌ها</p> <p>پیش‌بینی هیئت امنای کارآمد و به دور از رانت</p> <p>پیش‌بینی گلوگاه‌های فساد احتمالی و جلوگیری از شکل‌گیری آن</p> <p>مدنظر قرار دادن تضاد منافع و ایجاد ساختار متناسب و مبتنی بر شفافیت</p> <p>اختصاص بخشی از تسهیلات به رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای و استفاده از رویکرد عدالت منطقه‌ای و سند ملی آمایش در توزیع منابع ملی در استان‌ها ۲</p> <p>توجه به سرمایه در گردش برای تثبیت اشتغال و حفظ بازارهای صادراتی</p> <p>سازوکار پاسخگویی مسئولین استانی قابل پیش‌بینی و پیاده‌سازی است</p> <p>جهت‌گیری می‌تواند بر اساس تأمین مالی زنجیره تأمین، تأمین مالی خوشه‌های صنعتی، تأمین مالی پروژه‌های راکد و نیمه تمام، تأمین مالی پروژه‌های بزرگ، تأمین مالی سرمایه‌گذار و ... تعیین شود.</p> <p>جهت‌گیری در زمینه‌ساز و کار اجرایی</p> <p>لزوم جلوگیری از ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات</p> <p>لزوم تدوین دستورالعمل‌های یکپارچه</p> <p>لزوم استفاده از نخبگان با سابقه سازمانی (صندوق کارآفرینی امید)</p> <p>لزوم بهره بردن از ظرفیت‌های علمی و دانشگاهی استانی در تعیین اولویت‌ها و سازوکارها</p> <p>لزوم تشکیل کمیته تخصصی بررسی طرح‌ها با حضور کارشناسان دستگاه‌های اجرایی، خبره دانشگاهی و ...</p> <p>لزوم استفاده از ظرفیت شرکت‌های مشاوره مورد تأیید در مرحله تدوین و تصویب طرح‌ها (با اخذ تعهد در مورد کیفیت طرح‌های تدوین شده)</p> <p>چاره‌اندیشی برای جلوگیری از تأثیرپذیری سیاسی</p> <p>توجه به رویکردهای اقتصادی رشدمحور در تدوین و اجرای برنامه‌های این صندوق.</p>	<p>عمده‌ترین جهت‌گیری صندوق باید در زمینه تأمین مالی پروژه‌های اولویت‌دار استان از طریق منابع محدود اختصاص‌یافته به این صندوق باشد</p> <p>توسعه زیرساخت‌های این صندوق در استان‌ها منطبق با ظرفیت‌ها و نیازهای استان‌ها</p> <p>شاخص‌مند نمودن فعالیت‌ها و لزوم ایجاد ساز و کار نظارتی و پایش این شاخص‌ها</p> <p>پیش‌بینی هیئت امنای کارآمد و به دور از رانت</p> <p>پیش‌بینی گلوگاه‌های فساد احتمالی و جلوگیری از شکل‌گیری آن</p> <p>مدنظر قرار دادن تضاد منافع و ایجاد ساختار متناسب و مبتنی بر شفافیت</p> <p>رویکردهای عدالت منطقه‌ای و سند ملی آمایش در توزیع منابع ملی در استان‌ها</p> <p>اختصاص بخشی از تسهیلات به رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای</p> <p>توجه به سرمایه در گردش برای تثبیت اشتغال و حفظ بازارهای صادراتی</p> <p>ساز و کار پاسخگویی مسئولین استانی قابل پیش‌بینی و پیاده‌سازی است</p> <p>جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات بسیار مهم است. حذف جهت‌گیری می‌تواند بر اساس تأمین مالی زنجیره تأمین، تأمین مالی خوشه‌های صنعتی، تأمین مالی پروژه‌های راکد و نیمه تمام، تأمین مالی پروژه‌های بزرگ، تأمین مالی سرمایه‌گذار و ... تعیین شود</p> <p>جهت‌گیری در زمینه‌ساز و کار اجرایی</p> <p>لزوم جلوگیری از ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات</p> <p>لزوم تدوین دستورالعمل‌های یکپارچه</p> <p>لزوم استفاده از نخبگان با سابقه سازمانی (صندوق کارآفرینی امید)</p> <p>لزوم بهره بردن از ظرفیت‌های علمی و دانشگاهی استانی در تعیین اولویت‌ها و سازوکارها</p> <p>لزوم تشکیل کمیته تخصصی بررسی طرح‌ها با حضور کارشناسان دستگاه‌های اجرایی، خبره دانشگاهی و ...</p> <p>لزوم استفاده از ظرفیت شرکت‌های مشاوره مورد تأیید در مرحله تدوین و تصویب طرح‌ها (با اخذ تعهد در مورد کیفیت طرح‌های تدوین شده)</p> <p>چاره‌اندیشی برای جلوگیری از تأثیرپذیری سیاسی</p> <p>توجه به رویکردهای اقتصادی رشدمحور در تدوین و اجرای برنامه‌های این صندوق.</p>
<p>سؤال ۵- ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟</p>	
<p>حضور پررنگ متولیان حاکمیتی از جمله نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان‌ها است</p>	<p>حضور پررنگ متولیان حاکمیتی از جمله نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان‌ها است</p>
<p>سؤال ۶- ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدام‌اند؟</p>	
<p>بر اساس سند آمایش استان‌ها، پهنه استان به ۳ گروه دارای اولویت، مجاز و ممنوع تقسیم می‌شود. توسعه فعالیت در پهنه‌های اولویت‌دار مشمول حمایت‌هایی مانند زیرساخت و تسهیلات کمک بهره است. با توجه به اینکه</p>	<p>بر اساس سند آمایش استان‌ها، پهنه استان به ۳ گروه دارای اولویت، مجاز و ممنوع تقسیم می‌شود. توسعه فعالیت در پهنه‌های اولویت‌دار مشمول حمایت‌هایی مانند زیرساخت و تسهیلات کمک بهره است. با توجه به اینکه</p>

<p>طرح‌های این صندوق به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌رسد، بنابراین می‌توان برای ایجاد مشوق در بین سرمایه‌گذاران، اولویت تسهیلات کم‌بهره این صندوق را به پهنه‌های اولویت‌دار سند آمایش استان اختصاص داد.</p>	<p>طرح‌های این صندوق به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌رسد، بنابراین می‌توان برای ایجاد مشوق در بین سرمایه‌گذاران، اولویت تسهیلات کم‌بهره این صندوق را به پهنه‌های اولویت‌دار سند آمایش استان اختصاص داد.</p>
<p>سؤال ۷: نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق عدالت و پیشرفت، چگونه باید باشد؟</p>	
<p>– در نظر گرفتن نحوه ترکیب منابع و نحوه هزینه‌کرد و نظارت بر آن – تخصیص منابع بر اساس مصوبات هیئت امنای صندوق و شورای توسعه و برنامه‌ریزی</p>	<p>– دو موضوع را باید در نظر داشت: اول در نظر گرفتن نحوه ترکیب منابع (منابع دولتی بایستی با رویکرد نظارتی دقیق‌تری دنبال شود و لذا امکان هزینه‌کرد آنها نیز متفاوت است) – در نظر گرفتن نحوه تخصیص منابع (بر اساس مصوبات هیئت امنای صندوق و شورای توسعه و برنامه‌ریزی تعریف و تبیین خواهد شد)</p>
<p>سؤال ۸- چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به‌منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟</p>	
<p>– استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها مانند ظرفیت بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه – استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)</p>	<p>– نگهداری منابع در اختیار صندوق در بانک‌های همکار به‌صورت سپرده‌های مدت‌دار (۴) – امکان استفاده از اسناد خزانه توسط بانک‌ها در جهت اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری (در فرایند اجرایی تبصره ۱۸ قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ عملاً به بن‌بست رسید) – استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها مانند ظرفیت بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سنوات اخیر – استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) – تأمین بخشی از سود تکلیفی بانک‌ها در پرداخت تسهیلات از طریق صندوق عدالت و پیشرفت در قالب کمک‌های فنی و اعتباری</p>
<p>سؤال ۹- تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟</p>	
<p>– مدت‌زمان اجرا پروژه‌ها – تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پروژه‌ها (توان محرومیت‌زدایی، اشتغال و بازار پایدار ایجاد شده، ایجاد امنیت در منطقه، توسعه زیرساخت‌ها) – انطباق بر سند آمایش ملی و استانی – پروژه‌های نیمه‌تمام (۵) – سهم پروژه در افزایش ارزش افزوده – مقابله و خنثی‌سازی تحریم‌ها – واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی – واحدهای نیمه فعال – میزان متکی بودن بر اقتصاد دانش‌بنیان (هایتک) (۴) – سابقه سرمایه‌گذار (خوش‌نامی، عدم استفاده قبلی از تسهیلات و...) – میزان مشارکت بخش خصوصی و دولتی (اولویت اجرا به پروژه‌های مشارکتی داده شود)</p>	<p>– مدت‌زمان اجرا پروژه‌ها – تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پروژه‌ها – دستاوردها (Outcomes) و آثار آن – تحرک بخشی در اقتصاد منطقه – توان محرومیت‌زدایی – اشتغال ایجاد شده – میزان اشتغال پایدار – نسبت اشتغالی طرح (۳) – ایجاد بازارهای هدف پایدار – کمک به ایجاد امنیت بیشتر در منطقه مورد اجرای طرح – توسعه زیرساخت‌ها – انطباق بر سند آمایش ملی و استانی – اولویت در راستای اهداف سند ملی و استانی آمایش سرزمین – تناسب با ظرفیت‌های موجود – متکی بودن بر مزیت‌های منطقه‌ای – تأمین داخلی ماشین‌آلات و قابلیت اجرای بومی</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - ماهیت پروژه (به ترتیب اولویت: منطقه‌ای یا بین استانی، استانی، ناحیه‌ای یا بین شهرستانی، شهرستانی و...) - محل اجرای طرح (جدول امتیازدهی به منطقه محروم، منطقه ویژه، شهرک‌های صنعتی و...) - انطباق با برنامه رشد استان در بخش‌های مختلف اقتصادی - درصد پیشرفت فیزیکی پروژه (۵) - ارزش افزوده و اشتغال متأثر از پروژه - ارزش افزوده ایجاد (نسبت سرمایه‌گذاری به ارزش افزوده ایجاد) - سهم پروژه در افزایش ارزش افزوده بخش مورد نظر - سرمایه در گردش در صورت اجرای طرح - کاربر بودن یا سرمایه‌بری پروژه - خوشه‌های اولویت‌دار - مقابله و خنثی‌سازی تحریم‌ها - کاهش وابستگی به واردات خارجی یک محصول خاص - پروژه‌های دارای جهت‌گیری صادراتی (۴) - واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی - نقش در تکمیل زنجیره ارزش - تکمیل زنجیره تولید - تأمین امنیت غذایی - واحدهای نیمه فعال - میزان متکی بودن بر اقتصاد دانش‌بنیان (هایتک) (۴) - سابقه سرمایه‌گذار (خوش‌نامی، عدم استفاده قبلی از تسهیلات و...) - میزان مشارکت بخش خصوصی و دولتی (اولویت اجرا به پروژه‌های مشارکتی داده شود)
<p>سؤال ۱۰: چه موانع، گلوگاه‌ها و انحراف‌های احتمالی برای صندوق عدالت و پیشرفت قابل پیش‌بینی است؟ چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق دارید؟</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها در دولت‌های مختلف؛ بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌دخل و... - عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فراستانی ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در پرداخت تسهیلات - ناکارآمدی و عدم شفافیت دستورالعمل‌ها - محدود بودن ساختار و منابع مالی صندوق کارآفرینی امید. 	<ul style="list-style-type: none"> - حاکمیت نگاه‌های سیاسی کوتاه‌مدت در اعطای تسهیلات - عمده انحراف متصور برای صندوق فوق تأثیرات سیاسی و اجتماعی - وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌دخل و... - چانه‌زنی و پرداخت تسهیلات به پروژه‌ها در مناطق خاص و تمرکز در پروژه‌ها - رابطه‌ای و سلیقه‌ای عمل کردن در انتخاب بانک کارگزار یا میزان کمک فنی و اعتباری (درصد سود سهم دولت) - انتخاب سلیقه‌ای و به دور از ضوابط پروژه‌های مورد حمایت صندوق جهت تأمین مالی یا ایجاد زیرساخت - تصویب‌های طرح‌های فاقد طرح توجیهی مطلوب - عدم شفافیت در فرایند پذیرش طرح‌ها، اعتبارسنجی طرح‌ها و صلاحیت فنی و مالی سرمایه‌گذاران

	<ul style="list-style-type: none"> - عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فراستانی ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در پرداخت تسهیلات - عدم توجه به رسته‌های اولویت‌دار و پذیرش طرح‌های اشباع یا فاقد توجیه و بازگشت سرمایه و ... - پرداخت تسهیلات به طرح‌های فاقد توجیه اقتصادی - ارائه تسهیلات غیر مولد - تدوین دستورالعمل‌های ناکارآمد - تأخیر در تدوین دستورالعمل‌ها - شفاف نبودن و تداخل با فرآیندهای موجود - برخورد صوری با دستورالعمل در عمل - محدود بودن ساختار و تشکیلات صندوق کارآفرینی امید - عدم تحقق منابع استانی پیش‌بینی شده - تضاد منافع در تخصیص اعتبارات - نبود منابع کافی
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین اساسنامه، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های لازم برای ایجاد وحدت رویه (شفاف، پاسخگو، مبتنی بر معیارها و شاخص‌های مشخص و اولویت‌بندی شده) - اخذ مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا 	<ul style="list-style-type: none"> - تسریع در بازطراحی صندوق کارآفرینی امید در راستای مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت - تدوین آیین‌نامه و دستورالعمل‌های لازم برای ایجاد وحدت رویه و همچنین مدیریت دانش و انتقال تجارب موفق شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها - ساختار جمعی در کمیته و جلوگیری از اعمال سلیقه شخصی - شفاف‌سازی کامل و مبتنی بر ارائه اطلاعات به عموم مردم - تعیین دقیق معیارها و شاخص‌های امتیازدهی - تسهیم منابع مبتنی بر شاخص - تهیه و انتشار آمار نرخ بیکاری شهرستانی یا ناحیه‌ای (بر اساس ناحیه بندی سند آمایش استان‌ها) - ضوابط دقیق و مشخص اولویت‌بندی - ایجاد اولویت‌های زمانی بر اساس شروع ثبت‌نام و پیگیری سرمایه‌گذار، تعهد به اتمام پروژه در زمان مشخص و... - امتیازدهی بر اساس خوش‌نامی، اجرا بر اساس برنامه زمان‌بندی اعلامی، محل اجرا، - ارائه تسهیلات خوداشتغالی - اخذ مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا

سؤال ۱۱: پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت چیست؟	
<p>رئیس: وزارت کشور سازمان برنامه و بودجه</p>	<p>رئیس: وزارت کشور دبیرخانه: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ناظر عالی: سازمان برنامه و بودجه کشور</p> <p>سازمان برنامه و بودجه کشور به دلایل زیر می‌تواند بهترین گزینه در جهت تولی‌گری این صندوق باشد: (۷)</p> <ul style="list-style-type: none"> - متولی توسعه و نظام برنامه‌ریزی کشور بودن این سازمان

	<ul style="list-style-type: none"> - ماهیت فرابخشی بودن سازمان - داشتن واحدهای استانی قدرتمند در اثرگذاری تصمیمات - در اختیار داشتن ابزارهای کنترلی دیگر به منظور پیشبرد اهداف - داشتن صیغه، دانش و تجربه در حوزه مالی و اقتصادی - ارتباط تکالیف صندوق با وظایف فعلی سازمان بالأخص در موضوع بودجه - مسئولیت این سازمان در بسیاری از نهادهای تصمیم گیر ملی و استانی - داشتن بدنه کارشناسی قوی در کشور و استانها و وجود نهادهای پژوهش در آن - ضابطه‌مندی این سازمان در تصمیم‌گیری - سیاست‌گذاری‌های قبلی سازمان در خصوص تبصره ۱۸ و سایر موارد مرتبط - مسئولیت دبیری شورای برنامه‌ریزی و توسعه، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و... در استانها
<p>سؤال ۱۲: جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌فرمایید؟</p>	
<p>با توجه به این‌که اختیار توزیع اعتبارات صندوق عدالت و پیشرفت در شورای برنامه‌ریزی استان تعیین خواهد شد، لذا سازوکار اجرایی صندوق به فرایندهای کاری موجود در این شورا وابسته است. در این رابطه، دستگاه‌های اجرایی استانی از طریق کارگروه‌های ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، طرح‌ها و برنامه‌های خود را در شورای برنامه‌ریزی مطرح خواهند کرد. همچنین، دبیرخانه صندوق عدالت و پیشرفت استان با ارتباط مستمر با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان (به‌عنوان دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان) نسبت به اولویت‌های آمایش استان و برنامه‌های راهبردی توسعه، شناخت بیشتری یافته و برنامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی را با اهداف و الزامات اسناد آمایش سرزمین در سطوح ملی و استانی منطبق می‌نماید.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - تشکیل یک سیستم ارتباطی- نظارتی یکپارچه دستگاه‌های محلی شامل (بانک اطلاعات و آمار، بانک پیشرفت ریالی و فیزیکی، بانک نظارت و گزارش‌های تولید و اشتغال دوران بهره‌برداری) با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان - پیشنهاد می‌شود در این خصوص حداکثر اختیارات به استان‌ها واگذار شود تا بر اساس شرایط موجود در هر استان از سازوکارهای اثربخش و بهینه استفاده شود؛ همچنین با توجه به وجود نهادهای تصمیم‌گیر همچون شورای برنامه‌ریزی و توسعه و ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی قابلیت تبیین و تعریف فرایندهای ارتباطی دستگاه‌های اجرایی با شورا و صندوق به‌راحتی وجود دارد. - پیشنهاد می‌شود در بطن این صندوق در خصوص ضمانت تسهیلات به برخی پروژه‌ها همچون صندوق ضمانت صادرات یا صندوق ضمانت معادن و... پیش‌بینی شود. - از تجارب موجود در صندوق‌های مشابه از جمله صندوق حمایت از کشاورزان و ... در تدوین چارچوب عملکردی این صندوق استفاده شود. - تعیین رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان باید در غالب نظام برنامه‌ریزی استانی و به مثابه بخشی از نظام برنامه‌ریزی ملی تدوین و در قالب اصلاحیه آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان ابلاغ شود. - صندوق نیازمند ساختار مستقل برای مدیریت داخلی در استان‌ها است که می‌تواند به‌صورت هیئت امنایی استان‌ها انتصاب گردند. - مدیریت ورودی صندوق از طریق قانون بودجه و مطابق ضوابط نظام بانکی قابل تنظیم است. - هرگونه تصمیم برای اعطای تسهیلات در قالب تکالیف بودجه عمومی باید صرفاً از طریق شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان (دبیرخانه- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان) صورت گیرد.

<p>حضور استاندار و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان به‌عنوان دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در مجامع تصمیم‌گیری صندوق ضروری است.</p> <p>رعایت مفاد قانونی در هماهنگی صندوق و شورای برنامه‌ریزی مطابق ماده ۲۸۴۴ قانون تنظیم بخشی مقررات مالی و مواد ۳۰ و ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور صورت پذیرد.</p>

۴-۲-۲- جمع‌بندی مصاحبه‌ها

در این بخش به جمع‌بندی مصاحبه با مدیران و نخبگان پرداخته شده است.

جدول ۵: جمع‌بندی مصاحبه با مدیران و نخبگان

سؤال ۱: مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند را بیان فرمایید.	
مهم‌ترین نقاط قوت:	مهم‌ترین نقاط ضعف:
<p>توسعه محلی و توسعه روستایی با رویکرد حمایت از کسب و کارهای خرد</p> <p>غالباً وام‌ها و تسهیلات باهدف توانمندسازی (مباحث اجتماعی) و کمک به اشتغال خرد بوده است.</p> <p>یاری‌رساندن به جامعه و افرادی که اصطلاحاً بانک‌پذیر نیستند</p> <p>تأمین‌کننده حلقه مفقوده تأمین مالی اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر و کم‌درآمد و محروم (بانک‌پذیر نیستند) از خدمات بانکی و مالی به‌عنوان بارزترین تفاوت‌های نظام تأمین مالی صندوق با نظام تأمین بانک‌ها</p> <p>اعطای تسهیلات و اجرای اقداماتی که در نظام و قوانین پولی و بانکی رسمی میسر نیست</p> <p>استقلال عملکرد از سیستم بانکی.</p> <p>توجه به پروژه‌های کوچک و متوسط.</p> <p>مهم‌ترین نقاط ضعف:</p> <p>کمبود منابع مالی برای پاسخگویی به جمعیت بسیار زیاد (افراد جوان زیر ۳۰ سال در شهرها، گروه‌های جمعیتی روستایی) متقاضی این تسهیلات</p> <p>کمبود منابع تأمین مالی این صندوق، فاقد هرگونه عملیات بانکی و خدمات بانکی، عدم اتصال یکپارچه به شبکه شتاب و شبا و ساتنا و پشتیبانی فقط برای اعطای وام‌های قرض‌الحسنه</p> <p>نبود بانکداری الکترونیکی.</p> <p>عدم نیروی متخصص و سازوکار مشخص</p> <p>عدم وجود نیروی کارشناسی متخصص در بدنه اجرایی</p> <p>عدم ارائه گزارش کار و حساب‌دهی (هر ۶ ماهه و ۱ ساله) صندوق نبود حسابرس (سازوکار حسابرسی، افراد و موضوعات آن به‌صورت سالانه) در مراجع ذی‌ربط جهت شفاف‌سازی در اساس‌نامه</p>	<p>مهم‌ترین نقاط قوت:</p> <p>اعطای تسهیلات باهدف حمایت و توانمندسازی کسب‌وکار و اشتغال خرد اقشاری که باک‌پذیر نیستند جهت توسعه محلی و روستایی ۲</p> <p>بارزترین تفاوت‌های نظام تأمین مالی صندوق با نظام تأمین بانک‌ها که اعطای تسهیلات به حلقه مفقوده تأمین مالی، اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر و کم‌درآمد و محروم (بانک‌پذیر نیستند)، دارد. ۳.</p> <p>توجه به پروژه‌های کوچک و متوسط.</p> <p>مهم‌ترین نقاط ضعف:</p> <p>کمبود منابع تأمین مالی صندوق برای پاسخگویی به تقاضای بالا و گروه هدف گسترده ۲</p> <p>نبود بانکداری الکترونیک و عدم اتصال یکپارچه صندوق به شبکه شتاب و شبا و ساتنا، فاقد هرگونه عملیات بانکی ۲</p> <p>عدم وجود نیروی کارشناسی متخصص و ساز و کار اجرایی کارآمد ۲</p> <p>عدم ارائه گزارش کار و حساب‌دهی (هر ۶ ماهه و ۱ ساله) صندوق که لازم است در اساسنامه قید شود</p> <p>عدم نهاد متولی مشخص و ناظر بر مصرف منابع</p> <p>عدم وجود برنامه مدونی در سطوح مختلف فضایی ملی- منطقه‌ای و محلی جهت ایجاد توسعه‌ای هم‌افزا و دارای انسجام فضایی خصوصاً خوشه‌های صنعتی ملی و منطقه‌ای</p> <p>عدم برنامه‌محوری</p> <p>بحران ماهیتی/ هویتی آن</p> <p>ناسازگاری اهداف و مبهم بودن گروه‌های هدف در این صندوق و ادغام شدن تعداد زیادی صندوق با عملکردها و اهداف مختلف</p> <p>محدودیت منابع که مانع از توسعه اقدامات و همکاری در پروژه‌های بزرگ می‌شود.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - عدم تمديد مجوز فعاليت اين صندوق توسط بانک مرکزی (که در نهايت منجر به ايجاد یک صندوق قرض الحسنه چندشعبه‌ای زیر نظر صندوق کارآفرینی امید شد) - تهديد خارج از صندوق مانند قوانين اعطای مجوزهای بانک مرکزی. - عدم توانایی لازم در خصوص وام‌های کلان - عدم شناخت توسط عامه مخاطبان - سپرده‌پذیر نبودن صندوق به دليل دولتی بودن آن - بخشی از منابع مالی آن غيرواقعی و خوش‌بینانه و غيرعملیاتی بوده است. - گسترده بودن حوزه فعاليت و محدود عملیات آنکه عدم امکان ارزیابی دقیق و مؤثر در اولویت‌دهی پرداخت منابع - فرایند آهسته و پیچیده انجام خدمات به دليل رقابت‌پذیر نبودن صندوق‌ها و روی‌آوری مردم به نهادهای غيردولتی (مانند صندوق‌های قرعه‌کشی خانگی، یا در اصناف با تعريف نهادهای تأمین مالی صنفی که با منابع خود، ايجاد تعاون‌های اعتبار کرده و از خود حمايت می‌کنند) - توجه ویژه به پروژه‌های کوچک بدون توجه به پایداری و حفظ آن‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> - نبود رکن متولی ناظر بر مصرف منابع - عدم متولی مشخص - عدم وجود برنامه مدونی در سطوح مختلف فضایی ملی- منطقه‌ای و محلی جهت ايجاد توسعه‌های هم‌افزا و دارای انسجام فضایی - عدم وجود برنامه‌ریزی کلان برای حمايت از خوشه‌های صنعتی در استان‌ها و کشور - عدم برنامه‌محوری - بحران ماهیتی/ هویتی آن - ناسازگاری اهداف و مبهم بودن گروه‌های هدف در اين صندوق و ادغام شدن تعداد زیادی صندوق با عملکردها و اهداف مختلف - محدودیت منابع که مانع از توسعه اقدامات و همکاری در پروژه‌های بزرگ می‌شود. - عدم تمديد مجوز فعاليت اين صندوق توسط بانک مرکزی (که در نهايت منجر به ايجاد یک صندوق قرض الحسنه چندشعبه‌ای زیر نظر صندوق کارآفرینی امید شد) - تهديد خارج از صندوق مانند قوانين اعطای مجوزهای بانک مرکزی. - عدم توانایی لازم در خصوص وام‌های کلان - عدم شناخت توسط عامه مخاطبان - سپرده‌پذیر نبودن صندوق به دليل دولتی بودن آن - بخشی از منابع مالی آن غيرواقعی و خوش‌بینانه و غيرعملیاتی بوده است. - گسترده بودن حوزه فعاليت و محدود عملیات آنکه عدم امکان ارزیابی دقیق و مؤثر در اولویت‌دهی پرداخت منابع - فرایند آهسته و پیچیده انجام خدمات به دليل رقابت‌پذیر نبودن صندوق‌ها و روی‌آوری مردم به نهادهای غيردولتی (مانند صندوق‌های قرعه‌کشی خانگی، یا در اصناف با تعريف نهادهای تأمین مالی صنفی که با منابع خود، ايجاد تعاون‌های اعتبار کرده و از خود حمايت می‌کنند) - توجه ویژه به پروژه‌های کوچک بدون توجه به پایداری و حفظ آن‌ها
<p>۲- در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیت‌هایی بهره گرفته شده است؟ آیا به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده صرف از منابع دولتی - جذب سرمایه‌گذاری عام نبوده و توسط گروه خاص، پرداخت‌ها نیز به‌صورت عام نبوده مگر اینکه منابع از بودجه عمومی و یا صندوق توسعه ملی باشد. - عدم تمایل بخش خصوصی به حضور در صندوق به جهت ماهیت عملکردی صندوق، ریسک بالای برگشت منابع، عوامل نهادی مانند تغییر مداوم نرخ ارز و شدت نوسانات، بی‌ثباتی اقتصاد کلان، عدم تعهد دولت به آنها، موانع تثبیت سرمایه‌گذاری، فساد، عدم توجه به رقابت‌پذیری و آزادی اقتصادی. 	<ul style="list-style-type: none"> - استفاده صرف از منابع دولتی - جذب سرمایه‌گذاری عام نبوده و توسط گروه خاص، پرداخت‌ها نیز به‌صورت عام نبوده مگر اینکه منابع از بودجه عمومی و یا صندوق توسعه ملی باشد. - عدم تمایل بخش خصوصی به حضور در صندوق به جهت ماهیت عملکردی صندوق، ریسک بالای برگشت منابع، عوامل نهادی مانند تغییر مداوم نرخ ارز و شدت نوسانات، بی‌ثباتی اقتصاد کلان، عدم تعهد دولت به آنها، موانع تثبیت سرمایه‌گذاری، فساد، عدم توجه به رقابت‌پذیری و آزادی اقتصادی.

سؤال ۳: تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:

<p>ایجاد نهادها و چینش صحیح سازوکار آنها</p> <p>برقراری ارتباط و سازماندهی هماهنگ دستگاه‌ها و سازمان‌ها</p> <p>ارتقای رشد تولید ناخالص داخلی از طریق: جذب سرمایه‌گذاری، افزایش تولید، اشتغالزایی، پایبندی به سند آمایش سرزمین و نظارت بر اجرای عملکرد</p> <p>افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان در راستای تحقق اهداف صندوق و رشد ۸٪</p> <p>وجود کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان در ذیل شورای برنامه ریزی و توسعه استان جهت ارتباط با بخش خصوصی (اتاق تعاون، بازرگانی، بخش خصوصی و...) برای کمک به جذب سرمایه‌گذاری و همچنین مشارکت بخش خصوصی در اجرای پروژه‌ها.</p> <p>جهت‌گیری صندوق عدالت و پیشرفت در نهایت بهره‌مندی بهینه و چندباره از سرمایه‌های صندوق</p> <p>افزایش انگیزه برای کسب درآمد بیشتر توسط استان</p> <p>تمرکززایی، تشکیل دولت محلی (شورای برنامه‌ریزی استان)</p>	<p>استفاده از منابع صندوق عدالت و پیشرفت بر اساس مزیت‌های استان و کشور به صورت اهرمی</p> <p>ایجاد نهادها و چینش صحیح سازوکار آنها</p> <p>برقراری ارتباط و سازماندهی هماهنگ دستگاه‌ها و سازمان‌ها</p> <p>نظارت راهبردی بر انجام صحیح امور صندوق برای رسیدن به اهداف آن</p> <p>ایجاد سازوکاری برای ارزیابی، انتخاب و نظارت بر اجرا و تأمین مرحله ای منابع با در نظر گرفتن قدرالسهم سرمایه‌گذار در هزینه‌های انجام شده</p> <p>صندوق‌ها باید اقتصادی مدیریت شوند نه سیاسی</p> <p>جذب سرمایه‌گذاری سبب رشد تولید ناخالص داخلی می‌گردد</p> <p>برنامه‌محور و هدفمندی صندوق لازم است به‌عنوان مأموریت اصلی صندوق قرار گیرد</p> <p>پایبندی به سند آمایش ملی و استانی</p> <p>سیاست‌گذاری برای اعطای تسهیلات و چگونگی اعمال سیاست توسط شورای سیاست‌گذاری استان (به‌نحوی که شورای سیاست‌گذاری استان، انتخاب طرح‌ها و پروژه‌ها را بر اساس سند آمایش استان، بخش‌های پیشرو استان، نحوه و میزان اعتبار دهی را انجام می‌دهد. در نهایت زمانی که این صندوق به‌عنوان بالاسری این شورا قرار می‌گیرد بدیهی است به دنبال اهداف توسعه‌ای خواهد بود)</p> <p>اجرای درست این سازوکار پیشنهادی (یکی از بزرگ‌ترین عیب‌های ساختار شورای برنامه‌ریزی استان، برنامه‌ریزی بر اساس اعتبارات دولتی بوده است و در حال حاضر هرگونه تسهیلاتی بالاتر از مقدار بودجه و اعتبار تعیین شده دولتی باشد در سطح شورای برنامه‌ریزی استان قادر به تصمیم‌گیری نخواهد بود و لازم است در سطح هیئت مدیره بانک‌ها تصمیم‌گیری شود و به‌نوعی کل یک زنجیره، بستگی به تصمیم هیئت مدیره دارد. در حالی که در صندوق عدالت و پیشرفت، بخشی از اعتبار آن می‌تواند به‌صورت کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها اختصاص یابد. در کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها همزمان می‌تواند در تأمین زیرساخت‌ها برای تولید و بخشی از مابه تفاوت نرخ سود پروژه‌ها را جبران نماید و به‌نوعی انگیزشی خواهد بود)</p> <p>دادن اختیارات تسهیلات‌گیری به استان (به این صورت که استان در صندوق عدالت و پیشرفت خود دارای یک سرمایه مشخص برای پروژه‌های مقوم اقتصادی موردنظر خود است و برای سرمایه‌گذاری در بانک‌ها پیش‌قدم است و می‌تواند با بانک‌های عامل جهت تصمیم‌گیری (اصابت به هدف) و همچنین نحوه اعطای تسهیلات مشارکت نماید.)</p> <p>وجود کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان در ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان جهت ارتباط با بخش خصوصی (اتاق تعاون، بازرگانی، بخش خصوصی و...) برای کمک به جذب سرمایه‌گذاری و همچنین مشارکت بخش خصوصی در اجرای پروژه‌ها.</p>
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - جهت‌گیری صندوق عدالت و پیشرفت در نهایت بهره‌مندی بهینه و چندباره از سرمایه‌های صندوق (به‌نحوی که از سرمایه صندوق در راستای تولید سرمایه، افزون بر موجودی خود صندوق (سرمایه برگشت‌پذیر)، استفاده شود). - افزایش انگیزه جهت کسب درآمد بیشتر توسط استان (به‌نحوی که هر مقدار کسب درآمد بیشتر باشد به‌عنوان یک سرمایه در صندوق استان ذخیره و در راستای توسعه استان هزینه خواهد شد و به خزانه ملی تزریق نمی‌شود. این مسئله به‌صورت یک رقابت بین ۳۱ استان برای فروش اموال مازاد و هزینه آن در راستای توسعه خواهد بود). - تمرکززدایی، تشکیل دولت محلی (شورای برنامه‌ریزی استان از این طریق می‌تواند به‌عنوان شورای وزیران، در سطح استان تصمیم‌گیری نماید. به این ترتیب برخی از اختیارات شورای وزیران نیز به این شورا داده می‌شود و بانک‌های عامل و سازمان برنامه و بودجه کشور نیز برخی از اختیارات خود را به نهادهای استانی تفویض می‌نمایند و در نتیجه به‌تدریج، دولت محلی شکل می‌گیرد).
<p>سؤال ۴: عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق عدالت و پیشرفت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - تأمین مالی به‌صورت مشارکتی و پروژه‌محور از طریق مشارکت بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی - شفافیت ساز و کارهای اجرایی و نظارت بر عملکردهای صندوق - تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای 	<ul style="list-style-type: none"> - جهت‌گیری در زمینه‌های تأمین مالی به‌صورت مشارکتی و پروژه محور ناشی از مشارکت بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی. - توجه به اهداف صندوق، کارآفرینی و شفافیت در نحوه اعطای تسهیلات. - شفافیت ساز و کارهای اجرایی و عملکردهای صندوق و نحوه نظارت بر آن. - عدم پرداخت تسهیلات به پروژه‌های صرفاً بخش دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی بدون مشارکت بخش خصوصی. - اگر یک پروژه دولتی دارای شرایط بازدهی مثبت اقتصادی بوده و قابلیت واگذاری به بخش خصوصی را دارد باید در قالب مشارکت خصوصی- عمومی، به بخش خصوصی واگذار شود (فروخته شود) بخش خصوصی مسئولیت ادامه اجرا و بهره‌برداری از آن پروژه را بر عهده بگیرد. - تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای به نظر می‌تواند مفید واقع شود. - معطوف نمودن محور عملکرد صندوق بر اجرای پروژه‌های مهم و محوری استان‌ها، اجتناب از پرداختن به امور حاشیه‌ای غیرمؤثر و مهیا کردن زمینه حضور و مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی با اهرمی کردن منابع خود.
<p>سؤال ۵: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از اقتصاد و شرکت‌های دانش‌بنیان که دارای طرح‌های اقتصادی کاربردی هستند. 	<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از اقتصاد و شرکت‌های دانش‌بنیان که دارای طرح‌های اقتصادی کاربردی هستند.

<p>در استان‌هایی که دانشگاه، زیرساخت‌های مورد نیاز اقتصاد دانش‌بنیان از جمله شهرک‌های علمی - تحقیقاتی دانش‌بنیان و مهم‌ترین رکن این زنجیره از جمله سرمایه‌گذار را دارا است می‌تواند از طریق این صندوق طرح مورد نظر را به تولید صنعتی بدل نماید. به این صورت که برای تبدیل شدن فن به یک محصول تجاری نیازمند تسهیلات، زمین و زیرساخت‌های مناسب است که شورای برنامه‌ریزی استان این کار را به دلیل تمرکززدایی به راحتی در سطح استان تسهیلگری می‌نماید.</p>	<p>در استان‌هایی که دانشگاه، زیرساخت‌های مورد نیاز اقتصاد دانش‌بنیان از جمله شهرک‌های علمی - تحقیقاتی دانش‌بنیان و مهم‌ترین رکن این زنجیره از جمله سرمایه‌گذار را دارا است می‌تواند از طریق این صندوق طرح مورد نظر را به تولید صنعتی بدل نماید. به این صورت که برای تبدیل شدن فن به یک محصول تجاری نیازمند تسهیلات، زمین و زیرساخت‌های مناسب است که شورای برنامه‌ریزی استان این کار را به دلیل تمرکززدایی به راحتی در سطح استان تسهیلگری می‌نماید.</p>
<p>سؤال ۶: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدامند؟</p>	
<p>تخصیص منابع مالی به طرح‌ها و برنامه‌ها مطابق اولویت‌ها و اهداف سند ملی آمایش سرزمین (مبتنی بر برنامه و عدالت‌محور) ترغیب استان‌ها برای تشکیل و رونق بازارهای بورس (سرمایه) استانی، صندوق پروژه استانی و ارائه راهکارهای بهتری برای تأمین مالی</p>	<p>تأسیس صندوق مالی مرتبط با آمایش، برای تحقق برنامه‌ریزی فضایی لازم توجه به اسناد آمایش در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و محلی، نقشه راه و برنامه‌ها و پروژه‌های مربوط به تقویت انسجام و توسعه فضایی سرزمین تأمین مالی با یک سازوکار مبتنی بر برنامه و عدالت محور. تخصیص منابع مالی جهت تضمین هم‌راستایی اهداف صندوق عدالت و پیشرفت با اهداف سند ملی آمایش سرزمین و عدم تضاد با اهداف آمایش سرزمینی در کوتاه‌مدت همکاری در نحوه استقرار و پیاده‌سازی سند آمایش، پروژه‌ها و سیاست‌های آن در بلندمدت ترغیب استان‌ها جهت تشکیل و رونق بازارهای بورس (سرمایه) استانی، صندوق پروژه استانی و ارائه راهکارهای بهتری برای تأمین مالی</p>
<p>سؤال ۷: نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق عدالت و پیشرفت، چگونه باید باشد؟</p>	
<p>تأمین اعتبار توسط بخش دولتی و مدیریت صندوق توسط آن تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه‌های کارآفرینان بالأخص با ویژگی دانش‌بنیان توسط بخش خصوصی در نظر گرفتن منابع صندوق به صورت اهرم در تأمین مالی پروژه‌ها</p>	<p>تأمین مالی در درون صندوق برای بهره‌مندی از ظرفیت بخش غیردولتی سپرده‌گذاری مدت‌دار توسط مردم و دریافت وام از این صندوق تأمین اعتبار توسط بخش دولتی و مدیریت صندوق توسط آن تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه‌های کارآفرینان بالأخص با ویژگی دانش‌بنیان توسط بخش خصوصی در نظر گرفتن منابع صندوق به صورت اهرم در تأمین مالی پروژه‌ها (در ارتباط با نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت بخش‌های عمومی و خصوصی در صندوق به این صورت است که سرمایه صندوق عدالت و پیشرفت را دولت تأمین می‌نماید، حتی این در صورتی است که برخی از اموال مازاد دستگاه‌های اجرایی نیز به فروش می‌رسد. این اموال ذاتاً متعلق به دولت است، در نتیجه تمامی بودجه آن از طریق دولت تأمین می‌شود؛ اما نحوه ورود بخش خصوصی به این سازوکار؛ به این ترتیب است که به عنوان مثال صندوق عدالت و پیشرفت در کنار اتاق بازرگانی در پروژه‌ها مشارکت می‌نماید و ۳۰ درصد از تأمین هزینه پروژه را متقبل می‌شود و این در شرایطی است که ۳۰ درصد از هزینه را سرمایه‌گذار بخش خصوصی و ۴۰ درصد دیگر را یک بانک خارجی بر عهده می‌گیرد). در این شیوه سازوکاری که صندوق عدالت</p>

	<p>و پیشرفت هر استان برای نحوه تخصیص سود به سپرده‌های خود در بانک‌ها برای اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران می‌دهد، سبب جذب سرمایه‌گذار در آن استان می‌شود.</p>
<p>سؤال ۸: چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به‌منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟</p>	
<p>در صورتی که صندوق عدالت و پیشرفت برای تأمین سرمایه یک پروژه، تسهیلات را به نرخ سود مشخص (مصوب هیئت امنای صندوق) در بانک‌های عامل سپرده‌گذاری نماید، در این صورت بانک‌هایی تشویق به سرمایه‌گذاری و مشارکت در پروژه‌های مورد نظر خواهند شد و به این ترتیب همزمان می‌تواند در تأمین زیرساخت‌ها برای تولید و هم بخشی از مابه تفاوت نرخ سود پروژه‌ها جبران شود.</p>	<p>در حالی که در صندوق عدالت و پیشرفت، بخشی از اعتبار آن می‌تواند به صورت کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها اختصاص یابد، در کمک‌های فنی و اعتباری به پروژه‌ها همزمان می‌تواند در تأمین زیرساخت‌ها برای تولید و بخشی از مابه تفاوت نرخ سود پروژه‌ها را جبران نماید و به نوعی انگیزشی خواهد بود.</p> <p>شاید مصلحت نباشد که صندوق در این زمینه ورود کند و سازوکار فعلی استفاده از منابع بانکی با همکاری وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی برای کمک‌های فنی و اعتباری، در صورت اعمال اصلاحات برای تقویت آن، روش بهتری است.</p>
<p>سؤال ۹: تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟</p>	
<p>همراستا با اهداف کلان توسعه کشور، سیاست‌های آمایش سرزمین و برنامه‌های آمایش استانی تدقیق شده با سند ملی</p> <p>همراستا با اهداف کلان توسعه کشور، سیاست‌های آمایش سرزمین و برنامه‌های آمایش استانی تدقیق شده با سند ملی</p> <p>میزان پیشرفت پروژه</p> <p>توجه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی</p> <p>شاخص ارزیابی پروژه برای تخصیص تسهیلات از صندوق بر اساس NPV و I.R.R</p> <p>میزان مشارکت بخش عمومی - خصوصی</p>	<p>همراستا با اهداف کلان توسعه کشور، سیاست‌های آمایش سرزمین و برنامه‌های آمایش استانی تدقیق شده با سند ملی</p> <p>اعطای تسهیلات مرحله‌ای مشروط به پیشرفت پروژه</p> <p>استفاده از ابزارهای پوشش ریسک و بیمه برای تسهیلات</p> <p>توجه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی</p> <p>شاخص ارزیابی پروژه برای تخصیص تسهیلات از صندوق بر اساس NPV و I.R.R</p> <p>عدم اختصاص تسهیلات از صندوق به بخش دولتی به دلیل استفاده از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در نظر گرفته‌شده در قالب قانون بودجه سالیانه و همچنین نیاز مالی زیاد این پروژه‌ها جهت تکمیل اجرای طرح مشارکت عمومی - خصوصی در قالب تبصره‌های قانونی و واگذاری پروژه برای سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری به بخش خصوصی</p>
<p>سؤال ۱۰: چه موانع، گلوگاه‌ها و انحراف‌های احتمالی برای صندوق عدالت و پیشرفت قابل پیش‌بینی است؟ چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق دارید؟</p>	
<p>ورود کانون‌های قدرت از جمله نمایندگان مجلس در تصمیم‌گیری‌های صندوق</p> <p>استفاده از منابع صندوق برای اجرای پروژه‌های عمرانی جدید در استان‌ها</p> <p>تحقق نیافتن قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به خصوصی</p> <p>عدم تمایل به مشارکت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری</p>	<p>ورود کانون‌های قدرت از جمله نمایندگان مجلس در تصمیم‌گیری‌های صندوق</p> <p>استفاده از منابع صندوق برای اجرای پروژه‌های عمرانی جدید در استان‌ها</p> <p>استفاده از منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولتی</p> <p>تحقق نیافتن قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به خصوصی</p> <p>عدم تمایل انباشت سرمایه و سرمایه‌گذاری در ایران</p>
<p>تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه‌محور به‌منظور تخصیص مالی منابع صندوق</p> <p>انتشار کلیه اسناد پشتیبان تصمیم‌گیری در خصوص تصویب یک پروژه به‌منظور بهره‌مندی از منابع صندوق</p> <p>پایش و ارزیابی تسهیلات اعطایی و بررسی نحوه عملکرد پروژه‌ها</p>	<p>تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه‌محور به‌منظور تخصیص مالی منابع صندوق</p> <p>پایش و ارزیابی تسهیلات اعطایی و بررسی نحوه عملکرد پروژه‌ها از سوی کارشناسان می‌تواند در جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - پیش‌بینی نهاد نظارتی دقیق در اساسنامه صندوق و سازوکار آن 	<ul style="list-style-type: none"> - شفافیت و پاسخگویی صندوق‌های استانی در خصوص تسهیلات ارائه شده - انتشار کلیه اسناد پشتیبان تصمیم‌گیری در خصوص تصویب یک پروژه به‌منظور بهره‌مندی از منابع صندوق - استفاده از ظرفیت قانونی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و تصویب تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی در کارگروه تخصصی جدید تشکیل شده در ذیل ساختار شورا و تصویب فهرست پروژه‌های قابل واگذاری در قالب تبصره‌های مشارکت خصوصی- عمومی به همراه مبالغ تسهیلات در کارگروه مذکور به همراه تصویب سازوکار نظارتی - پیش‌بینی نهاد نظارتی دقیق در اساسنامه صندوق و سازوکار آن
--	--

سؤال ۱۱: پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی برای پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت چیست؟

<ul style="list-style-type: none"> - این صندوق به‌صورت هیئت امنایی در سطح استان‌ها مدیریت شوند و اگر این هیئت امنای به‌نوعی از فعالان (علی‌الخصوص اقتصادی) آن استان انتخاب شوند. - نهاد متولی پیشنهادی، سازمان برنامه و بودجه کشور و در سطح استانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها در قالب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است. - با توجه به هدف این صندوق در توسعه همه‌جانبه و منطبق با آمایش سرزمین، نهاد متولی باید زیرمجموعه شورای عالی آمایش سرزمین تعریف شود. متناظر این امر در استان‌ها نیز باید زیرمجموعه شورای برنامه‌ریزی استان‌ها باشد. برای توسعه اشتغال و رشد تولید باید یک مجموعه (نمایندگان کارگروه) در بخش‌های مختلف (کشاورزی، ارتباطات، صنعت، خدمات و...) متولی قرار گیرد. 	<ul style="list-style-type: none"> - این صندوق به‌صورت هیئت امنایی در سطح استان‌ها مدیریت شوند و اگر این هیئت امنای به‌نوعی از فعالان (علی‌الخصوص اقتصادی) آن استان انتخاب شوند، در این صورت نوع کنش و تعاملات استانی که این هیئت امنای با سایر ارگان‌ها در سطح استان و همچنین سطوح ملی برقرار می‌کنند کاملاً منجر به توسعه استان بر اساس اهداف پیش‌بینی شده می‌گردد. - نهاد متولی پیشنهادی، سازمان برنامه و بودجه کشور و در سطح استانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها در قالب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است که چون ریاست شورا با استاندار است، ضمن برخورداری از همکاری و حمایت استانداران، اولویت‌های توسعه‌ای استان هم مورد توجه قرار خواهند گرفت؛ اما لازم است برای حصول اطمینان از عملکرد صندوق، منطبق با اهداف پیش‌بینی شده در اساسنامه خود، گزارش عملکرد این صندوق در ابعاد منابع و هزینه‌ها، نتایج و پیامدها به‌صورت منظم و ماهیانه به سازمان برنامه و بودجه کشور داده شود و سازمان برنامه هم به‌صورت فصلی، در هیئت دولت ارائه نماید. - با توجه به هدف این صندوق در توسعه همه‌جانبه و منطبق با آمایش سرزمین، نهاد متولی باید زیرمجموعه شورای عالی آمایش سرزمین تعریف شود. متناظر این امر در استان‌ها نیز باید زیرمجموعه شورای برنامه‌ریزی استان‌ها باشد. برای توسعه اشتغال و رشد تولید باید یک مجموعه (نمایندگان کارگروه) در بخش‌های مختلف (کشاورزی، ارتباطات، صنعت، خدمات و...) متولی قرار گیرد. - در متن لایحه، این صندوق ابزار توسعه استان در شورای برنامه‌ریزی و مدیریت استان‌ها معرفی شده است؛ بنابراین، یک‌نهاد توسعه‌ای متصل به سازمان برنامه و بودجه با ارکانی متشکل از بخش‌های متنوع (وزارت کشاورزی، صنعت، معدن، وزارت کار و...) و حتی فرابخشی (وزارت اقتصاد و...) ایجاد شود و پیشنهاد می‌گردد سازمان برنامه و بودجه به دلیل متولی بودن رشد و اقتصاد در سطح ملی و استانی، به‌عنوان نهاد متولی معرفی گردد.
--	--

سؤال ۱۲: برای پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌فرمایید؟

- مصوب نمودن مؤسسه قرض الحسنه اعتباری در شورای پول و اعتبار در کنار سه سطح مصوب نظام بانکی (مؤسسات اعتباری، بانکها و صندوقهای قرض الحسنه) موجود، امکان ارائه خدمات بانکی و عملیات بانکی صندوق کارآفرینی امید را مطابق با مؤسسه اعتباری و صندوقهای قرض الحسنه.
- وارد شدن صندوق به پروژههای دولتی به عنوان آسیب جدی این لایحه است. پروژه دولتی مسیر مشخصی دارد و از بودجه عمومی تأمین مالی می شود و نباید با جامعه هدف صندوق که توسعه روستایی و کسب و کار خرد است یکجا دیده شود؛ بنابراین صندوق باید منابع را با تأکید بر تأمین مالی پروژههای غیردولتی تخصیص داده و مشخصات این نکته را در لایحه قید کند؛ و حتی به عنوان بهینه دوم می توان با قید معیار و شرایط خاص (مانند تخصیص حداکثر سقف ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژههای دولتی و شرط پروژههای با پیشرفت بالای ۷۰ درصد ساخته شده) از تخصیص تمام منابع صندوق به پروژههای دولتی در دست اقدام با دهانه باز جلوگیری شود و در رقابت دولت و کسب و کار خرد، محدودیت لازم برای دولت اعمال شود. همچنین در تعریف معیارها، به رویکرد مردم سالاری دقت لازم را به عمل آید. برای مثال در انتخاب و اولویت دهی به پروژههای در دست اقدام دولتی به لحاظ ارتباط آن با افزایش رفاه مردم، نظرسنجی مردمی صورت پذیرد. صندوقها و بانکها نهادهای تخصصی - مالی هستند و ترکیب آنها با ترکیب بوروکراتیک و فن سالار همخوانی ندارد، بنابراین جهت کارایی این صندوق، باید در شرایط انتخاب مدیرعاملهای این صندوق باید شرایط خاص و تخصصی در زمینه های مختلف نظیر بانک، سرمایه گذاری، انتخاب پروژه و... دانش، مهارت و تجربه کافی لحاظ شود.
- در ادامه به لحاظ سازوکار اجرایی در این معیارها، باید تیم کارشناسی نهاد متولی، رئوس معیارها و ملاکها نظیر میزان تولید، میزان اشتغال، میزان رشد و... را تعریف کرده و مصادیق بر عهده استانها سپرده شود.
- ارتقای سازوکار و فعالیت دستگاههای موجود از جمله استانی نمودن سازمان هدفمندی یارانهها در ارتباط با خزانه داری استان (تخصیص) و دادن اختیارات بیشتر به آنها زیر نظر شورای برنامه ریزی استان.
- تفاهم نامه با دستگاههای اجرایی و برنامه محور نمودن آنها شامل یک برنامه منسجم متشکل از هدف برنامه، شیوه های تأمین مالی (نرخ سود، کمک مالی، اعطای یارانه و...)، وظایف دستگاه اجرایی، وظایف سازمان برنامه و در نهایت نحوه تسهیلتگری است. چراکه در روند برنامه محوری، دستگاههای اجرایی به ازای دریافت تمامی منابع مالی برنامه مشخص دارند و در روند برنامه محوری زنجیره ارزش و تولید به سمت افزایش بهره وری و تولید و اشتغال پایدار سوق داده می شود.
- یکی از نکات مهمی که در اساسنامه و آیین نامه این صندوق بسیار باید مورد توجه قرار گیرد، نحوه ارتباط آن با خزانه معین استان است؛ چراکه باید سازوکار هر یک از آنها و نیز در ارتباط باهم کاملاً مشخص و به وضوح بیان شود.
- مرکزیتی ایجاد شود که سیستم بانکی را اصلاح کند؛ به طوری که سیستم بانکی کلاسیک سر جای خود باشد، بانکهای تجاری فعالیت تجاری و بانکهای توسعه ای فعالیت توسعه ای انجام دهند. هر کدام از بانکها با روشهای تأمین مالی جدید در حوزه تخصصی خود تجهیز شود و با وظایف و مأموریت خود جهت اثربخشی، آشنا باشند.
- بانک مرکزی در دادن مجوزها به این مجموعه سخت گیری نکند، به طوری که این صندوقها با سابقه تقریباً ۲۶ ساله هنوز مجوزهای هر ۶ ماه تمدید می شود.
- نحوه اتصال با شبکه بانکی تسهیل شود، ایجاد بانکداری اینترنتی در اولویت قرار گیرد؛ به طوری که خدمات در بستر IT ارائه یابد و خیلی پایین به دفتر مرکز نباشد.
- برای ایجاد صندوق پیشرفت و عدالت هیچ گونه گسترش تشکیلات لازم نیست بدون اینکه حتی یک نفر جابجا شود و یا احیاناً اضافه شود بدون اینکه یک ریال هزینه تحمیل شود. با این ساختار حاکم، با همان نیروی کار و با همان شرایطی که در استان وجود دارد؛ فقط کافی است یک حساب جداگانه در استان ایجاد شود به خاطر اینکه استاندار بدانند چه مقدار منابع در استان واریز و چه مقدار هزینه شده است.
- صندوق نباید رقیب شبکه بانکی باشد
- صندوق عدالت و پیشرفت باید نقش مکمل صندوق توسعه ملی باشد و پارگی بین این دو صندوق وجود نداشته باشد
- پروژههای کوچک با نرخ پایین و ابر پروژهها باید تطبیق با صندوق ملی توسعه باشد. در پیشرفت فیزیکی بالا با اشتغال بالا، طرحهای نوآورانه حتماً حمایت شوند.
- صندوق در پروژههای کوچک بانکداری کند، برای پروژههای بزرگ ادبیات شبکه بانکی را به رسمیت بشناسیم و در وثیقه کمک کنیم به تضمینها.
- به انتخاب و استقرار مدیرعاملان متخصص و متعهد در تمام سطوح (ملی، منطقه ای، استانی و...) توجه جدی شود.
- دولت به جای تزریق منابع مالی به این صندوقها و تغییر کارکرد نهادهای موجود، منابع را در اختیار بانکهای عامل مانند بانک توسعه تعاون قرار داده و در جهت بهبود و ارتقاء چنین بانکهایی که باهدف حمایت از کسب و کار و سرمایه گذاران تأسیس شده اند و در کنار آنها صندوقهای ضمانت سرمایه گذاری و اشتغال وجود دارد، قرار دهد؛ و سپس جهت برآورد انتظارات با نظارت و پایش وظایف و فعالیتهای کوتاه و مشخص محوله به بانکها و مقایسه و ایجاد رقابت بین بانکهای نوپدید، ارزیابی لازم را به عمل آورد.

- در ۴۰ سال گذشته برای رفع مشکلات نهادهای متعدد تشکیل گردیده است و به دلیل ناکارآمدی، نهادهای جدید در کنار آنها ایجاد شده است، اما مشکلات همچنان به قوت خود باقی است؛ بنابراین بهتر است تمرکز را بر اطلاق نهادهای موجود و حذف نهادهای شکل گرفته کرد.
- با توجه به تجربه صندوق‌های مالی مانند صندوق توسعه ملی، بهتر است ذیل همان نهادهای گذشته با تغییر یا ادغام اساسنامه صندوق توسعه ملی و صندوق‌های تابعه، زیر نظر سازمان برنامه و بودجه با یک نهاد واحد به فعالیت خود ادامه دهند.
- مجموعه‌هایی که امکانات وسیع دارند مانند صنایع بزرگ و به دنبال زنجیره‌های ارزش هستند برای حمایت از صنایع کوچک و متوسط، ملزم به سرمایه‌گذاری در صندوق برای بهره‌مندی از تسهیلات سفارشی گردند.
- در گذشته بودجه‌های بخش‌های مختلف (کمک‌های فنی اعتباری، ارشاد، آموزش مدارس غیردولتی، ارتباطات و...) به بانک‌ها اعطا می‌شد و بانک معادل آن را می‌گذاشت و تسهیلات پرداخت می‌شد. امروزه بانک‌ها به منابع دولتی منابع اختصاص نمی‌دهند؛ بنابراین باید در بودجه‌های استانی در هر بخش اعتبارات مشخصاً تعیین شوند و به‌عنوان کمک‌های فنی و اعتباری به صندوق داده شود. بعد از بررسی شورای اشتغال استان، جهت دریافت اعتبارات به صندوق رجوع کنند. در اساسنامه نیز باید به این موضوع اشاره شود که اگر این سازوکارها و روابط این کمک‌های دولت تحت عنوان کمک‌های فنی و اعتباری ابتدا در بودجه منظور شده و سپس به صندوق داده شود.
- سازمان برنامه و بودجه صرفاً برای سیاست‌گذاری مناسب است و نمی‌تواند سازوکار اجرایی تولید و اشتغال را تعیین کند. بهتر است سازوکار موجود وزارت کار (به دلیل تجربه و آشنا بودن) حفظ شود؛ چراکه بر هم خوردن وزارت مربوطه موجود، مشکلات عدیده در بر خواهد داشت.
- در توسعه صندوق اگر به‌صورت غیرمتمرکز و استانی باشد، سازوکار پیچیده می‌شود؛ اما با محاسنی مانند تصمیم‌گیری و اقدام هیئت مدیره هر استان به‌صورت مستقل است، شورای اشتغال استان‌ها محل تصویب طرح‌ها و پروژه‌ها شوند و به صندوق معرفی گردیده که در اساسنامه ساز و کارهای استانی به تفصیل باید ذکر شود.
- محور قرار دادن مزیت‌های رقابتی برای توسعه محلی و برنامه‌ریزی از بالا به پایین.
- رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، بر اساس سازوکار فعلی شورای برنامه‌ریزی تعریف و تثبیت شده است.
- اساسنامه و آیین‌نامه‌های اجرایی صندوق باید از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و به استانداران و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها برای اجرا ابلاغ شود که سازوکار تصمیم‌گیری و سازوکار اجرا هم در آن مشخص خواهد شد.
- صندوق نیازی به ساختار جداگانه ملی ندارد و نظارت حوزه مرتبط در سازمان برنامه و بودجه رافع این نیاز خواهد بود؛ اما برای انجام امور جاری، بهتر است یک ساختار محدود استانی با استقرار در خارج از محدوده اصلی فضای اداری استانداری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها با انتخاب مدیر اجرایی صندوق، با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور و با صدور حکم انتصاب توسط استاندار، مدیریت اجرایی صندوق استان را بر عهده گیرد.

بانک

- مصوب نمودن مؤسسه قرض‌الحسنه اعتباری در شورای پول و اعتبار، در سه سطح مصوب نظام بانکی موجود (مؤسسات اعتباری، بانک‌ها و صندوق‌های قرض‌الحسنه)، برای ارائه خدمات بانکی و عملیات بانکی صندوق کارآفرینی امید مطابق با موسسه اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه مرکزیتی ایجاد شود که سیستم بانکی را اصلاح کند؛ به‌طوری که سیستم بانکی کلاسیک سر جای خود باشد، بانک‌های تجاری فعالیت تجاری و بانک‌های توسعه‌ای فعالیت توسعه‌ای انجام دهند. هرکدام از بانک‌ها با روش‌های تأمین مالی جدید تجهیز شود؛ هر بانکی حوزه تخصصی خود را تجهیز می‌شود با وظایف و مأموریت خود جهت اثربخشی، آشنا باشند.
- بانک مرکزی در دادن مجوزها به این مجموعه سخت‌گیری نکند؛ به‌طوری که این صندوق‌ها با سابقه تقریباً ۲۶ ساله هنوز مجوزهای هر ۶ ماه تمدید می‌شود.
- نحوه اتصال با شبکه بانکی تسهیل شود، ایجاد بانکداری اینترنتی در اولویت قرار گیرد؛ به‌طوری که خدمات در بستر IT ارائه یابد و خیلی پایین به دفتر مرکز نباشد.
- دولت به‌جای تزریق منابع مالی به این صندوق‌ها و تغییر کارکرد نهادهای موجود، منابع را در اختیار بانک‌های عامل نظیر بانک توسعه تعاون قرار داده و در جهت بهبود و ارتقاء چنین بانک‌هایی که باهدف حمایت از کسب‌وکار و سرمایه‌گذاران تأسیس گردیده‌اند و در کنار آن‌ها صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری و اشتغال وجود دارد، قرار دهد؛ و سپس جهت برآورد انتظارات با نظارت و پایش وظایف و فعالیت‌های کوتاه و مشخص محوله به بانک‌ها و مقایسه و ایجاد رقابت بین بانک‌های نوپدید، ارزیابی لازم را به عمل آورد.
- در گذشته بودجه‌های بخش‌های مختلف (کمک‌های فنی اعتباری، ارشاد، آموزش مدارس غیردولتی، ارتباطات و...) به بانک‌ها اعطا می‌شد و بانک معادل آن را می‌گذاشت و تسهیلات پرداخت می‌شد. امروزه بانک‌ها به منابع دولتی منابع اختصاص نمی‌دهند؛ بنابراین باید در بودجه‌های استانی در هر بخش اعتبارات مشخصاً تعیین شوند و به‌عنوان کمک‌های فنی و اعتباری به صندوق داده شود. بعد از بررسی شورای اشتغال استان، جهت

دریافت اعتبارات به صندوق رجوع کنند. در اساسنامه نیز باید به این موضوع اشاره شود که اگر این سازوکارها و روابط این کمک‌های دولت تحت عنوان کمک‌های فنی و اعتباری ابتدا در بودجه منظور شده و سپس به صندوق داده شود.

استانی

در توسعه صندوق اگر به صورت غیرمتمرکز و استانی باشد، سازوکار پیچیده می‌شود؛ اما با محاسنی نظیر تصمیم‌گیری و اقدام هیئت مدیره هر استان به صورت مستقل است، شورای اشتغال استان‌ها محل تصویب طرح‌ها و پروژه‌ها شوند و به صندوق معرفی گردد که در اساسنامه ساز و کارهای استانی به تفصیل باید ذکر شود.

در ادامه به لحاظ سازوکار اجرایی در این معیارها، باید تیم کارشناسی نهاد متولی، رئوس معیارها و ملاک‌ها نظیر میزان تولید، میزان اشتغال، میزان رشد و... را تعریف کرده و مصادیق بر عهده استان‌ها سپرده شود.

ارتقای سازوکار و فعالیت دستگاه‌های موجود از جمله استانی نمودن سازمان هدفمندی یارانه‌ها در ارتباط با خزانه‌داری استان (تخصیص) و دادن اختیارات بیشتر به آنها زیر نظر شورای برنامه‌ریزی استان.

یکی از نکات مهمی که در اساسنامه و آیین‌نامه این صندوق بسیار باید مورد توجه قرار گیرد، نحوه ارتباط آن با خزانه معین استان است؛ چراکه باید سازوکار هر یک از آنها و نیز در ارتباط باهم کاملاً مشخص و به وضوح بیان شود.

برای ایجاد صندوق پیشرفت و عدالت هیچ‌گونه گسترش تشکیلات لازم نیست. بدون جابجایی افراد و تحمیل هزینه‌ای با شرایط موجود در استان‌ها ایجاد شود و یا احیاناً اضافه شود. فقط کافی است یک حساب جداگانه در استان برای اطلاع استاندار از میزان منابع و مصارف، ایجاد شود.

صندوق نباید رقیب شبکه بانکی باشد.

در پروژه‌های کوچک، صندوق بانکداری کند، برای پروژه‌های بزرگ ادبیات شبکه بانکی را به رسمیت بشناسیم و در وثیقه به تضمین‌ها کمک کنیم.

اساسنامه و آیین‌نامه‌های اجرایی صندوق باید از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و به استانداران و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها برای اجرا ابلاغ شود که سازوکار تصمیم‌گیری و سازوکار اجرا هم در آن مشخص خواهد شد.

صندوق نیازی به ساختار جداگانه ملی ندارد و نظارت حوزه مرتبط در سازمان برنامه و بودجه رافع این نیاز خواهد بود؛ اما برای انجام امور جاری، بهتر است یک ساختار محدود استانی با استقرار در خارج از محدوده اصلی فضای اداری استانداران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها با انتخاب مدیر اجرایی صندوق، با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور و با صدور حکم انتصاب توسط استاندار، مدیریت اجرایی صندوق استان را بر عهده گیرد.

ساختار موجود

رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، بر اساس سازوکار فعلی شورای برنامه‌ریزی تعریف و تثبیت شده است.

برای ایجاد صندوق پیشرفت و عدالت هیچ‌گونه گسترش تشکیلات لازم نیست. بدون جابجایی افراد و تحمیل هزینه‌ای با شرایط موجود در استان‌ها ایجاد شود و یا احیاناً اضافه شود؛ فقط کافی است یک حساب جداگانه در استان برای اطلاع استاندار از میزان منابع و مصارف، ایجاد شود.

در ۴۰ سال گذشته برای رفع مشکلات نهادهای متعدد تشکیل گردیده است و به دلیل ناکارآمدی، نهادهای جدید در کنار آنها ایجاد شده است؛ اما مشکلات همچنان به قوت خود باقی است. بنابراین بهتر است تمرکز را بر اطلاق نهادهای موجود و حذف نهادهای شکل گرفته کرد.

با توجه به تجربه صندوق‌های مالی مانند صندوق توسعه ملی، بهتر است ذیل همان نهادهای گذشته با تغییر یا ادغام اساسنامه صندوق توسعه ملی و صندوق‌های تابعه، زیر نظر سازمان برنامه و بودجه با یک نهاد واحد به فعالیت خود ادامه دهند.

سازمان برنامه و بودجه صرفاً برای سیاست‌گذاری مناسب است و نمی‌تواند سازوکار اجرایی تولید و اشتغال را تعیین کند. بهتر است سازوکار موجود وزارت کار (به دلیل تجربه و آشنا بودن) حفظ شود؛ چراکه برهم خوردن وزارت مربوطه موجود، مشکلات عدیده در بر خواهد داشت.

سایر

به انتخاب و استقرار مدیرعاملان متخصص و متعهد در تمام سطوح (ملی، منطقه‌ای، استانی و...) توجه جدی شود.

وارد شدن صندوق به پروژه‌های دولتی به عنوان آسیب جدی این لایحه است. پروژه دولتی مسیر مشخصی دارد و از بودجه عمومی تأمین مالی می‌شود و نباید با جامعه هدف صندوق که توسعه روستایی و کسب‌وکار خرد است یکجا دیده شود؛ بنابراین صندوق باید منابع را با تأکید بر تأمین مالی پروژه‌های غیردولتی تخصیص داده و مشخصاً این نکته را در لایحه قید کند؛ و حتی به عنوان بهینه دوم می‌توان با قید معیار و شرایط خاص (مانند تخصیص حداکثر سقف ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی و شرط پروژه‌های با پیشرفت بالای ۷۰ درصد ساخته شده) از تخصیص تمام منابع صندوق به پروژه‌های دولتی در دست اقدام با دهانه باز جلوگیری شود و در رقابت دولت و کسب‌وکار خرد، محدودیت لازم برای دولت اعمال گردد. همچنین در تعریف معیارها، به رویکرد مردم‌سالاری دقت لازم را به عمل آورد، مثلاً در انتخاب و اولویت‌دهی به پروژه‌های در دست اقدام دولتی به لحاظ ارتباط آن با افزایش رفاه مردم، نظرسنجی مردمی صورت پذیرد. صندوق‌ها و بانک‌ها نهادهای تخصصی- مالی هستند و

- ترکیب آنها با ترکیب بوروکراتیک و فن‌سالار همخوانی ندارد؛ بنابراین جهت کارایی این صندوق، باید در شرایط انتخاب مدیرعامل‌های این صندوق، شرایط خاص و تخصصی در زمینه‌های مختلف (بانک، سرمایه‌گذاری، انتخاب پروژه و...) دانش، مهارت و تجربه کافی لحاظ شود.
- تفاهم‌نامه با دستگاه‌های اجرایی و برنامه‌محور نمودن آنها شامل یک برنامه منسجم متشکل از هدف برنامه، شیوه‌های تأمین مالی (نرخ سود، کمک مالی، اعطای بارانه و...)، وظایف دستگاه اجرایی، وظایف سازمان برنامه و درنهایت نحوه تسهیلتی است؛ چراکه در روند برنامه‌محوری، دستگاه‌های اجرایی به ازای دریافت تمامی منابع مالی، برنامه مشخص دارند و در روند برنامه‌محوری زنجیره ارزش و تولید به سمت افزایش بهره‌وری و تولید و اشتغال پایدار سوق داده می‌شود.
 - صندوق عدالت و پیشرفت باید نقش مکمل صندوق توسعه ملی باشد و پارگی بین این دو صندوق وجود نداشته باشد.
 - پروژه‌های کوچک با نرخ پایین و ابرپروژه‌ها باید تطبیق با صندوق ملی توسعه باشد. در پیشرفت فیزیکی بالا با اشتغال بالا، طرح‌های نوآورانه حتماً حمایت شوند.
 - مجموعه‌هایی که امکانات وسیع دارند مانند صنایع بزرگ به دنبال زنجیره‌های ارزش هستند و برای حمایت از صنایع کوچک و متوسط، ملزم به سرمایه‌گذاری در صندوق، جهت بهره‌مندی از تسهیلات سفارشی شوند.
 - محور قرار دادن مزیت‌های رقابتی برای توسعه محلی در برنامه‌ریزی از بالا به پایین.

۴-۳- جمع‌بندی

یکی از مهم‌ترین چالش‌های کشور در سال‌های اخیر مسئله اشتغال بوده است. دولت و مجلس با هدف تلفیق و یکدست نمودن منابع اشتغالزایی در بودجه سنواتی، کلیه منابع اعتباری (بودجه‌ای و تسهیلاتی) مورد نیاز برای اجرای برنامه‌های تولیدی و اشتغالزایی را در قالب بند (الف) تبصره (۱۸) لحاظ نموده‌اند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که پایین بودن هزینه ایجاد صندوق (وجود ساختار، امکانات و سخت‌افزار صندوق کارآفرینی امید)، هم‌راستایی و بعضاً همپوشانی اهداف صندوق عدالت و پیشرفت با اهداف صندوق کارآفرینی امید، امکان پاسخگو کردن مسئولان استانی به منظور استفاده بهینه و کارآمد از منابع تخصیص یافته و امکان پیشنهاد و به کارگیری مدل‌های تأمین مالی جدید و اهرم کردن آن‌ها، مهم‌ترین نقاط قوت و فرصت صندوق عدالت و پیشرفت بوده است. از طرفی عدم شفافیت در کمک‌های بلاعوض در بند (الف) تبصره (۱۸) باعث ضعف‌هایی از قبیل اعمال سلیقه، عدم گزارش‌دهی و گزارش‌گیری، جایگزینی روابط به‌جای ضوابط، منتفی شدن توجیه اقتصادی در فعالیت‌ها و ایجاد رانت و فساد در کشور می‌شود.

**فصل پنجم: جمع بندی، ارائه گزینه‌های پیشنهادی و جهت‌گیری‌های طراحی
صندوق**

۵-۱- جمع‌بندی نهایی (پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور و مصاحبه با مدیران و نخبگان)

در این بخش به جمع‌بندی پرسشنامه سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور و مصاحبه با مدیران و نخبگان پرداخته شده است.

جدول ۶: جمع‌بندی پرسشنامه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور و مصاحبه با مدیران و نخبگان

سؤال ۱: مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت کمک کند را بیان فرمایید؟
<p>نقاط قوت</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از صندوق‌ها و طرح‌های خرد در مناطق روستایی و محروم برای پشتیبانی از معیشت و اشتغال پایدار ۴ - تسهیل در اعطای تسهیلات بانکی کم‌بهره به مشاغل خرد و متوسط کارآفرینان روستایی ۶ - تجربه (نیروی انسانی و کارشناسی، پرداخت تسهیلات، طرح‌های اشتغالزایی قبل) ۷ - عدم نیاز به ایجاد ساختار، امکانات ساختمانی و سخت‌افزاری جدید و کاهش هزینه‌های شکل‌گیری ۲ - اجرای طرح‌هایی در زمینه اشتغال خرد مانند هر روستا یک محصول و روستای بدون بیکار - تمرکززدایی و دادن اختیارات جهت هدایت منابع و با توجه به شرایط هر استان در صورت داشتن توان کارشناسی کارآمد - عدم غلبه نگاه سودمحور در تأمین مالی طرح‌ها - هم‌راستا بودن صندوق کارآفرینی امید با مدیریت‌های استانی به دلیل ارتباط سازمانی با نهاد ریاست جمهوری بیش از سایر بانک‌ها و مؤسسات مالی - وجود منابع مالی قبلی منتج از طرح‌های اشتغالزایی قبلی انجام شده - مستقل بودن از محدودیت‌های نظام پولی و بانکی کشور (تیغ دولبه) - سهولت امکان تغییر مبتنی بر مدیریت هیئت امنایی در استان‌ها (در صورت وجود مصوبه مجلس) - هم‌راستایی در عمده اهداف قبل صندوق کارآفرینی امید با اهداف صندوق عدالت و پیشرفت - امکان پاسخگو کردن مسئولین استانی برای استفاده بهینه و کارآمد از منابع - دارا بودن جایگاه قانونی در ساختار دولت و قابلیت توسعه و ارتقاء با کمترین بوروکراسی اداری - اغلب طرح‌های پذیرش نشده توسط بانک‌های عامل در صندوق پرداخت شده و به نتیجه رسیده است. - توسعه بخش‌های اشتغال‌زا و دارای پتانسیل در مناطق مختلف کشور - بارزترین تفاوت‌های نظام تأمین مالی صندوق با نظام تأمین بانک‌ها که اعطای تسهیلات به حلقه مفقوده تأمین مالی، اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر و کم‌درآمد و محروم (بانک‌پذیر نیستند)، اختصاص دارد. ۳
<p>نقاط ضعف</p> <ul style="list-style-type: none"> - کمبود نیروی کارشناسی متخصص و ارتقاء کیفی ساختار سازمانی ۴ - ضعف دوم در سیستم آموزشی کارشناسان در زمینه توسعه اقتصادی و بودجه استان‌ها و کارشناسی طرح‌ها ۴ - کمبود منابع تأمین مالی صندوق برای پاسخگویی به تقاضای بالا و گروه هدف گسترده ۵ - عدم اتصال به سیستم بانک مرکزی استعلام و اعتبارسنجی، نبود بانکداری الکترونیک، عدم اتصال یکپارچه صندوق به شبکه شتاب و شبا و ساتنا ۴ - عدم ارائه گزارش کار و حساب‌دهی (هر ۶ ماهه و ۱ ساله) صندوق که لازم است در اساسنامه قید شود - عدم نهاد متولی مشخص و ناظر بر مصرف منابع - عدم وجود برنامه مدونی در سطوح مختلف فضایی ملی- منطقه‌ای و محلی جهت ایجاد توسعه‌ای هم‌افزا و دارای انسجام فضایی خصوصاً خوشه‌های صنعتی ملی و منطقه‌ای ۱ - بحران ماهیتی/ هویتی آن - ناسازگاری اهداف و مبهم بودن گروه‌های هدف در این صندوق و ادغام شدن تعداد زیادی صندوق با عملکردها و اهداف مختلف

<ul style="list-style-type: none"> - عدم تمديد مجوز فعاليت اين صندوق توسط بانک مرکزی (که در نهايت منجر به ايجاد یک صندوق قرض الحسنه چندشعبه‌ای زیر نظر صندوق کارآفرینی امید شد) - عدم توانایی لازم در خصوص وام‌های کلان - سپرده پذیر نبودن صندوق به دليل دولتی بودن آن - گسترده بودن حوزه فعاليت و محدود عمليات آن که عدم امکان ارزیابی دقیق و مؤثر در اولويت‌دهی پرداخت منابع - فرایند آهسته و پیچیده انجام خدمات به دليل رقابت‌پذیر نبودن صندوق‌ها و روی‌آوری مردم به نهادهای غیردولتی (مانند صندوق‌های قرعه‌کشی خانگی، یا در اصناف با تعريف نهادهای تأمین مالی صنفی که با منابع خود، ايجاد تعاون‌های اعتبار کرده و از خود حمايت می‌کنند) - عدم استفاده از شیوه‌های تأمین مالی جدید مانند سرمایه‌گذاری خطرپذیر - تصمیم‌گیری متمرکز در ستاد مرکزی تهران و اختیار پایین صندوق‌های استانی - منطقه‌بندی صندوق‌های استانی و سلب اختیار برخی تصمیم‌گیری‌ها در استان ۲ - اعطای تسهیلات صرفاً به کسب‌وکارهای خرد دارای سرانه پایین سرمایه‌گذاری و فرصت‌های شغلی ناپایدار ۲ - عدم ارتباط مؤثر با دستگاه‌های دولتی در استان - عدم انطباق اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های صندوق با رسالت و مأموریت سال آتی که نیاز به اصلاح دارد - موانع اداری - پایین بودن مبلغ وام - کوتاه بودن دوره تنفس - فرایند طولانی دریافت وام - بالا بودن مبلغ اقساط - عدم وجود تسهیلات حمایتی و دریافت سود سال اول در ابتدا
<p>سؤال ۲: در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیت‌هایی بهره گرفته شده است؟ آیا به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> - جذب سرمایه‌گذاری عام نبوده و توسط گروه خاص، پرداخت‌ها نیز به‌صورت عام نبوده مگر اینکه منابع از بودجه عمومی و یا صندوق توسعه ملی باشد. - عدم تمایل بخش خصوصی به حضور در صندوق به جهت ماهیت عملکردی صندوق، ریسک بالای برگشت منابع، عوامل نهادی مانند تغییر مداوم نرخ ارز و شدت نوسانات، بی‌ثباتی اقتصاد کلان، عدم تعهد دولت به آنها، موانع تثبیت سرمایه‌گذاری، فساد، عدم توجه به رقابت‌پذیری و آزادی اقتصادی. - عمده منابع متکی بر اعتبارات دولتی (منابع قرض‌الحسنه بانکی و کمک‌های فنی و اعتباری) است و روش استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی شفاف نیست. ۳
<p>سؤال ۳: تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ايجاد نهادها و چینش صحیح سازوکار آنها ۲ - برقراری ارتباط و سازماندهی هماهنگ دستگاه‌ها و سازمان‌ها - ارتقای رشد تولید ناخالص داخلی از طریق: جذب سرمایه‌گذاری، افزایش تولید، اشتغالزایی، پایبندی به سند آمایش سرزمین و نظارت بر اجرای عملکرد - افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان در راستای تحقق اهداف صندوق و رشد ۸ درصد - وجود کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان در ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان جهت ارتباط با بخش خصوصی (اتاق تعاون، بازرگانی، بخش خصوصی و...) برای کمک به جذب سرمایه‌گذاری و همچنین مشارکت بخش خصوصی در اجرای پروژه‌ها - افزایش انگیزه جهت کسب درآمد بیشتر توسط استان - تمرکززدایی، تشکیل دولت محلی (شورای برنامه‌ریزی استان) - هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و کارآمد بر پایه تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها به‌منظور هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه ۸ - تحقق منابع صندوق به استان‌ها - نتیجه‌محور و هدف‌محور شدن فعالیت‌های صندوق متناسب با اهداف توسعه اقتصادی استان‌ها از طریق تمرکززدایی در سیاست‌گذاری کلان کشور ۴

- ارتقا شفاف‌سازی در پاسخگویی توسط مدیران استانی به دلیل قدرت تصمیم‌گیری و منابع در اختیار ۲
- امکان پرداخت تسهیلات تلفیقی یا تسهیلات یارانه‌ای برای طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی از طریق اهرمی کردن منابع این صندوق در کنار سایر منابع معمول مؤسسات مالی
- چابک‌سازی در تصمیم‌گیری از طریق حل مشکل بوروکراسی اداری و لزوم اخذ مجوز از واحدهای ملی
- ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی و سایر حوزه‌ها در پوشش کسری منابع سرمایه‌گذاری کشور
- کاهش تبعات منفی کارکردهای بانک‌ها و مؤسسات مالی دولت با ابزارهای بانکی در اختیار مدیران دولتی

سؤال ۴: عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق عدالت و پیشرفت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:

- تأمین مالی به‌صورت مشارکتی و پروژه‌محور از طریق مشارکت بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی
- شفافیت ساز و کارهای اجرایی و نظارت بر عملکردهای صندوق
- تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای، خوشه‌های صنعتی، پروژه‌های راکد و نیمه‌تمام، پروژه‌های بزرگ، سرمایه در گردش ۳
- معطوف نمودن محور عملکرد صندوق بر اجرای پروژه‌های مهم و محوری استان‌ها، اجتناب از پرداختن به امور حاشیه‌ای غیر مؤثر و مهیا کردن زمینه حضور و مشارکت بخش خصوصی داخلی و خارجی با اهرمی کردن منابع خود
- عدم اختصاص تسهیلات از صندوق به بخش دولتی به دلیل استفاده از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در نظر گرفته‌شده در قالب قانون بودجه سالیانه و همچنین نیاز مالی زیاد این پروژه‌ها جهت تکمیل
- نیاز به تقویت ظرفیت کارشناسی ارزیابی طرح‌ها و اهلیت سنجی به دلیل گستردگی حیطه عمل
- عمده‌ترین جهت‌گیری صندوق باید در زمینه تأمین مالی پروژه‌های اولویت‌دار در راستای مزیت‌های نسبی استان و شهرستان با تأکید بر منابع محدود اختصاص‌یافته به این صندوق باشد ۲
- توسعه زیرساخت‌های این صندوق در استان‌ها منطبق با ظرفیت‌ها و نیازهای استان‌ها
- شاخص‌مند کردن فعالیت‌ها و لزوم ایجاد سازوکار نظارتی و پایش بر اساس این شاخص‌ها
- پیش‌بینی هیئت امنای کارآمد و به دور از رانت
- پیش‌بینی گلوگاه‌های فساد احتمالی و جلوگیری از شکل‌گیری آن
- مدنظر قرار دادن تضاد منافع و ایجاد ساختار متناسب و مبتنی بر شفافیت
- اختصاص بخشی از تسهیلات به رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای و استفاده از رویکرد عدالت منطقه‌ای و سند ملی آمایش در توزیع منابع ملی در استان‌ها ۲
- توجه به سرمایه در گردش برای تثبیت اشتغال و حفظ بازارهای صادراتی
- سازوکار پاسخگویی مسئولین استانی قابل پیش‌بینی و پیاده‌سازی است
- لزوم جلوگیری از ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات
- لزوم تدوین دستورالعمل‌های یکپارچه
- لزوم بهره بردن از ظرفیت نخبگان با سابقه صندوق کارآفرینی امید، خبرگان دانشگاهی استان و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی جهت تشکیل کمیته تخصصی بررسی طرح‌های اولویت‌دار و سازوکارها ۴
- چاره‌اندیشی برای جلوگیری از تأثیرپذیری سیاسی
- توجه به رویکردهای اقتصادی رشدمحور در تدوین و اجرای برنامه‌های این صندوق

سؤال ۵: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟

- حمایت از اقتصاد و شرکت‌های دانش‌بنیان دارای طرح‌های اقتصادی کاربردی
- اعطای تسهیلات، زمین و زیرساخت‌های مناسب به مراکز رشد و نوآوری دانشگاه‌های دارای سرمایه‌گذار جهت تبدیل شدن ایده به یک محصول تجاری (در استان‌هایی که دانشگاه، زیرساخت‌های مورد نیاز اقتصاد دانش‌بنیان از جمله شهرک‌های علمی-تحقیقاتی دانش‌بنیان و مهم‌ترین رکن این زنجیره از جمله سرمایه‌گذار را دارا است می‌تواند از طریق این صندوق طرح موردنظر را به تولید صنعتی بدل نماید. به این صورت که برای تبدیل شدن فن به یک محصول تجاری نیازمند تسهیلات، زمین و زیرساخت‌های مناسب است که **شورای برنامه‌ریزی** استان این کار را به دلیل تمرکززدایی به راحتی در سطح استان تسهیلگری می‌کند)
- حضور پررنگ متولیان حاکمیتی از جمله نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان‌ها

<p>سؤال ۶: ظرفیت‌های صندوق عدالت و پیشرفت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدامند؟</p> <ul style="list-style-type: none"> - تأسیس صندوق مالی مرتبط با آمایش، برای تحقق برنامه‌ریزی فضایی لازم - تخصیص منابع مالی به طرح‌ها و برنامه‌ها مطابق اولویت‌ها و اهداف سند ملی آمایش سرزمین و عدم تضاد با اهداف آمایش سرزمینی در کوتاه‌مدت (مبتنی بر برنامه و عدالت‌محور) - ترغیب استان‌ها جهت تشکیل و رونق بازارهای بورس (سرمایه) استانی، صندوق پروژه استانی و ارائه راهکارهای بهتری برای تأمین مالی - همکاری در نحوه استقرار و پیاده‌سازی سند آمایش، پروژه‌ها و سیاست‌های آن در بلندمدت
<p>سؤال ۷: نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق عدالت و پیشرفت، چگونه باید باشد؟</p> <ul style="list-style-type: none"> - تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه‌های کارآفرینان بالأخص با ویژگی دانش‌بنیان توسط بخش خصوصی - در نظر گرفتن منابع صندوق به صورت اهرم در تأمین مالی پروژه‌ها (به این ترتیب است که به‌عنوان مثال صندوق عدالت و پیشرفت در کنار اتاق بازرگانی در پروژه‌ها مشارکت می‌نماید و ۳۰ درصد از تأمین هزینه پروژه را متقبل می‌شود و این در شرایطی است که ۳۰ درصد از هزینه را سرمایه‌گذار بخش خصوصی و ۴۰ درصد دیگر را یک بانک خارجی بر عهده می‌گیرد). در این شیوه سازوکاری که صندوق عدالت و پیشرفت هر استان برای نحوه تخصیص سود به سپرده‌های خود در بانک‌ها برای اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران می‌دهد، سبب جذب سرمایه‌گذار در آن استان می‌گردد. - در نظر گرفتن نحوه ترکیب منابع و نحوه هزینه‌کرد و نظارت بر آن - تخصیص منابع بر اساس مصوبات هیئت امنای صندوق و شورای توسعه و برنامه‌ریزی
<p>سؤال ۸: چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به‌منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟</p> <p>در صورتی که صندوق عدالت و پیشرفت جهت تأمین سرمایه یک پروژه، تسهیلات را به نرخ سود مشخص (مصوب هیئت امنای صندوق) در بانک‌های عامل سپرده‌گذاری نماید. در این صورت بانک‌ها نیز تشویق به سرمایه‌گذاری و مشارکت در پروژه‌های مورد نظر خواهند شد و به این ترتیب همزمان می‌تواند در تأمین زیرساخت‌ها برای تولید و هم بخشی از مابه تفاوت نرخ سود پروژه‌ها جبران شود.</p> <ul style="list-style-type: none"> - استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها مانند ظرفیت بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه - استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)
<p>سؤال ۹: تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟</p> <ul style="list-style-type: none"> - هم‌راستا با اهداف کلان توسعه کشور، سیاست‌های آمایش سرزمین و برنامه‌های آمایش استانی تدقیق شده با سند ملی ۲ - میزان پیشرفت پروژه ۶ - شاخص ارزیابی پروژه برای تخصیص تسهیلات از صندوق بر اساس NPV و I.R.R پروژه - میزان مشارکت بخش عمومی - خصوصی - مدت‌زمان اجرا پروژه‌ها - توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی - تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پروژه‌ها (توان محرومیت‌زدایی، اشتغال و بازار پایدار ایجاد شده، ایجاد امنیت در منطقه، توسعه زیرساخت‌ها) - سهم پروژه در افزایش ارزش افزوده - مقابله و خنثی‌سازی تحریم‌ها - واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی - میزان متکی بودن بر اقتصاد دانش‌بنیان (هایتک) (۴) - سابقه سرمایه‌گذار (خوش‌نامی، عدم استفاده قبلی از تسهیلات و...) - میزان مشارکت بخش خصوصی و دولتی (اولویت اجرا به پروژه‌های مشارکتی داده شود)
<p>سؤال ۱۰: چه موانع، گلوگاه‌ها و انحراف‌های احتمالی برای صندوق عدالت و پیشرفت قابل پیش‌بینی است؟ چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق دارید؟</p> <ul style="list-style-type: none"> - ورود کانون‌های قدرت از جمله نمایندگان مجلس در تصمیم‌گیری‌های صندوق - استفاده از منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولتی - تحقق نیافتن قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به خصوصی - عدم تمایل به مشارکت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری

<ul style="list-style-type: none"> - وجود رانت و اعمال نفوذ در تصمیم‌گیری‌ها در دولت‌های مختلف؛ بالأخص توسط سیاسیون متنفذ، نمایندگان و سایر افراد ذی‌مدخل و... - عدم توجه به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فرااستانی ایجاد مسابقه مخرب بین استان‌ها در پرداخت تسهیلات - ناکارآمدی و عدم شفافیت دستورالعمل‌ها - محدود بودن ساختار و منابع مالی صندوق کارآفرینی امید
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه‌محور به‌منظور تخصیص مالی منابع صندوق - انتشار کلیه اسناد پشتیبان تصمیم‌گیری در خصوص تصویب یک پروژه به‌منظور بهره‌مندی از منابع صندوق - پایش و ارزیابی تسهیلات اعطایی و بررسی نحوه عملکرد پروژه‌ها - پیش‌بینی نهاد نظارتی دقیق در اساسنامه صندوق و سازوکار آن - تدوین اساسنامه، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های لازم برای ایجاد وحدت رویه (شفاف، پاسخگو، متنی بر معیارها و شاخص‌های مشخص و اولویت‌بندی شده) - اخذ مصوبه طرح در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان با حداقل رأی موافق ۷۵ درصد اعضا
<p>سؤال ۱۱: پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت چیست؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> - این صندوق به‌صورت هیئت امنایی در سطح استان‌ها مدیریت شوند و این هیئت امناء به‌نوعی از فعالان (علی‌الخصوص اقتصادی) آن استان انتخاب شوند - نهاد متولی پیشنهادی، سازمان برنامه و بودجه کشور و در سطح استانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها در قالب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است (اما لازم است برای حصول اطمینان از عملکرد صندوق، منطبق با اهداف پیش‌بینی شده در اساسنامه خود، گزارش عملکرد این صندوق، در ابعاد منابع و هزینه‌ها، نتایج و پیامدها به‌صورت منظم و ماهیانه به سازمان برنامه و بودجه کشور داده شود و سازمان برنامه هم به‌صورت فصلی، در هیئت دولت ارائه نماید). - با توجه به هدف این صندوق در توسعه همه‌جانبه و منطبق با آمایش سرزمین نهاد متولی باید زیرمجموعه شورای عالی آمایش سرزمین تعریف شود. متناظر این امر در استان‌ها نیز باید زیرمجموعه شورای برنامه‌ریزی استان‌ها باشد. برای توسعه اشتغال و رشد تولید باید یک مجموعه (نمایندگان کارگروه) در بخش‌های مختلف (کشاورزی، ارتباطات، صنعت، خدمات و...) متولی قرار گیرد.
<p>سؤال ۱۲: جهت پیشبرد اهداف صندوق عدالت و پیشرفت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق عدالت و پیشرفت پیشنهاد می‌فرمایید؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> - بانک - مصوب نمودن مؤسسه قرض‌الحسنه اعتباری در شورای پولی و اعتبار، در سه سطح مصوب نظام بانکی موجود (مؤسسات اعتباری، بانک‌ها و صندوق‌های قرض‌الحسنه)، جهت ارائه خدمات بانکی و عملیات بانکی صندوق کارآفرینی امید مطابق با مؤسسه اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه - مرکزیتی ایجاد شود که سیستم بانکی را اصلاح کند، به‌طوری که سیستم بانکی کلاسیک سر جای خود باشد؛ بانک‌های تجاری فعالیت تجاری و بانک‌های توسعه‌ای فعالیت توسعه‌ای انجام دهند. هر کدام از بانک‌ها با روش‌های تأمین مالی جدید منابع مالی خود را جذب نمایند. - بانک مرکزی در دادن مجوزها به این مجموعه سخت‌گیری نکند. - نحوه اتصال با شبکه بانکی تسهیل شود، ایجاد بانکداری اینترنتی در اولویت قرار گیرد به‌طوری که خدمات در بستر it ارائه یابد. - دولت به‌جای تزیق منابع مالی به این صندوق‌ها و تغییر کارکرد نهادهای موجود، منابع را در اختیار بانک‌های عامل نظیر بانک توسعه تعاون قرار داده و در جهت بهبود و ارتقاء چنین بانک‌هایی که باهدف حمایت از کسب‌وکار و سرمایه‌گذاران تأسیس شده‌اند و در کنار آن‌ها صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری و اشتغال وجود دارد، قرار دهد؛ و سپس برای برآورد انتظارات با نظارت و پایش وظایف و فعالیت‌های کوتاه و مشخص محوله به بانک‌ها و مقایسه و ایجاد رقابت بین بانک‌های نوپدید، ارزیابی لازم را به عمل آورد. - در گذشته بودجه‌های بخش‌های مختلف (کمک‌های فنی اعتباری، ارشاد، آموزش مدارس غیردولتی، ارتباطات و...) به بانک‌ها اعطا می‌شد و بانک معادل آن را می‌گذاشت و تسهیلات پرداخت می‌شد. امروزه بانک‌ها به منابع دولتی منابع اختصاص نمی‌دهند؛ بنابراین باید در بودجه‌های استانی در هر بخش اعتبارات مشخصاً تعیین شوند و به‌عنوان کمک‌های فنی و اعتباری به صندوق داده شود. سپس بعد از بررسی شورای اشتغال استان، جهت دریافت اعتبارات به صندوق رجوع کنند. در اساسنامه نیز باید به این موضوع اشاره شود که اگر این سازوکارها و روابط این کمک‌های دولت تحت عنوان کمک‌های فنی و اعتباری ابتدا در بودجه منظور شده و سپس به صندوق داده شود.

استانی

- باوجود سازوکار پیچیده در توسعه صندوق به صورت غیرمتمرکز و استانی، محاسنی مانند تصمیم‌گیری و اقدام هیئت مدیره هر استان، به صورت مستقل ایجاد می‌شود. طرح‌ها و پروژه‌ها در شورای اشتغال استان‌ها تصویب و به صندوق معرفی می‌شود. لازم به ذکر است که اساسنامه سازوکارهای استانی باید به تفصیل ذکر شود.
- ارتقای سازوکار و فعالیت دستگاه‌های موجود از جمله استانی نمودن سازمان هدفمندی یارانه‌ها در ارتباط با خزانه‌داری استان (تخصیص) و دادن اختیارات بیشتر به آن‌ها زیر نظر شورای برنامه‌ریزی استان
- یکی از نکات مهمی که در اساسنامه و آیین‌نامه این صندوق باید بسیار مورد توجه قرار گیرد. نحوه ارتباط صندوق عدالت و پیشرفت با خزانه معین استان است؛ چراکه باید سازوکار صندوق و خزانه و نیز ارتباط این دو کاملاً مشخص و به وضوح بیان شود.
- برای ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت هیچ‌گونه گسترش تشکیلات لازم نیست. بدون جابجایی افراد و تحمیل هزینه‌ای با شرایط موجود در استان‌ها ایجاد شود و یا احیاناً اضافه شود، فقط کافی است یک حساب جداگانه در استان برای اطلاع استاندار از میزان منابع و مصارف، ایجاد شود.
- اساسنامه و آیین‌نامه‌های اجرایی صندوق باید از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و به استانداران و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها برای اجرا ابلاغ شود که سازوکار تصمیم‌گیری و سازوکار اجرا هم در آن مشخص خواهد شد.
- صندوق نیازی به ساختار جداگانه ملی ندارد و نظارت حوزه مرتبط در سازمان برنامه و بودجه رافع این نیاز خواهد بود؛ اما برای انجام امور جاری، بهتر است یک ساختار محدود استانی با استقرار در خارج از محدوده اصلی فضای اداری استانداری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها با انتخاب مدیر اجرایی صندوق، با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور و با صدور حکم انتصاب توسط استاندار، مدیریت اجرایی صندوق استان را بر عهده گیرد.
- تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه؛ ارائه برنامه اشتغال‌زایی توسط دستگاه‌های اجرایی و بررسی و تهیه پیش‌نویس آن در کارگروه اشتغال تحت عنوان سند اشتغال؛ طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان؛ یا تفویض اختیارات شورا به کارگروه؛ ابلاغ اعتبار و برنامه به بانک و دستگاه اجرایی؛ تشکیل کمیته نظارت بر طرح‌ها به ریاست استانداری، دبیری اداره کار و عضویت دائم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه اجرایی و بانک عامل حسب مورد.

ساختار موجود

- رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، بر اساس سازوکار فعلی شورای برنامه‌ریزی تعریف و تثبیت شده است.
- برای ایجاد صندوق پیشرفت و عدالت هیچ‌گونه گسترش تشکیلات لازم نیست. بدون جابجایی افراد و تحمیل هزینه‌ای با شرایط موجود در استان‌ها ایجاد شود و یا احیاناً اضافه شود فقط کافی است یک حساب جداگانه در استان برای اطلاع استاندار از میزان منابع و مصارف، ایجاد شود.
- در ۴۰ سال گذشته برای رفع مشکلات نهادهای متعدد تشکیل گردیده است و به دلیل ناکارآمدی، نهادهای جدید در کنار آنها ایجاد شده است، اما مشکلات همچنان به قوت خود باقی است؛ بنابراین بهتر است تمرکز را بر اطلاق نهادهای موجود و حذف نهادهای شکل‌گرفته کرد.
- با توجه به تجربه صندوق‌های مالی مانند صندوق توسعه ملی، بهتر است ذیل همان نهادهای گذشته با تغییر یا ادغام اساسنامه صندوق توسعه ملی و صندوق‌های تابعه، زیر نظر سازمان برنامه و بودجه با یک نهاد واحد به فعالیت خود ادامه دهند.
- سازمان برنامه و بودجه صرفاً برای سیاست‌گذاری مناسب است و نمی‌تواند سازوکار اجرایی تولید و اشتغال را تعیین کند. بهتر است سازوکار موجود وزارت کار (به دلیل تجربه و آشنا بودن) حفظ شود؛ چراکه برهم خوردن وزارت مربوطه موجود، مشکلات عدیده در بر خواهد داشت.

سایر

- به انتخاب و استقرار مدیرعاملان متخصص و متعهد در تمام سطوح (ملی، منطقه‌ای، استانی و...) توجه جدی شود
- وارد شدن صندوق به پروژه‌های دولتی به‌عنوان آسیب جدی این لایحه است. پروژه دولتی مسیر مشخصی دارد و از بودجه عمومی تأمین مالی می‌شود و نباید با جامعه هدف صندوق که توسعه روستایی و کسب‌وکار خرد است یکجا دیده شود؛ بنابراین صندوق باید منابع را با تأکید بر تأمین مالی پروژه‌های غیردولتی تخصیص داده و مشخصاً این نکته را در لایحه قید کند؛ و حتی به‌عنوان بهینه دوم می‌توان با قید معیار و شرایط خاص (مانند تخصیص حداکثر سقف ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی و شرط پروژه‌های با پیشرفت بالای ۷۰ درصد ساخته شده) از تخصیص تمام منابع صندوق به پروژه‌های دولتی در دست اقدام با دهانه باز جلوگیری شود و در رقابت دولت و کسب‌وکار خرد، محدودیت لازم برای دولت اعمال شود. همچنین در تعریف معیارها، به رویکرد مردم‌سالاری دقت لازم را به عمل آورد، مثلاً در انتخاب و اولویت‌دهی به پروژه‌های در دست اقدام دولتی به لحاظ ارتباط آن با افزایش رفاه مردم، نظرسنجی مردمی صورت پذیرد. صندوق‌ها و بانک‌ها نهادهای تخصصی - مالی هستند و ترکیب آنها با ترکیب بوروکراتیک و فن‌سالار همخوانی ندارد؛ بنابراین جهت کارایی این صندوق، باید در شرایط انتخاب مدیرعامل‌های این صندوق، لازم است شرایط خاص و تخصصی در زمینه‌های

- مختلف (بانک، سرمایه‌گذاری، انتخاب پروژه و...) دانش، مهارت و تجربه کافی لحاظ شود. در ادامه به لحاظ سازوکار اجرایی در این معیارها، باید تیم کارشناسی نهاد متولی، رئوس معیارها و ملاک‌ها نظیر میزان تولید، میزان اشتغال، میزان رشد و... را تعریف کرده و مصادیق بر عهده استان‌ها سپرده شود
- تفاهم‌نامه با دستگاه‌های اجرایی و برنامه‌محور نمودن آنها شامل یک برنامه منسجم متشکل از هدف برنامه، شیوه‌های تأمین مالی (نرخ سود، کمک مالی، اعطای یارانه و...)، وظایف دستگاه اجرایی، وظایف سازمان برنامه و در نهایت نحوه تسهیله‌گری است؛ چراکه در روند برنامه محوری، دستگاه‌های اجرایی به ازای دریافت تمامی منابع مالی برنامه مشخص دارند و در روند برنامه محوری زنجیره ارزش و تولید به سمت افزایش بهره‌وری و تولید و اشتغال پایدار سوق داده می‌شود
- صندوق عدالت و پیشرفت باید نقش مکمل صندوق توسعه ملی باشد و گسیختگی بین این دو صندوق وجود نداشته باشد.
- پروژه‌های کوچک با نرخ پایین و ابرپروژه‌ها باید تطبیق با صندوق ملی توسعه باشد. در پیشرفت فیزیکی بالا با اشتغال بالا، طرح‌های نوآورانه حتماً حمایت شوند.
- مجموعه‌هایی که امکانات وسیع دارند مانند صنایع بزرگ و به دنبال زنجیره‌های ارزش هستند، جهت حمایت از صنایع کوچک و متوسط ملزم به سرمایه‌گذاری در صندوق، جهت بهره‌مندی از تسهیلات سفارشی گردند.
- محور قرار دادن مزیت‌های رقابتی برای توسعه محلی در برنامه‌ریزی از بالا به پایین

منبع: یافته‌های پژوهش

* اعداد نشان‌دهنده تکرار عبارات است.

۵-۲- نتایج بررسی‌های لایحه بند (الف) تبصره ۱۸ در مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۰/۱۲/۱۱)

به منظور رشد و پیشرفت کشور از طریق ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها بر پایه آمایش سرزمین و حمایت از طرح (پروژه)‌های دانش‌بنیان و پیشران، و بسط عدالت سرزمینی، صندوق عدالت و پیشرفت ایران از طریق تغییر یکی از صندوق‌ها، یا شرکت‌های دولتی و یا با استفاده از نیروی انسانی و امکانات موجود، توسط دولت ایجاد می‌شود. صندوق کارآفرینی امید به صندوق پیشرفت و عدالت ایران تغییر نام یافته و با ۳۱ صندوق استانی تابعه، فعالیت خود را آغاز خواهد کرد.

هیئت امنای این صندوق به ریاست رئیس جمهور یا معاون اول و دبیری سازمان برنامه و بودجه کشور تشکیل می‌شود. ترکیب هیئت امناء توسط رئیس جمهور تعیین خواهد شد. همچنین در هر استان نیز صندوق عدالت و پیشرفت استان به صورت مستقل و به همان صورت به ریاست رئیس شورای برنامه‌ریزی استان (استاندار) و دبیری شورای یاد شده تشکیل می‌شود. صندوق‌های عدالت و پیشرفت استان تابع سیاست‌گذاری هیئت امناء صندوق عدالت و پیشرفت ایران است. اساسنامه آن مشتمل بر سازوکار، ساختار و نحوه تأمین منابع و مصارف با پیشنهاد هیئت امناء به تأیید رئیس جمهور می‌رسد.

۱- منابع صندوق عدالت و پیشرفت ایران عبارت است از:

۲- منابع صندوق‌های عدالت و پیشرفت استان‌ها عبارتند از:

~~منابع این صندوق و واحدهای استانی آن از محل ردیف‌ها و جداول قانون بودجه سنواتی (از جمله فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن، مازاد درآمدهای استانی و بیست درصد (۲۰٪) از اعتبار قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه~~

یافته و تحقق پیشرفت و عدالت، اعتبارات حمایت از تولید قانون هدفمندسازی یارانه‌ها) به‌عنوان کمک و کمک‌های بلاعوض بخش غیردولتی تأمین می‌گردد.

منابع تجهیز شده صندوق در بخش ملی در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری برای حمایت و پشتیبانی از برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی ملی اختصاص می‌یابد. دستگاه‌های اجرایی مکلف به تعیین سهم هر استان هستند.

منابع تجهیز شده صندوق‌های تابعه استانی صرف تأمین مالی زیرساخت‌های تولید و همچنین به‌صورت وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری در ترکیب با منابع بخش خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صرف حمایت از تولید و اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کارها رقابت‌پذیر می‌شود. مرجع تصویب طرح‌های (پروژه‌های) در سطح استان و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌باشد.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان برنامه‌بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت ورزش و جوانان و معاونت امور مناطق محروم تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

مصوبات صحن علنی مجلس شورای اسلامی

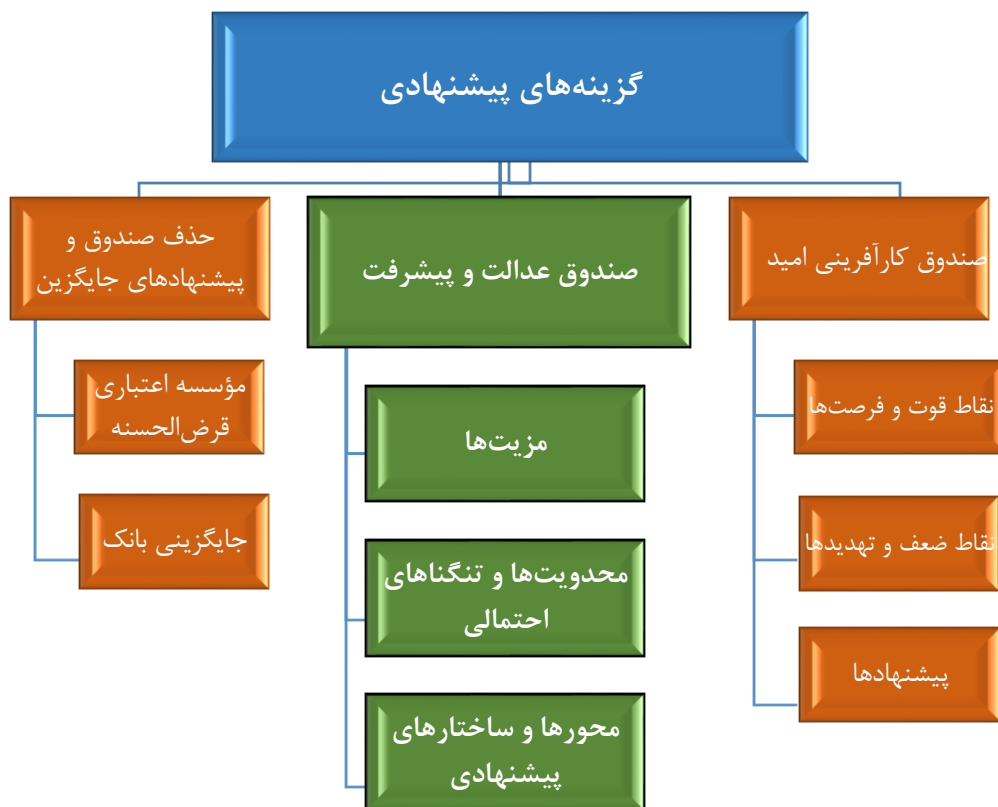
لازم به توضیح است این تبصره برای بررسی بیشتر و رفع ابهامات به کمیسیون تلفیق ارجاع شد.

۵-۳- گزینه‌های رقیب

بر اساس جمع‌بندی نظرات مدیران و نخبگان این حوزه، گروه‌های پژوهشی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌های کشور سه سناریو تداوم صندوق کارآفرینی امید، ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت و پیشنهادهای جایگزین مدنظر بوده است. اگرچه صندوق عدالت و پیشرفت به تفصیل مورد بررسی و در مرکز توجه این گزارش قرار گرفته است؛ اما تداوم صندوق کارآفرینی امید نیز به عنوان یک گزینه مطرح می‌شود که بر اساس نظرات کارشناسان این حوزه، معایب و نقدهای وارده بر صندوق کارآفرینی امید از محاسن آن بیشتر است؛ بنابراین، برای تداوم این صندوق باید به راهکارهایی ارائه شده، توجه گردد. در ادامه، گزینه‌های

دیگری نیز نظیر حذف صندوق و جایگزینی مواردی مانند مؤسسه اعتباری قرض الحسنه و بانک پیشنهاد شده است؛ در مجموع سناریوهای قابل ارائه به شرح زیر است:

۵-۳-۱- صندوق کارآفرینی امید

شکل ۳: دیاگرام گزینه‌های رقیب

منبع: یافته‌های پژوهش

نقاط قوت و فرصت‌ها

- تسهیل در اعطای تسهیلات کم‌بهره به روستاییان
- حمایت از طرح‌های خرد در مناطق روستایی
- انباشت تجربه در زمینه‌های نیروی انسانی و کارشناسی، طرح‌های اشتغال‌زا و پرداخت تسهیلات
- وجود ساختار نهادی (دارا بودن جایگاه قانونی در ساختار دولت و قابلیت توسعه و ارتقاء آن)
- نبود نگاه سودمحور در تأمین مالی طرح‌ها
- هم‌راستا بودن صندوق امید با مدیریت استانی و ارتباط سازمانی با نهاد ریاست جمهوری

- اثرات مثبت بجا مانده از طرح‌های اشتغالزایی قبلی (طرح اشتغال یک روستا یک محصول، روستای بدون بیکار و ...)
- توسعه بخش‌های اشتغال‌زا و دارای پتانسیل در مناطق مختلف کشور

نقاط ضعف و تهدیدها

- کمبود منابع و محدود بودن ساختار در جذب منابع
- کمبود نیروی کارشناس متخصص
- ضعف در سیستم آموزشی
- ضعف در بانکداری الکترونیکی
- عدم ارائه گزارش کار و حسابداری
- عدم وجود برنامه مدونی در سطوح مختلف فضایی ملی- منطقه‌ای و محلی جهت ایجاد توسعه‌ای هم‌افزا و دارای انسجام فضایی خصوصاً خوشه‌های صنعتی ملی و منطقه‌ای بحران ماهیتی (ناکارآمدی و عدم شفافیت دستورالعمل‌ها)
- ناسازگاری اهداف با توجه به ادغام چند صندوق
- نبود نهاد متولی مشخص و ناظر بر مصرف منابع
- تمدید مجوز توسط بانک مرکزی در بازه زمانی ۶ ماهه
- عدم لحاظ سپرده‌پذیری در اساسنامه
- عدم اعطای وام‌های کلان
- عدم ارزیابی دقیق در اولویت‌دهی به تخصیص منابع
- عدم رقابت‌پذیری صندوق‌ها (باهم و با بانک‌ها)
- نبود شیوه تأمین مالی جدید
- تصمیم‌گیری در ستاد مرکزی (تمرکزگرایی)
- اعطای تسهیلات برای فرصت‌های شغلی ناپایدار
- موانع اداری، پایین بودن مبلغ وام، کوتاه بودن دوران تنفس و دریافت سود سال اول در ابتدا، بالا بودن اقساط و طولانی بودن فرایند دریافت وام
- ناتوانی در جذب سرمایه بخش خصوصی
- اعطای تسهیلات به گروه خاص به دلیل نفوذ برخی سرمایه‌گذاران
- کم‌توجهی به عدم تعادل‌های منطقه‌ای، اسناد بالادستی و اولویت‌های فرا استانی
- استفاده از رانت، لابی‌گری، رابطه و تأثیرپذیری سیاسی
- عدم نظارت قبل و پس از تشخیص (توجیه فنی اقتصادی و ...)

پیشنهادها

- ایجاد نهادها و چینش صحیح سازوکار آنها
- سهولت امکان تغییر مبتنی بر تصمیم هیئت امناء استانها
- تسهیل در جذب سرمایه بخش خصوصی
- تقویت ظرفیت کارشناسی ارزیابی طرحها و اهلیت سنجی
- تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه محور به منظور تخصیص منابع مالی صندوق
- استفاده از نیروهای بومی متخصص
- تغییرات اساسنامه صندوق جهت جذب محدودیتها در جذب سرمایه
- تجدیدنظر در هماهنگ سازی اهداف صندوق کارآفرینی امید
- تدوین سازوکار نظارت و تقویت آن

فرایند پیشنهادی

- تجهیز منابع صندوق در شورای برنامه ریزی و توسعه
- ارائه برنامه اشتغال زایی توسط دستگاههای اجرایی
- طرح و تصویب در شورای برنامه ریزی و توسعه استان
- ابلاغ برنامه به بانک و دستگاههای اجرایی
- تشکیل کمیته نظارت بر طرحها به ریاست استانداری
- دبیری اداره کار
- عضویت دستگاههای اجرایی و بانکها

۵-۳-۲- صندوق عدالت و پیشرفت

مزیتها

- پایین بودن هزینه ایجاد صندوق (وجود ساختار، امکانات و سخت افزار صندوق کارآفرینی امید)
- همراستایی و بعضاً همپوشانی اهداف صندوق عدالت و پیشرفت با اهداف صندوق کارآفرینی امید
- امکان پاسخگو کردن مسئولان استانی برای استفاده بهینه و کارآمد از منابع تخصیص یافته
- امکان پیشنهاد و به کارگیری مدل های تأمین مالی جدید و اهرم کردن آنها
- تشابهات صندوق عدالت و پیشرفت با صندوق توسعه ملی (بهره مندی بهینه و چندباره از سرمایه های صندوق)
- امکان ارتقاء ارتباط با بخش خصوصی (اتاق تعاون و بازرگانی به عنوان بازوی فکری و تسهیلگر)
- کاهش ریسک اعتباری و ریسک دستیابی به نتیجه
- پایبندی به سند آمایش سرزمین و دستیابی به توازن و تعادل منطقه ای (بین استانی و بین شهرستانی)

- افزایش انگیزه درآمدزایی استان (ایجاد و رونق بازارهای سرمایه استانی و صندوق پروژه استانی)
- سنجش تعهد رشد توسط ناظر، حسابرس و بازرس در بازه‌های شش‌ماهه و یک‌ساله
- ضابطه‌مندی برای انتخاب ارکان صندوق (خارج از شأن سیاسی مطابق ضوابط)
- ارتقاء رشد تولید ناخالص داخلی از طریق جذب سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال و نظارت بر اجرای عملکرد آن
- هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و کارآمد بر پایه تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها
- به‌منظور هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه‌ها در راستای مزیت‌های نسبی استان و شهرستان
- نتیجه‌محور شدن و هدف‌محور شدن فعالیت‌های صندوق
- ارتقاء شفاف‌سازی در پاسخگویی و شفافیت در سازوکارهای اجرایی و نظارت بر عملکردهای صندوق
- سازوکار تثبیت شده ارتباط دستگاه‌های اجرایی استان با شورای برنامه‌ریزی و توسعه

محدودیت‌ها و تنگناهای احتمالی

- عدم شفافیت در کمک‌های بلاعوض:
- اعمال سلیقه، عدم گزارش‌دهی و گزارش‌گیری، جایگزینی روابط به‌جای ضوابط، منتفی شدن توجیه اقتصادی در فعالیت‌ها، ایجاد رانت و فساد.
- احتمال استفاده از بخش اعظم منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولت:
- ورود کانون‌های قدرت از جمله نمایندگان مجلس در تصمیم‌گیری‌های صندوق.
- دشواری تحقق قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به بخش خصوصی.

محورها و ساختار پیشنهادی

حدود فعالیت‌ها، تحقق‌پذیری و نظارت

- تدوین اساسنامه و آیین‌نامه برای ایجاد وحدت رویه
- تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید در استان‌ها
- حمایت از کسب و کارهای بخش غیردولتی در سطح ملی و استانی از محل تأمین تسهیلات
- توسعه صنایع کوچک و متوسط از طریق تمرکززدایی در صنایع بزرگ و استفاده از سیستم پیمانکاری و همچنین همکاری‌های مشترک در قالب تمرکز جغرافیایی بنگاه‌ها و واحدهای تولیدی، شبکه و خوشه صنعتی
- تعیین ارتباط صندوق عدالت و پیشرفت با خزانه معین استان در اساسنامه
- مدنظر قرار دادن تضاد منافع و ایجاد ساختار متناسب مبتنی بر شفافیت
- انتشار کلیه اسناد پشتیبان تصمیم‌گیری در خصوص تصویب یک پروژه به‌منظور بهره‌مندی از منابع صندوق

- تفاهم‌نامه با دستگاه‌های اجرایی در قالب برنامه‌محور نمودن دستگاه‌ها متشکل از هدف برنامه، شیوه تأمین مالی و وظایف دستگاه‌های اجرایی
- پایش و ارزیابی تسهیلات اعطایی و بررسی نحوه عملکرد پروژه‌ها مبتنی بر شاخص‌مند کردن فعالیت‌ها

تأمین منابع مالی

- سپرده‌گذاری صندوق عدالت و پیشرفت در بانک‌های عامل جهت تأمین سرمایه پروژه
- تأکید بر تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و بهینه دوم با قید معیار و شرایط خاص (تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت بالا)
- تأمین مالی به صورت مشارکتی و پروژه‌محور از طریق مشارکت بخش دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی
- جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق سرمایه‌گذاری مشترک بین سرمایه‌گذار، فعالان اقتصادی و صاحبان ایده
- تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای، خوشه صنعتی، پروژه‌های راکد نیمه‌تمام، پروژه‌های بزرگ و سرمایه در گردش
- ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی
- استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها
- استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

نحوه تخصیص تسهیلات به طرح‌ها و پروژه‌ها

- تدوین سازوکارهای شفاف و برنامه‌محور به منظور تخصیص منابع مالی صندوق
- معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها بر اساس:
 - میزان کمک به رشد اقتصادی (تحقق رشد ۸ درصدی)
 - هم‌راستایی با اهداف کلان توسعه کشور
 - میزان انطباق با سیاست‌های آمایش سرزمین
 - میزان پیشرفت پروژه
 - میزان مشارکت بخش عمومی - خصوصی
 - مدت زمان اجرا
 - توجیه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی
 - مقابله با تحریم‌ها و خنثی‌سازی آن
 - واحدهای تولیدی پیشران

- میزان اتکا به اقتصاد دانش‌بنیان
- سابقه سرمایه‌گذار
- تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای توسعه برنامه‌ریزی هر استان
- جلوگیری از مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات ملی
- اعطای تسهیلات زمین و زیرساخت مناسب به مراکز رشد و نوآوری دانشگاه‌های دارای سرمایه‌گذار برای تبدیل شدن ایده به محصول تجاری
- تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه‌های کارآفرینی (دانش‌بنیان)
- اهرمی کردن منابع صندوق در تأمین مالی پروژه‌ها
- در نظر گرفتن نحوه ترکیب منابع، هزینه و نظارت بر منابع
- تسهیلات سفارشی به مجموعه‌های دارای امکانات وسیع مانند صنایع بزرگ جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از صنایع کوچک و متوسط
- ایجاد اشتغال از طریق مشوق‌های کارفرمایی

ساختار مدیریتی (اختیارات، زیرساخت)

- ایجاد حساب جداگانه در استان برای اطلاع استانداران از میزان منابع و مصارف در صندوق
- اخذ مصوبه طرح در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان با حداکثر رأی موافق
- پیش‌بینی نهاد نظارتی دقیق در اساسنامه صندوق و سازوکار آن
- پیش‌بینی هیئت امنای کارآمد به دور از رانت
- برقراری ارتباط و سازماندهی هماهنگ دستگاه‌ها و سازمان‌ها
- ارتباط بیشتر کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری با بخش خصوصی (اتاق تعاون و بازرگانی)
- تمرکززدایی و افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان‌ها (تخصیص منابع صندوق به استان‌ها) و در ادامه مسیر تشکیل دولت محلی
- چابک‌سازی در تصمیم‌گیری از طریق حل مشکل بوروکراسی اداری و لزوم اخذ مجوز از واحدهای ملی
- تأکید بر توسعه زیرساخت‌های صندوق در استان‌ها
- تقویت ظرفیت‌های کارشناسی ارزیابی طرح‌ها و اهلیت‌سنجی به دلیل گستردگی حیطه عمل با کمیته تخصصی
- متشکل از نخبگان صندوق کارآفرینی امید، خبرگان دانشگاهی و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی
- ایجاد سامانه جامع بازار کار و مطالعات پویای کسب‌وکار برای طرح‌هایی که بیشترین ظرفیت جذب افراد بیکار را دارد.

نهاد متولی

نهاد متولی	
گزینه‌های پیشنهادی:	
مشارکت فعال نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان‌ها (صندوق پژوهش و فناوری)	- سازمان برنامه و بودجه کشور / در سطح استان شورای برنامه‌ریزی استان - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (آشنایی بیشتر وزارت کار با سازوکار اجرایی تولید و اشتغال)

۵-۳-۳- حذف صندوق و پیشنهاد های جایگزین

جایگزینی موسسه اعتباری قرض الحسنه

امکان ارائه خدمات بانکی و عملیات بانکی مطابق با مؤسسه اعتباری و صندوق‌های قرض الحسنه

جایگزینی بانک

- تحقق رشد ۸ درصد در قالب اصلاح نظام بانکی و مؤسسات مالی به صورتی که بانک‌های تجاری، فعالیت تجاری و بانک‌های توسعه‌ای، فعالیت توسعه‌ای داشته باشند.
- تخصیص منابع به صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری و اشتغال بانک‌های نوپدید مانند بانک توسعه و تعاون و ایجاد رقابت بین بانک‌های نوپدید.

معایب و نقدها

- عدم ارتباط سازمانی بانک‌ها و مؤسسات مالی با نهاد ریاست جمهوری
- محدودیت‌های نظام پولی و بانکی در قالب اعطای تسهیلات به اقشار و گروه‌های کم‌درآمد و آسیب‌پذیر

۵-۴- ملاحظات و پیچیدگی‌های طراحی صندوق

- پیچیدگی ناشی از ترکیب سه منبع اعتباری (بودجه، صندوق و بانک)
- نحوه استفاده از ابزارها و شیوه‌هایی جهت ضمانت دستیابی به اهداف صندوق (ضعف در نظام پایش و نظارت)
- سپرده‌پذیری (استفاده بیشتر از سرمایه بجای سپرده و ناتوانی در جذب سرمایه بخش خصوصی)
- استفاده از رانت و لابی‌گری از سوی مدیران و کارکنان صندوق و تأثیرپذیری سیاسی
- تنگنای بودجه‌ای دولت و عدم تأمین منابع
- عدم ثبات اقتصاد کلان (وجود پیامد و شرایط بیرونی)
- عدم تمکین بانک‌های عامل و مؤسسات اعتباری غیر بانکی در مورد حداکثر نرخ سود تسهیلات بانکی
- تعارض بین کارکرد دستگاه اجرایی ملی و استانی

- عدم شفافیت (تدوین سازوکار اجرایی، کمک‌های بلاعوض و ...)
- احتمال استفاده از بخش اعظم منابع صندوق برای تکمیل پروژه‌های عمرانی دولت
- دشواری تحقق قوانین واگذاری پروژه‌های ناتمام بخش عمومی به بخش خصوصی

۵-۵- جهت‌گیری‌های کلیدی در طراحی صندوق عدالت و پیشرفت (دوگانه‌های قابل تأمل)

۵-۶- پیش نویس اولیه اساسنامه

تنظیم این اساسنامه بر اساس اصلاحیه اساسنامه صندوق کارآفرینی امید توسط امور اقتصاد مقاومتی سازمان برنامه و بودجه بوده است.

پیش نویس اولیه اساسنامه^۱ بر اساس مطالعات صورت گرفته پشتیبان، تحلیل محتوا و دیگر نظرات کارشناسان و خبرگان تهیه شده و برای دریافت نظر کارشناسی و خبرگانی استانی به سازمان مدیریت و برنامه ریزی استانها ارسال گردید. در نهایت این اساسنامه بر اساس جمع بندی پاسخنامه های استانی و جلسات کارشناسی با حضور کارشناسان و مدیران مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری تنظیم شد.

۵-۷- جمع بندی اصلاحات پیشنهادی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استانها

پیشنهادها	نام استان
<p>۱- ماده ۵ اساسنامه پیشنهادی به منابع مالی صندوق اشاره دارد. با وجود این، به رغم نص صریح قانون بودجه ۱۴۰۱ (ابلاغی مجلس به شماره ۱۱۴۵۰۴/۷۱۵ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۹) در خصوص شمول مازاد درآمدهای استانی و سهم استانها از حقوق دولتی معادن، این موارد قید نگردیده است که نیاز است درج شود.</p> <p>۲- با توجه به اینکه صندوق عدالت و پیشرفت به منظور رشد و پیشرفت استانهای کشور از طریق ارتقای بهره وری و توسعه سرمایه گذاریها، تکمیل واحدهای نیمه تمام و ظرفیتهای خالی بنگاههای تولیدی بر پایه آمایش سرزمین طراحی شده است، نیاز است در ماده ۶ اساسنامه، تأکید جدی بر رعایت الزامات و ملاحظات سند آمایش ملی و استانی صورت گیرد.</p>	یزد

۱. پیش نویس اولیه اساسنامه در پیوست ۲، آورده شده است.

<p>۳- در ماده ۱ اساسنامه پیشنهادی، از واحدهای استانی و شهرستانی صندوق عدالت و پیشرفت نام برده شده است. حال آنکه در اساسنامه پیشنهادی تنها ساختار و شرح وظایف ارکان صندوق ملی بیان شده است. <u>نیاز است ارکان و شرح وظایف واحدهای استانی نیز شفاف گردد.</u></p> <p>از سوی دیگر آیا قرار است این صندوق واحد شهرستانی داشته باشد؟</p> <p>۴- برخی از موارد ذکر شده در ماده ۶ از جمله بند (ث)، چندان قرابتی با اهداف صندوق نداشته و نهادهای دیگری در این حوزه‌ها فعال هستند.</p> <p>۵- به نظر می‌رسد تبصره ذیل ماده ۶ اساسنامه پیشنهادی با اهداف و وظایف اصلی صندوق مغایرت‌هایی دارد و نیاز است در این خصوص ابهامات موجود رفع شود.</p> <p>۶- نحوه تعیین سهم استان‌ها و شهرستان‌ها از منابع صندوق از جمله نکات قابل توجهی است که در آئین‌نامه اجرایی مربوطه باید بیان گردد.</p>	
<p>۱- بند (ش) ماده (۶) اساسنامه در خصوص موضوع فعالیت و حدود عملیات صندوق، قید (تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۷۰ درصد) حذف گردد.</p> <p>۲- با عنایت به وظایف سنگین مدیرعامل و هیئت مدیره در اساسنامه، <u>تجربه کاری</u> از سه سال به ۲۰ سال افزایش یافته و عبارت اولویت رشته تحصیلی و همچنین رشته‌های مدیریت و کارآفرینی حذف و به شرح ذیل اصلاح گردد:</p> <p>بند (ج) ماده (۱۲) دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مالی، اقتصادی و حقوقی.</p> <p>بند (ج) ماده (۱۲) دارا بودن حداقل بیست سال سابقه فعالیت مرتبط با بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارای مجوز از سوی بانک مرکزی برای مدیرعامل و دو عضو موظف هیئت مدیره.</p>	<p>مرکزی</p>
<p>از آنجایی که هدف از شکل‌گیری این صندوق تحقق رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی است، ضروری است تا در مواد ۸ و ۱۱ این پیش‌نویس رویکرد آمایش سرزمینی مدنظر قرار گیرد تا سیاست‌های کلان و جهت‌گیری‌های اصلی به صورت متمرکز اجرا نشود.</p> <p>در ماده ۸ که موضوع هیئت امناء صندوق است، با توجه به ۹ منطقه آمایشی در کشور به‌جای عضویت دو استاندار در هیئت امناء، پیشنهاد می‌شود؛ از هر منطقه آمایشی یک استاندار عضو باشد تا مقتضیات سرزمینی و محیطی در تصمیم‌گیری‌ها در نظر گرفته شود.</p> <p>همچنین در ماده ۱۱ این پیش‌نویس از پنج عضو هیئت مدیره حداقل یکی از استانداران مناطق نه‌گانه عضو باشند تا تصمیمات با رویکرد تمرکزگرایانه محض نباشد.</p>	<p>مازندران</p>
<p>۱- با عنایت به عنوان صندوق عدالت و پیشرفت و ضرورت‌های ناشی از اهداف دولت، انتظار می‌رود اساسنامه تدوین شده، متضمن هدف‌های یاد شده بوده و بستر قانونی مورد نیاز برای انجام مأموریت‌های محوله را فراهم نماید؛ اما موضوع فعالیت و حدود عملیات تعریف شده در پیش‌نویس اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت، جز در مواردی محدود، قرابت و همپوشانی بالایی با اساسنامه صندوق کارآفرینی امید داشته و از این‌رو، به نظر می‌رسد نمی‌تواند حامل و عامل مأموریت‌های جدیدی باشد که در راستای اشتغالزایی، رشد اقتصادی و عدالت سرزمینی در دستور کار دولت محترم قرار دارد.</p> <p>۲- پیشنهاد می‌گردد بند (ش) ماده (۱۷) به صورت: «هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و دارای مزیت نسبی استان و شهرستان، بر پایه تصمیمات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و اسناد بالادست ملی و استانی اعم از اسناد آمایش سرزمین و برنامه‌های توسعه و اعمال نظارت دقیق بر پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه‌ها.» اصلاح گردد.</p> <p>۳- بندهای (الف) و (د) ماده (۵) با یکدیگر همپوشانی دارند و از آنجاکه بند (د) کامل‌تر است، پیشنهاد می‌گردد صرفاً همین بند در تأمین منابع مالی صندوق ذکر شده و بند (الف) حذف شود.</p> <p>۴- در ماده (۵): با توجه به اینکه «کمک‌های فنی و اعتباری دولت» و «کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی» مفهوم واحدی است که بر موضوع یکسانی دلالت دارد، بندهای (الف) و (ث) از این حیث دارای همپوشانی بوده و به عنوان منابع مالی متفاوتی تلقی نمی‌شوند.</p> <p>۵- در بند (ت) ماده (۵) به نظر می‌رسد عبارت «تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی» به عنوان یک منبع تأمین مالی صندوق، نمی‌تواند صورت واقعی داشته باشد؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد به‌جای عبارت یاد شده از «سپرده‌گذاری اشخاص حقیقی» استفاده شود.</p> <p>۶- به انتهای بند (ب) ماده (۵) واژه «صندوق» افزوده شود.</p> <p>۷- به انتهای بند (پ) ماده (۵) عبارت «به صندوق» افزوده گردد.</p> <p>۸- تفاوت کمک‌های نقدی و غیرنقدی اشاره شده در بند (ت) ماده (۵) با «درآمدهای وقفی و نذورات» در بند (ح) همین ماده چیست؟ به نظر می‌رسد بین موارد یاد شده همپوشانی بالایی وجود داشته باشد.</p> <p>۹- در بند (ش) ماده (۶) تأمین منابع مالی پروژه‌های دولتی اشاره شده که با توجه به طیف گسترده پروژه‌های دولتی، لازم است این نوع پروژه‌ها قدری تدقیق و به لحاظ سنخ‌شناسی مشخص گردند. از آنجاکه در برخی موارد سرمایه‌گذاری‌های مولد بخش خصوصی به دلیل</p>	<p>گیلان</p>

<p>ضعف یا فقدان زیرساخت‌های لازم معطل مانده و یا فاقد اثربخشی لازم می‌گردد پیشنهاد می‌شود، صرفاً آن دسته از پروژه‌های دولتی که موجب ایجاد یا تکمیل ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های مورد نیاز به عنوان بستری برای تحقق سرمایه‌گذاری‌های بعدی (بخش غیردولتی) می‌شود در دستور کار قرار گیرد و نه همه انواع پروژه‌های دولتی. برای نمونه ممکن است در منطقه معینی تأمین زیرساخت‌های انرژی یا راه در خدمت هدف پیش گفته باشد؛ اما همین پروژه‌ها در منطقه دیگری صرفاً نوعی خدمت‌رسانی به شهروندان باشد که می‌تواند از طریق بودجه عمومی تأمین مالی گردد؛ بنابراین منابع صندوق به تأمین مالی وضعیت نخست تخصیص خواهد یافت.</p> <p>۱۰- با توجه به هدف صندوق در بسط عدالت سرزمینی، یکی از سیاست‌های مهم در این راستا، تمرکززدایی به‌ویژه در دادن اختیار کافی به سطوح استانی برای تصمیم‌گیری در مورد چگونگی تخصیص منابع است. اگرچه در اساسنامه به تأمین مالی پروژه‌های استانی و نقش شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان نیز اشاراتی شده است؛ اما اعطای اختیار لازم به این شورا، به عنوان عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری توسعه در سطح استان برای اعمال تشخیص‌ها و تصمیمات مبتنی بر برنامه‌ها و اسناد بالادست، در اساسنامه به رسمیت شناخته نشده است. بنابراین بیم آن می‌رود، یکی از موانع پیشبرد پروژه‌های بخش خصوصی در استان‌ها که عموماً ناشی از قوانین داخلی بانک‌ها بوده و موجب می‌شود پرداخت تسهیلات لزوماً با اهداف و برنامه‌های توسعه استان در یک راستا قرار نگیرد، در رابطه با صندوق عدالت و پیشرفت نیز تکرار شود؛ بنابراین شایسته است ضمن شفاف شدن نسبت و رابطه صندوق با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، اختیارات لازم برای اقدام در سطح استان نیز برای این شورا تعریف گردد.</p> <p>۱۱- ماده (۵) و (۶) موضوع فعالیت و حدود عملیات صندوق با موضوع «منابع» و «مصارف» صندوق خلط شده است. پیشنهاد می‌شود در اساسنامه عنوان مستقلی برای منابع و عنوان مستقلی برای مصارف مشخص شده و موضوع فعالیت و حدود عملیات صندوق نیز از دایره منابع و مصارف خارج گردد.</p> <p>۱۲- در ماده (۳) آمده است: «مرکز اصلی صندوق تهران است و می‌تواند به منظور تحقق اهداف و انجام وظایف خود فعالیت نماید» ذکر واژه «می‌تواند» از آن رو که به طور ضمنی حامل معنای نتوانستن نیز می‌باشد، موجب می‌شود فلسفه وجودی صندوق مخدوش گردد.</p> <p>۱۳- مانند بند (س) ماده (۶)، عبارت «در سطح ملی و استانی» به انتهای بند (د) ماده (۵) اضافه شود.</p> <p>۱۴- به انتهای بند (پ) ماده (۹)، واژه «صندوق» افزوده شود.</p> <p>۱۵- تبصره (۲) ماده (۱۱) در خصوص ماده (۱۵) نیز تکرار شود.</p> <p>۱۶- ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، به معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات می‌پردازد، در حالی که موارد مطرح شده از عبارت «تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای توسعه برنامه‌ریزی هر استان» تا آخرین بند ذیل ماده مذکور را نمی‌توان به عنوان معیار و شاخص برای این منظور قلمداد نمود.</p> <p>۱۷- با عنایت به اینکه صندوق عدالت و پیشرفت با مدیریت راهبردی سازمان برنامه و بودجه کشور و آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی راهبری می‌شود، ضروری است ساز و کاری برای هماهنگی امور مربوط به دو حوزه یاد شده طراحی و اجرا گردد.</p>	
<p>آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ لایحه بودجه ۱۴۰۱</p> <p>ماده ۲: میزان سقف تسهیلات تکلیفی و وجوه اداره شده صندوق در استان‌ها، توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و اعتبارات سطح ملی نیز توسط وزارتخانه‌های مرتبط تعیین گردد.</p> <p>ماده ۳: شرح منابع مالی موضوع آیین‌نامه به تفکیک ذکر شود.</p> <p>تبصره ۱ ماده ۳: عبارت صندوق کارآفرینی امید به صندوق عدالت و پیشرفت ایران تغییر یابد.</p> <p>ماده ۵: نظارت عالی بر حسن اجرای برنامه‌های موضوع آیین‌نامه، توسط شورا یا کمیته نظارت منتخب تعیین شده شورا، صورت پذیرد. ضمناً علاوه بر موارد فوق پیشنهاد می‌گردد:</p> <p>۱- واریز مستقیم سهم استان‌ها، از منابع این تبصره (در جدول تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۴۰۱) به حساب صندوق‌های استانی عدالت و پیشرفت توسط سازمان برنامه و بودجه کشور (از طریق سازمان هدفمندی یارانه‌ها) بلامانع می‌باشد.</p> <p>تبصره: شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، مکلف به رعایت توزیع بخشی و دستگاهی ابلاغی، از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی است.</p> <p>۲- بانک مرکزی موظف است، اطلاعات بدهی افراد به صندوق را در سامانه بدهکاران ثبت و در استعلام افراد لحاظ نماید.</p> <p>۳- به منظور نظارت، ارزیابی و توزیع بهینه و مؤثر منابع این بند وزارت امور اقتصادی و دارایی، موظف است با مشارکت بانک مرکزی نسبت به تمرکز اطلاعات مربوط به وضعیت تسهیلات پروژه‌های بخش غیردولتی از طریق اطلاعات نظام بانکی کشور (بانک‌های دولتی و خصوصی) با هدف شناخت جامع‌تر از وضعیت رسته‌های مختلف اقتصادی و تشخیص اهلیت سرمایه‌گذاران از منظر بیمه‌شدگان، وضعیت بدهی به اداره کل مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی و بانک‌ها نسبت به طراحی سامانه متمرکز اقدام نماید.</p>	<p>گلستان</p>

<p>اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران</p> <p>ماده ۱: پس از عبارت «مصوبات هیئت امنای صندوق» در خط آخر؛ عبارت «و در سطح اجرایی در استان‌ها، تابع مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها» اضافه گردد.</p> <p>بند (ذ) ماده (۴): استفاده از منابع مالی این بخش در راستای تحقق حداکثری ماده ۲۷ قانون الحاق ۲.</p> <p>بند (س) ماده (۴): کلمه «کمک‌های بلاعوض» نیز اضافه گردد.</p> <p>ماده (۸): رئیس دیوان محاسبات کشور و رئیس سازمان بازرسی کشور به اعضاء هیئت امناء اضافه گردد.</p> <p>ضمناً علاوه بر موارد فوق پیشنهاد می‌شود:</p> <p>۱- صندوق، مجاز به انجام معاملات مربوط به اسناد خزانه اسلامی و یا اوراق مشارکت (منطبق با عقود اسلامی) ناشی از اجرای قوانین بودجه سنواتی است.</p> <p>۲- صندوق، مجاز به انجام مراودات مالی با خزانه معین اسلامی به صورت استقراض مقطعی و انجام نهایی فرایند دریافت و پرداخت تا پایان سال مالی است.</p> <p>۳- کلیه پرداخت‌های قطعی به پروژه‌های مورد تأیید شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، پس از واریز وجه به حساب خزانه معین استان و سپس (و از این طریق) به حساب دستگاه اجرایی به انجام خواهد رسید.</p> <p>۴- صندوق در هر استان، مجاز به انجام مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، در خصوص بهره‌مندی از منابع کمک‌های فنی و اعتباری استانی می‌باشد. صندوق مکلف به رعایت مفاد موافقت‌نامه‌های متبادله در پرداخت و یا دریافت منابع اعطایی به بخش غیردولتی است.</p>	
<p>۱- در بند (ش) ماده ۲ اساسنامه پیشنهادی برای صندوق با مضمون «منابع مالی طرح (پروژه)‌های استانی موضوع این بند با تأکید بر تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و پروژه‌های دولتی با قید معیار و شرایط خاص (تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۷۰ درصد) و با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان پرداخت خواهد شد.» پیشنهاد می‌گردد پروژه‌های استانی واجد شرایط استفاده از منابع صندوق در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مصوب، سپس جهت بهره‌مندی از منابع صندوق مذکور معرفی گردند.</p> <p>۲- در ماده (۸) اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران، پیشنهاد می‌شود هیئت امنای استانی صندوق و ترکیب اعضای آن مشخص و به عنوان یک بند در اساسنامه مذکور اضافه گردد تا استان‌ها بر اساس تصمیمات متخذه در هیئت امنای مذکور نسبت به اولویت‌بندی و اعطای تسهیلات مصوب در آن، (پس از تصویب در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان) اقدام نمایند.</p>	<p>کهگیلویه و بویراحمد</p>
<p>– با توجه به تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ از جمله موارد منابع این صندوق، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن و مازاد درآمدهای استانی می‌باشد که در ماده ۵ این اساسنامه ذکری از این دو مورد نشده است.</p> <p>– با توجه به عدم تخصیص کامل منابع دولتی در سال‌های اخیر، بسیاری از پروژه‌های زیرساختی در برخی از استان‌ها به‌خصوص استان‌های محروم، به صورت نیمه‌تمام و راکد است که بهره‌برداری هرچه سریع‌تر از این پروژه‌ها باید در دستور کار مدیران استانی باشد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد در بند (ش) ماده (۶) اساسنامه قید «تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۷۰ درصد» به صورت «تخصیص حداکثر ۱۰ تا ۳۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۳۰ تا ۷۰ درصد متناسب با درجه محرومیت استان» اصلاح شود.</p> <p>– بر اساس ماده (۵) اساسنامه پیشنهادی و همچنین بند الف ماده ۶، سپرده‌های مردمی جزء منابع این صندوق نیست؛ اما در تبصره ۶ قید شده است که «صندوق مذکور امکان انجام تبلیغات برای جذب سرمایه و سپرده‌های مردمی به صورت عام، انجام قرعه‌کشی دارد» که مغایر مواد صدرالذکر است.</p> <p>– با عنایت به نام‌گذاری سال جدید توسط مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» و لزوم پشتیبانی از شرکت‌های دانش‌بنیان، پیشنهاد می‌گردد در بند (ذ) ماده ۶ اساسنامه اولویت اعطای تسهیلات به این‌گونه شرکت‌ها درج شود.</p> <p>– در پایان پیشنهاد می‌گردد با توجه به اهمیت موضوع، جلسهای با حضور مدیران و کارشناسان سازمان و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها تشکیل تا ضمن تشریح اساسنامه و رفع ابهام‌ها، جمع‌بندی لازم صورت پذیرد.</p>	<p>کرمان</p>
<p>در ماده ۶-، در انتهای بند الف، عبارت «و بخش کشاورزی» اضافه شود.</p> <p>در ماده ۶-، در انتهای بند ب، عبارت «و بخش کشاورزی» اضافه گردد.</p> <p>در ماده ۶-، در انتهای بند پ، عبارت «بر اساس بند ل ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» اضافه شود.</p> <p>در ماده ۶-، در انتهای بند ث، عبارت «و بخش کشاورزی» اضافه گردد.</p>	<p>کرمانشاه</p>

<p>در ماده ۶-، در بند ذ، در زیر عنوان چهارم، عبارت «خوشه کشاورزی» اضافه شود.</p> <p>در ماده ۶-، در بند ص، عبارت «طرح‌های استانی» به «طرح‌های استانی و شهرستانی» اصلاح گردد.</p> <p>در ماده ۶-، در بند ض، عبارت «سطح ملی و استانی» به «سطح ملی و شهرستانی» اصلاح شود.</p> <p>ساختار اساسنامه ملی است و نیاز است به پیوست‌های آن ساختار استانی با سهم هر صندوق مشخص شود.</p> <p>اعضای استانی هیئت امنا، وظایف استانی صندوق و سهم اعتباری و منابع آن و ارتباط موضوعی آن با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان کاملاً شفاف و مشخص گردد.</p> <p>ماده ۱۰ اساسنامه، عبارت و «تصمیمات متخذه با اکثریت آرای اعضا معتبر است» ابهام دارد بهتر است دقیقاً مشخص شود با نصف بعلاوه یک، تصمیماتشان معتبر است.</p> <p>بند چ ماده ۱۲ دارا بودن حداقل ۳ سال با توجه به اهمیت موضوع صندوق و وظایف گسترده آن لازم است این عدد به حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت جایگزین سه سال سابقه فعالیت بانکی گردد.</p> <p>ماده ۱۸ کلمه کارکنان صندوق از عبارت مدیر عامل می‌تواند بخشی از اختیارات را به موجب ابلاغ کتبی ... حذف شود.</p> <p>بند ز ذیل ماده ۶ دارای ابهام است که نیاز به شفاف‌سازی و یا درج تبصره ذیل آن برای مشخص شدن زنجیره حمایتی هم‌افزا.</p> <p><u>پیشنهاد‌های آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور</u></p> <p>در ماده ۶-، در زیر عنوان چهاردهم، عبارت «... دانشگاه‌های دارای ...» به صورت «... دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی وابسته به دستگاه‌های اجرایی دارای ...» اصلاح شود.</p> <p>در ماده ۶-، در زیر عنوان هیجدهم، عبارت «... مانند صنایع بزرگ جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از صنایع کوچک و متوسط ...» به صورت «... مانند صنایع بزرگ و صنایع تبدیلی و غذایی بخش کشاورزی جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از صنایع کوچک و متوسط و صنایع تبدیلی و غذایی بخش کشاورزی ...» اصلاح گردد.</p> <p>تخصیص تسهیلات از صندوق عدالت و پیشرفت (بد الف تبصره ۱۸) بر اساس شاخص‌های زیر باشد:</p> <p>اولویت‌بندی پروژه‌ها:</p> <p>انطباق بر سند آمایش؛ نسبت اشتغالزایی طرح؛ پیشرفت فیزیکی؛ توان محرومیت‌زدایی؛ ظرفیت صادراتی؛ واحدهای دانش‌بنیان، واحدهای تولیدی پیشران و مجموعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر زنجیره ارزش و مزیت‌های استانی در اولویت باشند.</p> <p>توزیع استانی:</p> <p>استان کرمانشاه به واسطه‌های سیاست‌های تمرکززا و وقوع جنگ تحمیلی و عدم حضور نهادهای توسعه‌ای در استان، پس از چهار دهه به استانی با درآمد سرانه و نرخ سپرده بانکی پایین تبدیل شده است و در زمره استان‌های کمتر توسعه یافته قرار دارد. پرسش اساسی این است که چگونه در چنین وضعیتی با سپرده و منابع داخلی استان پیشرفت و عدالت برقرار می‌شود. راهکار، این است که منابع به نسبت سطح برخورداری از توسعه و اشتغال در میان استان‌ها توزیع گردد.</p> <p>سایر موارد:</p> <p>اعطای تسهیلات و نظارت بر پرداختها نیازمند احداث سامانه متمرکز از زمان درخواست تا پرداخت و کنترل پروژه است.</p>	
<p>نکات کلی در مورد اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت:</p> <ul style="list-style-type: none"> - توجه بیشتر به وقف و خیرین به عنوان منابع مالی اسلامی، می‌تواند ره‌گذری برای تأمین مالی پایدار ایجاد نماید. تحقق این امر مستلزم تعریف سازوکار مشخص است. - توجه به رویکردهای مشارکتی در تأمین مالی ضرورت دارد. به عنوان نمونه مشارکت اتحادیه‌ها و اصناف در یک سازوکار مشخص، می‌تواند موجب کارایی تسهیلات و کاهش حجم فعالیت صندوق شود. این پیشنهاد می‌تواند به عنوان یک بند به ماده ۶ افزوده شود. - توجه به ایجاد و توسعه نهادهای واسطه و تسهیلات به منظور تدوین و تأیید طرح‌های توجیهی، با یک سازوکار مشخص می‌تواند موجب کارایی تسهیلات و کاهش حجم فعالیت صندوق شود. - در تبصره ماده ۶، اولاً ضرورت ایجاد صندوق قرض‌الحسنه چندشعبه‌ای مشخص نیست. ایجاد نهادهای موازی می‌تواند موجب اخلاص در انجام کارویژه‌های صندوق شود. همچنین با توجه به امکانات بانکداری الکترونیک، به نظر می‌رسد تأسیس شعب ضروری نیست. علاوه بر این، با توجه به تنوع عقود اسلامی متناسب با نیازها و شرایط مختلف، به نظر می‌رسد نباید تأمین مالی صندوق به عقد قرض محدود شود. هر کدام از عقود اسلامی، من جمله عقد قرض با توجه به شرایط، مزایا و محدودیت‌ها، کارکرد خاصی در تأمین مالی دارند. به عنوان مثال عقد جعاله کاربرد وسیعی در همه عرصه‌های اقتصاد اعم از تولید، تجارت و خدمات دارد. 	<p>قم</p>

نکاتی در مورد آیین‌نامه پیشنهادی تبصره ۱۸

جزء / بند	توضیح / پیشنهاد
کلیات	<p>– صرف پرداخت تسهیلات به عنوان حمایت، منجر به اثرگذاری مورد نظر در جهت تحقق رشد اقتصادی هدف‌گذاری شده نخواهد شد. لازم است حمایت در بستر سیاست کلان و در واقع توأم با هدایت باشد. تسهیلات می‌تواند ابزاری برای هدایت اقتصاد باشد. به نظر می‌رسد با توجه به رویکرد سازمان برنامه و بودجه کشور به تفویض اختیار به دستگاه‌ها، لازم است سازمان برنامه و بودجه کشور سیاست‌های کلی را تعیین و مسئولیت چگونگی و جزییات پرداخت تسهیلات را به وزارتخانه‌ها و معاونت‌های متولی واگذار نماید. در مقابل این تفویض اختیار، پرداخت مطابق سیاست‌های کلان، شفافیت در پرداخت و سنجش اثربخشی از دستگاه‌ها خواسته شود. در این صورت تسهیلات ابزاری در جهت تحقق سیاست‌های کلان سازمان برنامه توسط دستگاه‌های اجرایی خواهد شد.</p> <p>– یکی از وظایف سازمان برنامه و بودجه کشور، نظارت بر اثربخشی تسهیلات پرداختی است. از این‌رو لازم است سازوکار نظارتی توسط سازمان طراحی و اجرا شود. پیشنهاد می‌شود سامانه جامعی به منظور ثبت درخواست و نظارت بر تمامی متقاضیان طراحی و ایجاد شود. به دلیل نبود سامانه جامع، ممکن است برخی از متقاضیان از دو دستگاه اجرایی تسهیلات اخذ نمایند یا یک متقاضی از انواع تسهیلات تکلیفی بهره‌مند شود.</p> <p>– یکی از مشکلات و آسیب‌های بند الف تبصره ۱۸، تأخیر در اجرای آن است. به منظور اجرای بهتر این بند در بودجه ۱۴۰۱، لازم است هم‌اکنون تدابیری اندیشیده شود.</p> <p>– ترکیب منابع بودجه، صندوق توسعه ملی و بانک، پیچیدگی‌هایی را در اجرا به وجود می‌آورد. همچنین باعث عدم شفافیت خواهد شد.</p>
ماده ۵	<p>– در ماده ۵ آمده است «نظارت عالی بر عهده شورا است». بهتر است وظیفه ریاست یا دبیرخانه شورا در این مورد شفاف شود.</p>
ماده ۶	<p>– عبارت «جلوگیری از مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات ملی» جزء «معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها» نیست و بهتر است به عنوان تبصره ۲ به ماده ۲ اضافه شود.</p> <p>– تجربه نشان می‌دهد ذکر مواردی با عنوان «معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها» در عمل تأثیری در روند و جهت پرداخت تسهیلات نخواهد داشت. لازم است سازوکار، برنامه و دستورالعمل اجرایی به گونه‌ای تنظیم شود تا هدایت تسهیلات ممکن باشد.</p> <p>– عبارت «شورای توسعه برنامه‌ریزی هر استان» به «شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان» اصلاح شود.</p>
دستورالعمل اجرایی	<p>– فرایند اجرایی نیازمند بازنگری است. در حال حاضر مواردی مثل رعایت اولویت‌ها در پرداخت، پرداخت مطابق آمایش سرزمین، رعایت عدالت در پرداخت، نظارت بر هزینه‌کرد تسهیلات و سایر مواردی که در دستورالعمل اجرایی ذکر می‌شود، در اجرا به صورت صوری مورد توجه قرار می‌گیرد.</p> <p>– اختیارات بانک در فرایند پرداخت تسهیلات بسیار زیاد است. بانک تعیین‌کننده طرح، مقدار تسهیلات (در مرحله قبل از تصویب در کمیته استانی و حتی بعد از تصویب!)، تعیین‌کننده شرایط پرداخت و ناظر بر هزینه‌کرد تسهیلات است. در برخی موارد متقاضی با وجود دارا بودن شرایط دریافت تسهیلات، به دلیل عدم داشتن حساب نزد بانک عامل، از دریافت تسهیلات محروم می‌شود و از طرف دیگر بانک با معرفی مشتریان خود، منجر به انحراف منابع می‌شود.</p> <p>– محدودیت تعهد اشتغال در دستورالعمل اجرایی، با توجه به تفاوت طرح‌های مختلف از جهت ماهیت و شرایط، محدودیت‌هایی را در پرداخت ایجاد می‌کند. از این‌رو بهتر است با توجه به هدف، تعهدات متنوعی را در ازای پرداخت تسهیلات در نظر گرفت. به عنوان مثال بنگاهی که نیازمند ماشین‌آلات است، تنها خرید ماشین‌آلات مورد نظر به عنوان تعهد متقاضی در نظر گرفته شود.</p> <p>– با توجه به شرایط اقتصادی کشور، اکثر طرح‌های در حال اجرا نیازمند سرمایه در گردش هستند؛ اما با توجه به دوره بازپرداخت یک ساله تسهیلات سرمایه در گردش، تمایل کمی نسبت به دریافت این نوع تسهیلات وجود دارد. این موضوع باعث شده برخی افراد با انجام ظاهرسازی اقدام به دریافت تسهیلات ثابت نمایند و پس از دریافت با روش‌هایی تجهیزاتی و ماشین‌آلات خریداری شده را به پول نقد تبدیل و به عنوان سرمایه در گردش استفاده</p>

<p>نماینده. پیشنهاد می‌شود به منظور حل مشکل سرمایه در گردش واحدهای تولیدی از محل تسهیلات تبصره ۱۸، مدت بازپرداخت تسهیلات سرمایه در گردش افزایش یابد.</p> <p>- قرارداد یک وزارتخانه با چند بانک عامل سبب خرد شدن سهم بانکها می‌شود. این موضوع در عمل مانع از تأمین مالی طرح‌های بزرگ می‌شود. پیشنهاد می‌گردد سازوکاری برای تأمین مالی طرح‌های بزرگ به صورت متمرکز و در سطح ملی طراحی شود.</p>				
<p>- در ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه موضوع «ایجاد سامانه واحد رصد، ورود و ثبت اطلاعات مربوط به طرح‌های متقاضی دریافت تسهیلات» اضافه گردد.</p> <p>- در ماده ۵ آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ جمله تشکیل کمیته نظارتی متشکل از دستگاه اجرایی، بانک عامل، استانداری، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، اداره امور اقتصادی و دارایی و اداره کار، تعاون و رفاه اجتماعی اضافه گردد.</p> <p>- در ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ موضوع معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها بند «ارتقاء بهره‌وری و کاهش مصرف آب» اضافه گردد.</p>	<p>آذربایجان غربی</p>			
<p>۱- در ماده (۵) اساسنامه موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:</p> <p>- وجود همپوشانی در بندهای (الف) و (ث) - پیشنهاد می‌شود مفاد بندهای مذکور تلفیق گردد.</p> <p>- در بند (ج) - درآمدهای حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول - پیشنهاد می‌شود مصداق اموال به لحاظ اینکه مربوط به کدام شخص حقیقی یا حقوقی یا دستگاه‌های اجرایی خواهد شد، مشخص گردد.</p> <p>- در بند (چ) - با توجه به درآمدهایی که در استان از محل منابع مختلفی چون فروش اموال، اخذ مالیات و ... حاصل می‌شود، مشخص گردد، سهم ملی و استانی درآمدها چگونه تعیین خواهد شد و محل مصرف آن در استان به چه صورت خواهد بود؟</p> <p>۲- در ماده (۶) اساسنامه موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:</p> <p>- بند (ث) - پیشنهاد می‌شود به جز تسهیلات اشتغال، مابقی آیتم‌های «ازدواج، ساخت، تأمین و تعمیرات مسکن و رفع نیازهای ضروری مانند هزینه‌های تهیه جهیزیه، درمان بیماری و کمک‌هزینه‌های تحصیلی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته و گروه‌های اجتماعی کم‌درآمد» حذف شود. احصای نوع تسهیلات در اساسنامه، مانع اعطای تسهیلات به سایر مواردی که در این بند پیش‌بینی نشده (در آینده) خواهد شد.</p> <p>- بند (خ) - پیشنهاد می‌شود این بند ذیل عنوان ماده (۵) - منابع مالی صندوق - آورده شود.</p> <p>- بند (د) - موضوع «انعقاد قرارداد» هم‌راستا با اهداف صندوق نیست، پیشنهاد می‌شود از این بند حذف شود.</p> <p>- بند (ز) - موضوع «تأسیس» هم‌راستا با اهداف صندوق نیست، پیشنهاد می‌شود از این بند حذف شود.</p> <p>- بند (ژ) - «ایجاد شرکت‌ها و مؤسسات وابسته با رعایت قوانین و مقررات مربوط» - پیشنهاد می‌شود در اساسنامه نوع شرکت‌های قابل تأسیس و زمینه فعالیت و اهداف، اضافه و روشن شود.</p> <p>- بند (ض) - پیشنهاد می‌شود این بند با توجه به همپوشانی با بندهای (ب) و (ث) ماده (۶) حذف شود.</p> <p>- تبصره ماده (۶) - با اهداف کمک به تحقق هدف رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی صندوق هم‌راستا نبوده و اساساً تشکیل یک بانک/ صندوق جدید برای انجام امور بانکداری، به واسطه وجود صندوق کارآفرینی امید، ضرورتی ندارد و پیشنهاد می‌شود انجام امور احصا شده ذیل تبصره، توسط صندوق کارآفرینی امید اجرا شود.</p> <p>۳- در ماده ۸ - اساسنامه مورد ذیل پیشنهاد می‌گردد:</p> <p>- عضویت یکی از دستگاه‌های نظارتی کشور در هیئت امنای صندوق پیشنهاد می‌شود.</p>	<p>زنجان</p>			
<p>پیشنهاد‌های اصلاحی آیین‌نامه اجرایی بند «الف» تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱</p>				
<p>توضیحات</p>	<p>متن پیشنهادی</p>	<p>متن آیین‌نامه</p>	<p>جزء/ بند/ ماده</p>	<p>شرح</p>
<p>فرایند تأیید طرح‌ها در آیین‌نامه ذکر نشده است و به منظور ایجاد وحدت رویه لازم است در آیین‌نامه مشخص شود.</p>	<p>طرح‌های متقاضی استفاده از این منابع به تأیید کارگروه تخصصی اشتغال و سرمایه‌گذاری ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌رسد.</p>			<p>الحاقی</p>

<p>در ماده ۶ به مجموعه‌ای از معیارها و شاخص‌ها و ملاحظات اشاره شده که لازم است از هم تفکیک شده و ملاحظاتی مانند هم‌راستایی با اهداف کلان توسعه کشور، جلوگیری از مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات ملی معیار نیست و لازم است از معیارها خارج شود.</p>	<p>موارد ذیل از معیارها حذف شود:</p> <p>۱- هم‌راستایی با اهداف کلان توسعه کشور (کلی است)</p> <p>۲- تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان (معیار نمی‌باشد)</p> <p>۳- جلوگیری از مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات (معیار نیست)</p> <p>این متن اضافه شود</p> <p>شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به منظور تخصیص منابع بند الف تبصره ۱۸ موظف است:</p> <p>- سهم هر بخش از منابع استان را تعیین و ابلاغ نماید.</p> <p>- از بین معیارهای مندرج در این ماده، معیارهای متناسب با ویژگی‌های استان را تعیین و به همراه ضریب اهمیت به تصویب رساند. اولویت‌بندی طرح‌ها در هر بخش بر این اساس تعیین می‌شود.</p> <p>- معیارها و ضریب اهمیت آنها یک ماه پس از ابلاغ آیین‌نامه به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌رسد.</p> <p>- دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان موظف است گزارش عملکرد منابع موضوع این آیین‌نامه را با همکاری اداره کل امور اقتصادی و دارایی تهیه و در مقاطع سه ماه به شورای جزء ح بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ ارائه نماید.</p>	<p>معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها به شرح ذیل است:</p>	<p>ماده ۶</p>	<p>اصلاحی</p>
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ در خصوص متن پیش‌نویس اساسنامه و آئین‌نامه اجرایی صندوق عدالت و پیشرفت ایران موارد ذیل جهت استحضار و بهره‌برداری لازم ارسال می‌گردد:</p> <p>۱- هدف اصلی از ایجاد صندوق عدالت و پیشرفت ایران و بالأخص صندوق‌های استانی تابعه آن افزایش اختیارات استان‌ها برای تحقق رشد و پیشرفت استان‌های کشور از طریق ارتقاء بهره‌وری و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و تکمیل واحدهای نیمه تمام بوده و هدف‌گذاری رشد ۸ درصد در کشور را دنبال کرده است؛ اما آنچه در اساسنامه و آئین‌نامه اجرایی صندوق ملاحظه می‌شود، صندوق‌های استانی ماهیت مستقل نداشته و کاملاً تابع مصوبات هیئت امنای و هیئت مدیره در سطح ملی بوده و به صورت متمرکز پیش‌بینی شده‌اند و استان‌ها اختیاری در این حوزه نخواهند داشت.</p> <p>۲- منبع مالی صندوق در تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱ شامل مواردی همچون درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول، مازاد درآمدهای استانی، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن و... می‌باشد؛ اما آنچه در ماده ۱۵ اساسنامه در خصوص منابع مالی صندوق پیش‌بینی شده است صرفاً به درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول اشاره شده است.</p> <p>۳- با توجه به آنکه مصارف پیش‌بینی شده در این اساسنامه هم حوزه فعالیت بخش خصوصی و هم تکمیل و بهره‌برداری از پروژه‌های عمرانی بخش دولتی را شامل می‌شود، شایسته است نحوه هزینه‌کرد هریک از منابع به طور صریح تفکیک شده و جایگاه منابعی که قرار است در حوزه تکمیل و بهره‌برداری از پروژه‌های عمرانی بخش دولتی هزینه گردد، کاملاً مشخص باشد.</p> <p>۴- بر اساس بخشنامه اجرایی تأمین منابع مالی دولت از طریق فروش اموال و املاک مازاد و در راستای بند د تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۴۰۰، منابع حاصل از این ردیف درآمدی پس از وصول به همان دستگاه و همان استان تخصیص می‌یابد. این موضوع می‌توانست تا حدودی</p>				

اصفهان

<p>انگیزه‌های لازم جهت فروش اموال مازاد توسط دستگاه‌های اجرایی را فراهم آورد. این در حالی است که ساختار اجرایی نحوه هزینه‌کرد منابعی همچون درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول در اساسنامه صندوق مشخص نشده است. به طور کلی مشخص نیست منابعی که از طریق استان‌ها تأمین می‌شوند همچون مازاد درآمدهای استانی، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن و درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول با چه سازوکاری قرار است در همان استان‌ها هزینه شوند.</p> <p>۵- به منظور توجه به اهداف و راهبردهای آمایشی پیشنهاد می‌گردد بند (ش) ماده ۱۷ اساسنامه صندوق به این صورت اصلاح شود:</p> <p>«هدایت منابع سمت پروژه‌های اولویت‌دار و کارآمد بر پایه تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها برای هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه‌ها به منظور مزیت‌های نسبی استان و شهرستان و منطبق با راهبردها و سیاست‌های سند آمایش سرزمین».</p>	
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۱/۲۹ در خصوص اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت به استحضار می‌رساند با توجه به اینکه ماهیت صندوق در ارتباط با تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ با عنوان «تولید و بهره‌وری» و در خصوص تحقق رشد اقتصادی هدف‌گذاری شده بود پیشنهادهایی به شرح ذیل به حضور ارسال می‌شود.</p> <p>۱- با توجه به وظایف ترسیم شده برای استان‌ها در تحقق رشد اقتصادی در بخش‌های مختلف با توجه به پتانسیل و مزیت‌های منطقه‌ای مبتنی بر مطالعات آمایش سرزمین در ساختار سازمانی پیشنهاد شده استان‌ها جایگاهی نداشته و صرفاً مدیریت صندوق از طریق هیئت امنا و مدیریت مرکزی مانند صندوق کارآفرینی امید اعمال شده که این امر نمی‌تواند تحقق بخش تصمیمات استانی در زمینه توسعه و رشد اقتصادی باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود هیئت امنا در سطح استان به صورت مستقل تشکیل و مدیریت استانی اعمال شود.</p> <p>۲- در ماده ۵ همپوشانی و تکرار در بندهای ذکر شده وجود داشته که می‌توان برخی بندها را ادغام یا حذف نمود.</p> <p>۳- در ماده ۶ به دلیل کثرت وظایف ذکر شده، به نظر می‌رسد صندوق عمدتاً به مسائل اجتماعی و پرداخت کمک‌های ریز که نقشی در توسعه و رشد اقتصادی ندارند پرداخته و از وظایف اصلی مرتبط غفلت گردیده، پیشنهاد می‌شود وظایف اصلی و تخصصی مرتبط با تولید و اشتغال مدنظر قرار گرفته و فعالیت‌های جانبی و مازاد حذف شوند.</p> <p>۴- پیشنهاد می‌شود در استان‌ها، صندوق به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی الحاق شده تا مدیریت منابع در راستای مطالعات آمایش و تحقق رشد اقتصادی استان با دقت بیشتری انجام پذیرد.</p>	<p>ایلام</p>
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۱/۲۹ با موضوع اظهار نظر در خصوص متن پیش‌نویس اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی صندوق عدالت و پیشرفت ایران، نقطه نظرات این سازمان به شرح ذیل ایفاد می‌گردد:</p> <p>۱- به‌رغم نقش مؤثر و کلیدی در نظر گرفته شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ برای صندوق عدالت و پیشرفت ایران به منظور جمع‌بندی و تمرکز منابع مالی در راستای تحقق اهداف تعیین شده، موضوع تشکیل صندوق مذکور در تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مغفول مانده است.</p> <p>۲- در ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی پیشنهادی، لازم است سازوکار نحوه ارائه خدمات و اعطای تسهیلات در صندوق عدالت و پیشرفت در دستورالعمل اجرایی پیشنهادی توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی نیز تبیین و تشریح شود. از سوی دیگر با عنایت به ماهیت و کارکرد استانی برخی منابع مالی ذکر شده در جز ۱ بند الف تبصره ۱۸، ارائه ساختار مناسب اجرایی برای تعریف پروژه‌ها و اولویت در توزیع منابع در سطح استان در این آیین‌نامه ضروری به نظر می‌رسد (اشاره کم‌رنگ به نقش شورای برنامه‌ریزی و توسعه به‌عنوان بالاترین مرجع تصمیم‌گیری برنامه‌ریزی و توسعه در استان در آیین‌نامه اجرایی).</p> <p>۳- در مفاد تبصره ماه ۲ آیین‌نامه اجرایی پیشنهادی، طرف عقد تفاهم‌نامه با دستگاه‌های اجرایی تعیین نشده است.</p> <p>۴- در ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی، پرداخت منابع مالی منوط به مبادله موافقت‌نامه با دستگاه‌ها اجرایی شده که ابهامات ذیل را در بردارد:</p> <p>- چنانچه موضوع فعالیت صندوق عدالت و پیشرفت ایران تمرکز منابع مالی و توزیع آن از همین کانال است مبادله موافقت‌نامه با دستگاه‌های اجرایی سختی یا موضوع فعالیت صندوق نداشته و تبیین شفاهی از این فرایند باید در دستورالعمل ارائه شود.</p> <p>- مبادله موافقت‌نامه و تخصیص اعتبار به دستگاه‌های اجرایی مستلزم اخذ مجوز ماده ۲۳ برای پروژه‌های پیشنهادی جدید است.</p> <p>۵- در تبصره ۱ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی به استناد جز ۷ بند الف تبصره ۱۸ قانون ضروری است عبارت «منابع مالی مربوط به جز (۱-۱) بند قانونی مزبور «به عبارت» کلی منابع یاد شده در جز ۱ بند الف (از ۱-۱ تا ۷-۱) تغییر یابد.</p> <p>۶- در تبصره ۱ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی، به پیشنهاد اصلاح اساسنامه صندوق کارآفرینی امید به منظور تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت ایران اشاره شده که ارتباط آن با تبصره ۱ (با عاملیت بانک‌های توسعه‌ای، تخصصی و صندوق کارآفرینی امید) مبهم است. از</p>	<p>تهران</p>

- سوی دیگر تجارب نشان می‌دهد عملکرد صندوق کارآفرینی امید در اجرای قانون توسعه و حمایت از اشتغال پایدار روستا عشایری و برنامه‌های تولید و اشتغال تبصره ۱۸ قانون بودجه سنوات گذشته، چندان مطلوب نبوده است.
- ۷- گسترش دامنه ارائه خدمات صندوق کارآفرینی امید افزون بر فعالیت‌های پیشین آن، با توجه به غیر تخصصی بودن ارکان و ساختار محدود این صندوق، امکان بروز مشکلات فراوان و عدم تحقق اهداف قانون را در پی خواهد داشت. شایان ذکر است با توجه به تزریق حجم زیاد اعتبارات باید زیرساخت‌های کافی برای فعالیت این صندوق، تراکنش‌های آن و تعامل با شبکه بانکی در بسیاری از استان‌های کشور فراهم شود.
- ۸- در ماده ۵ آئین‌نامه اجرایی، مسئولیت حسن اجرای برنامه‌ها در سطح استان بر عهده استانداران است، در حالی که نقش مؤثری برای شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در فرایند اجرایی (تعریف پروژه، تخصیص منابع، اولویت‌بندی پروژه‌ها و...) و مقام عالی استان دیده نشده است.
- ۹- در ردیف ۱۲ ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی پیشنهادی موضوع تبیین معیار و شاخص‌های تخصیص تسهیلات «تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای توسعه برنامه‌ریزی هر استان» ذکر نشده که فرایند اجرایی شدن این موضوع و نحوه تعامل فی‌مابین در بررسی و تأیید پروژه‌ها تشریح و تعیین نگردیده است. از سوی دیگر در ماده ۹ اساسنامه پیشنهادی موضوع تصمیم‌گیری در خصوص تخصیص منابع در وظایف و اختیارات هیئت امنای مطرح نشده است. همچنین با توجه به ترکیب هیئت امنای در سطح ملی، تصمیم‌گیری در خصوص پروژه‌های ۳۱ استان برای هیئت امنای با توجه به حجم بالای پروژه‌ها و وظیفه‌های سنگین و دور از ذهن به نظر می‌رسد.
- ۱۰- در ردیف ۱۸ ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی پیشنهادی موضوع تبیین معیار و شاخص‌های تخصیص تسهیلات، استفاده از عبارت «تسهیلات سفارشی» به مجموعه‌های دارای امکانات وسیع مانند صنایع بزرگ جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از صنایع کوچک و متوسط، امکان اعمال سلیقه، مداخله غیرکارشناسی و ایجاد رانت را فراهم می‌آورد که با اهداف قانون منافات دارد. لازم به ذکر است طرح‌های توجیه‌پذیر امکان بهره‌مندی از تسهیلات را خواهند داشت.
- ۱۱- در مقدمه اساسنامه ذکر شده «به منظور کمک به تحقق رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی، «صندوق کارآفرینی امید» به «صندوق عدالت و پیشرفت ایران» تغییر نام یافته که با مضمون عبارت مندرج در تبصره (د) ماده ۵ اساسنامه پیشنهادی، «از تاریخ تصویب این اساسنامه، صندوق قائم مقام قانونی صندوق کارآفرینی امید است» تعارض دارد.
- ۱۲- در ماده ۱ اساسنامه مذکور قید شده صندوق عدالت و پیشرفت ایران مؤسسه عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و استقلال اداری و مالی است که این موضوع با ترکیب اعضای کاملاً دولتی هیئت امنای صندوق منافات دارد.
- ۱۳- طبق ماده ۱ اساسنامه کارکرد اجرایی و مالی صندوق تابع اساسنامه و مصوبات هیئت امنای صندوق است در حالی که در تبصره ۶ به ایجاد یک صندوق قرض‌الحسنه چند شعبه‌ای در چارچوب قوانین و مقررات با اخذ مجوز از بانک مرکزی اشاره شده است. به نظر می‌رسد در اساسنامه برای یک صندوق دو سازوکار در نظر گرفته شده که ممکن است تداخل فرایند و مشکلات اجرایی در پی داشته باشد.
- ۱۴- در ماده ۵ اساسنامه مذکور، به نظر می‌رسد جزء الف با جزء د همپوشانی دارد. در این ماده به منابع حاصل از بازپرداخت تسهیلات روستا عشایری در وجه صندوق کارآفرینی امید اشاره نشده است.
- ۱۵- در بند ۱۷ ماده ۱۷ هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار و کارآمد بر پایه تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها به منظور هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه‌ها در راستای مزیت‌های علمی استان و شهرستان «از وظایف و اختیارات مدیر عامل ذکر شده که از یکسو با ماده ۶ آئین‌نامه اجرایی مبنی بر تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای توسعه و برنامه‌ریزی هر استان» همخوانی نداشته و از سوی دیگر احاله موضوع به یک فرد با توجه به حجم بالای اعتبارات و پروژه‌ها در سطح استان‌ها و کشور منطقی به نظر نمی‌رسد. ذکر این نکته ضروری است که مطابق بند ج ماده ۱۲، داشتن حداقل ۳ سال سابقه فعالیت مرتبط با موضوع فعالیت بانکی یکی از شرایط انتخاب مدیرعامل است که با توجه به اهداف عالی تبصره ۱۸ قانون در دو سطح ملی و استانی پیشنهاد می‌شود شرایط انتخاب مدیرعامل و همچنین بند ش ماده ۱۷ مورد بازنگری قرار گیرد.
- ۱۶- در بند ر ماده ۱۳، «هیئت مدیره» می‌تواند وظایف و اختیارات موضوع بندهای ت، ج، ح، ر این ماده را با حفظ مسئولیت به مدیرعامل تفویض نماید که در این صورت دامنه اختیارات مدیرعامل گسترده‌تر می‌شود. از سوی دیگر به موجب ماده ۱۸ اساسنامه، مدیرعامل می‌تواند بخشی از اختیارات را به موجب ابلاغ کتبی یا ذکر موارد به هر یک از مدیران و کارکنان صندوق به تشخیص و مسئولیت خود تفویض کند و در تبصره ماده ۱۹ نیز عضو هیئت مدیره موظف دارنده امضای مجاز، می‌تواند بخشی از اختیارات را به موجب ابلاغ کتبی یا ذکر موارد به هر یک از مدیران یا کارکنان صندوق به تشخیص و مسئولیت خود تفویض کند که با توجه به گسترده دامنه فعالیت

<p>صندوق و تمرکز بخش قابل توجهی از منابع مالی دولت در آن این حجم از تفویض اختیارات می‌تواند موجب عدم پاسخگویی و قانون‌گریزی مسئولان امر شود.</p> <p>۱۷- پیشنهاد می‌گردد با توجه به لزوم اجرای تبصره ۱۸ قانون در سطوح استانی، در اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران هیئت عامل با اعضای ذیل در نظر گرفته شود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - استاندار (رئیس هیئت عامل) - رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان (دبیر هیئت عامل) - مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان - مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان - مدیر کل جهاد کشاورزی استان - مدیر کل صنعت، معدن و تجارت استان - مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان - رئیس اتاق تعاون استان به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی - دبیر شورای هماهنگی بانک‌های دولتی - یک نفر از نمایندگان منتخب مردم استان در مجلس شورای اسلامی - دادستان استان - رئیس خزانه معین استان <p>در پایان تأکید می‌شود؛ تحقق اهداف مستتر در موضوع تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و رشد اقتصادی هدف‌گذاری شده و هدایت بهینه منابع مالی اختصاص یافته مستلزم ارائه الگوی مدون، کارآمد و مشخص از فرایند اجرایی موضوع قانون است. دستیابی به این مهم، نیازمند تحقیق و بازرنگری آئین‌نامه و اساسنامه پیشنهادی است.</p>	
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ آن مرکز در خصوص «انجام مطالعات پشتیبان چگونگی راه‌اندازی صندوق عدالت و پیشرفت ایران» نظرات و پیشنهادها این سازمان به شرح زیر به‌منظور لحاظ نمودن در فرایند اجرایی کار برای استحضار و دستور اقدام لازم حضورتان ارسال می‌گردد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- اولویت اعطای تسهیلات ویژه طرح‌های دانش‌بنیان ۲- ایجاد زمینه و ضمانت اجرایی مناسب برای تسهیل در سرمایه‌گذاری خارجی و جذب سرمایه‌گذاران (اعطای مشوق، معافیت مالیاتی، سود تضمین شده و...) ۳- ایجاد نظام اداری منسجم برای ساماندهی نیروی انسانی و جلوگیری از ایجاد شعب بدون توجه اقتصادی ۴- اختصاص خط اعتباری ویژه به استان‌های محروم به منظور ایجاد تعادل و توازن بین استان‌ها ۵- اختصاص اعتبارات صندوق از محل، منابع ملی و متمرکز به علت ضعیف بودن بودجه و کمبود درآمد استان‌های محروم ۶- نظارت مستمر بر فعالیت دریافت‌کنندگان تسهیلات و اختصاص وام پرداختی متناسب با پیشرفت پروژه‌ها ۷- ایجاد سازوکار مناسب برای اخذ تضمین و تسهیل در اخذ وام ۸- اختصاص تسهیلات با سود پایین برای طرح‌های تولیدی و دانش‌بنیان (پرداخت یارانه) ۹- جایگزینی کلمه مشوق به‌جای اهرم در بند ۶ ماده ۶ اساسنامه ۱۰- با توجه به مأموریت و سیاست‌های صندوق و بند ۶ اصلاحات اساسنامه، پرداخت تسهیلات با اولویت پروژه‌های تولیدی و دانش‌بنیان و یا ایجاد اشتغال بالا انجام شود. ۱۱- ایجاد واحد مشاوره، تحقیق و توسعه برای انجام فعالیت‌ها بدین شرح است: <ul style="list-style-type: none"> - هماهنگی با نهادهای عمومی غیردولتی و استفاده از تجارب واحدهای موفق، بنیادها و بنگاه‌های اقتصادی - برقراری ارتباط مناسب بین توان و ایده‌های علمی واحدهای فناوری و دانش بنیان یا صنایع و بخش‌های تولیدی و اعطای کمک و تسهیلات مالی برای تکمیل زنجیره ارزش و تبدیل ایده به محصول و تجاری‌سازی - تسهیل‌گری و مشاوره در ایجاد زیرساخت‌ها 	<p>چهارم‌حال و بختیاری</p>
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ مبنی بر ارسال نظرات در خصوص اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران، نظرات به شرح ذیل جهت استحضار ارسال می‌شود.</p>	<p>خراسان جنوبی</p>

<p>بند ب ماده ۶: طرح‌های دانش‌بنیان و فناوری نیز اضافه شود</p> <p>بند ث ماده ۶: برای پرداخت تسهیلات مسکن و نیازهای ضروری سقف ۱۰ درصد در نظر گرفته شود و بیشتر تسهیلات برای ایجاد و توسعه کسب‌وکار پرداخت شود.</p> <p>بند ش ماده ۶: بحث تأمین مالی پروژه‌های دولتی حذف شود.</p>													
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ در خصوص پیشنهادها و اصلاحیه اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران موارد اصلاحی به شرح ذیل است:</p> <p>۱- مطابق ماده ۸ اساسنامه پیشنهاد می‌شود: هیئت امنای استانی برای صندوق عدالت و پیشرفت تشکیل گردد تا بتواند مدیران صندوق استانی را تعیین و سایر موضوعات مرتبط در حوزه فعالیت صندوق عدالت و پیشرفت را ساماندهی نماید (ماده ۸ اساسنامه)</p> <p>۲- با توجه به قابل توجه بودن منابع مرتبط با این صندوق، تخصیص این منابع در مقیاس ملی و استانی باید منطبق بر روح کلی آمایش سرزمین باشد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود تخصیص اعتبارات مشروط به استعلام از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در انطباق با سند آمایش استان باشد.</p> <p>۳- در خصوص سهم استان‌ها در سنوات آتی پیشنهاد می‌شود ملاک تأمین منابع صندوق، گزارش تخصصی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در حوزه فلاکت، عقب‌ماندگی و محرومیت استان‌ها لحاظ گردد (آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸)</p> <p>۴- در خصوص بند س ماده ۶، پیشنهاد می‌شود عبارت صرف اجرای برنامه‌های کمک به تحقق رشد اقتصادی و ... به عبارت صرف اجرای برنامه‌های مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در جهت کمک به تحقق رشد اقتصادی و ... اصلاح گردد.</p> <p>۵- بند ش به صورت «حداکثر میزان ۱۰ درصد منابع صندوق برای تأمین مالی پروژه‌های دولتی با پیشرفت فیزیکی بالا بر اساس مصوبه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قابل پرداخت است» اصلاح شود.</p>	<p>خراسان شمالی</p>												
<table border="1"> <tr> <td colspan="2" data-bbox="180 934 1307 1102"> <p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ بدین‌وسیله پیشنهادهای مورد نظر جهت لحاظ شدن در آئین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور به شرح جدول ذیل به استحضار می‌رساند. ضمناً پیشنهاد می‌شود در اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران، امکان سرمایه‌گذاری مستقیم صندوق در طرح‌های عمده و دارای توجیه اقتصادی با مشارکت بخش خصوصی و یا تجمیع سرمایه‌های خرد مردمی در نظر گرفته شود.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="180 1102 792 1144"> <p>موضوع / مشکل / چالش</p> </td> <td data-bbox="792 1102 1307 1144"> <p>راهکار پیشنهادی</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="180 1144 792 1291"> <p>پیش‌بینی نشدن شورای (هیئت امنای) استانی</p> </td> <td data-bbox="792 1144 1307 1291"> <p>با توجه به مسئولیت استان‌ها در تحقق رشد پیش‌بینی شده، پیشنهاد می‌گردد در ماده ۱ آئین‌نامه اجرایی نسبت به پیش‌بینی اعضای متناظر شورا (هیئت امنای حساب) موضوع جزء ۹ بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه اقدام شود.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="180 1291 792 1459"> <p>ایجاد مشکلات دبیرخانه‌های استانی به دلیل تعدد سامانه‌های ثبت نام و متفاوت بودن فضای هر سامانه با یکدیگر</p> </td> <td data-bbox="792 1291 1307 1459"> <p>پیشنهاد می‌شود سامانه‌های موجود دستگاه‌های اجرایی ساماندهی و به یکدیگر مرتبط شوند. همچنین دسترسی کامل به ادارات کل امور اقتصادی و دارایی استان‌ها به منظور تأیید نهایی طرح‌های استانداری‌ها جهت نظارت عالی‌ه داده شود.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="180 1459 792 1732"> <p>وجود ابهام در سهمیه ابلاغی دستگاه‌های اجرایی استان؛ اگرچه در برنامه ابلاغی دستگاه‌ها، سهمیه استانی دستگاه‌های اجرایی مشخص شده است، اما برخی از دستگاه‌ها به‌ویژه جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت در سال گذشته مبالغ دیگری را به عنوان سهمیه اعتباری اعلام می‌نمایند که با ارقام مندرج در برنامه ابلاغی متفاوت بوده و ابهاماتی را در این خصوص ایجاد کرده است.</p> </td> <td data-bbox="792 1459 1307 1732"> <p>پیشنهاد می‌شود سهمیه دستگاه‌ها در سطح ملی به صورت شفاف و مشخص، تعیین و به دستگاه‌های اجرایی و همچنین دبیرخانه‌های استانی ابلاغ شود.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="180 1732 792 1852"> <p>مشکلات پرداخت تسهیلات به طرح‌هایی که به دلیل حجم بالای تسهیلات مورد نیاز، امکان تأمین آن توسط یک بانک به دلیل محدودیت منابع به صورت یکجا وجود ندارد.</p> </td> <td data-bbox="792 1732 1307 1852"> <p>پیشنهاد می‌شود امکان پرداخت تسهیلات به صورت سندیکایی و با مشارکت چند بانک در آئین‌نامه اجرایی لحاظ شود.</p> </td> </tr> </table>	<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ بدین‌وسیله پیشنهادهای مورد نظر جهت لحاظ شدن در آئین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور به شرح جدول ذیل به استحضار می‌رساند. ضمناً پیشنهاد می‌شود در اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران، امکان سرمایه‌گذاری مستقیم صندوق در طرح‌های عمده و دارای توجیه اقتصادی با مشارکت بخش خصوصی و یا تجمیع سرمایه‌های خرد مردمی در نظر گرفته شود.</p>		<p>موضوع / مشکل / چالش</p>	<p>راهکار پیشنهادی</p>	<p>پیش‌بینی نشدن شورای (هیئت امنای) استانی</p>	<p>با توجه به مسئولیت استان‌ها در تحقق رشد پیش‌بینی شده، پیشنهاد می‌گردد در ماده ۱ آئین‌نامه اجرایی نسبت به پیش‌بینی اعضای متناظر شورا (هیئت امنای حساب) موضوع جزء ۹ بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه اقدام شود.</p>	<p>ایجاد مشکلات دبیرخانه‌های استانی به دلیل تعدد سامانه‌های ثبت نام و متفاوت بودن فضای هر سامانه با یکدیگر</p>	<p>پیشنهاد می‌شود سامانه‌های موجود دستگاه‌های اجرایی ساماندهی و به یکدیگر مرتبط شوند. همچنین دسترسی کامل به ادارات کل امور اقتصادی و دارایی استان‌ها به منظور تأیید نهایی طرح‌های استانداری‌ها جهت نظارت عالی‌ه داده شود.</p>	<p>وجود ابهام در سهمیه ابلاغی دستگاه‌های اجرایی استان؛ اگرچه در برنامه ابلاغی دستگاه‌ها، سهمیه استانی دستگاه‌های اجرایی مشخص شده است، اما برخی از دستگاه‌ها به‌ویژه جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت در سال گذشته مبالغ دیگری را به عنوان سهمیه اعتباری اعلام می‌نمایند که با ارقام مندرج در برنامه ابلاغی متفاوت بوده و ابهاماتی را در این خصوص ایجاد کرده است.</p>	<p>پیشنهاد می‌شود سهمیه دستگاه‌ها در سطح ملی به صورت شفاف و مشخص، تعیین و به دستگاه‌های اجرایی و همچنین دبیرخانه‌های استانی ابلاغ شود.</p>	<p>مشکلات پرداخت تسهیلات به طرح‌هایی که به دلیل حجم بالای تسهیلات مورد نیاز، امکان تأمین آن توسط یک بانک به دلیل محدودیت منابع به صورت یکجا وجود ندارد.</p>	<p>پیشنهاد می‌شود امکان پرداخت تسهیلات به صورت سندیکایی و با مشارکت چند بانک در آئین‌نامه اجرایی لحاظ شود.</p>	<p>بوشهر</p>
<p>بازگشت به نامه شماره ۳۴۸۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۹ بدین‌وسیله پیشنهادهای مورد نظر جهت لحاظ شدن در آئین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور به شرح جدول ذیل به استحضار می‌رساند. ضمناً پیشنهاد می‌شود در اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران، امکان سرمایه‌گذاری مستقیم صندوق در طرح‌های عمده و دارای توجیه اقتصادی با مشارکت بخش خصوصی و یا تجمیع سرمایه‌های خرد مردمی در نظر گرفته شود.</p>													
<p>موضوع / مشکل / چالش</p>	<p>راهکار پیشنهادی</p>												
<p>پیش‌بینی نشدن شورای (هیئت امنای) استانی</p>	<p>با توجه به مسئولیت استان‌ها در تحقق رشد پیش‌بینی شده، پیشنهاد می‌گردد در ماده ۱ آئین‌نامه اجرایی نسبت به پیش‌بینی اعضای متناظر شورا (هیئت امنای حساب) موضوع جزء ۹ بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه اقدام شود.</p>												
<p>ایجاد مشکلات دبیرخانه‌های استانی به دلیل تعدد سامانه‌های ثبت نام و متفاوت بودن فضای هر سامانه با یکدیگر</p>	<p>پیشنهاد می‌شود سامانه‌های موجود دستگاه‌های اجرایی ساماندهی و به یکدیگر مرتبط شوند. همچنین دسترسی کامل به ادارات کل امور اقتصادی و دارایی استان‌ها به منظور تأیید نهایی طرح‌های استانداری‌ها جهت نظارت عالی‌ه داده شود.</p>												
<p>وجود ابهام در سهمیه ابلاغی دستگاه‌های اجرایی استان؛ اگرچه در برنامه ابلاغی دستگاه‌ها، سهمیه استانی دستگاه‌های اجرایی مشخص شده است، اما برخی از دستگاه‌ها به‌ویژه جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت در سال گذشته مبالغ دیگری را به عنوان سهمیه اعتباری اعلام می‌نمایند که با ارقام مندرج در برنامه ابلاغی متفاوت بوده و ابهاماتی را در این خصوص ایجاد کرده است.</p>	<p>پیشنهاد می‌شود سهمیه دستگاه‌ها در سطح ملی به صورت شفاف و مشخص، تعیین و به دستگاه‌های اجرایی و همچنین دبیرخانه‌های استانی ابلاغ شود.</p>												
<p>مشکلات پرداخت تسهیلات به طرح‌هایی که به دلیل حجم بالای تسهیلات مورد نیاز، امکان تأمین آن توسط یک بانک به دلیل محدودیت منابع به صورت یکجا وجود ندارد.</p>	<p>پیشنهاد می‌شود امکان پرداخت تسهیلات به صورت سندیکایی و با مشارکت چند بانک در آئین‌نامه اجرایی لحاظ شود.</p>												

<p>پیشنهاد می‌شود به منظور ایجاد وحدت رویه در پرداخت تسهیلات، سهم آورده متقاضی در تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ به میزان حداکثر ۲۰ درصد برای کلیه بانک‌ها و کلیه طرح‌ها اعمال گردد.</p>	<p>مشکلات ناشی از تفاوت سهم آورده متقاضی در بانک‌های عامل</p>
<p>پیشنهاد می‌شود مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به دستگاه‌های اجرایی مشمول تسهیلات اضافه شود یا به دستگاه‌های اجرایی مرتبط اجازه امکان تأیید مجوز فعالیت این‌گونه طرح داده شود.</p>	<p>با توجه به اینکه مجوز طرح‌های مستقر در مناطق ویژه و آزاد توسط سازمان مسئول آن مناطق صادر می‌شود، سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی امکان تأیید مجوز فعالیت این‌گونه طرح‌ها را ندارند. همچنین بانک‌های عامل نیز با سازمان مسئول مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور قرارداد عاملیت ندارند، لذا امکان پرداخت تسهیلات بند الف تبصره ۱۸ به آن‌ها وجود ندارد.</p>
<p>با توجه به مسئولیت استان‌ها در تحقق رشد پیش‌بینی شده، پیشنهاد می‌شود میزان پرداخت تسهیلات ثابت و در گردش از کل تسهیلات به صورت شناور و در اختیار کمیته استانی قرار گیرد تا بر اساس نیاز به طرح‌های متقاضی پرداخت شود.</p>	<p>طبق دستورالعمل در حال حاضر سهم تسهیلات ثابت از کل تسهیلات ۳۰ درصد و سهم تسهیلات سرمایه در گردش ۷۰ درصد است. با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از طرح‌های سرمایه‌گذاری نیازمند و متقاضی دریافت تسهیلات سرمایه ثابت هستند، تعیین سهم تسهیلات ثابت و در گردش امکان مدیریت تسهیلات و تحقق اهداف را با مشکل مواجه می‌کند.</p>
<p>پیشنهاد می‌شود سهم منابع داخلی به‌ویژه بانک‌های تخصصی هر استان قبل از ابلاغ آئین‌نامه و انعقاد قرارداد با بانک‌های عامل از طرف بانک مرکزی تعیین تکلیف، تأمین و مشخص گردد.</p>	<p>ناکافی بودن منابع داخلی بانک‌های استان‌ها به‌خصوص بانک‌های تخصصی و عدم امکان جذب منابع از وجوه اداری شده تأمین از محل اعتبارات عمومی دولت</p>
<p>پیشنهاد می‌شود در توزیع استانی اعتبارات مذکور، علاوه بر پتانسیل‌های رشد اقتصادی، در مبحث شاخص شرایط بازار کار استان‌های کشور، از شاخص نسبت اشتغال که به صورت واقعی‌تر وضعیت فعالیتی نیروی انسانی را نشان می‌دهد، استفاده شود.</p>	<p>لزوم بازنگری در دستورالعمل شهرستان‌های برخوردار و غیر برخوردار جهت رعایت توسعه متوازن شهرستانی</p>
<p>پیشنهاد می‌شود سقف اختیارات بانک‌ها در استان‌ها جهت تأیید پروژه‌ها افزایش یابد</p>	<p>مشکلات ایجاد شده در روند تصویب طرح‌ها در بانک‌های عامل به دلیل محدود بودن اختیارات استانی و لزوم ارسال طرح‌ها به مرکز جهت اخذ مجوز</p>
<p>پیشنهاد می‌شود نرخ بیکاری شهرستانی در تعیین سهم تسهیلات مدنظر قرار گیرد.</p>	<p>اصلاح شاخص تعیین سقف استان‌ها بر اساس شاخص بیکاری کل برخی استان‌های دارای پتانسیل نفت و گاز بعضاً دارای نرخ بیکاری پایین در برخی شهرستان‌ها هستند که نرخ بیکاری استان تأثیر می‌گذارد در حالی که سایر شهرستان‌های استان دارای نرخ‌های بیکاری بالا هستند که منجر به محرومیت آنها می‌شود.</p>
<p>پیشنهاد می‌شود پذیرش محل اجرای طرح ب عنوان وثایق قابل قبول طرح برای بانک‌های عامل در آیین‌نامه اجرایی مورد تأکید قرار گیرد.</p>	<p>مشکلات طرح‌های پیشران و بزرگ ناشی از الزام به ارائه ضمانت‌ها و وثایق به سیستم بانکی جهت اخذ تسهیلات</p>
<p>پیشنهاد می‌شود در ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی، متقاضیان تسهیلات تبصره ۱۸ سال ۱۴۰۱ از این شرط معاف گردند.</p>	<p>مشکلات ناشی از عدم امکان استفاده از منابع تبصره ۱۸ توسط متقاضیان که قبلاً به هر نحو از تسهیلات صندوق توسعه ملی استفاده نموده‌اند.</p>

۵-۸- جمع‌بندی اصلاحات پیشنهادی صاحب‌نظران

آقای دکتر اکبری

به منابع تأمین مالی صندوق، منابع حاصل از کارگروه سازگاری با کم‌آبی نیز اضافه شود. در این کارگروه به استان‌ها اجازه داده شد که به منظور مابه‌ازای آب پایدار از صنایعی که آب‌بر و پر آب هستند، به ازای هر مترمکعب مبلغی را استان دریافت کند.

طی سال‌های گذشته، رقمی حدود ۶۰۰ میلیارد تومان از صنایع آب‌بر در استان دریافت شده است و بر اساس دستورالعمل کارگروه سازگاری با کم‌آبی در حوزه‌های آب و جبران خسارت به کشاورزان و زیرساخت‌های آبی هزینه شده است. همواره این مسئله در دیوان محاسبات کشور مطرح است که این منبع مالی چگونه به اساسنامه مصوب هیئت وزیران استناد می‌گردد و مستقیم هزینه می‌شود. بر این اساس یکی از منابع این صندوق نیز باید منابع حاصل از سازگاری با کم‌آبی را در نظر گرفت که منبع قابل ملاحظه‌ای نیز است.

به عنوان مثال، سالی-سالانه در استان اصفهان می‌توان ۴۰۰-۵۰۰ میلیون تومان از این منبع درآمدزایی کرد. در حوزه حدود فعالیت‌ها نیز شرکت‌های دانش‌بنیان و شرکت‌های با فناوری بالا مورد حمایت قرار می‌گرفته است و با توجه به شعار سال یکی از آیتم‌های مستقل را حمایت و پشتیبانی از فعالیت‌های فناورانه و شرکت‌های دانش‌بنیان در نظر بگیریم. در حال حاضر در شهرک علمی تحقیقاتی، ما بیش از ۵۰۰ شرکت دانش‌بنیان داریم که در یک سری مواقع نیازمند حمایت مالی مناسب هستند و اینجا می‌توان از منابع این صندوق بهره‌مند شد. پس دومین نکته اضافه نمودن یک بند به حوزه فعالیت‌های این صندوق است.

سومین نکته این صندوق در سطح ملی، استانی و شهرستانی دیده شده است؛ اما این نکته نه در دستورالعمل اجرایی و نه در اساسنامه نحوه فعالیت و هدایت این صندوق در استان‌ها مشخص نشده است. یکی از گرفتاری‌های مسائل حال حاضر، فعالیت‌های متراکم و متمرکز در کشور است و این تراکم و تمرکز به نوعی در این اساسنامه هم قابل مشاهده است و به نظرم در اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی نقش استاندار را به عنوان بالاترین مقام استان و سپس سازمان مدیریت استان‌ها و وزارت دارایی همان‌طور که در تبصره ۱۲ کارگروه فروش اموال مازاد، استاندار، رئیس سازمان برنامه و رئیس دارایی حضور دارند، معرفی شوند ترکیب مناسب‌تری است و باید اختیارات به درستی و روشن بیان شود تا نیازمند اخذ اجازه و مجوزهای مکرر از تهران نباشیم.

آقای دکتر بهبودی

آیا عدالت و پیشرفت هم‌راستا هستند یا دو چیز متفاوت؟
در صورت مغایرت عدالت و پیشرفت تقدم با کدام است؟
آیا سهم عدالت و پیشرفت در مأموریت‌ها و فعالیت‌های صندوق قابل تفکیک است؟ یا جداگانه مدیریت خواهند شد؟
آیا ضرورت دارد صندوق همانند بانک واحد شهرستانی داشته باشد؟ آیا این توسعه تشکیلات و افزایش هزینه نیست؟
آیا نمی‌تواند کارهای سیاست‌گذاری و ستادی را خود انجام دهد و بقیه امور اجرایی در قالب عاملیت به سایر نهادها بسپارد؟
آیا این سرمایه، سرمایه قبلی صندوق کارآفرینی است؟
آیا توجه شده که مکانیسم تأمین منابع و سرمایه به نحوی باشد که در شرایط تورمی، قدرت خرید آن مستمراً کاهش نیابد؟
به نظر می‌رسد بیان اولویت‌ها می‌تواند با جامع‌نگری و ارزیابی دقیق در قالب بسته‌ای سیاستی (زمان‌دار، مکانمند و...) ارائه شود و از ذکر آن در اساسنامه که حالت ثابت و دائمی دارد پرهیز شود.
آیا درگیر کردن چنین نهادی به امور خرد همانند تسهیلات ازدواج و تعمیر مسکن، تهیه جهیزیه، با مأموریت این صندوق سازگار است؟
واقعاً این همه نهاد و موسسه و بانک نمی‌توانند این وظایف را انجام دهند؟
تبصره ذیل ماده ۶ مبنی بر تشکیل صندوق قرض‌الحسنه با مفاد بندهای الف و ج که صندوق از جذب سپرده‌های مردمی منع شده مغایرت دارد اساساً ضرورتی ندارد صندوق را درگیر کارهای جزئی و اجرایی که شبکه وسیعی می‌طلبد، کرد.
در ماده ۱ گفته شد صندوق مؤسسه عمومی غیردولتی است. در حالی که هیئت امنای صندوق به‌استثنای دو نفر کلاً دولتی هستند. این چه نهاد غیردولتی است که در سیطره دولتی است؟!
فقط ۴ معاون رئیس‌جمهور و ۶ نفر از وزیران حضور ندارند...
هیئت امنای افراد صاحب‌نظر، خبره و مستقل است نه کسانی که خودشان هزار مشغله دارند و ضمناً حضور این افراد موجب غلبه نگرش بخشی و سهم‌خواهی خواهد شد...
در کل به نظرم این اساسنامه با اساسنامه نهادهایی که در دنیا و در کشورهای دیگر به عنوان صندوق توسعه ایجاد شده‌اند خیلی فاصله دارد...
به همان میزان که صندوق مهر امام رضا (ع) و صندوق کارآفرینی امید تاکنون در دولت احمدی‌نژاد دولت روحانی موفق بوده‌اند این صندوق هم همان سرنوشت را خواهد داشت درواقع ابزاری برای اعمال مداخلات دولت خواهد بود نه نهادی مستقل و قوی که بتواند باری از توسعه یا همان پیشرفت و عدالت را بر دوش بکشد.

آقای دکتر طبرسا

پیشنهاد‌های اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران به موضوعات مندرج در بند (ب) ماده ۶ حمایت از طرح‌های کارآفرینی از جمله خدماتی و اشتغال روستایی نیز اضافه گردد.

با توجه به افزایش بهای اجاره مسکن در سال‌های اخیر در فهرست نیازهای ضروری مندرج در بند (ث) ماده ۶ تسهیلات ودیعه مسکن نیز اضافه گردد.

به موارد مندرج در ماده ۶ حمایت از کسب و کارهای تولیدی و خدماتی روستایی در سطح ملی و استانی نیز اضافه گردد.

در خصوص موارد مندرج در بند (ج) اساسنامه سابقه فعالیت مدیرعامل و دو عضو موظف هیئت مدیره به ۷ سال سابقه با موضوع فعالیت بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری لحاظ گردد.

به موارد مندرج در ماده ۶ ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاران خرد برای طرح‌های سرمایه‌گذاری کلان توسط صندوق عدالت و پیشرفت ایران لحاظ شود.

پیشنهاد‌های آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور به موضوعات مندرج ماده ۶ اضافه گردد:

- ایجاد اشتغال از طریق گسترش مشاغل خرد و بنگاه‌های زودبازده
- ایجاد اشتغال از طریق حمایت از طرح‌های اقتصادی زودبازده با محوریت توسعه روستاها
- تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام

آقای دکتر اسحاقی

معاونت هماهنگی امور اقتصادی استانداری گیلان

اظهارنظر در خصوص اساسنامه پیشنهادی صندوق توسعه عدالت و پیشرفت ایران

۱- پیشنهاد می‌شود عبارت «۰۰۰ و سایر روش‌های معمول سرمایه‌گذاری»، در جزء ۳ ذیل بند (ذ) ماده ۶ اضافه شود.

۲- عبارت «اهرم مالی» در جزء ۵ بند (ذ) ماده ۶، کلی و واجد ابهام بوده و نیازمند تعیین سازوکار و تفسیر است.

۳- با توجه به اهداف صندوق (ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و ...)، پیشنهاد می‌شود منابع مالی صندوق در استان‌ها صرفاً به طرح‌های بخش خصوصی اختصاص یابد و طرح‌های دولتی از شمول منابع این صندوق خارج گردد. لذا لازم است بند (ش) ذیل ماده ۶ به شرح زیر اصلاح شود:

«ش-منابع مالی طرح (پروژه)های استانی موضوع این بند صرفاً برای تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان پرداخت خواهد شد».

۴- در خصوص بند (ش) ماده ۱۷، عبارت «... تصمیم‌گیری‌های مشخص و علمی استان‌ها» واجد ابهام بوده و نیازمند تعریف سازوکار است.

۵- با عنایت به اینکه ارکان اصلی صندوق از مدیران و مقامات دولتی تشکیل شده است، همچنین به دلیل نظارت مستمر و عالیه توسط مراجع نظارتی، به نظر می‌رسد ماهیت صندوق از نهاد عمومی غیردولتی به صندوق دولتی تغییر یابد. در این صورت منابع بیشتری می‌توان برای صندوق تعریف نمود.

۶- به منظور اطمینان از تحقق اهداف صندوق و جلوگیری از هرگونه انحراف احتمالی از مفاد اساسنامه، خط‌مشی‌ها و سیاست‌های صندوق، پیشنهاد می‌شود: هیئت نظارت با ترکیبی از رؤسای دستگاه‌های نظارتی و اجرایی، جهت نظارت بر عملکرد صندوق، رسیدگی به صورت‌های مالی، تهیه گزارش برای هیئت امناء و ... در اساسنامه پیش‌بینی شود.

۵-۹- تدوین اساسنامه و آیین‌نامه

اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران

بسمه تعالی

«با صلوات بر محمد و آل محمد»

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۰ به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت- مصوب ۱۳۷۷/۱/۳۰- تصویب کرد:

اساسنامه صندوق کارآفرینی امید موضوع تصویب‌نامه شماره ۸/۱۵۴۰/ت/۵۷۰۶۴ ه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۰۱ و اصلاحیه آن به شماره ۱۳۳۴۶۹/ت/۵۹۴۳۶ ه مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۷ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

هیئت وزیران به استناد ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷- در جلسات ۱۳۹۶/۱۲/۲۷ (موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۶۹۵۴۴/ت/۵۴۴۵۶ ه مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۸)، ۱۳۹۷/۰۲/۱۶، ۱۴۰۰/۰۶/۲۸، ۱۴۰۰/۰۹/۲۸ در اجرای بند (و) تبصره (۱۲) قانون بودجه کل کشور سال ۱۳۹۶ صندوق کارآفرینی امید را به عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی مصوب نموده است، بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور در تاریخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۰، به منظور کمک به تحقق هدف رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی، «صندوق کارآفرینی امید» را به «صندوق عدالت و پیشرفت ایران» تغییر نام داد و اساسنامه آن را به شرح ذیل اصلاح نمود.

اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران

ماده ۱- صندوق عدالت و پیشرفت ایران که در این اساسنامه به اختصار صندوق نامیده می‌شود، به عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و استقلال اداری و مالی است و در سطح ملی و استانی دارای وظایف و اختیارات مشخص است که از لحاظ نظامات مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی، بودجه‌ریزی و سیاست‌های کلان منابع و مصارف، تابع اساسنامه و مصوبات هیئت امنای صندوق می‌باشند؛ برای پرداخت اعتبارات و تسهیلات در سطح استان‌ها، تابع مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها هستند.

تبصره- وظایف محوله در سطح استان، با کمک واحدهای شهرستانی تابعه انجام می‌گردد.

ماده ۲- مدت فعالیت صندوق نامحدود است.

ماده ۳- مرکز اصلی صندوق تهران است و به منظور تحقق اهداف و انجام وظایف خود فعالیت می‌نماید.

ماده ۴ - سرمایه صندوق مبلغ بیست و سه هزار و ششصد و نوزده میلیارد و هشتصد و بیست و یک میلیون و چهارصد و شصت هزار و دویست و هفتاد و نه (۲۷۹ ر ۴۶۰ ر ۸۲۱ ر ۶۱۹ ر ۲۳) ریال است.

ماده ۵ - منابع مالی صندوق عبارت است از:

- الف -** کمک‌های فنی و اعتباری دولت و وجوه اداره شده و سایر اعتبارات مندرج در قوانین و مقررات مربوط.
- ب -** اقساط دریافتی تسهیلات و وام‌های اعطایی صندوق.
- پ -** تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی شبکه بانکی به صندوق.
- ت -** کمک‌های نقدی و غیرنقدی و تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- ث -** کمک‌های فنی و اعتباری بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها.
- ج -** درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت.
- چ -** درآمدهای وقفی و نذورات به عنوان منبع تأمین مالی خرد اسلامی.
- ح -** سایر منابع مالی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- خ -** منابع مالی تجهیز شده توسط دولت برای صندوق در چارچوب قوانین بودجه سنواری کل کشور به منظور تحقق هدف رشد اقتصادی مبتنی بر سند ملی آمایش سرزمین، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی در سطح ملی و استانی.

تبصره - از تاریخ تصویب این اساسنامه، صندوق قائم مقام قانونی «صندوق کارآفرینی امید» است و تمام نیروی انسانی، دارایی‌ها، حقوق و مطالبات، تعهدات و اعتبارات و هرگونه اموال منقول و غیرمنقول متعلق به صندوق کارآفرینی امید به‌جز اباحه و هبه به عنوان خاص و موقوفات و نذورات داده شده در زمان فعالیت صندوق با نام‌های «مهر امام رضا (ع)» و «کارآفرینی امید» حسب مورد جزو منابع مالی و بر عهده صندوق خواهد بود.

ماده ۶ - موضوع فعالیت و حدود عملیات صندوق به شرح زیر است:

- الف -** تجهیز منابع مالی (به غیر از سپرده‌های مردمی) جهت فعالیت‌های اعتباری، اعطای انواع تسهیلات مالی از طریق بانک‌های عامل، مؤسسات اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه مجاز و ارائه خدمات الکترونیکی و نیز کمک مالی به اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت مناطق روستایی و محروم کشور.
- ب -** اعطای تسهیلات به منظور حمایت، توانمندسازی و ساماندهی زنجیره‌های تولید، خوشه‌های کسب‌وکار، پشتیبانان مشاغل خانگی، خویشتن‌فرمایی و ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد و کوچک و نیز حمایت از طرح‌های کارآفرینی و دانش‌بنیان.
- پ -** قبول و اعطای عملیات ارائه خدمات مالی از جمله وجوه اداره شده، کمک‌های فنی و اعتباری و بارانه سود تسهیلات در راستای اهداف صندوق در چهارچوب ضوابط و تعهدات مندرج در تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای منعقد.
- ت -** اعطای تسهیلات به صورت شبکه‌سازی و نشان تجاری (نمانام) با مشارکت کلیه سازمان‌ها و ذی‌نفعان و کارآفرینان برای ایجاد اشتغال پایدار.
- ث -** انجام امور مربوط به جذب منابع پولی به غیر از سپرده‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در چهارچوب قوانین و مقررات موضوعه.
- ج -** قبول و انجام وظایف وکالت، وصایت، نظارت، تولید، نمایندگی و اداره امور مربوط به اموال مشتریان طبق قوانین و مقررات مربوط.
- چ -** قبول و جمع‌آوری کمک‌های بلاعوض نقدی و هدایای سازمان‌ها، نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت تقویت بنیه مالی صندوق.

ح - تحصیل وام و اعتبار از داخل و خارج از کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

خ - انعقاد قرارداد و تأمین منابع مالی مربوط جهت ارائه خدمات فنی، مالی و مشاوره‌ای، آموزشی و تحقیقاتی و توانمندسازی و بازاریابی در حوزه رشد اقتصادی، اشتغال و کارآفرینی.

د - ایجاد نظام تأمین مالی خرد به منظور اعطای تسهیلات با تأکید بر منابع داخلی و از طرق ذیل:

- سپرده‌گذاری صندوق عدالت و پیشرفت در بانک‌های عامل جهت تأمین سرمایه پروژه
- تأمین مالی به صورت مشارکتی و پروژه محور از طریق مشارکت بخش دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی
- جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق سرمایه‌گذاری مشترک بین سرمایه‌گذار، فعالان اقتصادی و صاحبان ایده
- تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای، خوشه صنعتی، پروژه‌های راکد نیمه‌تمام، پروژه‌های بزرگ و سرمایه در گردش
- ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی

- استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها
ذ- خرید سهام صندوق‌های خرد محلی، منطقه یا محصولی تخصصی یا بانک‌های موضوعی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
ر- تأسیس، بهره‌برداری و توسعه مراکز حمایتی نظیر مراکز شتاب‌دهنده با هدف راهبری تخصصی و ایجاد زنجیره حمایتی هم‌افزا در راستای اهداف و مأموریت‌های صندوق.
ز- ایجاد شرکت‌ها و مؤسسات وابسته با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
ژ- منابع بند (د) ماده (۵) این اساسنامه بر اساس دستورالعمل مصوب هیئت امنا و در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری با عاملیت صندوق یا تلفیق با منابع مالی سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی، صرف اجرای برنامه‌های کمک به تحقق هدف رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی در سطح ملی و استانی می‌شود.
س- منابع مالی طرح (پروژه)‌های استانی موضوع این بند با تأکید بر تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و پروژه‌های دولتی با قید معیار و شرایط خاص (تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۷۰ درصد) و با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان پرداخت خواهد شد.
ش- ایجاد زمینه مشارکت مردمی به منظور جلب و حمایت از تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی در طرح‌های استانی موضوع فعالیت صندوق در جهت تحقق عدالت و پیشرفت.

ماده ۷- ارکان صندوق عبارت است از:

الف- هیئت امنا؛

ب- هیئت مدیره؛

پ- مدیرعامل؛

ت - بازرس قانونی (حسابرس).

ماده ۸- اعضای هیئت امنا عبارتند از:

- رئیس جمهور (رئیس هیئت امنا)

- رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور (دبیر هیئت امنا)

- معاون اجرایی رئیس جمهور

- وزیر کشور

- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

- وزیر امور اقتصاد و دارایی

- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

- معاون توسعه روستایی و مناطق محروم معاون اول رئیس جمهور

- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

- رئیس اتاق تعاون ایران

- معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری

- وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

- وزیر جهاد کشاورزی

- وزیر صنعت، معدن و تجارت

- رئیس دیوان محاسبات کشور یا رئیس سازمان بازرسی کشور

تبصره- رئیس جمهور می‌تواند ریاست هیئت امنا را به معاون اول خود تفویض نماید.

ماده ۹- وظایف و اختیارات هیئت امنا به شرح زیر است:

الف- بررسی و تصویب خط‌مشی و سیاست‌های کلان صندوق

ب- بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به گزارش عملکرد سالانه و صورت‌های مالی با توجه به گزارش بازرس قانونی.

پ- بررسی و تصویب برنامه و بودجه سالانه

ت- تعیین نرخ سود تسهیلات، نرخ سپرده‌گذاری در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.

- ث- تعیین حقوق و مزایا و پاداش هیئت مدیره و مدیرعامل در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ج- انتخاب بازرس قانونی و تعیین حق‌الزحمه وی.
- چ- بررسی و تصویب آیین‌نامه‌های اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی با رعایت قوانین و مقررات مربوط
- ح- اتخاذ تصمیم نسبت به تغییر و اصلاح اساسنامه صندوق و ارائه آن به هیئت وزیران جهت تصویب.
- خ- اتخاذ تصمیم نسبت به مواردی که از طرف مدیرعامل و یا هیئت مدیره به هیئت امناء پیشنهاد می‌گردد در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ماده ۱۰- جلسات هیئت امناء حداقل یک‌بار در سال و با دعوت کتبی دبیر با حضور حداقل دو سوم اعضا رسمیت خواهد یافت و تصمیمات متخذه با نصف به‌علاوه یک آرای اعضا معتبر است و به وسیله دبیر هیئت امناء ابلاغ می‌گردد.
- تبصره- هیئت امناء می‌تواند از اعضای هیئت مدیره جهت شرکت در جلسات دعوت به عمل آورد حضور بازرس در جلسات هیئت امناء بلامانع است.
- ماده ۱۱- هیئت مدیره صندوق از پنج عضو (حداقل دو عضو موظف) تشکیل و اعضای آن به پیشنهاد دبیر هیئت امناء در چهارچوب مفاد این اساسنامه و تصویب هیئت امناء، با حکم رئیس هیئت امناء برای مدت چهار سال منصوب می‌شوند.
- تبصره ۱- هیئت مدیره موظف است در اولین جلسه خود یک نفر را به عنوان رئیس و یک نفر را به عنوان نایب رئیس انتخاب کند.
- تبصره ۲- پس از انقضای مدت مأموریت هیئت مدیره و در صورتی که هیئت مدیر جدید انتخاب نشده باشد هیئت مدیره تا انتخاب و قبولی هیئت مدیره جدید کماکان به وظایف خود در صندوق ادامه می‌دهد و مسئولیت اداره امور صندوق را بر عهده خواهد داشت.
- تبصره ۳- انتخاب مجدد افراد موضوع این ماده برای یک دوره دیگر بلامانع است.
- ماده ۱۲- اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل باید دارای شرایط زیر باشند:
- الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
- ب- التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- پ- اعتقاد به دین مبین اسلام.
- ت- دارا بودن حسن شهرت و وثاقت و امانت‌داری و نداشتن سابقه کیفری مؤثر.
- ث- عدم سوء‌پیشینه موضوع بند (الف) ماده (۳۵) قانون پولی و بانکی کشور - مصوب ۱۳۵۱ -
- ج- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط با اولویت رشته‌های مالی، اقتصادی، حقوقی، مدیریتی و کارآفرینی.
- چ- دارا بودن حداقل سه سال سابقه فعالیت مرتبط با موضوع فعالیت بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری دارای مجوز از سوی بانک مرکزی برای مدیر عامل و دو عضو موظف هیئت مدیره.
- ماده ۱۳- وظایف و اختیارات هیئت مدیره به شرح زیر است:
- الف- اجرای تصمیمات و مصوبات هیئت امناء.
- ب- بررسی و ارائه برنامه و بودجه سالانه به هیئت امناء.
- پ- بررسی و تأیید گزارش سالانه و صورت حساب‌های صندوق برای تسلیم به بازرس قانونی.
- ت- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به گزارش‌های مدیر عامل جهت طرح در هیئت امناء.
- ث- تصویب دستورالعمل‌های مربوط به عملیات صندوق، کارمزد و شرایط کلی قراردادهای عملیاتی، اعتباری و تسهیلاتی صندوق.
- ج- ارائه پیشنهاد در خصوص تغییر و یا اصلاح مفاد اساسنامه و یا سایر موارد جهت اتخاذ تصمیم هیئت امناء.
- چ- تصمیم‌گیری در زمینه جمع‌آوری، ساماندهی، مصرف و حسب مورد خرید، فروش، اجاره، رهن، نذورات، هدایا، خیرات، موقوفات و نظایر آن در مورد اموال صندوق در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ح- تصمیم‌گیری در زمینه فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد بر احتیاج صندوق در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط پس از اخذ مجوز از هیئت امناء و واريز عواید حاصل از آن به حساب صندوق به منظور افزایش سرمایه.
- خ- بررسی و تصویب تشکیلات کلان صندوق و اصلاحات بعدی آن به پیشنهاد مدیرعامل.
- د- بررسی پیشنهاد مدیرعامل در خصوص آیین‌نامه‌های اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی صندوق و ارائه آن به هیئت امناء برای تصویب با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- ذ- نظارت بر حسن اجرای مفاد اساسنامه، آیین‌نامه‌ها، مقررات و بودجه صندوق.
- ر- اتخاذ تصمیم نسبت به بخشودگی و یا اعمال تخفیف در خصوص تمام یا قسمتی از جریمه‌های قراردادی.

ز- هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار، کارآمد و دارای مزیت نسبی استان و شهرستان، بر پایه پیشنهادهای شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و اسناد بالادست ملی و استانی اعم از اسناد آمایش سرزمین و برنامه‌های توسعه و اعمال نظارت دقیق بر پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه‌ها

تبصره- هیئت مدیره می‌تواند وظایف و اختیارات موضوع بندهای (ث)، (ج)، (ح) و (ز) این ماده را با حفظ مسئولیت به مدیرعامل تفویض کند.

ماده ۱۴- جلسات هیئت مدیره حداقل هر ماه یکبار به دعوت رئیس هیئت مدیره و یا مدیرعامل تشکیل و با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و تصمیمات متخذه همواره با رأی موافق اکثریت اعضا معتبر خواهد بود.

ماده ۱۵- مدیرعامل بالاترین مقام اجرایی صندوق است که به پیشنهاد دبیر هیئت امناء و با حکم رئیس هیئت امناء در چهارچوب مفاد این اساسنامه، برای مدت چهار سال منصوب می‌گردد و تا زمان انتخاب مدیرعامل جدید در مقام خود باقی خواهد ماند.

تبصره ۱- انتخاب مجدد مدیرعامل برای یک دوره بلامانع است.

تبصره ۲- پس از انقضاء مدت مأموریت مدیرعامل و در صورتی که مدیرعامل جدید انتخاب نشده باشد مدیرعامل تا انتخاب و قبولی مدیرعامل جدید کماکان به وظایف خود در صندوق ادامه می‌دهد و مسئولیت اداره امور صندوق را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۱۶- مدیرعامل می‌تواند عضو هیئت مدیره نیز باشد که به عنوان یکی از اعضای موظف خواهد بود.

ماده ۱۷- وظایف و اختیارات مدیرعامل به شرح زیر است:

الف- اجرای مصوبات هیئت مدیره و هیئت امناء و انجام کلیه امور قانونی و اداری و اجرایی مطابق برنامه و بودجه مصوب.

ب- تهیه و تنظیم بودجه سالانه و صورت‌های مالی و گزارش عملکرد سالانه جهت ارائه به هیئت مدیره.

پ- نمایندگی صندوق در مقابل کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و عمومی و وزارتخانه‌ها و ادارات و سازمان‌های دولتی و مؤسسات خصوصی داخلی و بین‌المللی و مراجع قضایی، ثبتی و مشابه آنها با حق توکیل به غیر ولو به طور مکرر.

ت- نصب و عزل مأموران و کارکنان صندوق و تعیین شغل، ترفیع و تعلیق و اخراج و اجرای سایر شرایط استخدامی با رعایت قوانین و در چهارچوب آیین‌نامه اداری و استخدامی صندوق.

ث- افتتاح انواع حساب‌های سپرده و سایر حساب‌های مشابه نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری.

ج- تهیه آیین‌نامه‌های مالی-معاملاتی و اداری و استخدامی و رفاهی صندوق و ارائه آن به هیئت مدیره.

چ- اتخاذ تصمیم نسبت به منابع، مصارف، اخذ و اعطای وام، اعتبار و تسهیلات با رعایت خط‌مشی‌ها و سیاست‌های کلی مصوب هیئت امنای صندوق در چهارچوب دستورالعمل‌ها و بودجه مصوب.

ح- اتخاذ تصمیم نسبت به وصول مطالبات صندوق و پرداخت دیون آن اعم از مطالبات معوق، مشکوک الوصول و لاوصول با رعایت مقررات صندوق.

خ- قول تعهد-ظهنویسی-پرداخت و واخواست اوراق تجاری و انجام هر نوع معامله (خرید و فروش) و انعقاد کلیه قراردادهای و تغییر و تبدیل یا فسخ و اقاله و واگذاری و اجرای آنها نسبت به فعالیت‌های صندوق و حقوق و اسناد و اوراق بهادار به هر شکل و با هر شخص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی و تحت هرگونه شرایط در حدود موضوع صندوق و یا مربوط به آن در چهارچوب قوانین و مقررات.

د- انجام معاملات قطعی، شرطی، اجاره و استیجاری، واگذاری و فسخ اجاره و تقاضای تعدیل اجاره‌بها و رهن گذاردن اموال صندوق اعم از منقول و غیرمنقول و فک آن و تخلیه عین مستاجر.

ذ- انتقال و واگذاری اموال یا تحصیل هرگونه حق کسب و پیشه و تجارت و سرقفلی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.

ر- اقامه و تعقیب و دفاع از هرگونه دعوی اعم از حقوقی، کیفری، ثبتی و غیره و انصراف و استرداد آن با داشتن تمام اختیارات راجع به امر دادرسی در کلیه مراجع و دادگاه‌ها و دادرها و اجراها و در کلیه مراحل اعم از بدوی، تجدیدنظرخواهی، فرجامی و غیره با حق مصالحه و سازش با رعایت قوانین مربوط، تفویض امضا و اختیار و تعیین وکیل یا حق توکیل به غیر به طور مکرر.

ز- تأسیس، ادغام و انحلال شعب صندوق در هر نقطه‌ای از کشور در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.

ژ- تصویب تشکیلات تفصیلی صندوق و تغییر و اصلاح عناوین پست‌های سازمانی در چهارچوب تشکیلات کلان مصوب.

س- انجام سایر وظایف و اختیاراتی که طبق قوانین و مقررات بر عهده‌ی مدیرعامل قرار می‌گیرد.

ماده ۱۸- مدیرعامل می‌تواند بخشی از اختیارات را به‌موجب ابلاغ کتبی با ذکر موارد به هر یک از مدیران صندوق به تشخیص و مسئولیت خود تفویض کند.

تبصره- نحوه افتتاح حساب و هرگونه دریافت و پرداخت‌ها در واحدهای استانی صندوق در آیین‌نامه مالی معاملاتی صندوق تعیین می‌شود.

ماده ۱۹- کلیه اسناد و اوراق مالی، معاملاتی و تجاری و اسناد تعهدآور صندوق با امضای ثابت مدیرعامل و یک نفر از اعضای هیئت مدیره با مهر صندوق معتبر است و سایر اسناد و مکاتبات با امضای مدیرعامل مجری است. در مورد وجوهی که از محل درآمد عمومی در اختیار صندوق قرار می‌گیرد رعایت مواد (۳۱) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور الزامی است.

ماده ۲۰- انجام وظایف بازرسی قانونی (حسابرس) صندوق بر عهده سازمان حسابرسی است.

ماده ۲۱- وظایف و اختیارات بازرسی قانونی (حسابرس) به شرح است:

الف- نظارت بر اجرای قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های صندوق.

ب- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به حساب‌ها و ترازنامه سالانه صندوق با گواهی صحت ارقام و تهیه گزارش‌های لازم جهت تقدیم به هیئت مدیره و هیئت امنا.

پ- انجام سایر وظایف و تکالیف مندرج در این اساسنامه و قوانین و مقررات مربوط و ارجاعی هیئت امنا.

تبصره- انجام وظایف بازرسی نباید اختلالی در امور جاری صندوق ایجاد نماید ولی می‌تواند نظرات خود را کتباً به مدیرعامل یا هیئت مدیره اطلاع دهد.

ماده ۲۲- اعضای شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مطابق با بند (الف) ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه است.

تبصره- دبیر شورا موظف است هنگام طرح مباحث مربوط به صندوق از مدیر شعبه استان برای شرکت در جلسه با حق رأی دعوت به عمل آورد.

ماده ۲۳- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به عنوان بازوی حمایتی و اجرایی صندوق عدالت و پیشرفت در سطح استان وظایف و اختیارات ذیل را (علاوه بر وظایف مصرح در قانون احکام دائمی) عهده‌دار است:

الف- بررسی و تأیید بودجه پیشنهادی سالانه صندوق استان به هیئت مدیره.

ب- تهیه گزارش سالانه و صورت حساب‌های صندوق استانی برای تسلیم به هیئت مدیره.

پ- ارائه پیشنهاد به هیئت مدیره در زمینه جمع‌آوری، ساماندهی، مصرف و حسب مورد خرید، فروش، اجاره، رهن، نذورات، هدایا، خیرات، موقوفات و نظایر آن در مورد اموال صندوق.

ت- ارائه پیشنهاد به هیئت مدیره در زمینه فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد بر احتیاج صندوق در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط و واریز عواید حاصل از آن به حساب صندوق استان به منظور افزایش سرمایه.

ث- ارائه پیشنهاد به هیئت مدیره نسبت به اخذ و اعطای وام، اعتبار و تسهیلات در چهارچوب دستورالعمل‌ها و بودجه مصوب صندوق.

ج- هدایت منابع به سمت پروژه‌های اولویت‌دار، کارآمد و دارای مزیت نسبی استان و شهرستان، بر پایه اسناد بالادست ملی و استانی اعم از اسناد آمایش سرزمین و برنامه‌های توسعه

چ- ساماندهی کمک‌ها و توسعه مشارکت‌های مردمی در راستای اهداف صندوق.

ح- دبیرخانه شورا با همکاری اعضای شورا و کارگروه‌های تخصصی موظف است در قالب نظام نظارت و ارزیابی مصوب سازمان چگونگی تحقق اهداف پیش‌بینی شده صندوق را ارزیابی و نظارت نماید.

تبصره- وظایف و اختیارات فوق جهت تعیین حد و مرز ملی و استانی است و همسو با وظایف و اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در جهت تحقق اهداف صندوق عدالت و پیشرفت است.

ماده ۲۴- سال مالی صندوق از اول فروردین ماه هر سال تا پایان اسفند ماه همان سال است.

ماده ۲۵- مازاد درآمد بر هزینه و مانده منابع مالی صندوق ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت در هر سال مالی با تصویب هیئت امنا حسب مورد به حساب ذخایر یا منابع و یا نهایتاً با رعایت مفاد این اساسنامه به حساب سرمایه صندوق اضافه می‌گردد.

ماده ۲۶- صورت‌های مالی صندوق باید حداقل سی روز قبل از تشکیل جلسه سالانه هیئت امنا باید از طریق هیئت مدیره در اختیار بازرسی قانونی (حسابرس) صندوق قرار گیرد تا پس از رسیدگی از طرف بازرسی قانونی (حسابرس) در قالب یک گزارش توسط هیئت مدیره به هیئت امنا تسلیم گردد.

بسمه تعالی

«با صلوات بر محمد و آل محمد»

سازمان برنامه و بودجه کشور - وزارت امور اقتصادی و دارایی - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت جهاد کشاورزی - وزارت کشور - وزارت نفت - وزارت راه و

شهرسازی - وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور - سازمان هدفمندی یارانه‌ها - کمیته امداد امام خمینی (ره) - سازمان بهزیستی کل کشور

هیئت وزیران در جلسه مورخ ---- به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بند (الف) تبصره (۱۸) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، آیین‌نامه اجرایی بند یاد شده را به شرح زیر تصویب کرد:

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

ماده ۱- در این آیین‌نامه اجرایی اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

سازمان: سازمان برنامه و بودجه کشور.

شورا: شورای موضوع جزء (۹) بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور مرکب از وزارت امور اقتصادی و دارایی (رئیس)، سازمان برنامه و بودجه کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور، وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، کشور، راه و شهرسازی، میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، نفت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سه نماینده از مجلس شورای اسلامی (به عنوان ناظر)

دستگاه اجرایی: دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب سال ۱۳۸۶)

قانون: قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.

ماده ۲- وزارت امور اقتصاد و دارایی موظف است حداکثر تا یک ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه، نسبت به تدوین دستورالعمل اجرایی و سازوکار نحوه ارائه خدمات و اعطای تسهیلات، نحوه تعیین نرخ تسهیلات، نرخ سپرده‌گذاری و برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی موضوع جزء (۹) بند (الف) تبصره (۱۸) قانون اقدام و برای تصویب به شورا ارسال نماید.

تبصره ۱: لازم است تفاهم‌نامه‌ای با دستگاه‌های اجرایی در قالب برنامه محور نمودن دستگاه‌ها متشکل از هدف برنامه، شیوه تأمین مالی و وظایف دستگاه‌های اجرایی منعقد شود.

تبصره ۲: سامانه واحد رصد، ورود و ثبت اطلاعات مربوط به طرح‌های متقاضی برای دریافت تسهیلات ایجاد شود.

ماده ۳- منابع مالی موضوع بند (الف) تبصره (۱۸) قانون، پس از مبادله موافقت‌نامه سازمان و تخصیص اعتبار از طریق خزانه‌داری کل کشور به دستگاه‌های اجرایی مربوط پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- به استناد جزء (۷) بند (الف) تبصره ۱۸ قانون، منابع مالی مربوط به جزء (۱-۱) بند قانونی مزبور با عاملیت بانک‌های توسعه‌ای، تخصصی و صندوق کارآفرینی امید اجرا خواهد شد.

تبصره ۲- سازمان ظرف مدت یک هفته پس از ابلاغ این آیین‌نامه، پیشنهاد اصلاح اساسنامه صندوق کارآفرینی امید به منظور تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت ایران را به هیئت وزیران ارسال نماید.

ماده ۴- منابع موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) می‌تواند با تأیید هیئت عامل صندوق توسعه ملی به صورت تلفیقی صرف پرداخت تسهیلات ریالی موضوع بند (الف) تبصره ۱۸ قانون شود.

ماده ۵- مسئولیت حسن اجرای برنامه‌های موضوع این آیین‌نامه در سطح استان‌ها بر عهده استانداران، نظارت میدانی بر عهده دستگاه اجرایی مربوطه و نظارت عالی بر عهده دبیر شورا است.

تبصره: کمیته نظارتی متشکل از دستگاه اجرایی، بانک عامل، استانداری، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، اداره امور اقتصادی و دارایی و اداره کار، تعاون و رفاه اجتماعی تشکیل گردد.

ماده ۶- معیارها و شاخص‌های تخصیص تسهیلات به پروژه‌ها به شرح زیر است:

- میزان کمک به رشد اقتصادی (تحقق رشد ۸ درصدی)

- هم‌راستایی با اهداف کلان توسعه کشور

- میزان انطباق با سیاست‌های آمایش سرزمین

- میزان پیشرفت پروژه

- میزان مشارکت بخش عمومی_ خصوصی

- مدت‌زمان اجرا

- توجه‌پذیری فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی

- مقابله با تحریم‌ها و خنثی‌سازی آن

- واحدهای تولیدی پیشران
- میزان اتکا به اقتصاد دانش‌بنیان
- سابقه سرمایه‌گذار
- تخصیص منابع بر اساس تصمیم هیئت امنای صندوق و شورای توسعه برنامه‌ریزی هر استان
- جلوگیری از مسابقه مخرب بین استان‌ها در میزان اعطای تسهیلات ملی
- اعطای تسهیلات زمین و زیرساخت مناسب به مراکز رشد و نوآوری دانشگاه‌های دارای سرمایه‌گذار جهت تبدیل شدن ایده به محصول تجاری
- تأمین اعتبار در قالب مشارکت با پروژه‌های کارآفرینی (دانش‌بنیان)
- اهرمی کردن منابع صندوق در تأمین مالی پروژه‌ها
- در نظر گرفتن نحوه ترکیب منابع، هزینه و نظارت بر منابع
- تسهیلات سفارشی به مجموعه‌های دارای امکانات وسیع مانند صنایع بزرگ جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از صنایع کوچک و متوسط
- ایجاد اشتغال از طریق مشوق‌های کارفرمایی

منابع

- افتخاری، عبدالرضا رکن‌الدین و جمشید عینالی (۱۳۸۵). «ارزیابی اعتبارات خرد بانک کشاورزی در توسعه اقتصاد روستایی (مطالعه موردی شهرستان خدابنده)»، پژوهش‌های بازرگانی، شماره ۳۴.
- اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران (۱۴۰۰). ضرورت ابهام‌زدایی در خصوص دستگاه اجرایی مسئول سیاستگذاری اشتغال در کشور با تأکید بر بند (الف) لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.
- اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران (۱۴۰۰). مروری بر سیر تحول بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۳۹۶.
- ایران‌شاهی، حسین (۱۳۸۰). بررسی ضرورت تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی و ارائه الگوی ساختاری اثربخش و کارآمد برای آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کرمانشاه، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- پور اصغر، فرزاد و جواد رضوانی (۱۳۹۵). توانمندسازی و کاهش فقر، تهران: کریم‌خان زند.
- حسن‌زاده، علی و صالح قوبدل (۱۳۸۴). چالش‌های تأمین مالی خرد روستایی، مقایسه تطبیقی صندوق‌های قرض‌الحسنه روستایی و گرامین بانک بنگلادش، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال سیزدهم، شماره ۴۹.
- حسن‌زاده، علی و علی ارشدی (۱۳۸۲). «نقش اعتبارات خرد در توسعه روستایی»، مجموعه مقالات سیزدهمین کنفرانس سیاست‌های پولی و ارزی، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی.
- خرمندیان، سهیلا (۱۴۰۰). بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۴. بند (الف) تبصره (۱۸) از منظر اشتغال دانش‌بنیان، معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- شیوه‌نامه اجرایی راه‌اندازی صندوق‌های خرد محله‌ای و محلات حاشیه‌نشین شهری و سکونتگاه‌های غیررسمی، صندوق کارآفرینی امید.
- عزیزخانی، فاطمه (۱۳۹۸). آسیب‌شناسی اجرای بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، معاونت پژوهش‌های اقتصادی دفتر مطالعات اقتصادی. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- متوسلی، محمود (۱۳۹۰). اقتصاد تأمین مالی خرد، نگرشی نهادی به فقرزدایی و درک عمیق‌تر محرومیت در جامعه بشری، پژوهشکده پولی و بانکی، ترجمه کتاب *The economics of microfinance*.
- محمدی یگانه، بهروز، مهدی چراغی و کبری احمدی (۱۳۹۳). بررسی آثار اعتبارات خرد بر توانمندسازی اقتصادی فقرای روستایی، مطالعه موردی: دهستان غنی بیگلر، شهرستان زنجان، جغرافیا و توسعه، سال دوازدهم، شماره ۳۵، ۲۲۳-۲۴۷.
- معاونت تدوین، تنقیح، انتشار و مقررات (۱۴۰۰). اساسنامه صندوق کارآفرینی امید مصوب هیئت وزیران مورخ یک آبان ۱۴۰۰. معاونت حقوقی ریاست جمهوری.
- نجفی، بهاء‌الدین و وحید یعقوبی (۱۳۸۴). «تأمین مالی خرد، راه‌کارهای نوین برای کاهش فقر در جوامع روستایی»، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال سیزدهم، ش ۴۹.

California Community Economic Development Association (2011). COMMUNITY DEVELOPMENT MICRO LOAN FUNDS, Community Economic Development Toolkit, provided by the Department of Health and Human Services Administration for Children and Families, Office of Community Services (OCS), grant award number: 90ET0426/01.

- Copstake, J., & Williams, R. (2011). What is the impact of microfinance and what does this imply for microfinance policy and for future impact studies?. *Dutch National Platform on Microfinance*, 29.
- Gomez, R., & Santor, E. (2003). *Do peer group members outperform individual borrowers?: A test of peer group lending using Canadian micro-credit data* (pp. 2003-33). Wellington: Bank of Canada.
- Hollis, A., & Sweetman, A. (1998). Microcredit: What can we learn from the past? *World Development*, Vol.26, No.10, 1875-1891.
- Hoque, S. (2008). Does Micro-credit Program in Bangladesh Increase Household's Ability to Deal with Economic Hardships?
- Hulme, D., & Mosley, P. (1996). *Finance against poverty* (Vol. 2). Psychology Press.
- Ledgerwood, J. (1999). *Microfinance Handbook: An Institutional and Financial Perspective (The World Bank, Washington DC)*. ISBN 0-8213-4306-8.
- Mayoux, L. (1999). Questioning virtuous spirals: micro-finance and women's empowerment in Africa. *Journal of international development*, Vol.11, No.7, 957.
- Micro and Small Enterprise Fund (MASSIF), Netherlands Development Finance Company (FMO), PRIVATE SECTOR PEER LEARNING: MECHANISM PROFILES OECD 2016.
- Navajas, S., Schreiner, M., Meyer, R. L., Gonzalez-Vega, C., & Rodriguez-Meza, J. (2000). Microcredit and the Poorest of the Poor: Theory and Evidence from Bolivia. *World development*, Vol.28, No.2, 333-346.
- Robinson, M. (2001). *The microfinance revolution: Sustainable finance for the poor*. World Bank Publications.
- Schreiner, M. (2003). A Cost-Effectiveness Analysis of the Grameen Bank of Bangladesh. *Development Policy Review*, Vol.21, No.3, 357-382.
- Smolo, E., & Ismail, A. G. (2011). A theory and contractual framework of Islamic micro-financial institutions' operations. *Journal of Financial Services Marketing*, Vol.15, No.4, 287-295.
- Snow, D. R., & Buss, T. F. (2001). Development and the role of microcredit. *Policy Studies Journal*, Vol.29, No.2, 296-307.
- Hoff, K. & Stiglitz, J. E., (1993). Introduction: Imperfect information and rural credit markets: Puzzles and policy perspectives. *The world bank economic review*, Vol.4, No.3, 235-250.
- Van Hameren, A., Kutak, K., & Salwa, T. (2013). Scattering amplitudes with off-shell quarks. *Physics Letters B*, Vol.727, No.(1-3), 226-233.
- Woolcock, M. (1999), "Social Theory, Development Policy, and Poverty Alleviation: A comparative-Historical Analysis of Group-Based Banking in Developing Economies". Ph.D. diss., Department of Sociology, Brown University.
- World Bank (2001), *World Development Report 2000- 2001: Attacking Poverty*.
- Yunus, M. (2003). *Banker to the poor: The story of the Grameen Bank*. Aurum Press Limited.

A Framework for the Development and Financing of Dynamic Small and Medium Sized Enterprises in Turkey

<https://smallbusinessflexfund.org/>

<https://www.bb.org.bd/aboutus/dept/eef/eligibility.php>

<https://www.circularcityfundingguide.eu/funding-types-and-their-applicability/grants-and-subsidies/european-structural-investment-funds/european-regional-development-fund-erdf/>

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ipa/turkey/

https://www.eif.org/what_we_do/microfinance/progress/progress-microfinance-facility-questions-answers.htm

<https://esd.ny.gov/about-us>

<https://kalkinma.com.tr/en/what-we-do/turkey-development-fund>

MASSIF | Dutch Government Fund | Dutch Development Bank - FMO

<https://www.tpk.govt.nz/en/whakamahia/provincial-growth-fund>

پیوست

پیوست ۱: پرسشنامه

بسمه تعالی

با سلام و احترام

ضمن سپاس برای زمانی که به منظور پاسخگویی به پرسشنامه زیر اختصاص می‌دهید. پژوهش حاضر به منظور تبیین «ضرورت، کارکرد و الزامات تشکیل صندوق عدالت و پیشرفت ایران» با هدف اصلی دستیابی به عدالت و نرخ رشد ۸ درصدی و مأموریت‌های حمایت از کسب و کارهای خرد، تکمیل و توسعه زیرساخت‌های تولید، کمک به اشتغال و جلب مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مردم متناسب با آمایش سرزمین در دستور کار است؛ لذا خواهشمند است:

محورها	سوالات مصاحبه
ارزیابی صندوق کارآفرینی امید	مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف صندوق کارآفرینی امید که می‌تواند در جهت پیشبرد اهداف صندوق پیشرفت و عدالت کمک کند را بیان فرمایید.
	در تجهیز منابع صندوق کارآفرینی امید عمدتاً از چه ظرفیت‌هایی بهره گرفته شده است؟ آیا به‌طور ویژه از ظرفیت سرمایه بخش خصوصی استفاده شده است؟
ضرورت	تشکیل صندوق پیشرفت و عدالت چه کمکی در جهت تحقق رشد ۸ درصدی می‌نماید؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید: - جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی - تقویت پروژه‌های مقوم رشد اقتصادی (مقیاس خرد، متوسط یا کلان) - دقت در اصابت به هدف در اعطای تسهیلات
تأمین و تخصیص منابع مالی	نحوه تخصیص منابع مالی و مشارکت هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی (عمومی و خصوصی) در صندوق پیشرفت و عدالت، چگونه باید باشد؟
	چگونه از ظرفیت بانک‌ها (وجوه بانکی) به منظور اهرم کردن به کمک‌های فنی و اعتباری استفاده شود؟
	تخصیص تسهیلات از صندوق پیشرفت و عدالت به پروژه‌ها بر اساس چه معیارهایی صورت پذیرد؟
	چه موانع، گلوگاه‌ها و انحراف‌های احتمالی برای صندوق پیشرفت و عدالت قابل پیش‌بینی است؟ چه راهکارهایی برای جلوگیری از انحراف از مأموریت‌های صندوق دارید؟
	پیشنهاد شما برای نهاد متولی در سطح ملی جهت پیشبرد اهداف صندوق پیشرفت و عدالت چیست؟

<p>برای پیشبرد اهداف صندوق پیشرفت و عدالت، نوع رابطه دستگاه‌های اجرایی استانی با شورای برنامه‌ریزی استان‌ها به چه شکلی باشد؟ در مجموع چه سازوکاری را برای اجرای صندوق پیشرفت و عدالت پیشنهاد می‌فرمایید؟</p>	<p>ملاحظات و جهت‌گیری‌های طراحی</p>
<p>عمده‌ترین جهت‌گیری‌های صندوق پیشرفت و عدالت به چه شکلی باید باشد؟ در ارتباط با موارد زیر توضیحات خود را بیان فرمایید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - جهت‌گیری در زمینه تأمین مالی - جهت‌گیری در زمینه اعطای تسهیلات - جهت‌گیری در زمینه‌ساز و کار اجرایی - سایر موارد... 	
<p>ظرفیت‌های صندوق پیشرفت و عدالت برای حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان کدام است؟</p>	
<p>ظرفیت‌های صندوق پیشرفت و عدالت برای استقرار و پیاده‌سازی سند ملی آمایش سرزمین کدام‌اند؟</p>	

پیوست ۲: ویرایش اولیه اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت

<p style="text-align: center;">بسمه تعالی</p> <p style="text-align: center;">«با صلوات بر محمد و آل محمد»</p> <p>سازمان برنامه و بودجه کشور - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت کشور - وزارت جهاد کشاورزی - وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت ورزش و جوانان - وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - نهاد ریاست جمهوری - معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور - اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران - اتاق تعاون ایران</p> <p>هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۳ به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت - مصوب ۱۳۷۷/۱۱/۳۰ - تصویب کرد:</p> <p>اساسنامه صندوق کارآفرینی امید موضوع تصویب‌نامه شماره ۸۱۵۴۰/ت/۵۷۰۶۴ ه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۰۱ و اصلاحیه آن به شماره ۱۳۳۴۶۹/ت/۵۹۴۳۶ ه مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۷ به شرح زیر اصلاح می‌شود:</p> <p>هیئت وزیران به استناد ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷ - در جلسات ۱۳۹۶/۱۲/۲۷ (موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۶۹۵۴۴/ت/۵۴۴۵۶ ه مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۸)، ۱۳۹۷/۰۲/۱۶، ۱۴۰۰/۰۶/۲۸، ۱۴۰۰/۰۹/۲۸ در اجرای بند (و) تبصره (۱۲) قانون بودجه کل کشور سال ۱۳۹۶ صندوق کارآفرینی امید را به عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی مصوب نموده است، بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۳، به منظور کمک به تحقق هدف رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی، «صندوق کارآفرینی امید» را به «صندوق عدالت و پیشرفت ایران» تغییر نام داد و اساسنامه آن را به شرح ذیل اصلاح کرد.</p> <p style="text-align: center;">اساسنامه صندوق عدالت و پیشرفت ایران</p> <p>ماده ۱- صندوق عدالت و پیشرفت ایران که در این اساسنامه به اختصار «صندوق» نامیده می‌شود، به عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و استقلال اداری و مالی است و در سطح ملی و استانی فعالیت می‌نماید. همچنین صندوق دارای واحدهای استانی و شهرستانی می‌باشد که از لحاظ نظامات مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی، بودجه‌ریزی و سیاست‌های کلان منابع و مصارف، تابع اساسنامه و مصوبات هیئت امنای صندوق هستند.</p> <p>ماده ۲- مدت فعالیت صندوق نامحدود است.</p>
--

<p>ماده ۳- مرکز اصلی صندوق تهران است و می‌تواند به منظور تحقق اهداف و انجام وظایف خود فعالیت نماید.</p> <p>ماده ۴- سرمایه صندوق مبلغ بیست و سه هزار و ششصد و نوزده میلیارد و هشتصد و بیست و یک میلیون و چهارصد و شصت هزار و دویست و هفتاد و نه (۲۷۹ ر ۴۶۰ ر ۸۲۱ ر ۶۱۹ ر ۲۳) ریال است.</p> <p>ماده ۵- منابع مالی صندوق عبارت است از:</p> <p>الف- کمک‌های فنی و اعتباری دولت و وجوه اداره شده و سایر اعتبارات مندرج در قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>ب- اقساط دریافتی تسهیلات و وام‌های اعطایی.</p> <p>پ- تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی شبکه بانکی.</p> <p>ت- کمک‌های نقدی و غیرنقدی و تسهیلات اعطایی اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>ث- کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها.</p> <p>ج- درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت.</p> <p>چ- درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول.</p> <p>ح- درآمدهای وقفی و نذورات به عنوان منبع تأمین مالی خرد اسلامی.</p> <p>خ- سایر منابع مالی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>د- منابع مالی تجهیز شده توسط دولت در چارچوب قوانین بودجه سنواتی کل کشور به منظور تحقق هدف رشد اقتصادی مبتنی بر سند ملی آمایش سرزمین، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی.</p> <p>تبصره- از تاریخ تصویب این اساسنامه، صندوق قائم مقام قانونی «صندوق کارآفرینی امید» است و تمام نیروی انسانی، دارایی‌ها، حقوق و مطالبات، تعهدات و اعتبارات و هرگونه اموال منقول و غیرمنقول متعلق به صندوق کارآفرینی امید به‌جز اباحه و هبه به عنوان خاص و موقوفات و نذورات داده شده در زمان فعالیت صندوق با نام‌های «مهر امام رضا (ع)» و «کارآفرینی امید» حسب مورد جزو منابع مالی و بر عهده صندوق خواهد بود.</p> <p>ماده ۶- موضوع فعالیت و حدود عملیات صندوق به شرح زیر است:</p> <p>الف- تجهیز منابع مالی (به غیر از سپرده‌های مردمی) جهت فعالیت‌های اعتباری، اعطای انواع تسهیلات مالی از طریق بانک‌های عامل، مؤسسات اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه مجاز و ارائه خدمات الکترونیکی و نیز کمک مالی به اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت مناطق روستایی و محروم کشور.</p> <p>ب- اعطای تسهیلات به منظور حمایت، توانمندسازی و ساماندهی زنجیره‌های تولید، خوشه‌های کسب‌وکار، پشتیبانان مشاغل خانگی، خویش‌فرمایی و ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد و کوچک و نیز حمایت از طرح‌های کارآفرینی از جمله اجتماعی و دانش‌آموزی.</p> <p>پ- قبول و اعطای عاملیت ارائه خدمات مالی از جمله وجوه اداره شده، کمک‌های فنی و اعتباری و یارانه سود تسهیلات در راستای اهداف صندوق در چهارچوب ضوابط و تعهدات مندرج در تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای منعقد.</p> <p>ت- اعطای تسهیلات به صورت شبکه‌سازی و نشان تجاری (نمانام) با مشارکت کلیه سازمان‌ها و ذی‌نفعان و کارآفرینان برای ایجاد اشتغال پایدار.</p> <p>ث- اعطای تسهیلات اشتغال، ازدواج، ساخت، تأمین و تعمیرات مسکن و رفع نیازهای ضروری مانند هزینه‌های تهیه تجهیزات، درمان بیماری و کمک‌هزینه‌های تحصیلی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته و گروه‌های اجتماعی کم‌درآمد.</p> <p>ج- انجام امور مربوط به جذب منابع پولی به غیر از سپرده‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در چهارچوب قوانین و مقررات موضوعه.</p> <p>چ- قبول و انجام وظایف وکالت، وصایت، نظارت، تولید، نمایندگی و اداره امور مربوط به اموال مشتریان طبق قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>ح- قبول و جمع‌آوری کمک‌های بلاعوض نقدی و هدایای سازمان‌ها، نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت تقویت بنیه مالی صندوق.</p> <p>خ- تحصیل وام و اعتبار از داخل و خارج از کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>د- انعقاد قرارداد و تأمین منابع مالی مربوط جهت ارائه خدمات فنی، مالی و مشاوره‌ای، آموزشی و تحقیقاتی و توانمندسازی و بازاریابی در حوزه رشد اقتصادی، اشتغال و کارآفرینی.</p> <p>ذ- ایجاد نظام تأمین مالی خرد به منظور اعطای تسهیلات با تأکید بر منابع داخلی و از طرق ذیل:</p> <ul style="list-style-type: none"> - سپرده‌گذاری صندوق عدالت و پیشرفت در بانک‌های عامل جهت تأمین سرمایه پروژه - تأمین مالی به‌صورت مشارکتی و پروژه محور از طریق مشارکت بخش دولتی، عمومی، خصوصی و بسیج سرمایه‌های خرد مردمی

- جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق سرمایه‌گذاری مشترک بین سرمایه‌گذار، فعالان اقتصادی و صاحبان ایده
- تأمین مالی مبتنی بر زنجیره ارزش منطقه‌ای، خوشه صنعتی، پروژه‌های راکد نیمه‌تمام، پروژه‌های بزرگ و سرمایه در گردش
- ایجاد اهرم مالی برای بهره‌گیری از منابع بخش خصوصی
- استفاده از مدل روش‌های تأمین مالی مشترک با بانک‌ها
- استفاده از ظرفیت بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- خرید سهام صندوق‌های خرد محلی، منطقه یا محصولی تخصصی یا بانک‌های موضوعی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- تأسیس، بهره‌برداری و توسعه مراکز حمایتی نظیر مراکز شتاب‌دهنده با هدف راهبری تخصصی و ایجاد زنجیره حمایتی هم‌افزا در راستای اهداف و مأموریت‌های صندوق.
- ایجاد شرکت‌ها و مؤسسات وابسته با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- س- منابع بند (د) ماده (۵) این اساسنامه بر اساس دستورالعمل مصوب هیئت امنا و در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری با عاملیت صندوق یا تلفیق با منابع مالی سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی، صرف اجرای برنامه‌های کمک به تحقق هدف رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، ارتقاء بهره‌وری و بسط عدالت سرزمینی در سطح ملی و استانی می‌شود.
- ش- منابع مالی طرح (پروژه)‌های استانی موضوع این بند با تأکید بر تأمین منابع مالی پروژه‌های غیردولتی و پروژه‌های دولتی با قید معیار و شرایط خاص (تخصیص حداکثر ۱۰ درصد منابع صندوق به پروژه‌های دولتی با پیشرفت ۷۰ درصد) و با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان پرداخت خواهد شد.
- ص- ایجاد زمینه مشارکت مردمی به منظور جلب و حمایت از تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی در طرح‌های استانی موضوع فعالیت صندوق در جهت تحقق عدالت و پیشرفت.
- ض- حمایت از کسب‌وکارهای بخش غیردولتی در سطح ملی و استانی از محل تأمین تسهیلات
- تبصره- همچنین صندوق در راستای اهداف حمایتی و به منظور تجهیز و تخصیص منابع و سپرده‌های قرض‌الحسنه. نسبت به ایجاد یک صندوق قرض‌الحسنه چند شعبه‌ای در چهارچوب قوانین و مقررات موضوعه با اخذ مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اقدام می‌نماید. پس از تشکیل صندوق قرض‌الحسنه چند شعبه‌ای، منابع و سپرده‌های قرض‌الحسنه و متناظر با آن، مانده قرض‌الحسنه اعطایی به صندوق مذکور انتقال خواهد یافت. علاوه بر این، پس از تشکیل صندوق قرض‌الحسنه چند شعبه‌ای از اینترنت بانک و موبایل بانک استفاده شده و امکان انجام تبلیغات جهت جذب سرمایه و سپرده‌های مردمی به صورت عام، انجام قرعه‌کشی و توسعه شعب وجود داشته باشد.
- ماده ۷- ارکان صندوق عبارت است از:
 - الف- هیئت امنا؛
 - ب- هیئت مدیره؛
 - پ- مدیرعامل؛
 - ت- بازرس قانونی (حسابرس).
- ماده ۸- اعضای هیئت امنا عبارتند از:
 - رئیس جمهور (رئیس هیئت امنا)
 - رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور (دبیر هیئت امنا)
 - معاون اجرایی رئیس جمهور
 - وزیر کشور
 - وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی
 - وزیر امور اقتصاد و دارایی
 - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
 - معاون توسعه روستایی و مناطق محروم معاون اول رئیس جمهور
 - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
 - رئیس اتاق تعاون ایران
 - معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری
 - وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
 - وزیر جهاد کشاورزی

<p>- وزیر صنعت، معدن و تجارت</p> <p>- دو نفر از استانداران به پیشنهاد وزیر کشور و تصویب هیئت امنا</p> <p>تبصره- رئیس جمهور می‌تواند ریاست هیئت امنا را به معاون اول خود تفویض نماید.</p> <p>ماده ۹- وظایف و اختیارات هیئت امنا به شرح زیر است:</p> <p>الف- بررسی و تصویب خطمشی و سیاست‌های کلان صندوق.</p> <p>ب- بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به گزارش عملکرد سالانه و صورت‌های مالی با توجه به گزارش بازرس قانونی.</p> <p>پ- بررسی و تصویب برنامه و بودجه سالانه.</p> <p>ت- تعیین حقوق و مزایا و پاداش هیئت مدیره و مدیر عامل در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>ث- انتخاب بازرس قانونی و تعیین حق‌الزحمه وی.</p> <p>ج- بررسی و تصویب آیین‌نامه‌های اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی با رعایت قوانین و مقررات مربوط</p> <p>چ- اتخاذ تصمیم نسبت به تغییر و اصلاح اساسنامه صندوق و ارائه آن به هیئت وزیران جهت تصویب.</p> <p>ح- اتخاذ تصمیم نسبت به مواردی که از طرف مدیرعامل و یا هیئت مدیره به هیئت امنا پیشنهاد می‌گردد در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>ماده ۱۰- جلسات هیئت امنا حداقل یک‌بار در سال و با دعوت کتبی دبیر با حضور حداقل دو سوم اعضا رسمیت خواهد یافت و تصمیمات متخذه با اکثریت آرای اعضا معتبر است و به وسیله دبیر هیئت امنا ابلاغ می‌گردد.</p> <p>تبصره- هیئت امنا می‌تواند از اعضای هیئت مدیره جهت شرکت در جلسات دعوت به عمل آورد حضور بازرس در جلسات هیئت امنا بلامانع است.</p> <p>ماده ۱۱- هیئت مدیره صندوق از پنج عضو (حداقل دو عضو موظف) تشکیل و اعضای آن به پیشنهاد دبیر هیئت امنا در چهارچوب مفاد این اساسنامه و تصویب هیئت امنا، با حکم رئیس هیئت امنا برای مدت چهار سال منصوب می‌شوند.</p> <p>تبصره ۱- هیئت مدیره موظف است در اولین جلسه خود یک نفر را به عنوان رئیس و یک نفر را به عنوان نایب رئیس انتخاب کند.</p> <p>تبصره ۲- پس از انقضای مدت مأموریت هیئت مدیره و در صورتی که هیئت مدیر جدید انتخاب نشده باشد هیئت مدیره تا انتخاب و قبولی هیئت مدیره جدید کماکان به وظایف خود در صندوق ادامه می‌دهد و مسئولیت اداره امور صندوق را بر عهده خواهد داشت.</p> <p>تبصره ۳- انتخاب مجدد افراد موضوع این ماده برای یک دوره دیگر بلامانع است.</p> <p>ماده ۱۲- اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل باید دارای شرایط زیر باشند:</p> <p>الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.</p> <p>ب- التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.</p> <p>پ- اعتقاد به دین مبین اسلام.</p> <p>ت- دارا بودن حسن شهرت و وثاقت و امانت‌داری و نداشتن سابقه کیفری مؤثر.</p> <p>ث- عدم سوء پیشینه موضوع بند (الف) ماده (۳۵) قانون پولی و بانکی کشور - مصوب ۱۳۵۱ -</p> <p>ج- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط با اولویت رشته‌های مالی، اقتصادی، حقوقی، مدیریتی و کارآفرینی.</p> <p>چ- دارا بودن حداقل سه سال سابقه فعالیت مرتبط با موضوع فعالیت بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری برای مدیرعامل و دو عضو موظف هیئت مدیره.</p> <p>ماده ۱۳- وظایف و اختیارات هیئت مدیره به شرح زیر است:</p> <p>الف- اجرای تصمیمات و مصوبات هیئت امنا.</p> <p>ب- بررسی و ارائه برنامه و بودجه سالانه به هیئت امنا.</p> <p>پ- بررسی و تأیید گزارش سالانه و صورت حساب‌های صندوق برای تسلیم به بازرس قانونی.</p> <p>ت- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به گزارش‌های مدیر عامل جهت طرح در هیئت امنا.</p> <p>ث- تصویب دستورالعمل‌های مربوط به عملیات صندوق، کارمزد و شرایط کلی قراردادهای عملیاتی، اعتباری و تسهیلاتی صندوق.</p> <p>ج- ارائه پیشنهاد در خصوص تغییر و یا اصلاح مفاد اساسنامه و یا سایر موارد جهت اتخاذ تصمیم هیئت امنا.</p> <p>چ- تصمیم‌گیری در زمینه جمع‌آوری، ساماندهی، مصرف و حسب مورد خرید، فروش، اجاره، رهن، نذورات، هدایا، خیرات، موقوفات و نظایر آن در مورد اموال صندوق.</p>

- ح- تصمیم گیری در زمینه فروش اموال منقول و غیر منقول مازاد بر احتیاج صندوق در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط پس از اخذ مجوز از هیئت امنا و واریز عواید حاصل از آن به حساب صندوق به منظور افزایش سرمایه.
- خ- بررسی و تصویب تشکیلات کلان صندوق و اصلاحات بعدی آن به پیشنهاد مدیرعامل.
- د- بررسی پیشنهاد مدیرعامل در خصوص آیین نامه های اداری، استخدامی، مالی و معاملاتی صندوق و ارایه آن به هیئت امنا برای تصویب با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- ذ- نظارت بر حسن اجرای مفاد اساسنامه، آیین نامه ها، مقررات و بودجه صندوق.
- ر- اتخاذ تصمیم نسبت به بخشودگی و یا اعمال تخفیف در خصوص تمام یا قسمتی از جریمه های قراردادی.
- تبصره- هیئت مدیره می تواند وظایف و اختیارات موضوع بندهای (ث)، (ج)، (ح) و (ز) این ماده را با حفظ مسئولیت به مدیرعامل تفویض کند.
- ماده ۱۴- جلسات هیئت مدیره حداقل هر ماه یکبار به دعوت رییس هیئت مدیره و یا مدیرعامل تشکیل و با حضور اکثریت اعضا رسمیت می یابد و تصمیمات متخذه همواره با رای موافق اکثریت اعضا معتبر خواهد بود.
- ماده ۱۵- مدیرعامل بالاترین مقام اجرایی صندوق است که به پیشنهاد دبیر هیئت امنا و با حکم رئیس هیئت امنا در چهارچوب مفاد این اساسنامه، برای مدت چهار سال منصوب می گردد و تا زمان انتخاب مدیرعامل جدید در مقام خود باقی خواهد ماند.
- تبصره- انتخاب مجدد مدیر عامل برای یک دوره بلامانع است.
- ماده ۱۶- مدیر عامل می تواند عضو هیئت مدیره نیز باشد که به عنوان یکی از اعضای موظف خواهد بود.
- ماده ۱۷- وظایف و اختیارات مدیر عامل به شرح زیر است:
- الف- اجرای مصوبات هیئت مدیره و هیئت امنا و انجام کلیه امور قانونی و اداری و اجرایی مطابق برنامه و بودجه مصوب.
- ب- تهیه و تنظیم بودجه سالانه و صورت های مالی و گزارش عملکرد سالانه جهت ارایه به هیئت مدیره.
- پ- نمایندگی صندوق در مقابل کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و عمومی و وارتخانه ها و ادارات و سازمان های دولتی و مؤسسات خصوصی داخلی و بین المللی و مراجع قضایی، ثبتی و مشابه آنها با حق توکیل به غیر ولو به طور مکرر.
- ت- نصب و عزل ماموران و کارکنان صندوق و تعیین شغل، ترفیع و تعلیق و اخراج و اجرای سایر شرایط استخدامی با رعایت قوانین و در چهارچوب آیین نامه اداری و استخدامی صندوق.
- ث- افتتاح انواع حساب های سپرده و سایر حساب های مشابه نزد بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری.
- ج- تهیه آیین نامه های مالی- معاملاتی و اداری و استخدامی و رفاهی صندوق و ارایه آن به هیئت مدیره.
- چ- اتخاذ تصمیم نسبت به منابع، مصارف، اخذ و اعطای وام، اعتبار و تسهیلات با رعایت خط مشی ها و سیاست های کلی مصوب هیئت امنای صندوق در چهارچوب دستورالعمل ها و بودجه مصوب.
- ح- اتخاذ تصمیم نسبت به وصول مطالبات صندوق و پرداخت دیون آن اعم از مطالبات معوق، مشکوک الوصول و لاوصول با رعایت مقررات صندوق.
- خ- قول تعهد- ظهرنویسی- پرداخت و واخواست اوراق تجاری و انجام هر نوع معامله (خرید و فروش) و انعقاد کلیه قراردادهای و تغییر و تبدیل یا فسخ و اقاله و واگذاری و اجرای آنها نسبت به فعالیت های صندوق و حقوق و اسناد و اوراق بهادار به هر شکل و با هر شخص حقیقی و حقوقی داخلی و بین المللی و تحت هرگونه شرایط در حدود موضوع صندوق و یا مربوط به آن در چهارچوب قوانین و مقررات.
- د- انجام معاملات قطعی، شرطی، اجاره و استیجار، واگذاری و فسخ اجاره و تقاضای تعدیل اجاره بها و رهن گذاردن اموال صندوق اعم از منقول و غیر منقول و فک آن و تخلیه عین مستاجر.
- ذ- انتقال و واگذاری اموال یا تحصیل هرگونه حق کسب و پیشه و تجارت و سرقتی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ر- اقامه و تعقیب و دفاع از هرگونه دعوی اعم از حقوقی، کیفری، ثبتی و غیره و انصراف و استرداد آن با داشتن تمام اختیارات راجع به امر دادرسی در کلیه مراجع و دادگاهها و دادسراها و اجراها و در کلیه مراحل اعم از بدوی، تجدیدنظرخواهی، فرجامی و غیره با حق مصالحه و سازش با رعایت قوانین مربوط، تفویض امضا و اختیار و تعیین وکیل یا حق توکیل به غیر به طور مکرر.
- ز- تأسیس، ادغام و انحلال شعب صندوق در هر نقطه ای از کشور در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ژ- تصویب تشکیلات تفصیلی صندوق و تغییر و اصلاح عناوین پست های سازمانی در چهارچوب تشکیلات کلان مصوب.
- س- انجام سایر وظایف و اختیاراتی که طبق قوانین و مقررات بر عهده مدیرعامل قرار می گیرد.
- ش- هدایت منابع به سمت پروژه های اولویت دار و کارآمد بر پایه تصمیم گیری های مشخص و علمی استان ها به منظور هدایت و نظارت دقیق در پرداخت تسهیلات و پیشرفت پروژه ها در راستای مزیت های نسبی استان و شهرستان.

ماده ۱۸- مدیر عامل می‌تواند بخشی از اختیارات را به موجب ابلاغ کتبی با ذکر موارد به هر یک از مدیران و کارکنان صندوق به تشخیص و مسئولیت خود تفویض کند.

تبصره- نحوه افتتاح حساب و هرگونه دریافت و پرداخت‌ها در واحدهای استانی صندوق در آیین‌نامه مالی معاملاتی صندوق تعیین می‌شود.

ماده ۱۹- کلیه اسناد و اوراق مالی، معاملاتی و تجاری و اسناد تعهدآور صندوق با امضای ثابت مدیر عامل و یک نفر از اعضای هیئت مدیره با مهر صندوق معتبر است و سایر اسناد و مکاتبات با امضای مدیر عامل مجری است. در مورد وجوهی که از محل درآمد عمومی در اختیار صندوق قرار می‌گیرد رعایت مواد (۳۱) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور الزامی است.

تبصره- عضو هیئت مدیره موظف دارنده امضای مجاز می‌تواند بخشی از اختیارات را به موجب ابلاغ کتبی با ذکر موارد به هر یک از مدیران یا کارکنان صندوق به تشخیص و مسئولیت خود تفویض کند.

ماده ۲۰- انجام وظایف بازرس قانونی (حسابرس) صندوق بر عهده سازمان حسابرسی است.

ماده ۲۱- وظایف و اختیارات بازرس قانونی (حسابرس) به شرح است:

الف- نظارت بر اجرای قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های صندوق.

ب- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به حساب‌ها و ترازنامه سالانه صندوق با گواهی صحت ارقام و تهیه گزارش‌های لازم جهت تقدیم به هیئت مدیره و هیئت امنا.

پ- انجام سایر وظایف و تکالیف مندرج در این اساسنامه و قوانین و مقررات مربوط و ارجاعی هیئت امنا.

تبصره- انجام وظایف بازرس نباید اختلالی در امور جاری صندوق ایجاد نماید ولی می‌تواند نظرات خود را کتباً به مدیرعامل یا هیئت مدیره اطلاع دهد.

ماده ۲۲- سال مالی صندوق از اول فروردین ماه هر سال تا پایان اسفند ماه همان سال است.

ماده ۲۳- مازاد درآمد بر هزینه و مانده منابع مالی صندوق ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی، سود حاصل از سپرده‌های بانکی، عواید حاصل از خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت در هر سال مالی با تصویب هیئت امنا حسب مورد به حساب ذخایر یا منابع و یا نهایتاً با رعایت مفاد این اساسنامه به حساب سرمایه صندوق اضافه می‌گردد.

ماده ۲۴- صورت‌های مالی صندوق باید حداقل سی روز قبل از تشکیل جلسه سالانه هیئت امنا باید از طریق هیئت مدیره در اختیار بازرس قانونی (حسابرس) صندوق قرار گیرد تا پس از رسیدگی از طرف بازرس قانونی (حسابرس) در قالب یک گزارش توسط هیئت مدیره به هیئت امنا تسلیم گردد.

این اصلاحیه به موجب نامه شماره مورخ..... شورای نگهبان تأیید شده است.